

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Түсіндірме жазба

1. Бағдарлама «Білім туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5 және 14 баптарына, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына (бұдан әрі - Стандарт) сәйкес әзірленді.

2. Бағдарламаның мақсаты: мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес білім, білік, дағдыларын, рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық құндылықтарға, ұлтжандылыққа және толеранттылыққа тәрбиелеу, сондай-ақ баланың мектепте оқуға әлеуметтік-психологиялық, тұлғалық, ерік-жігерлік, физикалық және зияткерлік даярлығы.

3. Бағдарламаның міндеттері: баланың өмірін қорғауды және денсаулығын нығайтуды қамтамасыз ететін заттық-кеңістіктік дамытушы орта құру, мектепке дейінгі білім берудің сабақтастығы мен үздіксіздігі ұстанымдарын қамтамасыз ету, балалардың дене, зияткерлік, коммуникативтік, адамгершілік, эстетикалық дамуына бағытталған білім беру салаларын кіріктіру, әр жас тобында бағдарлама материалының мазмұнын игеруде балалардың дамуы мониторингін ұйымдастыру, мектепке дейінгі ұйым мен отбасының бірлескен ынтымақтастығы, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде ата-аналар қауымдастығының қажеттілігін қанағаттандыру.

4. Бағдарлама баланың коммуникативтік дағдыларының қалыптасуына, танымдық және әлеуметтік мотивтерінің көрінуіне, қызығушылығы мен білім алуға деген құштарлығының дамуына ықпал етеді.

5. Әр саладағы күтілетін нәтижелер сабақтардағы оқу мақсаттарының жүйесі арқылы беріледі.

6. Бағдарламаның мазмұны балалардың дене және психологиялық дамуының келесі жас кезеңдерін қамтиды:

Бөбек жасы – 1 жастан 3 жасқа дейін:

ерте жас – 1 жастан 2 жасқа дейін (ерте жастағы топ);

кіші жас – 2 жастан 3 жасқа дейін (бірінші кіші топ);

Мектепке дейінгі жас – 3 жастан 6(7) жасқа дейін:

мектепке дейінгі кіші жас – 3 жастан 4 жасқа дейін (екінші кіші топ);

мектепке дейінгі орта жас – 4 жастан 5 жасқа дейін (ортаңғы топ);

мектепке дейінгі естияр жас – 5 жастан 6 (7) жасқа дейін (5 жастан 6 жасқа дейін – мектепке дейінгі ұйымдағы ересектер тобы, 6 жастан 7 жасқа

дейін – жалпы білім беретін мектептегі, лицейдегі, гимназиядағы мектепалды даярлық сыныбы).

7. Бағдарлама меншік нысанына қарамастан, мектепке дейінгі ұйымдардың барлық түрлері мен типтеріне және мектепалды даярлық сыныптарына ұсынылады.

2-тарау. Ерте жастағы топ
(1 жастан 2 жасқа дейін)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

8. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

9. Мақсаты денсаулықты сақтау технологиясын қолдана отырып, балалардың толыққанды денесін және психикасын дамытатын, ағзаны шынықтыратын, негізгі қимылдарды дамытатын жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.

10. Міндеттері:

балалардың өмірін қорғауға және денсаулықты нығайтуға жағдай жасау; жүру, жүгіру, өрмелеу, лақтыру, секіру, тепе-теңдікті жетілдіруге мүмкіндік беретін негізгі қимыл түрлерін дамыту және үйлестіру;

денсаулықты нығайтуға ықпал ететін мәдени-гигиеналық дағдыларын қалыптастыру;

дербестікке, дене жаттығуларын орындауға ынтасын тәрбиелеу.

11. Дене шынықтыру (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Негізгі қимыл түрлерін дамыту және үйлестіру біліктер мен дағдыларды қалыптастыратын ойын барысында қамтамасыз етіледі.

1) жүру тура жолдың бойымен (ені 25-30 см, ұзындығы 2–3 м және ені 30 см, ұзындығы 3–5 м) жүру, ересектің көмегімен және көмегінсіз гимнастикалық тақтай бойымен (ені 25-30 см) жүру, ересектің көмегімен жәшікке (биіктігі 10–15 см) шығу және одан түсу, еденде жатқан лентадан (арқаннан, таяқтан) аттап өту;

2) еңбектеу. Орындықтың, үстелдің, арқанның (биіктігі 50 см), доғаның астынан төрттағандап еңбектеп өту, бөренелер арқылы өту, параллель жатқан арқандардың арасынан (жол бойымен) еңбектеу. 2 м қашықтыққа дейін еңбектеу, құрсаудан еңбектеп өту. Шағын саты бойымен жоғары, төмен (биіктігі 1 м) өрмелеу;

3) лақтыру, домалату. Допты бір қолмен және қос қолмен ұстау; түрлі көлемдегі доптар мен шарларды жинау, оларды өздігінен себетке (жәшікке) салу, шарларды домалату, допты екі қолмен алға лақтыру, допты алға домалату (отырып, тұрып), допты төменге, алысқа лақтыру;

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

1) баланы жуынудың қарапайым дағдыларына, киінуге, шешінуге және түбекке сұрануға үйрету;

2) ұқыптылыққа, тазалыққа тәрбиелеу, бетінің, қолының, мұрнының ластығын байқауға, оларды жууға, сүртуге, дымқыл киімін шешуге үйрету.

Балаларды шынықтыру ауа, су шараларымен, серуен кезінде ультракүлгін сәулелердің әсерлерімен жүзеге асырылады. Ата-аналардың тілектерін ескере отырып, 2-3 минут бойы жылы құмның үстінде жалаң аяқ жүруге рұқсат ету.

Ауа ванналары күніне бірнеше рет киіну-шешіну кезінде қолданылады, ауа ванналарының ұзақтығы 2-3 минуттан, 6-10 минутқа дейін ұзартылады.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимыл түрлерінің алғашқы дағдыларына ие;

өз-өзіне қызмет көрсету дағдыларына ие;

дене жаттығуларын орындауға ықылас танытады, ересектердің көмегімен өзін ретке келтіреді;

тазалық пен ұқыптылыққа қанағаттанған сезімін білдіреді;

12. Дене шынықтыру (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

1) жүрудің түрлі дағдыларын қалыптастыру: бірқалыпты, аяқтың ұшымен, жұппен, шағын және бүкіл топпен және керісінше бағытты өзгертіп, белгі бойынша тоқтап жүру, жолмен (ені 30 см, ұзындығы 3-5 м), орындықтардың, текшелердің, таяқтардың, кегльдердің арасымен, текшелерден, құрсаулардан, таяқшалардан аттап жүру, құрсаудан құрсауға өту, жоғары, төмен қойылған көлбеу тақтай үстімен, тәрбиешімен бірге гимнастикалық орындықтың үстімен жүру;

2) жүгірудің түрлі дағдыларын қалыптастыру: жай, шашырап, берілген бағыт бойынша, түрлі қарқында; заттардың арасымен, аяқтың ұшымен, белгі бойынша тоқтап, бір-бірінің артынан, шағын топпен және барлық топпен, бағытты өзгертіп жүгіру;

3) еңбектеу. Гимнастикалық орындықтың үстінен, астынан өрмелеп еңбектеу, домалаған доптың артынан еңбектеу, жоғары қойылған көлбеу тақтайдың, гимнастикалық орындықтың бойымен еңбектеу. Бір аяқты екінші аяқтың жанына қойып, бөренеден асып өту;

4) домалату, лақтыру. Допты шағын төбешіктен домалату, допты тәрбиешіге домалату және лақтыру; допты алға, жоғары лақтыру, баланың кеудесінің деңгейінде тартылған лентадан допты асыра лақтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолды жоғары көтеріп, төмен түсіру, қолды алға созу, қолды арқаға қою, бұғу және қайта жазу, қолдың білектерін сермеу, айналдыру, қолдың алақандарын жоғары, төмен бұғу, қолдың саусақтарын бұғу, ашу, саусақтарды жұмып, ашу, ұсақ заттарды саусақтарымен іліп алу, заттарды бір-біріне беру арқылы отырып және тұрып оңға, солға қарай бұрылу, алға еңкейіп және түзулену, сүйемелдеу арқылы жүрелеп отыру, секіруге ұмтылу. Ұйымдастырудың түрлері – жұптасу, шағын топпен, топпен жұмыс.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

Гигиеналық талаптарды сақтау:

1) тамақтану кезінде: үстел басына қолды жуғаннан кейін отыру, орындыққа өзі отырып, одан өзі тұру; тамақты төгіп-шашпай ұқыпты ішу, майлықты қолдану, тамақтан соң алғыс айту;

2) жуыну кезінде: қолдарын (алақандарын бір-біріне үйкелеу) және бетінің төменгі жағын алақанымен жуу, ересектердің көмегімен беті-қолдарын сүрту;

3) киініп-шешіну кезінде: киімдерін белгілі тәртіппен шешу және кию,

оларды дұрыс жинау, киіміне арналған шкафты білу;

4) баланың түбекке сұрана білу дағдыларын қалыптастыру, өзінің түбегінің орнын білу; тек өз түбегіне отыру;

5) бет орамалмен ескерткен кезде мұрнын сүрту, оны қалтасынан өзі алу және салу;

6) өзінің заттарын, сүлгісін сақтайтын орынды білу, үстел басындағы өзінің орнын, киімге арналған шкафты білу.

Дербес қимыл белсенділігі.

Балалардың дербес ойындарында қимыл белсенділігін реттеуге ықпал ететін жағдайлар жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары:

1) балаларды шынықтыруды күні бойы және ұйқыдан соң киіндіру кезінде де жүзеге асыру;

2) киімдегі олқылықты байқай білуге тәрбиелеу, ересектердің көмегімен өзін ретке келтіруді, ұқыптылыққа және тазалыққа рахаттану сезімдерін дамыту;

3) медицина қызметкерінің жетекшілігімен ауада және суда шынықтыру шараларын жүргізу;

4) күнделікті шынықтырудың бір түрі - суды ағызып, қолын шынтаққа дейін жуу. Бөлме температурасы $+22^{\circ}\text{C}$ төмен емес жағдайда баланың денесі толық немесе денесінің бір бөлігі сумен шынықтырылады;

5) арнайы шынықтыру шаралары (ұсынылған тәсілдердің біреуі қолданылады): беліне дейін және бүкіл денесін дымқыл шүберекпен сүрту. Судың температурасын $+36^{\circ}\text{C}$ бастап $+28^{\circ}\text{C}$ жеткенге дейін біртіндеп төмендету (4–5 күн сайын 2 градусқа төмендету). Денесінің белгілі бір бөлігін сүртінде су температурасын $+35^{\circ}\text{C}$ бастап $+23^{\circ}\text{C}$ дейін (4 күн сайын 2 градусқа төмендету) төмендету, қарама-қарсы температурадағы жылы, салқын су құю: басында су температурасы $+36^{\circ}\text{C}$ бастап $+25^{\circ}\text{C}$ дейін, соңында $+38^{\circ}\text{C}$ бастап $+18^{\circ}\text{C}$ дейін төмендетіледі.

Күтілетін нәтижелер:

қимылды үйлестірудің бастапқы дағдыларына ие;

жаттығуларды көзбен бағдарлау арқылы ойын түрінде (жануарлардың қимылдарына еліктеу) педагогпен бірге орындайды;

күнделікті шынығу тәсілдерін біледі;

ересектердің көмегімен өзіне-өзі қызмет етудің қарапайым дағдыларын сақтайды.

2-параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

13. «Коммуникация» білім беру саласының базалық мазмұны-сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

14. «Коммуникация» білім беру саласының мазмұны баланың тілін дамытуды, коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруды, белсенді және

пассивті сөздік қорын, тілдің грамматикалық құрылымын, дыбыстық мәдениетін, баланың байланыстырып сөйлеуін басқа білім салаларымен кіріктіру арқылы жетілдіруді қамтамасыз етеді.

15. Мақсаты тілдік қарым-қатынасқа қажеттілікті қалыптастыратын жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.

16. Міндеттері:

қарым-қатынастың коммуникативтік дағдыларын және тыңдау мәдениетін қалыптастыру;

тілдің сөздік қорын дамыту;

тілдің грамматикалық құрылымына, сөзді дыбыстау мәдениетіне және байланыстырып сөйлеуге үйрету.

17. «Сөйлеуді дамыту» ұйымдастырылған оқу қызметінде Бірінші жартыжылдықтың маңызды міндеті ересектердің сөйлеу тілін түсінуін дамыту болып табылады. Екінші жартыжылдықта белсенді сөйлеуін дамытуға баса назар аудару.

18. Сөйлеуді дамыту (1 жастан 1 жас 6 айға дейін). Бірінші жартыжылдықта балалардың сөздік қоры заттардың атын, тіршілік иелерінің қимыл-әрекетін (ұйықтайды, тамақ жейді, ән айтады, тыңдайды және тағы басқа), сонымен қатар, балаларға таныс заттардың белгілерін білдіретін (үлкен, кіші, қызыл және тағы басқа) сөздермен кеңейтіледі.

Балалар:

1) өзінің, жақын туыстарының есімін, киім, жиһаз, ыдыс-аяқтардың, кейбір көлік құралдарының, бірнеше таныс жануарлар мен өсімдіктерді атауды;

2) өзінің (қол, аяқ, бас, ауыз, көз, құлақ) және ойыншық-жануарлардың дене мүшелерін ажыратып, атай білуді;

3) құрылымы және мазмұны бойынша қарапайым сөз тіркестерін түсінуді, өтініштерді орындауды, ойыншықтармен күрделі емес шағын қойылымдар көрсетуді, тұрмыстық және қызықты жағдайларды суреттейтін 1-3 әрекетті;

4) тілді көрнекіліксіз түсіну, заттарды табу және оларды суреттен тану, елеулі белгілері бойынша заттарды іріктеуді, тапсырмаларды орындауды;

5) сәйкес суреттерді, ойыншықтарды, іс-әрекеттерді көрсету арқылы кейіннен көрнекіліксіз мазмұны бойынша шағын, қарапайым әңгімелерді, өлеңдерді, санамақтарды түсінуді;

6) шығармаларды тыңдау, оны қабылдау, мазмұнына эмоционалды жауап беруді үйренеді.

Белсенді сөйлеуді дамыту

1) белсенді сөйлеу қажетті ақпаратты түрлі жолдармен жеткізу негізінде дамиды: ыммен, қимылмен, былдыр сөздермен, таңдануды, қуанышты, наразылықты, өкінуді және тағы басқа білдіретін кейбір эмоциялық екпіндерді қайталайды;

2) сөздік қор туыс адамдардың атауын (ата, әже, әке, ана), таныс заттар мен ойыншықтарды (шыныаяқ, кереует, үстел, қонжық, қуыршақ), кейбір

тағам түрлерін (ботқа, сүт), белгілі қимылдарды (ал, тұр, жібер) білдіретін сөздермен толықтырылады. Ересектердің сөздерін тыңдай білуге, «Бұл не?», «Не істеді?» сұрақтарына жауап беруге, сұрақ қоя білуге, жеңіл тапсырмаларды орындай білуге, «болмайды», «рұқсат» сөздерін түсініп, дұрыс әрекет жасауға үйрету.

19. Сөйлеуді дамыту (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін). Аталған жастағы балалардың сөйлеу тілін түсінуі: бөлмедегі және бөлмеден тыс заттар, кейбір жануарлар, олардың қимылдары, ойыншықтар (көжек, қонжық, балық, құс), заттардың белгілері, заттардың жай-күйлері, орны, мезгілдік және сандық қатынастар; қалауына байланысты (су ішкісі, тамақ жегісі, ұйқысы келеді) іс-әрекеттер; дене күйі, көмек, қуаныш, жанашырлық сезімі, жасы мен жынысына сәйкес айналасындағы адамдарға қатысты сөздер есебінен кеңейтіледі.

Дағдыларды:

1) тұрғын үй бөлмелерінің атауын, бұл бөлмелерде еркін бағдарлай білуді және олардың неге арналғандығын;

2) таныс заттарды атауы, түстері, дыбысталуы бойынша топтастыра білуді;

3) ересектердің айтқанын мұқият тыңдау, оның нұсқауларын орындау, екі-үш әрекеттен тұратын жеңіл тапсырмаларды есте сақтап, орындау, жалғаулары бар сөйлемдерді түсінуді;

4) қоршаған ортамен қарым-қатынасты реттеуге және қалауларын білдіруге қажетті сөздерді (алғым келеді, берші, жібер, әрі жылжы) қолдана білуді қалыптастыру.

Баламен тілдесу барысында сергек, қуанышты көңіл-күйді, ересектермен әңгімелесу ниетін қолдау, олардың нұсқауларын орындау, олардың әрекеттері мен сөздеріне еліктеу үшін тақпақтарды, әзілді тапқыр сөздерді, ертегілердің күлкілі кіріспесі қолданылады.

Мәнерлі сөйлеуде: шығарманың мазмұнына қатысты айтылатын сұраулы, бұйрықты, лепті интонацияны түсінуді дамыту бойынша жұмысты жалғастыру.

Белсенді сөйлеу ересектердің сөйлеген сөздерін қайталау арқылы жеке сөздер мен тіркестерді жаңғырта білу, ән, өлең, тақпақтарды тыңдай отырып, жекелеген сөздерді дауыстап және әндетіп айту арқылы дамиды.

Белсенді сөздікті байыту, былдыр сөздер мен дыбыстарға еліктеуді біртіндеп жалпы қолданатын тілдік формамен ауыстыру, заттар мен іс-әрекеттерді білдіретін жаңа сөздерді енгізу, пассивтік сөздік қордағы сөздерді айтуға үйрету.

Табиғи жағдайда айналасындағы, суреттердегі заттарды атауды, ересектер мен құрбыларына жүгіне білуді (сұрашы, алғыс айт, қара, кім келді және тағы басқа), еліктеу бойынша жаңа сөздерді, екі-үш сөзден тұратын сөйлемдерді айту, түсінікті сұрақтарға жауап беруді жалғастыру.

Айналасындағы адамдардың сөзін мұқият тыңдау, олардың ауызша талаптарын орындау қабілеттерін дамыту.

Дұрыс үлгілік сөйлеу дағдыларын, ана тілінің грамматикалық ережелерін ескеріп, сөйлемдерді құруды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өзінің, жақын адамдарының есімдерін біледі, киімні, жиһазды, ыдыстарды, кейбір қозғалыс құралдарын атай біледі;

кейбір жануарлар мен олардың қимылдарын біледі, заттардың белгілерін, жай-күйлерін, орналасқан орындарын атайды;

өзінің дене мүшелерін ажыратады және атайды, дыбыстық еліктеуіш сөздерді жалпы қолданылатын сөздермен ауыстырады;

мазмұны қарапайым сөз тіркестерін, ойыншықтармен күрделі емес шағын қойылымдарды түсінеді;

сөзбен немесе қысқа сөз тіркесімен өз өтінішін білдіреді;

дауысты дыбыстарды және түсінікті артикуляциялық қатынастағы дауыссыз дыбыстарды анық айтады;

тұрғын үй бөлмелерін атайды, бөлменің ішін бағдарлай алады;

атауы, түсі, айтылуы бойынша таныс заттарды топтастырады;

үлкендерді мұқият тыңдай алады, оның нұсқауын орындайды, екі-үш іс-әрекеттен тұратын күрделі емес тапсырмаларды есте сақтайды және орындайды, онда, оған көмекші сөз құрылымдарын түсінеді;

қоршаған ортамен (керек болып тұр, бер, жібер, жылжы) өзара қарым-қатынасты реттеу мен қалауын білдіру үшін қажетті сөздерді қолданады.

20. Көркем әдебиет

1) сабақтың негізгі міндеті шығармаларды тыңдау, мазмұны бойынша түсінікті ертегілер, әңгімелер, өлеңдер, тақпақтарды түсіну үшін жағдайлар жасау;

2) шығарма кейіпкерлеріне деген жанашырлық дағдыларын, халықтық шығармалар, тақпақтар, өлеңдердің ырғағы мен әуенділігіне эмоциялы түрде жауап беруді қалыптастыру;

21. Көркем әдебиет (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

1) шағын қарапайым мазмұнды әңгімелерді, тақпақ, бесік жырларын сурет, ойыншық, түрлі әрекеттер және аудио-бейнематериалдар арқылы тыңдау мәдениетін және оларды түсіну дағдыларын қалыптастыру;

2) көркем мәтінді тыңдау және оның мазмұнын белсенді қабылдау дағдыларын дамыту;

22. Көркем әдебиет (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

1) мәнерлі сөйлеудегі: көркем шығарманың мазмұнына қатысты айтылатын сұраулы, бұйрықты, лепті интонацияларды түсінуін дамыту. Мәтінді қайталап оқу, көрсету арқылы сөздерді айта білуге үйрету;

2) балаларға ойын әрекеттерін, оқу, айтып беру, көрсету барысында мәтінге сәйкес таныс әуендерді орындай білуге, халық шығармаларының, тақпақтар мен әндердің ырғақтығы мен әуезділігін эмоциялы қабылдауға баулу;

3) адамдар мен жануарлардың әрекеттері бейнеленген шағын әңгімелерді, ертегілерді, өлеңдерді тыңдауға және эмоционалды көңіл-күйлерін білдіруге,

балалардың түсінуіне жеңіл табиғат құбылыстарын: қар, жаңбыр, жел, шалшық тағы басқа атауға үйрету;

4) оқу, айтып беру және көрсету барысында балаларды шығарма кейіпкерлеріне жанашырлық танытуға, мәтіннің сөздерін айтуға баулу;

5) балаларды ойын әрекеттеріне қатысуға, халық шығармаларының, тақпақтардың, әндердің музыкасы мен ырғағына көңіл күйін білдіруді үйрету;

6) кітаптардағы суреттерді қарастыруды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қысқа, қарапайым әңгімелер, өлеңдер, тақпақтарды тыңдайды және түсінеді;

көркем туындылардың мазмұнындағы сұраулы, мақұлданған, лепті интонацияларды түсінеді;

қайталап оқу кезінде мәтіндегі сөздерді айта алады;

шағын өлеңдер, ертегілер, әңгімелерге эмоционалды көңіл-күй танытады;

шығарма кейіпкерлеріне жанашырлық танытады.

3-параграф «Таным» білім беру саласы

23. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

24. «Таным» білім беру саласын ұйымдастыруда баланың қоршаған ортаны бағдарлау аясы кеңейтіледі және байытылады, сезімдік тәжірибесі қалыптасады, түйсіктері және қабылдауы жетілдіріледі.

25. Мақсаты табиғат құбылыстары, адамдардың өмірі туралы түсініктерін, танымдық қабілеттерін қалыптастыруға арналған жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.

26. Міндеттері:

қоршаған орта туралы білімін кеңейту және байыту;

сенсорлық қабілеттерін қалыптастыру;

өлі және тірі табиғат құбылыстары жайлы бастапқы түсініктерін қалыптастыру;

жануарлар әлеміне қамқор қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу;

бейнелі-қимылдық ойлауды, есті, қиялды, зейінді, қабылдауды дамыту.

27. Сенсорика. Сенсорлық саланы қалыптастыру, зейін, қабылдау, ойлау, затты қолдану әрекеттері, түсті, пішінді және көлемді бағдарлауды дамыту.

28. Сенсорика (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Балаларда заттарды сырғымалы лентаның көмегімен, ауа шарын, ойыншық машинаны, арбаны жібінен тарту, жібінен тарта отырып, дыбысын шығара білу қабілеттерін дамыту.

Орындауға үйрету:

1) бір-бірімен байланысты тура және кері әрекеттерді орындау: жаю және жинастыру, алу және салу, шарлардың түрлі түсті тығындарын қорапқа,

шелекке ауыстырып салуды, оларды еңіс жазықпен сырғанату;

2) заттарды өлшемі немесе пішіні бойынша сәйкес ұяларға орналастыра отырып, салыстыруға арналған тапсырмаларды орындау;

3) екі бөліктен тұратын ойыншықтарды, түрлі өлшемдегі 2–3 сақинадан тұратын конустық негіздегі (өзекшесі) пирамидаға, кейіннен тік өзектегі пирамидаға бір өлшемді бірнеше сақинаны, содан кейін түрлі өлшемді екі топтағы сақиналарды белгілі бірізділікпен жинастыру;

4) қызыл, сары, жасыл, көк, ақ және қара түске боялған: біртекті заттарды тану және жұмыс жасау;

5) түрлі материалдардан жасалған заттардың шығаратын дыбыстарын, сонымен бірге музыкалық тембрлердің дыбыстарын ажырату.

29. Сенсорика (1 жас 6 айдан - 2 жасқа дейін).

Қабілеттерді:

1) заттар-құралдарды қолдану, олармен әрекет ету, пішінді, көлемді, түсті, дыбысты ажырата білуді;

2) неғұрлым күрделі заттармен әрекеттерді орындау – таяқшалары бар сақинамен, аулағышпен, қарпығышпен сәйкес келетін ойыншықтар мен шарларды жылжыту, алу және орындарын ауыстыра білуді;

3) қазықшаларды ылғал құмға балғамен қағып кіргізе білуді;

4) біртекті заттарды ортақ белгісі: пішіні, түсі бойынша топтастыра білуді;

5) ұсақ қол моторикасын дамыту үшін заттармен нәзік қимылдар жасауды, дидактикалық ойындарда және тұрмыста балалардың сенсомоторлық «көз-қол» үйлесімділігін қалыптастыруды;

6) естуді дамыту үшін түрлі дыбыс шығаратын заттармен (қоңыраулар, аспалы металл таяқшалар, шиқылдайтын ойыншықтар, музыкалық ойыншықтар) таныстыруды;

7) қабылдауды дамыту үшін бір мезгілде екі қасиетті: түс пен өлшемді, пішін мен өлшемді, пішін мен түсті, негізгі төрт түсті (қызыл, көк, сары, жасыл) ажыратуды;

8) логиканы дамыту үшін пішіні, түсі, көлемі бойынша бір-біріне ұқсас заттарды сәйкестендіру мен топтастыруды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

ересектердің көмегімен қарапайым құрылыстарды құрастыра алады;

іс-әрекет орындауға болатын қарапайым заттар-құралдарды қолданады;

біртекті заттарды ортақ белгісі (өлшемі, пішіні) бойынша топтастыра біледі;

түсі мен көлеміне қарамастан таныс заттарды таниды және көрсетеді;

негізгі төрт түсті ажыратады; ересектердің нұсқауларын түсінеді және айналасындағы кеңістіктен заттарды таба алады.

30. Жаратылыстану (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

1) тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру;

2) заттарды, олардың белгілерін, қарапайым әрекеттерді тани білуге, табиғат бұрышындағы аквариумдағы балықтарды, жемсауытқа ұшып келетін құстарды, үй құстары мен жануарларды (ит, мысық, қоян, тотықұс) бақылауға, шөпті, гүлдерді, ағаштарды (бұталарды) ажыратуға үйрету;

3) өсімдіктер мен жануарларға деген қызығушығын дамыту.

31. Жаратылыстану (1 жас 6 айдан - 2 жасқа дейін).

Қоғам өміріндегі кейбір нақты жағдаяттар жайлы қарапайым ұғымдарды қалыптастыру.

Балаларды:

1) қоршаған ортадағы және суретте берілген заттарды, көлік түрлерін, үй жануарларын танып, олардың дауыстарына еліктеуді;

2) жануарлардың ерекшеліктерін, іс-қимылдарын, белгілерін ажырату және атауды;

3) табиғат құбылыстарын бақылап, оларды атауды;

4) гүлдеп тұрған бөлме өсімдіктерінің әсемдігіне көңіл бөлуді;

5) кейбір көкөністер мен жемістер жайлы біліп, оларды суреттерде және шынайы тани білуге үйрету.

43. Күтілетін нәтижелер:

кейбір жануарларды шынайы тұрғыда, суреттерден таниды және атайды; кейбір көкөністер мен жемістер жайлы біледі, оларды суреттерде және шынайы таниды;

табиғат құбылыстарын атайды.

4-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

32. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны: сурет салу, мүсіндеу, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

33. Мақсаты балалардың танымдық, шығармашылық, музыкалық қабілеттерін қалыптастыру болып табылады.

34. Міндеттері:

өнімді әрекеттерге қызығушылықтарын ояту;

балалардың байқампаздығын дамыту;

көрнекі-қимылдық ойлауды, есті, қиялды, зейінді, қабылдауды дамыту;

қоршаған орта туралы түсініктерін және сенсорлық қабілеттерін қалыптастыру.

35. Сурет салу

1) бейнелеу құралдары арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру;

2) бейнелеу тәсілдерін үйрету.

36. Сурет салу (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

1) сурет салуға балалардың қызығушылығын тәрбиелеу;

2) балаларды бояулардың ашық түстерін эмоциялы қабылдауға, қарындаштармен, фломастерлермен сурет салуға, қағаз бетін ашық түсті

дақтармен, жақпалармен толтыруға бояу жағылған саусақпен қағазға сурет салуға үйрету.

37. Сурет салу (1 жас 6 айдан - 2 жасқа дейін).

Балаларды: 4 негізгі түстерді (қызыл, көк, сары, жасыл) қолдануға, қағаз бетіне бейнелерді дұрыс орналастыруға; қарындашпен, фломастермен жұмыс жасау техникасына, бояу жағылған саусақпен және алақанмен қағазға сурет салуды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қарындашпен, фломастермен сурет салуға ынта білдіреді;

бояулардың ашық түсіне эмоционалды көңіл-күй танытады;

қағаз парағын ашық түсті дақтармен, жақпалармен ырғақты түрде толтырады;

қағаз бетіне алақанымен ұқыпты баса біледі.

38. Мүсіндеу (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Сазбалшықпен, оның қасиеттерімен таныстыру. Балаларды ермексаздың, сазбалшықтың кесектерін алақан арасында домалатуды, алақан арасында «шарлар» жасауды, жалпақ, дөңгелек пішіндерді мүсіндей білуге үйрету.

39. Мүсіндеу (1 жас 6 айдан - 2 жасқа дейін).

Балаларға ермексазды, сазбалшықты алақан арасына ала білуді, өз қалауы бойынша алынған пішіндерді құрастыруды, жалпақ, дөңгелек пішіндерді мүсіндей білуге, қолданылған материалдарға ұқыпты қарым-қатынас жасай білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықты алақан арасында домалата алады;

жалпақ дөңгелек пішіндерді мүсіндейді;

тәрбиешінің көрсетуі бойынша алынған пішіндерді құрастыра біледі.

40. Музыка

Музыкаға, ән салуға, музыкалық-ырғақтық қимылдарға қызығушылықтарын қалыптастыру.

41. Музыка (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Балаларға мазмұны бойынша жақын әндерді тыңдауды, олардың көңіл-күйіне эмоционалды үн қатуды, оларды сәйкесінше қимылдармен көрсетуді; фортепианода 3–4 минуттық үзілістермен орындалатын көңілді және баяу әуендерді тыңдауды, дыбысқа еліктеулерді қайталау, әндегі жекелеген сөздерді айтуды, ересектердің созылыңқы айтқан екпіндеріне еліктеу, тіркестердің соңын қосылып айтуды, әндегі қайталанып айтылатын интонацияларды әндетіп айтуды, сүйемелдейтін әннің сөздеріне байланысты екі қимылдың ауысуын есте сақтау, осы қимылдарды алдымен ересектің көрсетуімен, кейіннен әннің сөзі бойынша орындауды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

музыкамен жүре біледі;

ересектердің орындаған әндерін тыңдайды;

ойын әрекеттерін музыкалық сүйемелдеумен орындауды біледі;

би әуендерінің көңілді сипатын күрделі емес қимылдармен: аяқтан аяққа ауысу, өкшелерін соғу, қолдың буынын айналдыру, орнында айналуды біледі.

42. Музыка (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Балаларға әннің әуені мен сөздерін тыңдау және оларды тануды, музыкалық шығармаға эмоционалды үн қатуды, ересектердің орындауында ән тыңдау және одан соң қайталау, ересектермен қосылып айтуға, жоғары және төмен дыбыстарды тыңдауды, ойын әрекеттерін беруді, музыка сипатының ауысуына жауап беруді үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

музыкамен жүре біледі;

ересектердің орындаған әндерін тыңдайды және одан соң қайталайды; ересектермен қосылып айтуды, әнді орындағанда интонацияларын қайталауды біледі;

ойын әрекеттерін музыкалық сүйемелдеумен орындауды біледі;

би әуендерінің көңілді сипатын күрделі емес қимылдармен: аяқтан аяққа ауысу, өкшелерін соғу, қолдың буынын айналдыру, орнында айналуды біледі.

3-тарау. Бірінші кіші топ (2 жастан 3 жасқа дейін)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы»

43. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

44. Мақсаты денсаулық сақтау технологиясын қолдана отырып, дене дағдылары мен негізгі қимыл түрлерін қалыптастыру болып табылады.

45. Міндеттері:

жалпы дамытушы жаттығуларды, қимылды ойындарды, шынықтыру шараларын қолдану арқылы балалардың денсаулығын нығайту;

негізгі қимыл түрлерін дамыту;

салауатты өмір салты туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру.

2-параграф. I жартыжылдық

46. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Бұрылу (оңға-солға), қолды кеуде тұсында айқастыру және екі жағына жазу, қолды шапалақтау; қолды алға, жоғары, жан-жаққа көтеру, оларды бүгіп жазу, саусақтарын ашып жұму; тізені бүгіп жазу (екіншісіне тұрып), еденде отырған қалпында, таяныштан ұстап отырып аяқтың ұшымен тұру, алға, жанына, артқа қадам жасау, аяқты алға, өкшеге қою; табандарды бұғу (жазу), қатарында тұрған – отырған адамға қолындағы затты бере отырып, тұлғасын оңға-солға бұру, шалқасынан жатқан қалыпта қолдары мен аяқтарын бірдей қимылдатып, аяқтарын көтеру және

түсіру, арқасынан бүйіріне, ішіне және кері қарай аударылу, алға, жан-жағына қарай еңкею.

Негізгі қимылдар:

1) педагогтың артынан жүру, жұптасып жүру, шеңбер бойымен қол ұстасып жүру, қарқынды өзгерте отырып жүру, бағытты өзгерте отырып жүру, жүруден жүгіруге ауысу, бағдар бойынша жүру (кілемнің бойымен, жіпке дейін), кедергілерден аттап жүру. Ұзындығы 2,5-2 м, ені 25 см (2 жаста), 20 см (3 жаста) тақтай бойымен жүру, жіптен немесе таяқтан аттап өту;

2) бірқалыпты жүгіру, шашырап, берілген бағытта, әртүрлі қарқынмен, заттардың арасымен шеңбер бойынша, аяқтың ұшымен, белгі бойынша тоқтап, бірінің соңынан бірі (20м дейін), шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, бағытты өзгертіп, 30-40 сек бойына үзіліссіз жүгіру, жүруден жүгіруге және керісінше ауысу;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқтап секіру, алға қарай ұмтыла екі аяқтап секіртпемен, лентамен еденде 10-20 см қашықта (2 арқаннан тұратын жолақ арқылы) жатқан арқаннан секіру; 10-15 см биіктен секіру;

4) еңбектеу, өрмелеу. Кедергілі жазықтың бетімен, еңіс тақтайдың үстімен, жол бойымен, әртүрлі заттардың: доғаның, орындық, үстел, арқанның астымен нысанаға дейін төрттағандап (алақанымен, тіземен тіреп) еңбектеу. Ауданы 50 x 50 см, биіктігі 10 см мінбеге өрмелеу;

5) лақтыру, қағып алу, дәлдеп лақтыру. Екі қолмен 1-1,25 м арақашықтықтағы (көлденең) нысанаға (кеуде тұсынан, төменнен, жоғарыдан (қағып алмай), баланың көзінің және кеудесінің тұсынан әртүрлі заттардың астымен 0,5-1,5 м арақашықтыққа доптарды домалату, доптарды бір-біріне домалату;

6) тепе-теңдік сақтау. Жиіектері шектелген тура жолақпен (ені 20-25 см, ұзындығы 2-2,5 м) гимнастикалық орындықтың үстімен жүру, заттарға шығу (гимнастикалық орындыққа, жұмсақ модульге және тағы басқа), тұру, қолын жоғары көтеру, түсу; заттардан (биіктігі 10-15см), шеңберден шеңберге аттау; төрттағандап тақтаның үстімен 20 см арақашықтықта орналасқан бірнеше кедергіден (ленталардан, текшелерден және тағы басқа) аттау, орнында баяу айналу.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

1) мәдени-гигиеналық ережелерді орындау білімін бекіту. Дербес қимыл әрекетін қамтамсыз ету;

2) дербес ойындардағы қимыл белсенділігін реттеуге ықпал ететін жағдайларды жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

1) балаларды серуен кезінде ультракүлгін сәуленің әсерінен ауа, су шараларының үйлесімділігімен шынықтыру;

2) сумен шынықтыруда ұсақ тастары бар ванна қолданылады. Су температурасы +30°С градустан +18°С, +16°С-қа дейін әр үш күн сайын 2 градусқа төмендетіліп отырады.

Дербес қимыл белсенділігі.

Ересектердің көрсетуі бойынша кейбір қимылдарды орындайды, қимыл белсенділігіне жағымды эмоциялық қарым-қатынас білдіреді, бұрын игерген қимылдарды өздігінен орындай алады.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Ересектердің баланы сырғанатуы; шанаға отырғызып, төбешіктен сырғанату, шананы жіппен сүйрету, баланың ойыншығын шанамен сырғанатуы;

2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедке отырғызу, ересектердің көмегімен және көмегінсіз түсіру, ересектердің көмегімен және өзбетімен рөлді басқару;

3) мұз жолдармен сырғанау: ересектер балалардың қолынан жетелеп сырғанатуы.

Күтілетін нәтижелер:

ересектермен бірге дене жаттығуларын орындай алады;

негізгі қимыл түрлерін: жүгіру, өрмелеу және секіру, тепе-теңдік сақтауды игерген;

спорттық жаттығуларды орындайды;

жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын игерген;

шынықтыру шараларын өткізу кезінде жағымды көңіл-күй танытады және сақтайды.

3-параграф. II жартыжылдық

47. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолды кеудеде айқастыру және екі жағына жазу, артына жіберу, шапалақтау. Таяныштан ұстап отырып аяқтың ұшымен тұру, алға, жанына, артқа қадам жасау, аяқты алға, өкшеге қою, табандарды бұгу (жазу), қатарында тұрған – отырған адамға қолындағы затты бере отырып, тұлғасын оңға-солға бұру, шалқасынан жатқан қалыпта қолдары мен аяқтарын бірдей қимылдатып, аяқтарын көтеру және түсіру, арқасынан бүйіріне, ішіне және кері қарай аударылу, алға, жан-жағына қарай еңкею.

Негізгі қимылдар

1) бірқалыпты жүру, жан-жаққа және берілген бағытқа шеңбер бойынша қолдарының әртүрлі қалыптарымен, аяқтың ұшымен, шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, жұптасып, қарқынды өзгерте отырып, белгі бойынша тоқтап, ирелендеген баудың бойымен еркін жүру, едендегі немесе еденнен 15-30 см көтерілген арқаннан, бөренеден, текшеден, гимнастикалық таяқшадан аттап жүру;

2) бірқалыпты жүгіру, шашырап, берілген бағытта, әртүрлі қарқынмен, заттардың арасымен шеңбер бойынша, аяқтың ұшымен, белгі бойынша тоқтап, бірінің соңынан бірі (20м дейін), шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, бағытты өзгертіп, шашырап, 30-40 сек бойына үзіліссіз жүгіру, жүруден

жүгіруге және керісінше ауысу;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқтап секіру, алға қарай ұмтыла затқа дейін екі аяқтап секіру (10-15см), орнынан ұзындыққа (20-50см) секіру, 10-15 см биіктен секіру, еденде 10-20 см қашықтықта (2 арқаннан тұратын жолақ арқылы) жатқан арқаннан, таспадан секіру, секіртпеден секіру;

4) еңбектеу, өрмелеу. Кедергілі жазықтың бетімен, еңіс тақтайдың үстімен, жол бойымен, әртүрлі заттардың: доғаның, орындық, үстел, арқанның астымен нысанаға дейін төрттағандап (алақанымен, тізесімен тіреп) еңбектеу. Ауданы 50 x 50 см, биіктігі 10 см мінбеге өрмелеу;

5) лақтыру, қағып алу, дәлдеп лақтыру. Екі қолмен 1-1,25 м арақашықтықтағы (көлденең) нысанаға (кеуде тұсынан, төменнен, жоғарыдан (қағып алмай), баланың көзінің және кеудесінің тұсынан әртүрлі заттардың астымен 0,5-1,5 м арақашықтыққа отырған және тұрған қалыптан доптарды домалату, доптарды бір-біріне домалату, бір және екі қолымен допты еденге ұру;

6) тепе-теңдікті сақтау. . жиектері шектелген тура жолақпен (ені 20-25 см, ұзындығы 2-2,5 м), гимнастикалық орындықтың үстімен, еңіс тақтайдың үстімен (ені 25 см, бір басы 15-20 см көтерілген) жүру, заттарға шығу гимнастикалық орындыққа, жұмсақ модульге және тағы басқа) тұру, қолын жоғары көтеру, түсу, заттардан (биіктігі 10-15 см), шеңберден шеңберге аттау, төрттағандап тақтаның үстімен 20 см арақашықтықта орналасқан бірнеше кедергіден (таспалардан, текшелерден және тағы басқа) аттау, орнында баяу айналу.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

1) мәдени-гигиеналық ережелерді қолдану білімін бекіту. Дербес қимыл әрекетін қамтамасыз ету;

2) дербес ойындарында қозғалыс белсенділігін реттеуге мүмкіндік беретін жағдайларды жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

1) балаларды шынықтыру серуен кезінде ультракүлгін сәуленің әсерімен ауа, су шараларының үйлесімділігімен қамтамасыз етіледі. Жергілікті және жалпы шаралар қолданылады;

2) балалар жылдың салқын мезгілінде, ауа температурасы 15°С төмен болмағанда, 4–5 қабат киіммен далаға шығып, серуендей алады;

3) ауа ваннасы бала күніне бірнеше рет киінгенде жүргізіледі, ұзақтығы 2–3 минуттан 6–10 минутқа дейін артады;

4) сумен шынықтыруда бала ұсақ тастары бар ваннада жүреді. Су температурасы +35°С ден +34°С-ге дейін +23°С ден +22°С-ге дейін әр үш күн сайын 2 градусқа төмендетіліп отырады. Басқа күнделікті шараларда су температурасы +30°С градустан +18°С, +16°С-қа дейін біртіндеп төмендетіледі.

Дербес қимыл белсенділігі.

Ересектердің көрсетуі бойынша кейбір қимылдарды орындайды, қимыл белсенділігіне жағымды эмоциялық қарым-қатынас білдіреді, бұрын игерген

қимылдарды өздігінен орындай алады.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Ересектердің баланы сырғанатуы, шанаға отырғызып, төбешіктен сырғанату, шананы жіппен сүйрету, баланы ойыншығымен шанада сырғанату, бір-бірін сырғанатуға талпыну;

2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедке отырғызу, ересектердің көмегімен және көмегінсіз түсіру, ересектердің көмегімен және өзбетімен рөлді басқару;

3) мұз жолдармен сырғанау: ересектер балалардың қолынан жетелеп сырғанатуы.

Күтілетін нәтижелер:

ересектермен бірге дене жаттығуларын орындай алады;

негізгі қимылдардың түрлерін игерген;

спорттық жаттығуларды орындаудың алғашқы техникасы туралы түсініктерге ие;

жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын меңгерген;

шынықтыру шараларын өткізу кезінде жағымды көңіл-күй танытады.

4 -параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

48. «Коммуникация» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

49. Мақсаты тілдік қарым-қатынас дағдыларын, сөздік қорын, әдеби шығармалар мен халық ауыз әдебиеті шығармаларына қызығушылығын қалыптастыру болып табылады.

50. Міндеттері:

дыбыстардың дұрыс айтылуын, байланыстырып сөйлеуін қалыптастыру;

халық ауыз әдебиеті шығармашылығына баулу;

пассивті және белсенді сөздік қорын кеңейту;

балалардың түрлі әрекеттердегі және алуан түрдегі ауызша және байланыстыра сөйлеуін дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

51. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

Қалыптастыру:

1) айналасындағы адамдардың сөзін есту және тыңдау, түрлі дыбыстарды саралау, дауыстың қаттылығы мен айтылу жылдамдығын ажырата білуді;

2) дыбысқа еліктеу сөздерін қолданып, дауысты дыбыстарды дұрыс айтуды;

3) дыбыстарды, сөздерді және сөз тіркестерін дауыстың биіктігін, екпінін, күшін есепке алып, дыбыстарды дәл айтуды.

Сөздік қор

Балаларды заттардың қасиеттерінің және олармен әрекеттердің атауын айтуды, тілдік қарым-қатынасқа, сөйлеу тіліне, зат есімдерді, сын есімдерді қолданып, заттарды (киімдер, ыдыстар) сипаттауға үйрету.

Тілдің грамматикалық құрылымы

Балаларды тәрбиешінің сөзін түсінуге, сөйлегенде заттарды сипаттау үшін зат есімдерді етістіктермен, сын есімдермен бірге қолдануға, зат есімнің көпше түрін пайдалануға, сөздерді дұрыс айтуды ескере отырып, сөз тіркестерін (сын есім + зат есім, зат есім + етістік) жасай білуге үйрету.

Байланыстырып сөйлеу

Балаларды ересектердің сөзін тыңдай білуге; ересектермен және құрдастарымен тілдік қарым-қатынас жасауды дамыту; қарапайым (Кім? Не? Не істейді? және тағы басқа) және бірте-бірте күрделі (Нені ұстады? Нені әкеледі?) сұрақтарға жауап беруге, көркем сөзді эмоционалы қабылдауды, балалар әдебиеті шығармаларының бейнесін және мазмұнын түсінуге, қысқа тақпақтар мен санамақтарды жатқа айта білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

тілдегі дыбыстар мен сөздерді айта алады, дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстай алады;

адамның дене мүшелерін (қол, аяқ, бас), тұрмыстық және ойын әрекетін (қыдыру, тамақтану), әртүрлі өлшемді (үлкен, кіші) білдіретін сөздерді түсінеді; зат есімдерді, есімдіктерді етістікпен байланыстыра алады;

берілген сұрақтарды түсінеді және тыңдайды, оларға жауап береді; жақсы таныс ертегілердің үзінділерін есте сақтайды.

52. Көркем әдебиет

Балаларды:

1) ертегілердің, әңгімелердің, тақпақтардың мазмұнын түсінуге және олардағы әрекеттердің дамуын қадағалауға;

2) тақпақтардың интонациясын қабылдауды;

3) кейіпкерлердің пайда болуын, олардың өзара әрекеттерін қадағалауға;

4) ертегілердегі, әңгімелердегі, өлеңдердегі карама-қарсы бейнелерді түсінуді;

5) таныс тақпақтарды қайталауды;

6) ойыншықтарды қолданып, мазмұны күрделі емес ойындарға қатысуды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

тыңдалым және айтылым дағдыларын игерген;

қысқа тақпақтарды, өлеңдерді жатқа біледі;

шығармалардың мазмұнына эмоционалды көңіл-күй таныта біледі;

жақсы таныс шығармаларды көрнекі құралдарсыз тыңдайды;

кейіпкерлердің бейнелерін ойындарда қарапайым түрде бейнелей

алады.

6-параграф. II жартыжылдық

53.Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) сөйлеудің дыбыстық мәдениетін;

2) ана тіліндегі дыбыстар мен сөздерді анық айту, дыбыс аппаратын дамыту.

Дағдыларын бекіту:

1) түрлі дауыс жоғарылығымен, қарқынымен, биіктігімен дыбыстарға еліктеуші сөздерді айту;

2) сөйлеу тілінің екпіні мен ырғағына сәйкес жаңғырту;

3) сөз тіркесінде, сөйлемде сөздер мен дыбыстарды айту.

Сөздік қор

Балалардың белсенді сөздік қорын байытуды жалғастыру: заттардың қасиеттерін және олармен әрекеттерді атау.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) тілдік қатынасты, сөйлеу тілін;

2) ыдыс-аяқ, киім, жиһаздарды және күнделікті өмірде олармен әрекет жасауды білдіретін сөздерді, сөз таптарын қолдану;

3) заттардың белгілерін білу, жануарлар мен олардың төлдері, көкөністер, жемістер, өсімдіктер, еңбек әрекеттерін білдіретін сөздерді қолдану.

Тілдің грамматикалық құрылымы

Дағдыларды қалыптастыру:

1) қарапайым сұрақтарға жауап беру;

2) сөздің интонациямен аяқталуын меңгеру.

Байланыстырып сөйлеу

Дағдыларды бекіту:

1) сөйлеудің диалогтық түрлерін дамыту;

2) оқығандары және көргендері туралы сұрақтар қоя білу, ойыншықтар, суретте бейнеленгендер туралы айтып беру;

3) айналасындағылардың сөздерін, тұрмыстық немесе ертегілер тақырыптарындағы әңгімелерді көрнекіліксіз тыңдау;

4) сөз тіркестерін айту (3–5 сөзбен), таныс шығармалардан үзінді ойнай білу;

5) кітаптағы суреттерді қарау, олардың мазмұны бойынша сұрақ-жауаптар құрастыру, көлемі бойынша шағын өлеңдер мен тақпақтар жаттау.

Күтілетін нәтижелер:

қысқа сөйлемдерден неғұрлым күрделі сөйлемдерге ауыса біледі;

өзі, отбасы мүшелері, сүйікті ойыншықтары жайлы сұрақтарға жауап береді;

қалауларын, сезімдерін, ойларын білдіретін сөздерді қолдана алады; дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстай алады; ақпаратпен бөліседі, жайсыздыққа (шаршадым, ыстықтадым) және құрдастарының әрекетіне (ойыншығын бермейді) шағымданады.

54. Көркем әдебиет

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) ертегі, әңгіме кейіпкерлеріне, оқиғаларға жанашырлық білдіру;
- 2) кейіпкерлермен тақпақтардың мазмұнын, ырғақты ойындарды қайталауды эмоциалы қабылдау;
- 3) ересектердің тақпақтарды, өлеңдерді, әңгімелерді оқуына, кітаптарды көрсету, ертегілерді әңгімелеуіне тұрақты қызығушылық таныту;
- 4) шығарманың мазмұнын түсіну және эмоциалы қабылдау, ойында кейіпкерлер бейнесін қарапайым түрде бейнелеу;
- 5) мереке туралы қуаныш, мақтаныш сезімдері берілген қысқа тақпақтарды жаттау;
- 6) таныс шығармалардың қарапайым мазмұндарын ойнау;
- 7) таныс өлеңдерді асықпай, анық айтуға баулу.

Күтілетін нәтижелер:

- белсенді сөздікте барлық сөз таптарын қолданады;
- шағын әңгімелерді көрнекіліксіз тындайды;
- 3–5 сөзден тұратын тіркестермен, сөйлемдермен сөйлейді, ақпараттармен бөліседі;
- қысқа өлеңдерді анық, асықпай айтады, олардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді;
- ертегінің мазмұнын түсінеді және эмоциалы қабылдайды, құрдастарымен қарым-қатынасқа түседі.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

55. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

56. Мақсаты балалардың танымдық қабілеттерін дамыту, ой-өрісін кеңейту болып табылады.

57. Міндеттері:

- қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;
- түрлі сенсорлық әсерлермен байыту;
- қарапайым құрылыстарды құрастыра білуге үйрету;
- табиғат құбылыстарына қызығушылықтарын тәрбиелеу;
- өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға, олардың сұлулығын байқауға үйрету.

8-параграф. I Жартыжылдық

58. Сенсорика

1) заттар мен құралдарды қолдану дағдыларын жетілдіру, ауызша нұсқау мен үлгіге сүйене отырып, тапсырмаларды орындау;

2) қимылдардың үйлесімділігін, қолдың ұсақ бұлшық еттерін, «көз-қол» сенсомоторлық кеңістіктік үйлесімділігін дамыту.

Біліктерді жетілдіру:

1) көлемі, пішіні, түсі бойынша ерекшеленетін біркелкі заттарды топтастыруды;

2) түрлі көлемдегі геометриялық пішіндерді негізгі түсі, әртүрлі көлемі, неғұрлым ұқсас қасиеттері бойынша салыстырады және іріктейді.

Күтілетін нәтижелер:

үлгі мен сөздік нұсқауға сүйеніп, тапсырмаларды орындай алады;

қимылдардың, қолдың ұсақ моторикасының үйлесімділік дағдыларын игерген;

ересектердің нұсқауымен түсі, өлшемі бойынша заттарды табады;

түрлі көлемдегі геометриялық пішіндерді негізгі қасиеттері бойынша топтастырады.

59. Құрастыру

Балаларды үйрету:

1) құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен құрастыруды;

2) құрылыс үлгілерін қарап, оның бөліктерін атап көрсетуге, қандай бөлшектерден құралғанын анықтауға, үй, машина, жиһаздар құрылысының жетіспейтін бөліктерін таба білу біліктерін қалыптастыру.

Білімдерін қалыптастыру:

1) әртүрлі түстегі және пішіндегі геометриялық пішіндерден тұратын ағаш, пластмасса құрылыс материалдары туралы;

2) материалдар (текшелер, кірпіштер), олардың әртүрлі пішіндері, көлемі, үстел үстіндегі жазықтықта әртүрлі жағдайда орналасуы (кірпіш жатыр, тұр) туралы;

3) кірпіштерді көлденеңінен орналастыру, кірпіштерді бірінің үстіне бірін қою, текшелерді кірпіштермен үйлестіру – үстел, орындық, диван, үйшік, трамвай, көпір, төбешік туралы;

4) қарапайым бөгет жасай отырып, кірпіштерді түрліше үйлестіріп орналастыру туралы.

Балаларға кеңістіктік белгілерді ескере отырып, бөлшектерді түзу сызық бойына орналастырып, ұқыпты біріктіру туралы дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен (үстел, орындық, диван, үйшік, трамвай, көпір, төбешік) құрастыра алады;

заттың қандай бөліктерден орындалғанын анықтай алады, үйшіктің,

машинаның, жиһаздың құрылысындағы жетіспейтін бөлшектерін таба алады; құрылыс материалдарының қасиеттері туралы түсініктерді игерген; құрылыс материалдарын пішіні, көлемі бойынша топтастырады.

60. Жаратылыстану

1) өлі және тірі табиғат құбылыстары туралы білімдерін кеңейту. Жануарлар әлемі туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру. Өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға тәрбиелеу. Жануарларға тән ерекшеліктермен таныстыру, дене бөліктерін (танау, құйрығы, аяқтары) ажыратып және атай білуге үйрету. Көкөністер мен жемістер туралы (қызанақ, қияр, алма) қарапайым түсініктерін қалыптастыру;

2) ауладағы ересектердің еңбегін, аулаға ұшып келетін құстарды, маусымға тән табиғат құбылыстарын бақылау. Қоршаған табиғаттың сұлулығын қабылдауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

көкөністер мен жемістердің бірнеше түрлерін сыртқы түрі және дәмі бойынша атайды және ажыратады;

жануарлардың дене бөліктерін ажыратады және атайды, олардың мінез-құлқына, сыртқы түріне назар аударады;

аулаға ұшып келетін құстарды атайды және ажыратады;

табиғаттың маусымдық өзгерістерін атайды.

9-параграф. II жартыжылдық

61. Сенсорика

Біліктерін:

1) түрлі әрекеттерде заттардың сенсорлық қасиеттерін ескеруді: бейнелеуде, құрастыруда;

2) берілген 3-4 сенсорлық қасиеттеріне байланысты таңдауды жүзеге асыра отырып, түсі, көлемі, өлшемі бойынша әр текті байланыс орната білу іскерлігін бекітуді;

Күтілетін нәтижелер:

көлемі, пішіні, түсі бойынша ұқсас біртекті заттарды топтастыра алады;

заттардың көлемін, түсін және пішінін білдіретін сөздерді түсінеді;

бірізділікпен азаятын 3 немесе одан да көп бөліктерден түрлі түсті пирамидалар құрастырады;

кеңістікте бағдарлаудың бастапқы дағдыларын игерген.

62. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен құрастыру.

Біліктерді қалыптастыру:

1) жеке жиһаз заттарын түрлі нұсқада құрастыру, бірден екі-үш құрылысты тұрғызу (үстел және орындық, үстел және диван), құрылыстық

қасиетін ескере отырып материалды таңдау;

2) құрылыс масштабына сәйкес сюжеттік ойыншықтарды қолдана отырып оларды ойнату және тұрғызылған қарапайым құрылыстарды атау, қорапқа құрылыс бөлшектерін ұқыптылықпен жинастыру;

3) балалармен бірге қарапайым құрылысты құрастыру.

Қарапайым құрастыру дағдыларын бекіту: қою, тіреу, басу.

Күтілетін нәтижелер:

пішіні, түсі, көлемі, қолданысы бойынша заттарды топтастырады және таңдайды;

құрылыс материалдарының (текшелер, кірпіштер) негізгі пішінін ажырата алады;

ересектердің көрсетуі бойынша қарапайым құрылыстар тұрғызады (қояды, тірейді, басады);

тұрғызылған қарапайым құрылыстарды атайды және ойыншықтарды қолдана отырып ойнатады.

63. Жаратылыстану

Балаларды үйрету:

1) тірі және өлі табиғат құбылыстарына қызығушылық танытуға;

2) табиғи материалдардың қасиеттерімен (құм шашылады, құмнан қуыршақтарға ыдыс мүсіндеуге болады) таныстыру;

3) суреттен жануарларды тауып, атауға;

4) жануарлардың сипаттық ерекшеліктерімен таныстыру, дене бөліктерін (танау, құйрығы, аяқтары) ажыратып және атай білуге;

5) көкөністер мен жемістер туралы (қызанақ, қияр, сәбіз, алма) қарапайым түсініктерін қалыптастыру;

6) қоршаған табиғаттың сұлулығын байқауға үйрету.

Бақылау:

1) ауладағы ересектердің еңбегін (аула сыпырушының еңбегін);

2) аулаға ұшып келетін құстарды (торғайлар, көгершіндер, қарғалар);

3) үй құстарын (тауық, қораз, үйрек);

4) маусымға тән табиғат құбылыстарын;

5) өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық көрсету.

Күтілетін нәтижелер:

суреттен жануарларды тауып, атайды, олардың сипаттық ерекшеліктерін атайды;

көкөністер мен жемістердің бірнеше түрлерін сыртқы түрі және дәмі бойынша дұрыс атайды және ажыратады;

үй құстарының өздеріне тән ерекшеліктерін атайды;

ағаш, шөп, гүл сөздерін дұрыс қолданады;

табиғи материалдардың қасиеттері туралы түсініктерге ие;

өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасайды.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

64. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, аппликация, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

65. Мақсаты балалардың эстетикалық қабылдауын қалыптастыру, дербес тәжірибелік және шығармашылық әрекетті дамыту болып табылады.

66. Міндеттері:

бейнелеу өнеріне, музыкаға, ән айтуға, қарапайым аспаптарда ойнауға шығармашылық қызығушылықты қалыптастыру;

қағазбен, қарындашпен, қылқаламмен, бояулармен, сазбалшықпен таныстыру;

желімсіз жапсыру техникасын жетілдіру;

бейнелерді қағаз парағына толық орналастыруды, дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас заттарды бейнелеуге үйрету;

суретшілердің суреттерімен таныстыру;

материалға ұқыпты қарап, дұрыс қолдана білуге үйрету;

балаларды музыкалық шығармашылыққа, жақсыны сезінуге тәрбиелеу.

11-параграф. I жартыжылдық

67. Сурет салу

1) балалардың бейнелеу әрекетіне деген қызығушылығын ояту;

2) балалардың көркемдік қабылдауларын дамыту;

3) сурет салу техникасын жетілдіру. Түзу, көлденең, тік, толқын тәрізді және тұйықталған дөңгелек сызықтарды жүргізуді, осы әрекеттерді ырғақты қайталауды үйрету (жаңбыр, қар, жол, түтін), парақ бетінде бейнені орналастыру;

4) балалардың ашық түсті бояуларға деген эмоционалды - эстетикалық қатынасын тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас заттарды бейнелей алады;

қағаздың қасиеттерін біледі; қарындашты дұрыс ұстай алады (үш саусақпен);

түстерді ажыратады және дұрыс атайды;

өзінің салған суретіне қуанады, онда не бейнеленгенін айтады.

68. Мүсіндеу

1) балалардың сазбалшық, ермексаз және оның қасиеттері туралы білімдерін қалыптастыру;

2) сазбалшықты дұрыс қолдану біліктерін жетілдіру;

3) техникалық дағдыларды қалыптастыру: заттардың қарапайым және одан да күрделі пішіндерін мүсіндеу.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың, ермексаздың қасиеттерін біледі;
 сазбалшықпен, ермексазбен жұмыстың бастапқы дағдыларына ие;
 мүсіндеудің қарапайым тәсілдерін меңгерген (үлкен кесектен кішкентай бөліктерді бөліп алады, оларды біртұтас етіп біріктіреді, сазбалшықты өздігінен илей алады);

бірдей және түрлі көлемді шарларды біріктіру жолдарымен заттарды мүсіндейді.

69. Аппликация

Фланелеграфта бейнелеуді (сызықтарда, шаршыда), қағаз бетіне қоюға және құрастыруға үйрету.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) фланелеграфпен жұмыс: қарапайым композиция құру және орналастыру;

2) фланелеграфтің кенебін қолдану арқылы геометриялық пішіндерді, машиналарды, үйлерді, доптарды, шарларды, гүлдерді, қазақтың ұлттық бас киімдерін, тағы басқа орналастыру.

Күтілетін нәтижелер:

қағаз бетіне геометриялық пішіндерден қарапайым пішіндер (машина, үй, қар адамы) құрастырады және орналастырады;

фланелеграфта қарапайым композицияларды орналастырады және құрастырады;

орындалған жұмысқа қуанады.

70. Музыка

Музыка тыңдау

1) музыка тыңдауға қызығушылықты және түрлі жанрлы музыкалық шығармаларды: эн, полька, марш, вальс, баяу және көңілді әндер тыңдау ережесін сақтауды қалыптастыру;

2) әннің мағынасын түсіну, қоңыраулардың жоғары және төмен дыбысталуын, фортепианоның дыбысталуын, түрлі ырғақты, түрлі музыкалық аспаптарда орындалған таныс әуендерді тыңдау, бұл әуендерді тани білу дағдыларын қалыптастыру;

3) жаңа әндерді музыкалық-қимылдық көрсетусіз тыңдау.

Ән айту

1) ән айтуға қызығушылықты, тәрбиешінің дауыс ырғағына еліктеу, әннің сөздері мен жеке буындарды айту, созылыңқы дыбысталуға еліктей отырып ересекпен қосылып ән айту, аспаптардың шығаратын және ересектің ән айтуына келтіріп, әнді күш түсірмей, табиғи дауыспен, дауысты жылдамдатпай, жеке сөздерді айқайламай айтуды қалыптастыру;

2) әнді жеке және топпен айту, әуеннің жеке екпінін және ырғақты дұрыс жеткізу дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар

Дағдыларын қалыптастыру:

1) музыканың ашық берілген сипатына сай қимылдар жаса;

2) пьесаның екі бөлімді формасының қимылдарын ауыстыру, басталуы мен аяқталуындағы дыбысталу күшін өзгерту (қатты-баяу);

3) музыканың сүйемелдеуімен жүру және жүгіру, қол ұстасып, жұптасып, шеңбермен жүру;

4) қарапайым би қимылдары: шапалақтау және бір уақытта аяқпен тарсылдату, жартылай отыру, аяқтан аяққа тербелу;

5) әнді сахналауда қимылдардың жеке элементтерін қолдану, күрделі емес қимылдар бірізділігін есте сақтау;

6) бубенмен, сылдырмақпен, бірқалыпты ырғақты, түрлі бейнелік- ойын қимылдарын бере отырып заттармен қимылдар жасау;

7) жаттығулар мен билерде сүйемелдейтін музыканың қарама-қарсылығына сәйкес (ақырын-қатты, жоғары-төмен, баяу – жылдам) бір қимылдардан басқаларына ауысу;

8) мазмұнды музыкалық ойындарда қимылдардың сипатын беру және оның кейіпкерлері мен қимылдарының музыкалық сипатын беруге сәйкес ойынның бір кезеңінен келесісіне өту.

Күтілетін нәтижелер:

музыкалық шығармалардың сипатын (баяу және көңілді әндер мен пьесаларды) ажыратады;

музыкалық шығарманың мазмұнын түсініп, (кім, не туралы айтылатыны) көңіл- күйін білдіреді;

әннің бөліктерін айта алады (ересекпен бірге), ересектердің көрсеткен қимылдарын қайталайды (шапалақтайды, аяқтарымен топылдатады, қол білектерімен айналдыруды орындайды);

қимылдарын музыканың басталу сәтінен аяқталғанға дейін орындайды (қоян секіреді, көбелектер ұшады);

музыка және әннің мазмұнына қарай би қимылдарын шеңберде тұрып орындайды;

кейбір музыкалық аспаптарды атайды (барабан, бубен, сылдырмақ).

12-параграф. II жартыжылдық

71. Сурет салу

Біліктерін қалыптастыру:

1) парақ бетіне бояу жағу арқылы қарама-қайшы түстегі дақтарды үйлестіріп бейнелей білу;

2) қағаз бетіне тура, көлденеңінен, тік және толқын тәрізді сызықтарды бейнелеу, дәстүрден тыс тәсілмен сурет салу (шарлар, күннің көзі, балықтар және тағы басқа);

3) бояулармен жұмыс жасау;

4) қағазға, құмға саусақпен сурет салу;

5) балаларды ересектермен бірге әрекет етуге (ересектердің салған суреттерін толықтыру) қызығушылықтарын тудыру;

6) бейнелеу өнері әрекетінің нәтижесіне қызығушылық танытуын қалыптастыру: балалардың жұмысын қарау және талдау, таныс заттар мен кейіпкерлерді табу;

7) қағаз бетін бағдарлай білуге үйрету.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) белгілі бір ережелерді орындау дағдыларын қалыптастыру: түзу отыру, тек қағаз бетіне сурет салу, қағазды жұмарламау, қарындашты тықылдатпау;

2) жұмысты ұқыпты орындау.

Күтілетін нәтижелер:

қағазға және құмға сурет салудың (үздіксіз айналмалы сызықтар жүргізеді) бастапқы техникасын меңгерген;

түрлі-түсті қарындаштармен, фломастердің, гуашьтің төрт түсімен сурет салу біледі;

қағаз бетіне бояулармен штрихтар, жақпалар, сызықтар салады;

қағаз бетін бағдарлай алады.

72. Мүсіндеу

Дағдыларын қалыптастыру:

1) шыны аяқ, табақты илеп жасауда саз кесегін саусақпен басып, тереңдету;

2) заттардың ұқсастықтарын табу;

3) кесектерді біріктіруге үйрету;

4) қуыршаққа арналған әшекейлерді мүсіндеу: білезік, жүзік, қол сағаттар;

5) мүсіндеуге арналған материалдарды қолдану;

6) арнайы тақтайша үстінде илеу;

7) қолды дымқыл шүберекпен сүрту;

8) дайын болған бұйымды тұғырға орналастыру, жұмыстан кейін материалдарды жинастыру.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың кесегін алақан арасына салып илей алады (шар), жоғарғы бөлігін саусақпен басып тереңдетеді (қуыршақтарға арналған печенье);

түрлі пішіндерді біріктіру әдісімен заттарды мүсіндейді (саңырауқұлақ);

мүсінделген пішіндерді өзіне таныс заттармен салыстырады;

мүсіндеу кезінде техникалық дағдыларды біледі және қолданады;

халық ойыншықтарын қарастыру барысында қуаныш білдіреді, орындалған жұмыс туралы әсерлерімен бөліседі.

73. Аппликация

Симметриялық пішіндерді орналастыра білуді және жапсыру мен сурет салуды кіріктіруді қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

түрлі пішіндерді біріктіру арқылы заттарды фланелеграфта орналастырады (жіпке байланған шар, үйшік);

дайын сұлбаға элементтерін салып аяқтайды (марғаудың құйрығын салады);

бастапқы техникалық дағдыларды біледі және қолданады, қағаз бетіне симметриялық пішіндерді орналастырады.

74. Музыка

Музыка тыңдау

Музыканы тыңдай білуді, таныс әндерді және оларға тән ерекшеліктерін тани білуді қалыптастыру. Музыкалық иллюстрациялармен сүйемелденген әңгімелерді қызығушылықпен тыңдауға баулу.

Музыканы есте сақтау, кейіпкерлерді иллюстрация және әңгіме бойынша тану дағдыларын қалыптастыру.

Ән айту

1) әнді уақытында бастау және аяқтау, озып кетпеу немесе қалып қоймау, кідірісті сақтау;

2) әндегі қайталанатын тіркестерді ересектердің дауыс интонациясына салып, айту дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар

Дағдыларын қалыптастыру:

1) қол қимылдарын: «шапалақ - шапалақ», аяқ қимылдарын: «топ-топ» орындау, денені оңға, солға бұру, басты оңға, солға ию, қолдарды сермеу, шеңбер бойымен жүру;

2) музыкалық-ырғақты қимылдарды: кезекпен аяқтың ұшымен, өкшемен қою, орнында тұрып топылдату, шеңбер бойымен бір орында, шашыраңқы топылдатып жүру;

3) таныс қимылдарды жаңа музыкамен сәйкес есте сақтау, қайталау;

4) ұйымдастырылған оқу қызметі кезінде үйренген әнді айта отырып, сәйкес қимылдарды қайталау;

5) дербес ойындар мен әрекеттер кезінде ойнаған аспаптардан дыбыстар шығаруға талпыну (ересектердің қатысуымен);

6) әндерді үйреніп айту және ересектердің қимылдарына еліктеп, қиялдағы аспапта сүйемелдеу;

7) түрлі аспаптарда педагогтың орындауындағы және үнтаспадағы әндер мен пьесаларды тыңдау, таныс әндерді қосылып айту, күрделі емес қойылымдарға, ойындарға және билерге қатысу.

Күтілетін нәтижелер:

таныс әндерді таниды және дыбыстардың жоғарылығын ажыратады; әннің мағынасын түсінеді;

ересекпен бірге ән айтуға ынта білдіреді;

музыкалық аспаптарды атайды (сылдырмақ, барабан, домбыра);

музыкалық фразалардың жоғары және төмен дыбысталуын ажыратады, ырғақты және әуеннің жеке екпінін дұрыс жеткізіп, әннің сөзін есінде сақтайды;

музыка сипатына сәйкес қозғалады.

4-тарау. Екінші кіші топ
(3 жастан 4 жасқа дейін)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

75. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

76. Мақсаты денсаулықсақтау технологиясын қолдана отырып балалардың қимылдық белсенділігін дамыту және дене жаттығуларын орындауға қызығушылықтарын қалыптастыру болып табылады.

77. Міндеттері:

қимыл белсенділігін дамыту мен үйлестіру және дене жаттығуларына қызығушылықтарын қалыптастыру;

денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене сапаларын: ептілік, төзімділік, икемділік, шапшаңдық, үйлесімділікті дамыту;

жүру, жүгіру, секіру, лақтыру мен қағып алу, еңбектеу мен өрмелеудің негізгі қимыл түрлеріндегі қарапайым дағдыларды орындауды қалыптастыру;

мәдени-гигиеналық дағдыларын қалыптастыру;

салауатты өмір салты туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру.

2-параграф. I жартыжылдық

78. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Көзбен бағдарлай отырып, ауызша нұсқаулармен ойын түріндегі жаттығуларды (жануарлардың қозғалысына еліктеу) педагогпен бірге орындауға үйрету. Жаттығуларды заттармен және заттарсыз орындау. Қолға және иық белдеуіне, денеге, аяққа арналған жаттығулар қолдарын жоғарыға және жанына көтеру, бір қолындағы затты алдына әкеліп екінші қолына ауыстыру; қолдарын шапалақтау. Допты бір-біріне беру, аяқты өзіне қарай тарту, қалаш тәрізді дөңгелету, отырған, жатқан қалыпта екі аяқты созу, түрегеліп тұрған қалыптан солға, оңға, алға қарай еңкею. Отырып, аяқтың ішкі қырымен құм салынған қапшықты алу, екі аяғымен секіру.

Негізгі қимылдар

1) жүру. Белгілі бір тапсырмаларды орындау арқылы еркін жүру және жүгіру дағдыларын қалыптастыру: сапта бір-бірлеп, бірінің артынан бірі, тізені жоғары көтеріп жүру, аралықты сақтай отырып, бағытты өзгертіп қол мен аяқ қозғалыстарын үйлестіру, шеңбер бойлап, қол ұстасып, арқаннан ұстап, тоқтай қалып, жүрелеп, бұрылып, «жыланша», заттарды айналып өтіп, төбешікке шығып және төбешіктен түсіп саппен жүру;

2) жүгіру. Белгілі бір тапсырмаларды орындау арқылы жүгіру дағдыларын қалыптастыру: сапта бір-бірлеп, бірінің артынан бірі, аяқтың

ұшымен, қол мен аяқ қозғалыстарын үйлестіру, аралықты сақтай отырып, бағытты өзгертіп, шеңбер бойлап, тоқтай қалып, «жыланша», заттарды айналып өтіп, алаңның бір жағынан екінші жағына және т.с.с. жүгіру;

3) секіру. Екі аяқтап басты затқа тигізе отырып, жоғары қарай 2-3 метр қашықтықта алға қарай жылжи отырып, тұрған жерінен ұзындыққа, 5-10 см биіктіктегі зат арқылы жерде жатқан жалпақ шеңберге секіру дағдыларын қалыптастыру;

4) лақтыру, тастау, қағып алу. Бір-бірінен 1,5–2 метр арақашықтықта отырып, аяқты алшақ ұстаған қалпында допты домалату, қақпадан асыра лақтыру, допты екі қолымен көкірек тұсынан кері, екі қолмен жоғары, бастан асыра, жоғарыға, еденге (жерге) қарай төмен лақтыру, допты қағып алу машықтарын қалыптастыру. Көлденең нысанаға, алысқа, тура нысанға лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Тура бағытта 4–6 метр арақашықтықта, «жыланша», арасы алшақтанған заттар арасымен, еденге қойылған тақта бетімен, 40 см биіктіктегі доғамен, арқанмен, еңіс тақта бойымен, бөрене арқылы орындық аяқтары арасымен еңбектеу дағдыларын қалыптастыру;

6) тепе-теңдікті сақтау. Тепе-теңдікті сақтай отырып, бір-бірінен 10 см қашықтықта орналасқан тақтай бойымен, еңіс тақта бойымен (20-30 см) жүру дағдыларын қалыптастыру;

7) сапқа қайта тұру. Сапқа бір-бірден, шеңберге кішігірім топтармен және тұтас топпен қайта тұру дағдыларын қалыптастыру (тәрбиешінің көмегімен, бағдар бойынша).

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Биік емес төбеден бір-бірін сырғанату біліктерін қалыптастыру;

2) сырғанау. Ересектердің көмегімен мұзды жолдармен сырғанау дағдыларын қалыптастыру;

3) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипед тебу дағдыларын қалыптастыру;

4) жүзуге дайындық. Суға түсу, судан шығу, суда ойнау дағдыларын қалыптастыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары. Шынықтыру шараларын жүргізу. Тыныс алу жаттығуларын жүргізу.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың қимылдарына еліктеп, дене жаттығуларын орындай алады; негізгі қимыл түрлерін орындайды;

биік емес төбешіктен сырғанайды, бір-бірін сырғанатады;

үш дөңгелекті велосипедті тебудің дағдыларын меңгерген;

өз-өзіне қызмет көрсетудің бастапқы дағдыларына, салауатты өмір салты туралы түсініктерге ие.

3-параграф. II жартыжылдық

79. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолға және иық белдеуіне, денеге, аяққа арналған жаттығулар: қолдарын жоғары, екі жаққа созып көтеру; затты бір қолдан екінші қолға алдыңғы жақтан, арқа жақтан, бастан жоғары жақтан ауыстыру; қолды алға созып, бастан жоғары көтеріп, артқа шапалақтау. Допты бір-біріне бастан асыра беру (алға-артқа), шалқасынан жатып, екі аяғын бірге көтеру, түсіру, велосипед теуіп келе жатқандай аяқтарын қимылдату, түрегеліп тұрып солға, оңға, алға, артқа еңкею, шалқасынан етпетіне аунап түсу және керісінше. Қатарынан 2-3 рет жартылай отырып-тұру, қолды алға созып, қолды тізеге таянып отырып-тұру, тізеден бүгілген аяқты кезек-кезек көтеру; жерге отырып, құм салынған қапшықты табанмен қармау, екі аяқпен секіру.

Негізгі қимылдар

1) жүру. Нық қадаммен алға, нық қадаммен артқа жүру, тізені биікке көтере отырып жүру;

2) жүгіру. Әртүрлі бағыттарда, жылдам (10-20 метр) және баяу (50-60сек.) қарқында жүгіру дағдысын қалыптастыру;

3) секіру. Бір аяқтан бір аяққа секіру, тура секіру; екі аяқпен секіру (аяқтар бірге-аяқтар алшақ), тереңдікке (15–20 см биіктіктен) секіру дағдыларын қалыптастыру;

4) лақтыру, тастау, қағып алу. Көлденең нысанаға, алысқа лақтыру, тура нысанаға оң және сол қолмен тік нысанаға көздеп лақтыру, допты тәрбиешіден 1–1,5 метр арақашықтықта лақтыру, үлкен допты екі қолмен арқаннан, тордан өткізе лақтыру дағдыларын қалыптастыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Еденге тігінен тұрған құрсаудан еңбектеу, доғаның астымен өрмелеу, гимнастикалық қабырға бойымен жоғары өрмелеу және одан төмен түсу дағдыларын қалыптастыру;

6) тепе-теңдікті сақтау. Тура жолмен, тақтай бойымен, арқан бойымен жүру кезінде тепе-теңдікті сақтау дағдыларын қалыптастыру;

7) сапқа қайта тұру. Өз бетінше сапқа тұру, шеңбердегі өз орнын табу (бағдары бойынша) дағдыларын қалыптастыру.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Биік емес төбеден бір-бірін сырғанату біліктерін қалыптастыру;

2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипед тебу дағдыларын жетілдіру;

3) жүзуге дайындық. Суға түсу, судан шығу, суда ойнау дағдыларын қалыптастыру.

Дербес қимыл белсенділігі

Дербес қимыл әрекеттеріне, дене шынықтыру жабдықтары мен құралдарын пайдалану қызығушылығына қолдау көрсету.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Шынықтыру шараларын жүргізу, жаттығулар мен массаж жасау.
Күн тәртібіне сәйкес балалардың күн сайын таза ауада болуын қамтамасыз ету.

Дағдыларын қалыптастыру:

- 1) мәдени-гигиеналық шараларды орындау;
- 2) ересектердің көмегімен шынығу тәсілдерін орындау.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимылдарды орындайды;
бір-бірден, шеңберге қайта тұрады, саптағы өз орнын табады;
денені жалпы дамытушы жаттығуларды орындағанда қажетті бастапқы қалыпты қабылдайды, жаттығулардың орындалу ретін сақтайды;
биік емес төбеден сырғанайды, бір-бірін сырғанатады;
үш дөңгелекті велосипед тебе алады;суға түседі, суда ойнайды;
мәдени-гигиеналық дағдыларды орындауда дербестік танытады.

4-параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

80. «Коммуникация» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда) ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

81. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, әлеуметте қарым-қатынас жасау үшін тілді игеру және коммуникативтік дағдыларды дамыту болып табылады.

82. Міндеттері:

балалардың іс-әрекетінің түрлі нысандары мен түрлерінде ауызекі сөйлеуін дамыту;

әдеби тілде сөйлеуді дамыту;
сөз өнеріне баулу;

қарым-қатынас мәдениетіне, көркем қабылдау мен эстетикалық талғамға тәрбиелеу;

дидактикалық және дамытушы ойындар мен жаттығуларды қолдану арқылы сөздік қорын байыту.

5-параграф. I жартыжылдық

83. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) дыбыстарды айта білуге;
- 2) дыбыстардың артикуляциясын нақтылау және бекіту;
- 3) артикуляциялық аппаратты дамыту.

Сөздік қор:

- 1) ойын мен ойын жаттығулары арқылы сөздік қорын кеңейту;

2) заттардың бөлшектерін ажыратуға және атауға үйрету;
 3) балалардың сөйлеу тілін заттардың қасиеті мен сапасын білдіретін сөздермен байыту;

4) жалпы белгілері бойынша заттарды топтастыру (ойыншықтар, киімдер, аяқкиімдер, ыдыстар, жиһаздар).

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) сөздерді жіктелуіне, септелуіне қарай байланыстыру,
 2) зат есімдерді үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдану;

3) сөйлеуде зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдану.

Байланыстырып сөйлеу:

Дағдыларды қалыптастыру:

1) суреттерді, заттарды қарастыруда, тірі және өлі табиғат нысандарын бақылау кезінде байланыстырып сөйлеу;

2) шағын тақпақтар мен өлеңдерді жаттау;

3) ересектердің сөзін тыңдау және түсіну;

4) сөйлеу әдебінің сәйкес түрлерін дұрыс қолдану;

5) ересектермен әңгімелесу кезінде берілген сұрақтарды тыңдау және түсіне білу;

6) кейіпкерлерді сипаттау үшін дауыс ырғағының мәнерлі қарапайым тәсілдерін қолдану;

7) сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылыққа, назар аударуға тәрбиелеу;

8) таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға ынталандыру, қызығушылығын ояту.

Күтілетін нәтижелер:

дауысты және дауыссыз дыбыстарды анық айтады;

дұрыс сөйлеу қарқынына ие;

қоршаған ортаға қатысты түрлі сұрақтарға жауап береді;

барлық сөз таптарын қолданады;

қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;

сөздерді жекеше, көпше түрде және септік жалғауларын қолданады.

84. Көркем әдебиет

Оқу, әңгімелеу

Балаларды:

1) ертегілердің мазмұнын түсінуге, тыңдауға, бейнелі сөздерді есте сақтауға;

2) кейіпкерлерді ойнағанда мінез-құлқын бере білуге, интонациясын қабылдауға;

3) тақпақтарды, өлеңдерді мағыналы, асықпай және дыбыстарды анық айтуға;

4) кейіпкерге, оқиғаларға өзінің көзқарасын білдіруге баулу.

Күтілетін нәтижелер:

әдеби шығармалардың мазмұнын тыңдайды және түсінеді;
 бейнелі сөздерді қолданады;
 таныс ертегілерді сахналауға қатысады;
 әдеби шығарма кейіпкерлерінің дауыс ырғағы мен мәнерлігін сақтайды;
 сюжетті эмоционалды қабылдайды, кейіпкерлерге жанашырлық танытады;
 тақпақтарды, өлеңдерді мәнерлеп оқиды.

85. Русский язык

Звуковая культура речи:

Научить детей слушать, запоминать и правильно произносить русскую речь. Развитие артикуляционного аппарата. Обучение произношению гласных звуков русского языка: а, о, у, е, е, и, ы, э, ю, я.

Словарный запас

Формирование навыков:

- 1) понимания и восприятия названий игрушек, некоторых предметов быта, овощей и фруктов, животных;
- 2) выполнения просьбы воспитателя, дальнейшее расширение словарного запаса детей и правильное произношение слов на русском языке;
- 3) названия некоторых предметов ближайшего окружения;

Грамматический строй речи

Обучение словам, обозначающим признаки предметов по величине, по цвету, действие предметов, пониманию словосочетаний и составление их способом согласования (существительное и прилагательное, существительное и глагол).

Связная речь

Составление простых предложений.

- 1) понимания простых вопросов и правильного ответа на них в виде короткого предложения;
- 2) запоминания детьми коротких стишков и песен.

Развитие связной речи и умение правильно ставить ударение в словах при произношении.

Ожидаемые результаты:

- умеет правильно произносить гласные звуки русского языка: а, о, у, е, е, и, ы, э, ю, я;
- умеет слушать и понимать простую речь;
- умеет составлять простые предложения;
- употребляет в речи имена существительные в форме единственного и множественного числа;
- применяет необходимые слова и словосочетания при обыгрывании сказок;
- слушает, понимает, запоминает образные слова;
- умеет читать наизусть небольшие потешки и стихотворения при помощи взрослого, передавая свое отношение к содержанию;

знает о качестве, свойствах, различии, названии предметов на русском языке и их предназначение;

понимает простые вопросы и умеет правильно отвечать на них короткими предложениями на русском языке.

6-параграф. II жартыжылдык

86. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) тілдегі дыбыстарды дұрыс айта білуін және зейін қойып тыңдауын жетілдіру;

2) сөздерде дауысты және кейбір дауыссыз (п-б, т-д, к-г, ф-в,с-з-ц) дыбыстарды анық айта білуін қалыптастыру;

3) сөйлеу қарқынын өзгерте білуге үйрету: баяу сөйлеу, жаңылтпаштар оқу;

Сөздік қор:

1) сөздік қорын сөздік ойындар мен жаттығулар арқылы байыту;

2) зат бөліктерін ажырату және атай білу;

3) балалардың тілін заттың сапасы мен қасиеттерін білдіретін сөздермен байыту;

4) заттарды жалпы және ерекше белгілері бойынша топтай білу;

5) сөздерге қызығушылығын арттыру, зейінін жетілдіру, балалардың сөздік қорына антонимдер – мағынасы қарама-қарсы сөздерді енгізу.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;

2) сөздерді жіктелуіне, септелуіне қарай байланыстыру, зат есімдерді үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдану;

3) сөйлеуде зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдану.

Байланыстырып сөйлеу

Дағдыларды қалыптастыру:

1) суреттерді, заттарды қарастыруда, тірі және өлі табиғат нысандарын бақылау кезінде байланыстырып сөйлеу;

2) шағын такпақтар мен өлеңдерді жаттау;

3) тілдік қарым-қатынас мәдениетін дұрыс қолдану;

4) ересектермен әңгімелесу кезінде берілген сұрақтарды тыңдау және түсіне білу;

5) кейіпкерлерді сипаттау үшін дауыс ырғағының мәнерлі қарапайым тәсілдерін қолдану;

6) сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылық таныту;

7) таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға деген ынтасын, қызығушылығын ояту.

Күтілетін нәтижелер:

сөйлеу мәнерінің тәсілдерін (сөйлеу қарқыны, интонация) сақтайды;

тілдегі барлық дыбыстарды анық айтады;
заттарды, суреттерді қарастыруда сұрақтарға жауап береді;
қысқа әңгімелерді және ертегілерді мазмұндайды, заттар мен
құбылыстардың белгілері мен сапасын ажыратады;
қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;
зат есімдер мен көмекші сөздерді қолданады «үстінде, астында, артында,
жанында».

87. Көркем әдебиет

Оқу, әңгімелеу

Балаларға:

- 1) оқиғаны эмоционалды қабылдауға;
- 2) кейіпкерлерге жанашырлық танытуға;
- 3) шығарма жанрларын (тақпақ, ертегі, әңгіме және тағы басқа)
ажыратуға;
- 4) суреттер бойынша таныс шығармаларды тануға, сұрақтарға жауап
беруге;
- 5) мәнерлі, мағыналы, эмоционалды түрде жатқа айтуға;
- 6) халық өлеңдерінің ырғағы мен ұйқасын білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

шығарма жанрларын (тақпақ, ертегі, әңгіме және тағы басқа) ажырата
алады;

оқиғаны эмоционалды қабылдайды; суреттер бойынша таныс
шығармаларды атайды, олар бойынша сұрақтарға жауап береді;
өлеңдерді саналы, эмоционалды түрде жатқа айтады;
ертегі кейіпкерлеріне жанашырлық танытады.

88. Русский язык

Звуковая культура речи.

1) закрепление навыков слушания сказок, рассказов, коротких стихов и
песен на русском языке и правильной постановки ударения при
произношения слов.

2) совершенствование навыков развития артикуляционного аппарата.

Словарный запас

Формирование навыков:

1) произношения слов на русском языке, обозначающих названия
некоторых предметов ближайшего окружения, признаки предметов по величине
и по цвету;

2) понимания и согласования слов в словосочетаниях. Закрепление
умений:

3) понимать простые вопросы и отвечать на них в виде короткого
предложения.

Грамматический строй речи

1) составление простых предложений для описания игрушек, фруктов,
предметов ближайшего окружения по образцу взрослого.

2) употребления в речи имен существительных в единственном и множественном числе.

Совершенствование навыков:

- 1) запоминания коротких стишков и песен;
- 2) понимания простого предложения из 2-3 слов.

Связная речь

Развитие связной речи и умения правильно ставить ударение в словах при произношении. Обучение умению слушать, понимать, рассказывать и читать наизусть короткие стихотверения.

Ожидаемые результаты:

произносит правильно слова, вслушивается в их звучание;
 рассматривает сюжетные картинки и составляет простые предложения;
 называет все действия, предметы и явления, их признаки и качества;
 слушает и понимает речь взрослого;
 отвечает на вопросы взрослого, касающиеся ближайшего окружения на русском языке;

умеет составлять связную речь;
 пересказывает содержание сказок и коротких рассказов;
 читает наизусть небольшое стихотворение;
 умеет описать знакомые игрушки, фрукты, овощи простыми предложениями из 2-3 слов.

знает и называет некоторые растения, животных и их детенышей на русском языке.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

89. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

90. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, интеллектуалдық қабілеттерін, логикалық ойлауын дамыту және қоршаған ортаның біртұтастығы туралы білімдерін қалыптастыру болып табылады.

91. Міндеттері:

қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;
 өз ойы бойынша құрылыстарды жасауға, оларды мазмұн бойынша біріктіруге және олармен ойнауға ынтасын тәрбиелеу;
 көрнекі-қимылдық ойлауды және шығармашылық қиялдауды дамыту;
 тірі және өлі табиғат туралы білімдерін, табиғатта өзін ұстау туралы ережелерді және қарапайым өзара байланыстар туралы білімдерін байыту;
 табиғатқа сүйіспеншілікке және ұқыпты қарауға баулу.

8-параграф I жартыжылдық

92. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Сан. «Көп», «біреу», «бір-бірден», «бір де біреуі жоқ» ұғымдары туралы түсініктерін қалыптастыру.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) біртекті заттардан топтар құрастыру және олардың біреуін бөліп көрсету;

2) бөлмедегі заттарды ажырату және олардың санын анықтау;

3) заттарды салыстыру;

4) заттардың бір тобын екіншісіне бірізділікпен беттестіру және қосу;

5) заттарды бір қатарға, реті бойынша, бір бағытта солдан оңға қарай оң қолымен орналастыру.

Шама. Шама бойынша заттардың әртүрлі болатыны туралы түсінік беру.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ұзындығы мен ені бойынша екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру;

2) биіктігі мен қалыңдығы бойынша екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру.

Геометриялық пішіндер. Балаларды геометриялық пішіндерді тануға және атауға үйрету: шеңбер, шаршы, үшбұрыш, түйсіну және көру арқылы пішін түрлерін зерттеуге үйрету.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) геометриялық пішіндерді тану және атау;

2) пішін түрлерін зерттеу.

Кеңістікте бағдарлау. Өзінің дене бөліктерінің орналасу бағдарын білуге үйрету.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) өзіне тікелей жақын кеңістік бағдарын анықтау, заттарды сол жақтан оң жаққа қарай орналастыру.

2) өзінің дене бөліктерін (басы, аяғы, қолдары) бағдарлау және атау.

Уақытты бағдарлау

Дағдыларды қалыптастыру:

тәулік бөліктерін тану және атау - таңертең, күндіз, кеш, түн.

Күтілетін нәтижелер:

бір затты топтан бөледі және топтарға біріктіре алады;

біртекті заттарды құрастырады және бөліп алады;

заттарды қатарға реті, шамасы бойынша оң қолымен солдан оңға қарай қояды;

екі қарама-қарсы және бірдей заттарды ұзындығы мен ені, биіктігі бойынша беттестіру және тұстастыру арқылы салыстырады;

геометриялық пішіндерді таниды және атайды: дөңгелек, шаршы, үшбұрыш; өзіне қатысты кеңістікті бағдарлай алады;

тәулік бөліктерін – таңертең, күндіз, кеш, түнді таниды және атайды.

93. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан құрастыру

Дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі түстегі және пішіндегі бөлшектерден қарапайым құрылыстар құрастыру;

2) бөлшектерді орналастыру және кірпіштерді қалау, пластиналарды тік бағытта және көлденең орналастыру тәсілдерін пайдалану;

3) ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан құрастыру;

4) көп түсті құрылым құрастыру;

5) үлгі бойынша құрастыру;

6) қағазды бүктеу, жырту, шиыршықтау тәсілдерін пайдаланып, қағаз беттерін көлемді пішіндерге түрлендіру.

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі түстегі және пішіндегі бөлшектерден қарапайым құрылыстар құрастыра біледі;

құрылыс бөліктерін ажыратады және атайды; өзі құраған құрылысын қуыршақтың, ойыншықтардың өлшемдерімен үйлестіреді;

сюжеттік ойын міндеттерін пайдалана отырып, ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан заттар құрастыра алады;

түрлі тәсілдерді пайдаланып, қағаз беттерін түрлендіреді.

94. Жаратылыстану

1) тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы білімді қалыптастыру.

2) ауа-райының жағдайын анықтау, табиғат құбылыстарын (маусымдық) бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Өсімдіктер әлемі

Туған өлкенің кейбір өсімдіктері, көкөністері мен жемістері туралы қарапайым ұғымдарды қалыптастыру, бөлме өсімдіктерінің түрлері (шегіргүл, қазтамақ, бегония және тағы басқа) олардың айырмашылықтары туралы білімді қалыптастыру.

Жануарлар әлемі

Үй жануарлары мен олардың төлдері туралы білімдерін бекіту.

Жабайы аңдар мен Қазақстанның жер аумағында тіршілік ететін үй жануарлары мен аңдар туралы ұғымдарды қалыптастыру, табиғат бұрышының тіршілік иелерін бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

ауа-райының жағдайын анықтай алады;

туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы ұғымдарға ие;

кейбір көкөністер мен жемістерді дәмінен ажыратады және атайды;

жануарлар мен олардың төлдерін өздеріне тән белгілері бойынша ажыратады және атайды;

құстардың мінез-құлқындағы ерекшеліктерге назар аударады;

табиғат бұрышының тіршілік иелеріне қызығушылық танытады;

табиғатта өзін ұстай білу ережелері туралы біледі.

9-параграф. II жартыжылдық

95. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Сан. «Көп», «біреу», «бір-бірден», «бір де біреуі жоқ» ұғымдарын ажырату дағдыларын жетілдіру; екі тең немесе тең емес заттар тобын салыстыра білу, бір топтағы заттарды екінші топтағы заттарға беттестіру және тұстастыру тәсілдерін пайдалану.

Шама. Екі қарама-қарсы және бірдей заттарды ұзындығы, ені, биіктігі мен жуандығы бойынша салыстыра білуді бекіту.

Геометриялық пішіндер

Геометриялық пішіндер туралы білімдерін нақтылау: дөңгелек, шаршы, үшбұрыш.

Кеңістікті, уақытты бағдарлау

Кеңістікті және уақытты бағдарлауға үйрету. Тәуліктің қарама-қарсы бөліктерін анықтауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

«көп», «бір», «бір-бірден», «бірде-біреуі жоқ» түсініктерін біледі; ұзындығы, ені, биіктігі, жуандығы бойынша бірдей екі әртүрлі және бірдей заттарды салыстыруды біледі;

салыстыру нәтижесін сөзбен жеткізеді;

геометриялық пішіндерді біледі;

кеңістік пен уақытты бағдарлай біледі;

оң және сол қолдарын ажырата алады.

96. Құрастыру

1) құрылыс материалдарынан құрастыру

2) құрылыс материалының негізгі бөлшектері, олардың бөлшектері туралы білімді қалыптастыру, оларды түсі, шамасы бойынша тану. Сюжеті бойынша біріктіру және ойнау арқылы құрылыс салу кезінде шығармашылық қиялды қалыптастыру.

3) қағаздан құрастыру. Қағаз беттерін көлемді пішіндерге өзгертуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарының бөліктерін біледі және атайды, оларды түрлі тәсілдермен орналастырады;

түсі және көлемі бойынша ажырата алады;

қарапайым құрылыстарды құрастырады;

түрлі құрастыру тәсілдерін қолдана отырып қағаз парағын түрлендіреді.

97. Жаратылыстану

Өсімдіктер әлемі

1) туған өлкенің кейбір өсімдіктері, көкөністері мен жемістері туралы қарапайым ұғымдарды қалыптастыру. Жуа және гүлдердің және тағы басқа

тұқымдарын (шырайгүл, барқытгүл) бақылау.

2) бөлме өсімдіктерінің түрлері (шегіргүл, қазтамақ, бегония, қырмызыгүл, қоңыраугүл және тағы басқа) олардың айырмашылықтары туралы білімді қалыптастыру.

Жануарлар әлемі

Үй жануарлары мен олардың төлдері туралы білімдерін бекіту.

Қазақстанның жер аумағында тіршілік ететін жабайы аңдар туралы ұғымдарды қалыптастыру.

Табиғат бұрышының тіршілік иелерін бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

ауа-райының жағдайын анықтай алады;

туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы біледі;

гүлдейтін шөпті өсімдіктерді өзіне тән сипаты бойынша, көкөністер мен жемістерді дәмі бойынша атайды және ажыратады;

жануарлар мен олардың төлдерін өздеріне тән белгілері бойынша атайды және ажыратады;

қардың, судың, құмның қасиеттерін біледі;

табиғатта өзін ұстай білу ережелерін түсінеді.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

98. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, аппликация, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

99. Мақсаты балалардың шығармашылық қабілеттерін, эстетикалық талғамын дамыту болып табылады.

100. Міндеттері:

бейнелеу өнеріне қызығушылықты қалыптастыру, шығармашылық ойлауы мен қиялдауын дамыту;

көзбен қол үйлесімін дамыту;

қарапайым заттарды, құбылыстарды, ертегі кейіпкерлерінің пішінін, түстерін, бөліктердің орналасуын бере отырып, бейнелеу біліктері мен дағдыларды қалыптастыру;

өнер туындыларымен, халық ойыншықтарымен, қазақ және басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнер туындыларымен таныстыруды жалғастыру;

қоршаған шынайы әлемнің эстетикалық жағына қызығушылықты, балалардың өз ойын білдіруі мен музыкалық қабілеттіліктерін дамыту;

балалардың өнімді іс-әрекетінің түрлерін дамыту;

балаларды тұтас қағаз парағына бейнелерді орналастыруға үйрету.

10-параграф. I жартыжылдық

101. Сурет салу

Заттық сурет салу. Түрлі бағытта тура сызықтарды, олардың қиылысуын жүргізе білуді қалыптастыру.

1) көкөністер мен жемістерді, ыдыстарды, ойыншықтарды, жануарларды бейнелеу, дөңгелек пішінді заттардың суретін салу (шарлар, бұлт, күн).

2) бірнеше көлденең және тік сызықтардан заттар салуды (дуал); салынған пішіндерді бояуды, дәстүрден тыс сурет салу (саусақтарымен және алақандарымен, түрлі- түсті борлармен) дағдыларын қалыптастыру:

Сәндік сурет салу. Элементтердің пішінін, реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты ескере отырып, ою-өрнектерді жазықтыққа орналастыру дағдыларын қалыптастыру.

Сюжеттік сурет салу, ойлауы бойынша сурет салу. Қоршаған әлемнің, өнер туындыларының әсемдігіне, тұрмыстық заттарға, қазақ және басқа ұлттардың ойыншықтарына эмоционалды-эстетикалық талғам дағдыларын қалыптастыру.

Қарапайым табиғат құбылыстарын, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуге баулу.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасының бастапқы дағдыларына ие;

сызықтарды, штрихтарды, дақтарды, бояуларды ретімен қолдана біледі; негізгі түстерді дұрыс атайды;

қарапайым сюжеттік композицияларды құрайды, қағаз бетіне бейнені тұтас орналастыра алады;

пішіндерді бояудың бастапқы дағдыларын игерген; сурет салудың дәстүрден тыс техникасына қызығушылық танытады.

102. Мүсіндеу

Заттық мүсіндеу

1) сазбалшықтың, ермексаздың қасиеттерімен танысу дағдыларын жетілдіру. Сазбалшық, қамыр, ермексаз кесектерінен бөліп алу, дөңгелектеу, ширату, созу тәсілдерін пайдалана отырып, көкөністер мен жемістерді, кейбір заттарды, азық-түлік тағамдарын мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру.

2) алақандарының арасында, жазықтықта түзету және домалақтау қозғалыстары арқылы кесектерді жаю, элементтерді қарапайым заттарға (ыдыстар, ойыншықтарды мүсіндеу) біріктіру білігін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың, ермексаздың және қамырдың кейбір қасиеттерін біледі;

мүсіндеудің әртүрлі тәсілдерін пайдаланады;

1-3 бөліктен тұратын заттарды жая алады;

мүсіндеуге қажетті негізгі техникалық дағдылар мен біліктерді игерген.

103. Аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) дайын пішіндерден заттардың бейнесін жасауға үйрету;
  - 2) бейнеленген заттарға сәйкес түстерді таңдау;
  - 3) желімдеудің техникасы;
  - 4) ересектер даярлаған ірі және барынша ұсақ элементтерді орналастыру мен желімдей білуі;
  - 5) желімді қылқаламға ұқыпты түрде жағып алу,
  - 6) жаймадағы дайын пішіндерге жағу;
  - 7) желім қалдықтарын жою үшін майлықты пайдалану.
- Күтілетін нәтижелер:
 желімдеу техникасының бастапқы дағдыларын игерген;
 бейнеленетін заттарға сәйкес түрлі-түсті қағаздардан дайын пішіндерді таңдай алады;
 ересектер даярлаған ірі және барынша ұсақ элементтерді орналастырады және желімдейді;
 оюдың әсемдігін, орналасуын байқайды, оларды бөліктерге бөледі;
 желім қалдықтарын жою үшін майлықты пайдаланады.

104. Музыка

Музыка тыңдау

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) түрлі сипаттағы әндердің мазмұны мен көңіл күйін қабылдау;
- 2) түрлі сипаттағы аспапта орындалған пьесаларды тыңдау, есте сақтау;
- 3) пьесаның көңілді мазмұнына эмоциялы көңіл-күй танытады;
- 4) балалар аспаптарының, музыкалық және шулы ойыншықтардың дыбысталуын ажыратады;
- 5) ересектердің орындауындағы және аудио-бейне үн таспадан музыка тыңдау.

Ән айту

Дыбыстаудың бірыңғай күшімен бірдей қарқында ән салу, ересектермен бірге ән салу, аспаптың сүйемелдеуіндегі даусына бейімделу дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) бірінің артынан бірі жүру барысында би ырғағын, музыканың би сипатын игеру;
- 2) әуенмен бірге би қозғалыстарының қарапайым элементтерін орындау;
- 3) әуен сипатына үн қату, оның бөліктерінің өзгеруін байқау;
- 4) жоғары және төмен дыбыстауды ажырату, оны ойын әрекеттерінде байқау;
- 5) сылдырмақтарды тыңдау және олардың дыбыстау динамикасын ажырату.

Күтілетін нәтижелер:

таныс әндерді, пьесаларды біледі;

музыканың сипатын сезінеді: ән, марш;

музыкалық және шулы ойыншықтардың, балаларға арналған аспаптардың

дыбысталуын ажыратады;
билейтін әуендерге сәйкес қарапайым қимылдар орындайды.

12-параграф II жартыжылдық

105. Сурет салу

Заттық сурет салу

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) төртбұрышты пішіндегі заттарды бейнелеу, оларды дөңгелек пішіндегілермен үйлестіру;
- 2) бірнеше тік және көлденең сызықтардан заттарды салу (дуал, ағаш);
- 3) жануарлардың суретін салу дағдыларын жетілдіру;
- 4) салынған пішіндерін бояуды (штрихтау, мақталы таяқшаларымен бояу);
- 5) дәстүрден тыс сурет салуды (құмда саусақпен немесе таяқшамен, алақандарымен, асфальтта түрлі-түсті борлармен) салуды.

Сәндік сурет салу

Бейнелеу әрекетіне, халық шығармашылығының туындыларына деген қызығушылықты тәрбиелеу. Қазақ ою-өрнектері элементтерінің суретін салу дағдыларын бекіту. Қазақ мәдениетінің тұрмыстық заттарымен таныстыру.

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) түстерді тану мен ажырату: қызыл, сары, жасыл, көк, қара, ақ;
- 2) бормен асфальтқа, таяқпен құмға сурет салу, жолақта және бұрыштарға қазақ ою-өрнектерінің қос элементін салу.

Сюжеттік сурет салу, ойлауы бойынша сурет салу

Дағдыларды қалыптастыру.

- 1) сурет салудың дәстүрлі емес тәсілдерін қолдану;
- 2) қарындаш, қылқалам, бояу, гуашьты пайдалану;
- 3) негізгі түстер мен олардың реңктерін пайдалану;
- 4) таяқпен құмға, бормен асфальтқа сурет салу;
- 5) ойлау бойынша дербес сурет салу.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу кезінде қарындашты, фломастерді, қылқаламды қолында еркін ұстай біледі;

түстерді таниды;

төртбұрышты пішіндегі заттарды, оларды дөңгелек пішіндегі бейнелермен сәйкестендіріп бейнелей алады;

күрделі емес сюжеттік композициялар құрастыра біледі;

бормен асфальтқа, таяқпен құмға сурет салады;

пішіндерді бояудың бастапқы дағдыларын игерген.

106. Мүсіндеу

Заттық мүсіндеу

- 1) бірнеше бөліктен тұратын күрделі емес заттарды, жануарларды мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру. Сазбалшықтан, ермексаздан мүсіндеуге

қызығушылығын тудыру.

2) табиғи материалдан мүсіндеу дағдыларын бекіту.

Сюжеттік мүсіндеу

Жеке жұмыстарын ұжымдық композицияларға біріктіру дағдыларын қалыптастыру.

Сәндік мүсіндеу

Әшекей заттарды мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру. Өз ойынан мүсін құрау. Ересектің көмегімен шығармашылық ойлауды дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтан, ермексаздан, қамырдан мүсіндеуге қызығушылық танытады;

алақанға салып тік және дөңгелетіп есе біледі;

мүсіндеудің түрлі әдістерін қолданып, 1-3 бөліктерден тұратын түрлі заттарды мүсіндей алады (аққала, поезд, шарбақ, моншак, сырға).

107. Аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) заттардың орналасу, олардың арасында арақашықтықтың сақталу заңдылығы;

2) түрлі пішіндегі қазақ оюының кейбір элементтерін қағазға орналастыру;

3) желімді қылқаламға, мұқият жағып алу, жаймадағы дайын үлгіге жағу, желімнің қалдықтарын сүртуге майлықты қолдану;

4) табиғи материалмен жұмыс істеу, олардан зат жасау;

5) қағаздың мүмкіндіктері туралы түсініктерді жетілдіру: жыртылады, мыжылады, оңай мыжылады.

Сюжеттік аппликация

Балаларды жалпы композиция құрастыруға үйрету.

Сәндік аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектер дайындаған ірі және өте ұсақ ою элементтерін орналастыру және жапсыру;

2) шаршының ортасына, бұрыштарына қазақ ою өрнектерін жапсыру;

3) пішінін, түсі мен көлемін, ескере отырып, заттар мен ою-өрнектерді орналастыру;

4) геометриялық элементтерден өрнек құрастыруға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

бейнелеу өнеріне қажетті негізгі техникалық дағдыларды меңгерген; қағаздың қасиеттері жайлы біледі: жыртылады, мыжылады, оңай мыжылады;

белгілі ретпен түрлі пішінді, көлемді түстегі бөліктерді орналастырып, дайын бейнені қағазға жапсыра біледі;

ересектер дайындаған түрлі пішінді қағаз бетіне заттарды орналастырады;

дайын пішіндерден қарапайым композицияларды құрастыруға қатысады;

ұқыпты жұмыс жасай алады: желімнің қалдықтарын сүртуге майлықты пайдаланады.

108. Музыка

Музыка тыңдау.

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) түрлі қарқындағы музыканы тыңдау;
- 2) музыкалық шығарманы эмоциямен қабылдау.

Ән айту.

Музыкалық сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз ре-ля бірінші октавасының диапазонында ән салу, дыбыстарды биіктігіне қарай ажырату (октава шегінде), әуеннің басталуы мен аяқталуына мән беру дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) қимыл қарқынын өзгерте отырып қимылдау, бір-бірлеп, жұптаса отырып би қимылдарын орындау, жануарлардың би қимылдарын ұқсату;
- 2) ойындарға, хор айтуға қатысу, таныс би қимылдарын қайталай білу.

Күтілетін нәтижелер:

музыканы тыңдау дағдысын меңгерген;
 музыкалық шығарманың қарқынын ажыратады;
 әуеннің басталуы мен аяқталуына мән береді;
 бір-біреуден, жұптаса ауыса отырып, би қимылдарын орындайды, жануарлардың қимылдарын ұқсатады;
 балаларға арналған музыкалық аспаптарды ажыратады және атайды;
 музыкалық шығарманы эмоциямен қабылдайды.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

109. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны қоршаған ортамен танысу, экология негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

110. Мақсаты балаларда қоршаған ортаға жағымды мінез-құлық пен қарым-қатынасын, эмоционалды елгезектік пен әлеуметтік мәдениет негіздерін қалыптастыру болып табылады.

111. Міндеттері:

балаларды қоршаған ортадағы заттардың атауларымен және олардың міндеттерімен таныстыру, таныс заттарды ажыратуға үйрету;

Қазақстанның халық ауыз әдебиеті шығармашылығын қолдану арқылы Отанға, отбасына деген сүйіспеншілікті, ересектерге құрмет көрсете білуге тәрбиелеу.

14-параграф. I Жартыжылдық

112. Қоршаған ортамен танысу

Менің отбасым

1) отбасылық суреттерді қарастыруға және отбасы мүшелері мен олардың әрекеттерін атауға үйрету. «Отбасы», «Үй», «Демалыста» және басқа мазмұнды-рөлдік ойындарды ұйымдастыру;

2) қоршаған ортаны қабылдау, кеңістікте бағдарлау;

3) заттар мен олардың шамасын, түсін, пішінін ажырату және атау, қарастыру мен зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

4) қазақ және басқа халықтардың тұрмыс заттарымен таныстыру;

5) заттар, ойыншықтар, кітаптар және ыдыстарға ұқыптылықпен қарауға тәрбиелеу.

Көлік, байланыс құралдары

Көлік құралдарының түрлерімен таныстыру.

Ересектердің еңбегі

Балабақша, балабақша қызметкерлері туралы ұғымдарын кеңейту.

Жануарлар мен құстарға күтім жасауға баулу.

Қазақстан - менің Отаным

Балалар тұратын қала мен ауыл, Қазақстан Республикасының астанасы, мемлекеттік рәміздері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

отбасы мүшелері мен өзіне жақын адамдардың есімдерін атайды;

мазмұнды-рөлдік ойындарда отбасы мүшелерінің рөлдерін сомдайды;

қазақ халқының тұрмыстық заттарын атайды;

көлік құралдарын атайды;

балабақша, балабақша қызметкерлері туралы түсінігі бар;

өздері тұратын қала мен ауыл туралы, Қазақстан Республикасының астанасы, мемлекеттік рәміздері туралы бастапқы түсініктерге ие.

113. Экология негіздері

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары

Өлі және тірі табиғат жайлы білімдерін қалыптастыру. Табиғат құбылыстарына қызығушылықтарын тәрбиелеу.

Дағдыларын қалыптастыру:

1) ауа райының жағдайларын анықтай білу;

2) табиғат құбылыстарын (маусымдық) бақылау.

Өсімдіктер әлемі

1) туған өлкенің кейбір өсімдіктері, көкөністері мен жемістері туралы қарапайым түсініктерін қалыптастыру. Жергілікті аймақта өсетін 2-3 ағаштардың түрлерін танып, атауға үйрету;

2) бөлме өсімдіктерінің түрлері, олардың ерекшеліктері туралы білімдерін қалыптастыру;

3) табиғат құбылыстарына қызығушылықты, өсімдіктерге сүйіспеншілікпен және қамқорлықпен қарауға тәрбиелеу.

Жануарлар әлемі

1) үй жануарлары және олардың төлдері туралы білімдерін бекіту.

Қазақстанды мекендейтін жабайы жануарлар жайлы түсініктерін қалыптастыру. Табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылау дағдыларын қалыптастыру;

2) Табиғат бұрышының тіршілік иелері мен қыстап қалатын құстарға (торғай, шауқарға, қарға, кептер) және жыл құстарына (ұзақ, қараторғай) қамқорлықпен қарауға тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

табиғаттың маусымдық өзгерістерін анықтайды;

табиғатқа қамқорлық жасауға ынталанады;

бірнеше ағаштардың түрлерін, бөлме өсімдіктерін, көкөністер мен жемістерді таниды және атайды;

үй және жабайы жануарларды, құстарды, жәндіктерді таниды және атайды;

табиғаттағы және ауа райындағы қарапайым өзгерістерді байқайды.

15-параграф. II жартыжылдық

114. Қоршаған ортамен танысу

Менің отбасым

1) өзінің отбасы, отбасылық қарым-қатынас туралы әңгімелеп беру дағдыларын қалыптастыру;

2) қоршаған ортадағы заттарды, кеңістікті бағдарлауды меңгерту;

3) заттардың сапалары мен қасиеттерін: сипап сезу, дәмін көру, есту арқылы тануды қалыптастыру;

4) балаларға түрлі заттардың атауларын сөйлегенде белсенді қолдануды, бейтаныс заттардың атқаратын қызметтерін түсіндіру, заттардың тобын білдіретін түсініктерді меңгерту;

5) балаларды өзге адамдардың іс - әрекеттерін бақылауға үйрету.

Көлік, байланыс құралдары

Жерде жүретін және ауада ұшатын қозғалыс құралдары туралы білімдерін бекіту. Жаяу жүргіншілерге және жолаушыларға арналған қарапайым ережелермен таныстыру.

Ересектедің еңбегі

Балаларды ересектердің еңбегін бақылау негізінде ойын әрекетіне ынталандыру. Мүмкіндіктеріне қарай күтушіге, аула сыпырушыға көмек көрсетуді ұйымдастыру. Өзгенің еңбегінің нәтижесіне құрметпен қарауға тәрбиелеу, көмек көрсету ниеттерін қолдау.

Қазақстан - менің Отаным, еліміздің рәміздері

Қазақ халқының дәстүрлі тұрғын үйімен таныстыруды жалғастыру. Қазақстанның туы туралы түсінік беру.

Күтілетін нәтижелер:

отбасы мүшелері туралы әңгімелейді, оларға өзінің қарым-қатынасын білдіреді;

айналасындағы заттардың міндеттерін біледі;
заттардың сапасы мен қасиеттерін: сипау, дәмін тату және есту арқылы таниды;

көлік құралдарын атайды;
ересектерге көмек көрсетуге ынта білдіреді;
Қазақстан Туын таниды және атайды.

115. Экология негіздері

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары

Балалардың өлі табиғат нысандары жайлы білімдерін бекіту. Табиғат құбылыстарына қызығушылық таныту дағдыларын жетілдіру.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер

1) көктем мезгілінде ауа райының жағдайларын бақылау және анықтай білуді жетілдіру;

2) жаз мезгілінің кейбір сипаттық ерекшеліктері жайлы білімдерін жетілдіру. Жаз мезгілінде табиғатты бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Өсімдіктер әлемі

Туған өлкенің өсімдіктері туралы қарапайым түсініктерін жетілдіру. Ағаштарды, дала гүлдерін, кейбір көкөністер мен жемістерді, бөлме өсімдіктерін тану және атау, өсімдіктердің бөліктерін тану дағдыларын қалыптастыру.

Жануарлар әлемі

1) балалардың үй жануарлары және олардың төлдері, жабайы жануарлар туралы, өздеріне таныс жануарлардың сыртқы ерекшеліктері туралы білімдерін бекіту;

2) табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылау, оларға қамқорлық жасау дағдыларын жетілдіру;

3) құстар мен жәндіктер туралы қарапайым түсініктерін қалыптастыру;

4) табиғат бұрышының тіршілік иелері мен қыстап қалатын құстарға (торғай, шауқарға, қарға, кептер) және жыл құстарына (ұзақ, қараторғай) ұқыптылықпен қарауға тәрбиелеу;

5) қоршаған ортаның нысандарына эмоционалды, жағымды, қамқорлықпен қарауды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

табиғаттың сипаттық маусымдық өзгерістерін анықтайды және атайды;

таныс ағаштарды, бөлме өсімдіктерін, көкөністер мен жемістердің 3-4 түрін, үй жануарларын және жабайы жануарларды, құстарды, жәндіктерді таниды және атайды;

табиғаттағы және ауа райындағы қарапайым өзгерістерді байқайды және атайды;

ересектермен бірге өсімдіктерге күтім жасаудың қарапайым еңбек тапсырмаларын орындай алады

табиғат бұрышының тіршілік иелеріне қамқорлық танытады.

5-тарау. Ортаңғы топ
(4 жастан 5 жасқа дейін)

1-параграф «Денсаулық» білім беру саласы

116. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

117. Мақсаты баланың денсаулығын сақтау және нығайту, дене шынықтыруға қызығушылығын арттыру, денсаулық сақтау технологиясын пайдалана отырып, қозғалыс біліктері мен дағдыларын қолдануға баулу болып табылады.

118. Міндеттері:

балалардың қимыл әрекеттерін ұйымдастырудың түрлі нысандарында қимылдарды дұрыс орындау біліктері мен дағдыларын қалыптастыру;

жүру мен жүгіруде, секіру мен лақтыруда, қағып алуда, еңбектеу мен өрмелеуде негізгі қимыл түрлерін, жеке гигиена дағдыларын және денсаулықты сақтау негіздерін жетілдіру;

дене қасиеттерін қалыптастыру: ептілік, қозғалыстарды үйлестіру, шыдамдылық, тепе-теңдікті сақтау, икемділік;

дене шынықтыру жаттығуларын орындауға қызығушылықты, салауатты өмір салтын ұстануға тәрбиелеу.

2-параграф. I жартыжылдық

119. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолды алға, екі жаққа, жоғары көтеру, тұрған қалыпта қолдарын арқасына апару; саусақтарын бүгіп, қолдарын айналдыра қимылдауды орындау. Екі қол белде, кезекпен екі жаққа бұрылғанда екі қолды екі жаққа жіберу. Оңға, солға иілу, еңкею, шалқаю; алға еңкею, қолдың ұшын аяқтың ұшына жеткізу. Екі қолды белге қойып, екі жаққа иілу. Отырған және тізерлеп тұрған күйі допты өз айналасында домалату. Аяқтың ұшымен көтерілу; екі аяқты кезекпен алға өкшемен, содан кейін ұшымен қою, топылдату. Қатарынан 4–5 рет жүрелеп, екі қол белде, екі қолды алдыңғы жақпен екі тұсқа көтеріп, отыру. Аяқтың ұшын созу, табанды бұғу.

Негізгі қимылдар

1) жүру. Сапта бір-бірлеп жүру, жүруді жүгірумен, секірумен, басқа қимылдармен кезектестіру, қол мен аяқ қимылын үйлестіру, бой түзулігін дұрыс сақтау;

2) жүгіру. Бірқалыпты, аяқтың ұшымен, тізені жоғары көтеріп жүгіру, кіші және үлкен қадаммен жүгіру, сапта бір-бірлеп, түрлі бағытта жүгіру. Түрлі тапсырмалармен жүгіру: шапшаң және баяу қарқынмен, жетекшімен ауыса отырып жүгіру. 1–1,5 минут ішінде баяу қарқынмен үздіксіз жүгіру; орта жылдамдықпен жүруді кезектестіре отырып, 40–50 метрге жүгіру;

3) секіру. Бір орында тұрып, екі аяқпен секіру (2–3 рет жүрумен кезектестіре отырып, 10 рет секіру), 2–3 метрлік қашықтықта алға ұмтыла қос аяқпен секіру; бір орында оңға, солға бұрылып секіру, баланың қолын көтергендегі биіктіктен жоғары ілінген нәрсеге орнынан секіру арқылы затты жанап өту, 4–5 сызық арқылы орнынан ұзындыққа секіру (сызықтардың арақашықтығы 40–50 см), 20–25 см биіктікке секіру; бір аяқпен секіру (шамамен 4–5 рет оң және сол аяқпен). Қысқа секіртпемен секіру (демалу үзілістері бар 2–3 реттен 10 секіру);

4) домалату, қағып алу, лақтыру. Заттар арасымен доптарды, құрсауларды домалату. Допты бір-біріне төменнен лақтыру және қағып алу (1,5 м қашықтықта), допты екі қолымен бастан асыра кедергі арқылы лақтыру (2 м қашықтықтан). Допты жоғары лақтыру және екі қолымен қағып алу (қатарынан 3–4 рет). Алысқа дәлдеп лақтыру (3,5–6,5 м кем емес). Оң және сол қолымен көлденең нысанаға (2–2,5 м қашықтықтан), 1,5 м қашықтықтан тігінен (нысана ортасының биіктігі 1,5 м) нысанаға дәлдеп лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. 8 м дейінгі қашықтықта заттар арасымен тура бағыт бойынша төрттағандап еңбектеу, тақтайда, орындықта көлденеңінен еңбектеу. Табан мен алақанға сүйеніп төрт тағандап еңбектеу. 50 см жоғары көтерілген арқанның астынан оң және сол бүйірмен алға еңбектеп кіру; құрсаудан еңбектеп өту; гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу, аралықтан аралыққа, оңға, солға ауысу;

6) тепе-теңдікті сақтау. Сызықтар арасымен (15 см арақашықтық), сызықпен, арқанмен, тақтаймен, гимнастикалық орындықпен, бөренемен жүру. Басқа қап киіп, заттарды аттап өту, бұрылу. Тепе-теңдікті сақтау: қолын жоғары көтеріп, аяқтың ұшымен тұру; қолын беліне қойып, бір аяқпен тұру; қолын беліне қойып, екі жаққа айналу. Ойлы-қырлы тақтаймен жүру, көлбеу тақтаймен (ені 2 см, биіктігі 30–35 см) жоғары және төмен жүру мен жүгіру. Еденнен 20–25 см көтерілген баспалдақ тақтайдан, қолдың түрлі қалпымен үрленген доптан (бір-бірінен қашық қойылған 5–6 доп арқылы кезекпен) аттап өту;

7) сапқа тұру, сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру. Қатарға бір-бірден сапқа тұру. Қатарға екеуден, үшеуден тұрып, сапты қайтадан құру, бағдар бойынша түзелу.

Музыкалық-ырғақтық жаттығулар. Музыкалық сүйемелдеуге сәйкес түрлі қарқында таныс дене жаттығуларын орындау.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Төбешіктен сырғанау; бір-бірін сырғанату, шаналармен төбешікке көтерілу, төбешіктен түскенде тежеуге, мұзды жолдармен өздігінен сырғанау;

2) шаңғымен жүру. Шаңғымен бірінің артынан бірі сырғымалы қадаммен жүру. Төбешікке қосалқы қадаммен, қырымен көтерілу. Ересектердің көмегімен шаңғыны киіп, шешеді;

3) велосипед, самокат тебу. Үш дөңгелекті және екі дөңгелекті велосипед тебу. Оңға, солға бұрылыстарды орындау;

4) жүзуге дайындық. Суға түсу, суда ойнау; суда отырып, аяқтарын жоғары және төмен көтеріп, қимылдар орындау; иекке дейін, көздеріне дейін суда отыру, судан шығу; бетін суға түсіру; басын суға түсіру; еркін әдіспен жүзуге талпыну.

Спорттық ойын элементтері

1) кегль ойындарына үйрету. Бастапқы қалыпта дұрыс тұрып, допты лақтыру. 1,5-2 метр арақашықтықтан кегльдерді қағып түсіру;

2) футбол. Берілген бағытта допты домалату. Допты аяқтарымен бір-біріне домалату;

3) хоккей. Берілген бағытта шайбаны таяқпен домалату, оны қақпаға енгізу.

Дене шынықтыру ойын-сауығы 2 айда 1 рет өткізіледі, ұзақтығы - 20 минут.

Дене шынықтыру мерекесі жылына 2 рет (жазда және қыста) өткізіледі, ұзақтығы - 45 минут.

Денсаулық күні 2 айда 1 рет өткізіледі, ұзақтығы - 30 минут.

Дербес қимыл белсенділігі

Балалардың доптармен ойындарын жетілдіру, денешынықтыру құралдарын, спорттық және қимылды ойындар үшін атрибуттарды пайдалануға ынталандыру. Балаларды педагогпен бірге жаттығуларды орындауға, қимылды ойындарға қатысуға ынталандыру. Ауа райының жағдайын ескере отырып, балалардың таза ауадағы қимыл белсенділігі үшін жағдайлар жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары

Шынықтырудың барлық түрлерін жалғастыру. Жалпы және жергілікті су шараларын жүргізуді жалғастыру: дымқыл шүберекпен сүртінуге, аяқтарды, денені шаю. Тыныс алу жолдарын шынықтыру, жалаң аяқ жүру.

Мәдени-гигиеналық дағдылар

1) бұрын игерген біліктерін бекіту және олардың орындалу сапасын жоғарылату;

2) ұқыпты тамақтану дағдыларын, ас құралдарын қолдануды жетілдіру. Гигиеналық шараларды орындау: жуыну, шашын тарау, қолды сабынмен жуу, қол орамалды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

дене жаттығуларын орындауға қызығушылық танытады;

қимылды ойындардың ережелерін сақтайды;

түрлі тапсырмалар орындап, бір-бірден сапта жүреді;

екеуден, үшеуден қатарға қайта тұрады;

спорттық ойындар мен жаттығулардың бастапқы техникасын игерген;

жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын сақтайды.

3-параграф. II жартыжылдық

120. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолдарды басқа қою, оларды екі жаққа созу және түсіру, орындықтың арқасына, қабырғаға арқасымен сүйене отырып, қолды екі жақтан жоғары көтеру, таяқты (күрсау) жоғары көтеру, иықтан асырып түсіру, бастапқы қалыптан қолдарды буынынан жан-жағына айналдыру. Отырған күйі арт жаққа қолмен сүйене отырып, екі аяқты жоғары көтеру, бұғу және жазу, төмен түсіру, кезекпен аяқты бұғу және жазу, көтеру және түсіру, зат ұстаған қолдарын созып қалыппен шалқасынан жатқан күйі етпетіне бұрылып жату, етпетінен жатқан қалпы иығын, басын, қолдарын алға созып көтеру. Тізесін бүгіп тұрып, аяқтарды кезекпен көтеру; өкшемен таяқтың, арқанның үстіне, аяқтың ұшымен еденге сүйене отырып, қырындап жүру, аяқтың саусақтарымен жіпті жинау, құмы бар қаптарды іліп алып, бір орыннан басқа орынға ауыстыру, аяқ өкшесін айналдыру.

Негізгі қимылдар

1) жүру. Сапта бір-бірден, екеуден, аяқтың ұшымен, өкшемен, табанмен, табанның ішкі жағымен, тізені жоғары көтеріп, ұсақ және алшақ адымдап жүру. Қозғалыс бағытын өзгертіп жүру, «жыланша» ирелендеп жүру, бытырап, қосымша қадаммен алға, шет жағына жүру. Жүруді жүгірумен, секірумен кезектестіріп, бағытты, қарқынды өзгертіп жүру. Жүруді басқа қимылдармен кезектестіріп, белгі бойынша тоқтап жүру;

2) жүгіру. Қалыпты, аяқтың ұшымен, тізені жоғары көтеріп; ұсақ және алшақ адыммен, сапта бір-бірден және жұппен, түрлі бағытта, бытырап жүгіру. Жетекшінің ауысуымен, қарқынды жылдамдатып және ақырын жүгіру. Жай қарқынды үздіксіз жүгіру; 50–60 метрге жүгіру. 5 метрден 3 рет жүгіру. Түрлі бағытта жүгіру, қағып алып жүгіру;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқпен секіру, алға ұмтыла секіру, бір орында тұрып оңға, солға бұрылып секіру, аяқты бірге, алшақ қойып, біреуін – алға, екіншісін – артқа қойып, бір орында тұрып секіру. Затты жанау арқылы орнынан жоғары секіру; биіктігі 5–10 см 2–3 заттың үстінен кезектесе секіру; 20–25 см биіктіктен секіру; бір орында тұрып, ұзындыққа 4–6 сызықтың үстінен секіру (сызықтардың арақашықтығы 40–50 см);

4) домалату, қағып алу, лақтыру. Доптарды, күрсауларды домалату. Допты бір-біріне төменнен лақтыру, басынан асыра лақтыру және оны қағып алу, допты екі қолымен басынан асыра және бір қолымен кедергі арқылы лақтыру (2 м арақашықтық). Допты жоғары лақтыру, еденге ұру және оны екі қолымен қағып алу, допты жерге ұру. Заттарды алысқа дәлдеп лақтыру (3,5–6,5 метрден кем емес); затты тігінен (нысана ортасының биіктігі 1,5 м) 1,5–2 м арақашықтықтан және көлденеңінен (2–2,5 м арақашықтықта) оң, сол қолмен лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Көлденең және көлбеу орындықта төрттағандап еңбектеу. Гимнастикалық орындықта қолдарымен тартылу арқылы ішімен еңбектеу. Табан мен алақанға сүйеніп, төрттағандап еңбектеу. 50 см жоғары көтерілген арқанның, доғаның, таяқтың астынан оң және сол бүйірмен алға еңбектеп кіру. Бөрене, гимнастикалық орындық арқылы еңбектеп өту.

Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу, оң аралықтан сол аралыққа ауысу;

6) тепе-теңдікті сақтау. Сызықтар арасымен (10 см арақашықтық), сызықпен; арқанмен (диаметрі 1,5 см); тақтаймен, гимнастикалық орындықпен, бөренемен жүру. Қырлы тақтаймен жүру, көлбеу тақтайда жоғары-төмен жүру және жүгіру. Бір-бірінен қашық қойылған үрленген 5–6 доп арқылы кезекпен, қолдың түрлі қалпымен аттап өту. Түрлі жағдайда тепе-теңдікті сақтау;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Қатарға бір-бірден сапқа, шеңберге тұру. Қатарға екеуден, үшеуден тұрып, сапты қайтадан құру, бағдар бойынша теңелу; оңға, солға айналу, бұрылыстар, ажырату және жақындату.

Музыкалық-ырғақтық жаттығулар. Музыкалық сүйемелдеуге сәйкес түрлі қарқында әртүрлі таныс дене жаттығуларын орындау.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Төбешіктен сырғанау, бір-бірін сырғанату;

2) сырғанау. Мұзды жолдармен өздігінен сырғанау;

3) велосипед, самокат тебу. Үш дөңгелекті велосипед және самокат тебу.

Оңға, солға бұрылыстарды орындау;

4) Жүзуге дайындық. Суға түсу, суда ойнау. Суда отырып, аяқтарын жоғары және төмен көтеріп, қимылдар орындау. Судан шығу.

Спорттық ойын элементтері

1) кегли. Дұрыс бастапқы қалыпта тұрып, түрлі бағытта қойылған доптарды лақтыру;

2) футбол. Берілген бағытта допты домалату. Допты қақпаға домалату;

3) хоккей. Берілген бағытта шайбаны таяқпен домалату, оны қақпаға домалатып кіргізу.

Дербес қимыл белсенділігі

Балалардың доптармен, құрсаулармен, ойыншықтармен ойындарын жетілдіру, денешынықтыру құралдарын, спорттық және қимылды ойындар үшін атрибуттарды пайдалануға ынталандыру. Балаларды педагогпен бірге жаттығуларды орындауға, қимылды ойындарға қатысуға ынталандыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары

Шынықтырудың барлық түрлерін жалғастыру. Жалпы және жергілікті су шараларын жүргізуді жалғастыру: дымқыл шүберекпен сүртінуге, аяқтарды, денені шаю, сауықтыруға арналған жүгіру. Тыныс алу жолдарын шынықтыру, жалаң аяқ жүру.

Мәдени-гигиеналық дағдылар

Бұрын игерген біліктерін бекіту және олардың орындалу сапасын жоғарылату. Ұқыпты тамақтану дағдыларын, ас құралдарын қолдануды жетілдіру. Гигиеналық шараларды орындау: жуыну, шашын тарау, қолды сабынмен жуу, қол орамалды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимылдарды орындаудың қимылдық дағдыларына және

техникасына ие;

дене жаттығулары мен сауықтыру шараларына қызығушылық танытады; педагогтың көрсетуімен ертеңгілік жаттығудың кешендерін орындайды;

өздігінен түрлі ойындар ойнайды, ойын ережелерін сақтай алады; спорттық ойындардың элементтерін орындайды; шынықтыру түрлерін, өз-өзіне қызмет көрсетудің дағдыларын игерген.

4-параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

121. «Коммуникация» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда), драма ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

122. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолданып, қоғамдық ортада ауызша қарым-қатынас жасау, диалог құру дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

123. Міндеттері:

ересектермен және балалармен еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын дамыту;

балалар әрекетінің түрлі нысандары мен түрлерінде балалардың ауызша сөйлеуін дамыту;

балалар әдебиетіне қызығушылықты дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

124. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

Дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын бекіту. Фонематикалық қабылдау дағдыларын қалыптастыру. Сөзді дыбыстау мәдениетін тәрбиелеуге арналған дидактикалық ойындарды қолдану.

Сөздік қор

Балалардың сөздік қорын адамдардың мамандықтарының атауларымен, заттардың бөліктерімен, заттардың сапалары мен қасиеттерін білдіретін зат есімдермен байыту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) тұрмыстық заттар және қоршаған орта заттарының қолданылу маңыздылығын түсіну дағдыларын қалыптастыру;

2) сөздік қорын жалпылаушы мағыналы сөздермен байыту;

3) заттарды және олардың тұрған орнын анықтау дағдыларын жетілдіру;

4) ойындарды қолдану арқылы сөздерге қызығушылығы мен зейінін дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы

Дағдыларды жетілдіру:

- 1) байланыстырып сөйлеу дағдыларын жетілдіру;
- 2) жануарлар және олардың төлдерінің атауларын білдіретін сөздерді, сөздердің түрлі тәсілдермен жасалуын, зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану дағдыларын дамыту;
- 3) әртүрлі тәсілдермен жаңа сөздер құру;
- 4) сан есімдерді ретімен атауға, оларды зат есімдермен бірге қолдану дағдыларын қалыптастыру;
- 5) тілдің грамматикалық құрылымын қалыптастыруда ойындарды кеңінен қолдану.

Байланыстырып сөйлеу

Әңгімеге қатысу және тілді түсіну, тыңдау біліктерін, көлемі шағын тақпақтарды жатқа айту, сурет бойынша заттар және ойыншықтар туралы әңгіме, үлгі бойынша әңгіме құрастыру, шағын әңгімелер мен ертегілерді айтып беруге үйрету дағдыларын қалыптастыру. Ұсынылған мазмұн бойынша сахналауға үйрету.

Шығармашылықпен сөйлеу қызметі

Театрландырылған әрекетке, драматизация ойындарына және қуыршақ спектакльдеріне, саусақ ойындарына балаларға түсінікті «қуыршақты жүргізу» техникасын қолдана отырып, қатысу ниеттерін дамыту.

Шығармаларды қабылдау

Сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылығын арттыру. Кейіпкерлердің бейнелерін сомдауға қажетті дауыс ырғағы және тілдің қарқынын қолдану дағдыларын қалыптастыру, ұсынылған тақырып бойынша әңгіменің басы мен соңын құрастыруға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынасқа түсе алады, олардың өтініштерін орындайды;

сөйлемдердің түрлерін (жай және күрделі), сын есімдерді, етістіктерді, үстеулерді, қосымшаларды қолданады; адамдардың мамандықтарын, олардың ерекшеліктерін білдіретін сөздерді біледі, тұрмыстық заттар және қоршаған табиғат заттарының мәнін түсінеді;

себеп-салдарлық байланыстарды орната біледі;

жалпы мағыналас сөздерді (көлік, өсімдіктер, киім) қолданады;

сан есімдерді ретімен атайды, оларды зат есімдермен септіктерде, жекеше және көпше түрде байланыстырады;

отбасы, отбасындағы тұрмыс, халықтық дәстүрлер, қаласы (ауылы) туралы айтып бере алады;

үлгі бойынша әңгіме құрастыра алады; шағын әңгімелер мен ертегілерді мазмұндайды.

125. Көркем әдебиет

1) оқу, әңгімелеу. Көркем шығармаларды эмоционалды қабылдай білуді дамыту. Балаларды түрлі тақырыптағы көркем шығармалармен таныстыру. Кейіпкерлердің жағымды және жағымсыз қасиеттерін көруге, олардың

әрекеттерін бағалауға, әңгіме, ертегілердің мазмұнын олардың атауымен салыстыруға үйрету;

2) мәнерлеп оқу, мазмұндау. Тақпақтар мен өлеңдерді түсініп, есте сақтауға үйрету. Таныс ертегілердің мазмұнын айтуда мазмұнның жүйелілігін сақтауға, кейіпкерлердің мінезін сипаттауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

көркем шығармаларды эмоционалды қабылдай біледі;

таныс ертегілердің мазмұнын айтып береді;

өзіне ұнайтын бірнеше шығармаларды атайды;

әдеби кейіпкерлердің қылықтарын бағалай алады;

оқиғаларды ойдан құрастырады, таныс шығармалардан үзінділерді сахналайды.

126.Русский язык

Звуковая культура речи

1) обучение правильному произношению гласных и согласных звуков русского языка;

2) совершенствование навыков развития голосового и артикуляционного аппарата, речевого дыхания, четкой дикции.

Словарный запас

1) расширение знаний о предметах ближайшего окружения, животных, птицах, овощах и фруктах, временах года и явлениях природы;

2) обучение на русском языке прямому и обратному счету до 10;

3) формирование навыков называния некоторых свойств предметов: цвет, формы, признаки;

4) формирование умений понимания и использования знакомых слов в повседневной жизни.

Грамматический строй речи

1) составление словосочетаний, предложений из 2-3 слов;

2) формирование навыков использования в речи имен существительных единственного и множественного числа.

Связная речь

Умение отвечать на короткие вопросы простыми предложениями. Закрепление навыков правильного использования русских слов и выражений при ответе на вопросы. Обучение слушанию, пониманию и пересказу коротких произведений, стихотворений.

Ожидаемые результаты:

понимает русскую речь педагога в игровых ситуациях и в повседневной жизни;

умеет считать на русском языке до 10 и обратно;

произносит правильно свистящие, шипящие(ж,щ,с,з) и сонорные (р, л) звуки русского языка;

называет группы предметов ближайшего окружения, их свойства, признаки; времена года и отдельные явления природы;

употребляет в речи имена существительные единственного и множественного чисел.

127. Драма

Көркем әдебиет шығармалары бойынша драмалық дағдыларды дамыту.

Коммуникативті –тілдік, ойын, артикуляциялық дағдылар

Дағдыларын қалыптастыру:

- 1) түрлі мәтіндерді дыбыстағанда дұрыс тыныс алу;
- 2) түрлі эмоцияларды білдіру үшін интонациямен дыбыстау;
- 3) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді драмалау;
- 4) ертегі желісін ретімен орындау.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік

Дағдыларын қалыптастыру:

- 1) ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас;
- 2) адамдардың сезімі мен қарым-қатынасын көрсету;
- 3) әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіру;
- 4) оны адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалау;
- 5) достық қарым-қатынас және өзара көмек көрсету.

Күтілетін нәтижелер:

барлық дыбыстарды анық және әртүрлі қарқында дыбыстайды;
дауыс күшін өзгертіп, түрлі интонацияда дыбыстайды;
сезім ырғағы мен қозғалыс үйлесімін серіктесімен сәйкестендіре отырып, сақтайды;

сахнаны, аланды бағдарлайды; театрландырылған қойылымды дайындау барысында ересектермен және құрдастарымен өзара әрекет ете алады;
әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіреді;
оны адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалайды;
достық қарым-қатынас және өзара көмек көрсетеді.

6-параграф. II жартыжылдық

128. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

- 1) есту зейінін және тілдегі дыбыстарды дұрыс айту біліктерін жетілдіру;
- 2) сөздердегі дауысты және кейбір дауыссыз дыбыстарды (п-б, т-д, к-г, ф-в, с-з-ц), анық айтуларын қалыптастыру;
- 3) тілдің қарқынын өзгерту біліктерін бекіту: баяу сөйлеу, жаңылтпаштар оқу. Артикуляциялық аппаратты одан әрі жетілдіру.

Сөздік қор

- 1) тілдік ойындар мен жаттығуларды қолдана отырып, балалардың сөздік қорларын дамыту және байыту;
- 2) заттар тобын білдіретін сөздерді балалардың сөздік қорына жалпылауыш сөздерді түсіну арқылы ендіру (ойыншықтар, киім, аяқ киім, ыдыс, жиһаз)

3) балалардың сөздік қорын тұрмыстық электротехника заттарының және ұлттық заттардың атауларымен байыту, олардың атауларын, заттардың қолданысын түсіндіру;

4) мағынасы қарама-қарсы антоним сөздерді балалардың сөздік қорына ендіру, сөзге қызығушылықтарын дамыту;

5) тәулік бөліктерін атауға үйрету (таңертең, күндіз, кеш, түн).

Күтілетін нәтижелер:

ана тілінің барлық дыбыстарын дұрыс айтады;

құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынасқа түсе алады, олардың өтініштерін орындайды;

тілде сөйлемдердің әртүрлі түрлерін, қосымшаларды қолданады;

жеке тәжірибесінен суреттің мазмұны бойынша шағын әңгімелер құрастырады.

129. Көркем әдебиет

1) оқу, әңгімелеу. Мазмұнды эмоционалды қабылдай білу, кейіпкерлерге жанашырлық таныта білу біліктерін, ертегіні баяндау ерекшелігін байқауды жетілдіру. Шығарма мен өлеңді ажырата білуді; көркем шығармаларда түрлі өмірлік жағдаяттар: мереке, өмірден алынған күлкілі және байсалды үзінділер бейнеленуі мүмкін екендігін түсіне білуге баулу. Таныс шығармаларда бағдар жасай білуді, оларды суреттерден танып, мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру біліктерін бекіту.

2) мәнерлеп оқу, мазмұндау. Балаларды жатқа эмоционалды, мәнерлі айта білуге, сөздерді анық айтуға, логикалық екпіндерді сақтауға, өлеңнің ұйқасын, халықтық тақпақтардың ырғағын, қуанышты, сүйсінуді бере білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

әңгімелерді тыңдайды, мазмұндап бере алады, өлеңдерді жатқа айтады; шағын әңгімелер құрастырады;

өзіне ұнайтын бірнеше шығармаларды айта алады;

ойында әдеби бейнелерді қолданады;

таныс шығармаларды мазмұндау кезінде мәтін мазмұнына, кейіпкерлерге, олардың қылықтарына өзінің қатынасын эмоционалды түрде білдіреді.

130. Русский язык

Звуковая культура речи

1) обучение правильному произношению гласных и согласных звуков русского языка;

2) совершенствование навыков развития голосового и артикуляционного аппарата, речевого дыхания, четкой дикции.

Словарный запас

1) расширение знаний о предметах ближайшего окружения, животных, птицах, овощах и фруктах, временах года и явлениях природы;

2) обучение на русском языке прямому и обратному счету до 5;

3) формирование навыков называния некоторых свойств предметов: цвет,

формы, признаки;

4) формирование умений понимания и использования знакомых слов в повседневной жизни.

Грамматический строй речи

1) составление словосочетаний, предложений из 2-3 слов;

2) формирование навыков использования в речи имен существительных единственного и множественного числа.

Связная речь

Умение отвечать на короткие вопросы простыми предложениями. Закрепление навыков правильного использования русских слов и выражений при ответе на вопросы. Обучение слушанию, пониманию и пересказу коротких произведений, стихотворений.

Ожидаемые результаты:

понимает русскую речь педагога в игровых ситуациях и в повседневной жизни;

умеет считать на русском языке до 10 и обратно;

произносит правильно свистящие, шипящие(ж,щ,с,з) и сонорные (р, л) звуки русского языка;

называет группы предметов ближайшего окружения, их свойства, признаки; времена года и отдельные явления природы;

употребляет в речи имена существительные единственного и множественного чисел.

131. Драма

Коммуникативті - тілдік, ойын, артикуляциялық дағдылар

Дағдыларды қалыптастыру:

1) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді драмалау;

2) ертегі желісін ретімен орындау;

3) театрландырылған әрекеттің басқа да жұмыс түрлері (саусақты, үстел үсті, көлеңкелі және тағы басқа);

4) жұбымен келісе отырып, сезім ырғағы мен қозғалыс үйлесімін сақтау;

5) әдеби кейіпкерлерді дене пластикасы, ым, дауыс, мимика арқылы құру;

6) сахнада бағдарлану.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік

1) ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас;

2) адамдардың сезімі мен қарым-қатынасын көрсету;

3) әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіру;

4) оны адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалау;

5) өз ойын білдіріп, басқалардың пікіріне құлақ асып, ұлдар (күшті, батыл, еңбекқор және тағы басқа) мен қыздарға (қарапайым, әдемі және тағы басқа) тән мінез-құлық ерекшелігін талқылау.

Күтілетін нәтижелер:

таныс бірнеше шығармаларды атайды;

вербалды емес құралдармен образдарды жасай алады;

өз ойын құрдастарының ортасында білдіріп, басқалардың пікірін тыңдайды;

ұлдар мен қыздардың мінез-құлық ерекшелігін біледі;

ертегі желісін ретімен орындайды;

театрландырылған әрекеттің түрлі жұмыс тәсілдерін меңгерген;

өзінің қимылын серіктесінің қимылымен үйлестіреді; сахнада бағдарлайды;

әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіреді;

адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалайды.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

132. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

133. Мақсаты математикалық, конструктивтік ойлау дағдыларын, танымдық қызығушылықтарын, экологиялық білім негіздерін қалыптастыру болып табылады.

134. Міндеттері:

сенсорлық қабілеттерін, алғашқы ойлау операцияларын, жиын туралы қарапайым түсініктерін дамыту;

жаратылыстану бойынша түсініктерін, тірі және өлі табиғат жайлы білімдерін, танымдық қызығушылықтары мен шығармашылық қиялды қалыптастыру;

табиғатта өзін ұстай білу ережелерімен және қарапайым өзара байланыспен таныстыру;

тірі және өлі табиғат объектілеріне деген ұқыпты қарым- қатынасқа тәрбиелеу;

эстетикалық талғамды қалыптастыру, балалардың ой - өрістерін кеңейту.

8-параграф. I жартыжылдық

135. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Жиын

1) әртүрлі түстен, өлшемнен тұратын заттардың жиыны туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) заттарды салыстырып қою арқылы оларды санамай-ақ жұптарын салыстыру салыстыру негізінде тең немесе тең еместігін анықтай білуді үйрету.

Сан, санау

1) 5 көлемінде санау, заттарды үлгісі бойынша және аталған саны бойынша санау дағдысын қалыптастыру. Сандарды тәртібі бойынша атауға және қорытынды санды атауға, «Барлығы қанша?» сұрағына жауап беруге

үйрету. Бірінің астына бірі екі қатарда орналасқан заттардың екі тобын салыстыруды үйрету;

2) теңдік және теңсіздік туралы ұғымдарды қалыптастыру. Салыстырылатын топтар: бір көп, бір және екі, екі және үш және төрт, төрт және бес;

3) теңді кем топқа үстемелей отырып немесе артық топтан бір затты алып тастай отырып, екі тәсілмен орнатуға, «Қанша еді?», «Қаншасы қалды?» сұрақтарына жауап беруге үйрету;

4) 5-ке дейін реттік санау дағдыларын дамыту, реттік сан есімдерді атау, «Нешінші?», «Саны бойынша қайсысы?» сұрақтарына жауап беру дағдыларын дамыту. Беске дейінгі сандармен таныстыру, сандық топты белгілеу;

5) әртүрлі сезім мүшелерінің көмегімен санау дағдысын дамыту (көру, есту, иіс сезу). Тура және кері бағытта 5 көлемінде санатып жаттықтыру.

Шама

Заттар шамасы бойынша әртүрлі болатындығы жайлы түсінік беру.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ұзындығы және ені бойынша бірдей және екі түрлі заттарды салыстыру;

2) биіктігі және жуандығы бойынша бірдей және екі түрлі заттарды салыстыру;

3) шаманы салыстыруда беттестіру және тұстастыру тәсілдерін қолдану.

Геометриялық пішіндер

1) балаларды геометриялық пішіндерді: шеңбер және төртбұрыш, үшбұрыш сияқты геометриялық пішіндерді ажырату және дұрыс атай білуін; пішіндерді көру және сипап сезу арқылы іздену, зерттеу қызығушылығын дамыту.

2) дағдыларды қалыптастыру: геометриялық пішіндерді тану және атау, пішіндерді зерттеу дағдыларын қалыптастыру.

Кеңістікте бағдарлау. Өзінің дене бөліктерінің орналасуына қарай бағдарлай білуге үйрету. Дағдыларын қалыптастыру: өзіне қатысты кеңістік бағыттарын анықтай білу, заттарды оң қолымен солдан оңға қарай орналастыру, өзінің дене бөліктерін бағдарлау және атау (бас, аяқтар, қолдар).

Уақытты бағдарлау. Таңертең, күндіз, кеш, түн тәулік бөліктерін ажырату және атай білу дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

5 көлемінде санай алады, сандарды ретімен атайды;

теңдік және теңсіздік туралы ұғымдарға ие; шамасы әртүрлі 2-3 затты (ұзындығы, биіктігі, ені, жуандығы бойынша) өсу және кему ретімен орналастыра алады;

геометриялық пішіндерді және геометриялық денелерді ажыратады және атайды; кеңістікті және уақытты бағдарлай алады.

136. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан құрастыру

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) орналастыру тәсілдерін қолдана отырып, пластиналарды тігінен және кірпіштерді, бөлшектерді көлденеңінен орналастыру;
- 2) схеманы қолданып, ірі және ұсақ құрылыс материалынан құрастыру;
- 3) үлгі бойынша құрастыру;
- 4) умаждау, жырту, шиыршықтауды қолданып, қағаз парақтарын көлемді пішіндерге айналдыру.

Қағаздан құрастыру

Қағаздан құрастыруға үйрету: қағазды тікбұрышты парағын жартысынан бүктеп, бұрыштарды және тараптарды біріктіру, детальдің негізгі түріне желімдеу. Қағаз парағын көлемді пішіндерге қайта келтіру, қағазды кесекке, орамдарға, ілмекке айналдыра білу дағдыларын бекіту.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру

Балаларды табиғи материалдардан түрлі заттар даярлауға баулу.

Конструктор бөлшектерінен құрастыру

Конструктордан ойынға арналған ғимарат құрастыру дағдыларын қалыптастыру. Бөлшектерді бекіту тәсілдері мен ғимарат жасау туралы білімдерін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс бөлшектерін атайды, оларды құрылымдық қасиеттерін ескере отырып, пайдаланады;

құрылысты безендіру үшін түрлі түсті бөлшектерді қолданады;

биіктігі, ұзындығы, ені бойынша құрылыстарды өзгертеді;

бастаған ісін аяғына дейін жеткізеді;

қағаздан көлемді пішіндерді жасай алады;

табиғи материалдардан түрлі заттар дайындайды; конструктордан құрылыс жасайды.

137. Жаратылыстану

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары. Тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы түсініктерін қалыптастыру. Өлі табиғат нысандары туралы білімдерін кеңейту.

Өсімдіктер әлемі

1) балалардың бөлме өсімдіктері туралы білімдерін байыту;

2) табиғаттағы, жыл мезгіліндегі маусымдық өзгерістер туралы түсініктерін қалыптастыру. Табиғаттағы ауа райының жағдайын бақылауға және бақылаудың нәтижелерін табиғат күн тізбесінде белгілеуге үйрету;

3) балабақшаның ауласындағы және маңайдағы өсімдіктерді, көкөністер мен жемістердің 4-5 түрін, бөлме өсімдіктерін, ағаштар мен бұталарды атауға үйрету;

4) қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылықтарын, зейіндерін дамыту.

Жануарлар әлемі

Үй жануарлары және жабайы аңдар, олардың сыртқы келбеті, қозғалу

және қоректену тәсілдері туралы білімдерін кеңейту. Үй жануарлаының (ит, мысық) сыртқы белгілері мен қылықтары туралы білімді бекіту. Сиырдың, жылқының және үй құстарының (қораз, мекен, қаз) сыртқы келбетіндегі ерекшеліктері туралы білімін нақтылау.

Күтілетін нәтижелер:

үй жануарларын және олардың төлдерін, үй құстарын атайды;
кейбір жабайы аңдардың түрлерін біледі;
бөлме өсімдіктерін, балабақшаның ауласындағы өсімдіктерді атайды;
табиғаттағы маусымдық өзгерістерде қарапайым байланыстар орната алады;

қарапайым тәжірибеге қызығушылық пен әуестік танытады;
табиғатта өзін ұстаудың қарапайым ережесін біледі.

9-параграф. II жартыжылдық

138. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Жиын

1) жиынтық сапасы бойынша әртүрлі заттардан тұратындығы туралы түсініктерін жетілдіру;

2) осы заттардың сыңарларын қою негізінде салыстырып, теңдігін немесе теңсіздігін анықтау іскерліне жаттықтыруды жалғастыру.

Сан, санау

1) 5-ке дейін тура және кері санауды жетілдіру;

2) Теңдікті кем топқа үстемелей отырып немесе артық топтан бір затты алып тастай отырып, екі тәсілмен орнатуға, «Қанша еді?», «Қаншасы қалды?» сұрақтарына жауап беруге үйрету. Топтарды салыстыру негізінде сандық мәндерді дұрыс талдап қорыта білуді дамыту;

3) әртүрлі сезім мүшелерінің көмегімен санау дағдысын дамытуды жалғастыру(көру, есту, иіс сезу).

Шама

Ұзындығы, ені, биіктігі, жуандығы бойынша беттестіру және тұстастыру арқылы екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру дағдысын бекіту.

Геометриялық пішіндер

Геометриялық пішіндерді; шеңбер, шаршы және үшбұрыш тану және атау, пішіндердің пішінін сипап-сезу және көру тәсілдерімен зерттеу.

Кеңістікте бағдарлау. Өзінің дене бөліктерінің орналасуын бағдарлау дағдыларын бекіту, өзіне тікелей жақын кеңістік бағыттарын анықтау.

Уақытты бағдарлау. Тәуліктің қарама-қарсы бөліктерін анықтау және тану дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

тәулік бөліктерін: таңертең, күндіз, кеш, күндер: бүгін, кеше, ертең, жылдам, баяу ұғымдарын атайды, өзіне қатысты кеңістіктегі заттардың орналасуын анықтай алады;

жасалған әрекеттердің көмегімен түрлі мәселелерді шешудің әдістерін табады;

қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды анықтай алады.

139. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан құрастыру

1) құрылыс материалдарының негізгі бөліктерін, олардың бөлшектерін атауға үйрету, оларды көлемі, түсі бойынша ажырата білуге баулу;

2) құрастыру кезінде сәйкес белгілері бойынша біріктіре білу және онымен ойнай отырып шығармашылық қиялдау дағдыларын қалыптастыру.

Ұжымдық құрастыру

Дағдыларды бекіту :

1) олардың құрылымдық қасиеттерін ескере отырып пайдалану, құрылыс бөлшектерін ажырату және атау;

2) жеке және ұжымдық іс-әрекет дағдыларын бекіту, құрылысты жалпы оймен біріктіру;

3) құрдастар арасында міндеттерді бөлісу;

4) қағаздан орамдар, жиектер, кесектер жасау;

5) бөлшектерді өзара желімдеу, композиция құрастыру;

6) әртүрлі «пластик» түріндегі үлгілер жасау;

7) қағаздан «оригами» типі бойынша қарапайым пішіндер құрастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру

Балаларды қалдық материалдардан бұйым жасауға баулу. Бөліктерді біріктіру үшін желімді пайдалану. Шығармашылық қиялдауды дамыту, көрнекілікке сүйене отырып зат жасау.

Конструктор бөліктерінен құрастыру

Конструктормен ойындар үшін құрылыстарды құру дағдыларын жетілдіру, бөлшектерді бекіту мен құрылыстарды құру тәсілдерін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

заттарды атайды және ажыратады, олардың өлшемін, түсін, пішінін, жасалған материалын анықтайды;

оларды топтастыра алады;

құрылыс бөлшектерін ажыратады және атайды, олардың құрылымдық қасиеттерін ескере отырып пайдаланады;

өзінің құрылыстарымен ойнайды.

140. Жаратылыстану

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары

Табиғат құбылыстары туралы түсініктерін қалыптастыру, өлі табиғат нысандары туралы білімдерін байыту.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер

1) көктем, қыс, жаз, күз мезгілдерінде табиғатты бақылау дағдыларын дамыту;

2) табиғаттағы ауа райының жағдайларын бақылау және бақылаулардың нәтижелерін табиғат күнтізбесіне белгілеу дағдыларын жетілдіру.

Өсімдіктер әлемі

Балабақша ауласындағы және маңайдағы өсімдіктер туралы білімдерін бекіту, оларды ажыратып, атауға үйрету.

Көкөністер мен жемістердің 4-5 түрін, бөлме өсімдіктерін, ағаштар мен бұталарды танып, атай білу дағдыларын бекіту. Ағаштың және гүлдің бөліктерін атай білуге үйрету.

Білімдерін қалыптастыру:

- 1) көктем мезгілінде өсімдіктердің тіршілігі туралы;
- 2) шөптесін өсімдіктер (4-5 түрін), жидектер, саңырауқұлақтар туралы;
- 3) орманда, бақшада, далада өсетін өсімдіктер туралы;
- 4) пияздың және шөптің бөлме жағдайында өсуі туралы.

Жануарлар әлемі

1) үй және жабайы жануарлар, олардың сыртқы келбеті, қозғалу және қоректену тәсілдері туралы түсініктерін кеңейту. Жабайы жануарлардың (түлкі, қасқыр, тиін) сыртқы белгілері мен әрекеттерін туралы білімдерін бекіту. Табиғат бұрышындағы тірі нысандар мен өсімдіктерге күтім жасау дағдыларын жетілдіру.

2) жәндіктердің аттарын (қоңыз, көбелек, шыбын) бекіту, кейбір жәндіктер туралы (құмырсқа) қарапайым түсінік беру.

3) бауырмен жорғалаушылар санатының өкілдерімен (кесіртке, тасбақа), олардың сыртқы түрімен және қозғалу әдістерімен таныстыру (кесірткенің денесі ұзын, құйрығы да ұзын ол оны тастап кете алады және ол тез қимылдайды).

4) қарапайым экологиялық білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

үй жануарларын және олардың төлдерін, үй құстарын атайды;
бөлме өсімдіктерін, балабақшаның жер теліміндегі өсімдіктерді атайды;
жәндіктерді атайды, олар туралы қарапайым түсініктерге ие;

бауырымен жорғалаушыларды олардың сыртқы құрылысын және қозғалу әдістерін біледі:

табиғаттағы маусымдық өзгерістердің қарапайым байланыстарын орнатады;

қарапайым зерттеуге қызығушылық пен әуестік танытады;

табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді атайды;

«Қызыл кітапқа» енгізілген және жойылып кету қаупі төнген жануарларды атайды;

табиғатта өзін ұстау ережесін біледі.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

141. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, аппликация, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

142. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолданып,

шығармашылық дағдыларды, эстетикалық талғамды дамыту және қалыптастыру болып табу.

143. Міндеттері:

сезімдік-эмоциялық қасиеттері мен эстетикалық талғамды, бейнелеу дағдылары мен музыкалық білімдерін қалыптастыру;

шығармашылық ойлау мен қиялды дамыту;

қарапайым заттар, құбылыстар, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуде біліктер мен дағдыларды қалыптастыру, пішінді, түсті, заттардың орналасуын беруге үйрету;

қоршаған ортадағы әсемдікті қабылдауға үйрету;

өз ойын айтуға және шығармашылық қабілеттерін дамытуға сураныстарын қанағаттандыру;

өзінің жұмыстарын және басқа балалардың жұмыстарын бағалауды үйрету.

11-параграф. I жартыжылдық

144. Сурет салу

Заттық сурет салу

Балалардың дербес тәжірибелік әрекеттерімен байланысты эстетикалық қабылдауын дамыту. Бояулармен, қарындаштармен, борлармен дәстүрлі және дәстүрден тыс тәсілдермен сурет салудың техникасын жетілдіру.

Біліктерін қалыптастыру:

әртүрлі бағыттағы тура сызықтар мен олардың қиылысуын жүргізе білуді үйрету.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) көкөністер мен жемістерді, ыдыстар, ойыншықтар, жануарларды бейнелеу;

2) дөңгелек пішінді заттарды салу;

3) техникалық дағдылар мен біліктерді игеру.

Сюжеттік сурет салу

1) қоршаған ортаның әсемдігіне, өнер туындыларына, тұрмыстық заттарға, қазақ және басқа халықтардың ойыншықтарына эмоционалды-эстетикалық талғам дағдыларын қалыптастыру.

2) қарапайым табиғат құбылыстарын, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуге машықтандыру.

Сәндік сурет салу

Дағдыларды қалыптастыру:

1) қазақ халқының және басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнер шығармаларымен таныстыру барысында эстетикалық қабылдауын дамыту.

2) элементтердің пішінін, реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты ескере отырып, жазықтықта оюларды орналастыру;

3) қазақ оюларының кейбір элементтерін салу;

4) элементтердің реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты сақтау.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасын игерген;

үлгі бойынша пішінін, пропорциясын ескере отырып, сурет салады;

көкөністер-жемістердің, ыдыстардың, ойыншықтардың, жануарлардың суреттерін салады;

қазақ оюының бөліктері туралы ұғымдарға ие;

өзінің жұмыстарын және басқа балалардың жұмыстарын бағалай алады.

145. Мүсіндеу

Заттық мүсіндеу

Ермексаздың, сазбалшықтың, қамырдың кесектерінен мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру:

1) түрлі тәсілдерді қолданып бейнелеу;

2) түрлі пішіндегі таныс заттарды және өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, үлгісі мен елестетуі бойынша көлемін;

3) пропорцияларды сақтап, саусақ пен алақан қозғалыстарын пайдалана отырып екі бөліктен тұратын заттарды;

4) адам пішінін;

5) заттарды толық пішіні алынғанға дейін немесе жайылған пішінінің жиектері иілгенге дейін сығымдау.

Сюжеттік мүсіндеу

Балалардың көлемді пішіндер мен қарапайым композицияларды мүсіндеуге қызығушылығын тәрбиелеу.

Сәндік мүсіндеу

1) Балаларды тұрмыстық заттар мен бейнелі ойыншықтарды мүсіндеуге қызығушылығын арттыру. Ұлттық ойыншықтар туралы білімдерін кеңейту, халық шығармашылығының желісі бойынша бейнелер жасау. Балаларды халық шеберлерінің еңбектерімен таныстыру, халық бұйымдарының желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеуге үйрету.

2) Кескішті қолдануды таныстыру. Кескіштің көмегімен жасалған бұйымды безендіруге тырысуын ынталандыру. Ұқыпты мүсіндеу әдістерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

түрлі пішіндегі және көлемдегі таныс заттарды түрлі тәсілдерді қолданып, мүсіндей алады;

адамның пішінін (дене бөліктерін: бас, кеуде, қолдары, аяқтары) мүсіндейді;

халық шығармашылығының желісі бойынша тұрмыстық заттар мен ойыншықтардың бейнелерін мүсіндеуге қызығушылық танытады;

кескішпен түрлі безендірулер жасайды.

146. Апликация

Заттық апликация

1) қайшыны дұрыс ұстау және пайдалана білуді қалыптастыру. Түзу

сызықпен алдымен қысқа содан соң ұзын жолақтарды қиюды үйрету.

2) текшеден дөңгелек пішін, тікбұрыштан бұрыштарын бүктеу арқылы сопақ пішін қиюға үйрету. Ересектердің көмегімен бөліктерді желімдеуге үйрету. Желімді, сүлгіні қолдануды үйрету.

Сюжеттік аппликация

Барынша күрделі заттарды, жануарлар пішінін бейнелеу, заттарды қағаз бетінде орналастыру дағдыларын қалыптастыру. Композицияны құрастыру кезінде заттар мен нысандардың көлемі бойынша арақатынасын ескеру.

Дөңгелектерді және сопақша пішіндерді қию дағдыларын жетілдіру. Тар жолақтарды көлденеңінен қию, шаршыдағы бұрыштарды қиюды бекіту.

Сәндік аппликация

Геометриялық пішіндерден ою-өрнектерді және жолақтағы өсімдік өрнектерін халықтық өнер түрлері бойынша бірізділігін ескере отырып құрастыру дағдыларын қалыптастыру. Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнерімен таныстыру.

Күтілетін нәтижелер:

қайшыны дұрыс ұстайды және пайдаланады;
қысқа және ұзын жолақтарды, дөңгелек пішіндерді қияды;
жеке бөліктерді жапсырады;
желімді, сүлгіні қолдана алады;
композиция құрайды; жолаққа геометриялық пішіндер мен өсімдік өрнектерінен өрнектер жасай алады.

147. Музыка

Музыка тыңдау

Дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі сипаттағы, қарқындағы музыканы қабылдау, музыкаға деген өзіндік қатынасын, ол туралы пікірін айту;

2) әуендерді немесе музыкалық шығармаларды орындау кезінде пьесаларды тану және атау;

3) пьесалардың, әндердің жекелеген эпизодтарын көргендегі және музыкалық бейнелерінің арақатынасын тану және атау, тыңдауды иллюстрация көрсетумен қатар жүргізу;

4) халықтық домбыра аспабының дауысын қабылдау.

Ән айту

Дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі сипаттағы әндерді қабылдау, әуенді дұрыс, нақты интонациялау, сөздерді дәл айту дағдыларын қалыптастыру;

2) дауыс пен есту қабілетін дамытуға арналған жаттығуларды қысқа әндер айту арқылы дағдыны жетілдіру, дауыстап және төмен дауыспен ән салу, қол қозғалысымен көрсету;

3) ән сипатын ұғыну, әннің көңіл күйін бере білу;

4) хормен, күш түсірмей, сөздер мен дыбыстарды таза және анық,

музыкалық сүйемелдеуден кейін ән айту дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар

Дағдыларды қалыптастыру:

1) би қимылдары, ойындық музыкалық қимылдарды орындау дағдыларын қалыптастыру;

2) марш сипатын ырғақты жүріспен беру, музыканың қимылдық сипатын-жеңіл, ырғақты жүгірумен беру;

3) жүрелеп отыруды ырғақты орындаумен, қимылды музыкамен сәйкестендіру, музыканың екінші бөлігінде қимылды өзгерту;

4) музыканың ырғағын дәл бере отырып, қимылды ырғақпен екі аяқпен еркін және жеңіл секіру.

Билер

Музыканың көңілді би сипатын қабылдауға үйрету, музыканың кіріспесін ажырату, содан кейін қимылды бастау, музыканың сипатына сәйкес қимылдарды ауыстыру, би қимылдарын, билерді, ойындарды есте сақтау.

Ойындар, хороводтар

Әннің мәтініне сәйкес ойын қимылдарымен сүйемелдей отырып, әнді көңілді және емін-еркін әндету, хор айтуды шеңбер бойымен жүргізу, музыкалық фразаларға сәйкес қимылдарды өзгерту; шапшаңдық пен икемділік таныту, пьесаның соңын белгілеу, халық ойындарының көңілді сипатын беру, дыбыстарды жоғарылығы бойынша ажырату, үлкен шеңберге және шашырап тұру.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау

Дағдыларды қалыптастыру:

1) фортепиано сүйемелдеуіндегі балалар музыкалық аспаптарында ересектердің орындауындағы би әуенін тыңдау;

2) әуеннің сипатын тану: әннің қайырмасын орындау кезінде күрделі емес ырғақтық бейнені орындап, сылдырмақтармен ойнау, музыканың тактісімен алақандарды соғу; түрлі жанрдағы музыканы қабылдау және анықтау.

Күтілетін нәтижелер:

әуен немесе музыканың кіріспесі бойынша таныс әндерді таниды;

олардың мазмұндары туралы айта алады;

сөздерді созыңқы және анық айтады;

жоғары және төмен қолының қимылымен көрсетіп, әуенін және қайырмасын айтады;

музыканың ырғағын дәл береді;

би сипатындағы музыканы эмоционалды түрде қабылдайды;

хор айтуға үлкен шеңберге тұра алады;

музыка жанрларын ажыратады;

музыкалық ойыншықтар мен аспаптарды таниды.

12-параграф. II жартыжылдық

148. Сурет салу

Заттық сурет салу

1) заттардың үлгі бойынша олардың өзіне тән ерекшеліктерін: пішінін, пропорциясын және заттар мен олардың бөліктерінің орналасуын ескере отырып сурет салуға үйрету;

2) көлемі бойынша олардың арақатынасын ескеріп, заттар мен жануарлардың пішінін бейнелей білуге баулу;

3) сурет салудың техникалық дағдыларын жетілдіру. Суретте ашық және солғын түстерді пайдалану.

Сюжеттік сурет салу

Заттарды қағаз бетіне тұтастай орналастыра отырып, мазмұнды композиция салу, дағдыларын дамыту. Ағаштар мен жануарларды олардың ерекшеліктерін ескере отырып, салуға үйрету.

Сәндік сурет салу

Дөңгелек және сопақша пішіндегі ою-өрнекті құрастыру, ұлттық ою-өрнектерді, қазақы ою-өрнектердің элементтерін пайдалану дағдыларын жетілдіру. Пішінін ескере отырып, ою-өрнекті орналастыру, элементтер бірізділігін олардың арасындағы арақашықтықтарды сақтау, 2-3 элементтерді түсі мен пішіні бойынша ұлттық оюларды ашық түстермен кезектестіру дағдыларын қалыптастыру. Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнері туралы білімдерін кеңейту.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасын игерген;

заттардың үлгі бойынша пішінін, түсін ескере отырып салады;

заттар мен жануарлардың пішінін бейнелейді;

мазмұнды композицияның бейнесін салу дағдыларын игерген;

қазақ оюларының элементтерін қолданады.

149. Мүсіндеу

Мүсіндеу техникасын жетілдіру

Заттық мүсіндеу

Дағдыларды қалыптастыру:

1) жануарлардың мүсінін жасаудың әртүрлі тәсілдерін пайдалану;

2) бірнеше бөліктерден заттарды мүсіндеу, оларды орналастыру, пропорцияларды сақтау, бөліктерді біріктіру.

Сюжеттік мүсіндеу

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ертегілер мен қоршаған өмір тақырыптарына мазмұндық композициялар құру;

2) ұжымдық жұмыстарды орындау, міндеттемелерді өзара бөлісу;

3) мүсіндеудің таныс тәсілдерін пайдалана отырып, сазбалшықтан, камырдан, ермексаздан мүсіндеу.

Сәндік мүсіндеу

Тұрмыстық заттарды мүсіндеуге қызығушылықты тәрбиелеу. Халық шеберлерінің еңбегі туралы білімін кеңейту, саздан жасалған халықтық бұйымдардың желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеу дағдыларын бекіту. Жартылай пішінді алу үшін сазбалшықтың тұтас кесегінен мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

мүсіндеуде кескішті қолдана біледі;

жануарлардың мүсінін жасаудың әртүрлі тәсілдерін пайдаланады;

ертегілер мен қоршаған өмір тақырыптарына мазмұндық композициялар құрастырады;

ұжымдық жұмысқа қатысады, тұрмыстық заттарды бейнелеуге қызығушылық танытады;

халықтық бұйымдардың желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеу дағдыларын игерген;

қоршаған әлемнің әсемдігін эмоционалды қабылдайды.

150. Аппликация

Жапсыру мазмұнын күрделі ете және әртүрлі бейнелерді жасау үшін мүмкіндіктерді кеңейте отырып оған қызығушылықты тәрбиелеу.

Заттық аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) күрделі заттар мен жануарлардың пішіндерін жапсыру;

2) қағаз бетінде бейнелерді құрастыру, одан кейін оларды желімдеу;

3) қайшымен жұмыс;

4) шаршы мен төртбұрышты екі бөлікке қию, жіңішке жолақтарды көлденеңінен қию дағдыларын қалыптастыру. Желіммен жұмыс жасау дағдыларын жетілдіру.

Сюжеттік аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ұжымдық мазмұнды композицияны құрастыру;

2) заттарды қағаз бетіне тұтастай орналастыру;

3) дөңгелектер мен сопақтарды қию;

4) ұсақ элементтерді ересектердің көмегімен желімдеу, алдымен қағаз бетінде заттың бейнелерін құрастырып, содан кейін оны желімдеу.

Сәндік аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектердің көмегімен қағаз бетінде дөңгелек және сопақша пішіндегі ою-өрнекті құрастыру;

2) элементтер реттілігін, олардың арасындағы арақашықтықты сақтауды, пішінін ескере отырып ұлттық ою-өрнекті пайдаланып, ұлттық ыдыстарды безендіру.

Қазақ халқының сәндік қолданбалы өнерімен таныстыру. Панно даярлау, сәндік композицияларды өз ойынша орындау дағдыларын

қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

қайшыны дұрыс ұстайды және оны пайдалана алады;
бірнеше бөліктерден тұратын заттарды орналастырады және желімдейді;

қазақ оюларының бөліктерінен, өсімдік және геометриялық пішіндерден өрнектер жасайды, оларды кезектестіріп ретімен желімдейді;
ұжымдық жұмыстарды орындауға қатысады;

панно даярлау туралы ұғымдарға ие, сәндік композицияларды өз ойынша орындайды;

бейнелеу өнерінің түрлері: көркем сурет, мүсіндеу, халық өнері туралы түсініктерге ие.

151. Музыка

Музыка тыңдау

1) музыкалық мәнерлеу құралдарын ажырату, музыкалық шығармаларды соңына дейін тыңдау, оларды тану, шығарманың бөлімдерін ажырата білу, музыканың сипатын анықтау, өз әсері туралы әңгімелеу;

2) сипаты мен мазмұны жағынан алуан түрлі екі шығарманы эмоциялық тұрғыдан қабылдай және салыстыра білу;

3) тыңдауды қимыл көрсету арқылы сүйемелдей отырып, музыкалық бейне мен қимыл тәжірибесінің арақатынасын анықтау.

Ән айту

1) жеке және хормен ән айту дағдыларын, соза дыбыстауды, таза интонациялауды, бір қарқында ән айтуды дыбыстаудың бірдей күшімен ән айтуды жетілдіру. Әртүрлі сипаттағы әндерді орындау, дауыспен секіріс үлгісіндегі және төмендеуші әуен қарқынын бере білу;

2) күш салмай ән айту, сөздер мен дыбыстарды таза және анық айту, музыкалық шығармадан кейін ән айту фразалар арасындағы тыныс алу, әнді бір мезгілде бастау және аяқтау, әуенді дұрыс бере білу, соның мұқият әндетіп айту.

Музыкалық-ырғақты қозғалыстар

1) би қозғалыстарын, ойындық музыкалық әрекеттерді орындауға тәрбиелеу;

2) музыкалық бейне мен қозғалыс тәжірибесін сәйкестендіру жаттығулары; қозғалыс бағытын өзгертіп адымдау, аяқты жоғары көтеріп жүгіру; әндердің қозғалыстық, көңілді сипатын қабылдау; мазмұны бойынша таныс әндерді сахналауға баулу.

Билер

1) музыканың биге тән сипатын қабылдау; жеңіл қозғалу, ырғақты, қозғалу; жұппен би қимылдарын орындау; биде ойындық музыкалық қимылдарды қолдану;

2) би қозғалыстарының, ойындар мен хор атауларын білу. Музыканың сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау, шеңбер бойымен хор айтып жүру,

қозғалысты өзгерту, шапшандық пен ептілік таныту. Музыканың көңілді, ойнақы сипатын ажырата білу, қол орамалды баяу бұлғау, әуен сүйемелдеуімен жұбымен жүру, көңілді билеу;

3) балалар музыкалық аспаптарында ойнай білу, әртүрлі музыкалық және шулы аспаптарда ересектің ойнағанын тыңдау;

4) музыкалық аспаптарда қарапайым ырғақты суретті өздігінен орындау; шулы оркестрге қатысу; балалар музыкалық аспаптарын тану және атау.

Күтілетін нәтижелер:

әуені бойынша әндерді таниды, олардың мазмұны туралы баяндайды;

әнді созып, сөздерін анық айтады, таныс әндерді сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз орындайды;

әнді бірге бастап, бірге аяқтайды;

музыканың сипатына сәйкес қимылдарды музыкалық шығарманың түріне сәйкес өздігінен ауыстыра отырып орындайды;

таныс емес музыкамен оның негізгі көңіл-күйін бере отырып, қимылдайды; әндерді, билерді сахналайды.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

152. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны қоршаған ортамен танысу, экология негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

153. Мақсаты жалпы адамзаттық құндылықтар мен ережелер негізінде жеке тұлғаның әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

154. Міндеттері:

ересектердің еңбегі, оның қоғамдық өмірдегі рөлі туралы, жалпы қабылданған нормалар мен ережелер негізінде құрдастармен және ересектермен өзара қарым-қатынастары туралы білімдерін кеңейту;

отансүйгіштік сезімдерін, еліміздің жетістігіне мақтаныш сезімін тәрбиелеу;

өзінің еңбегіне, басқа адамдардың еңбегі мен оның нәтижелеріне құндылықты қатынасқа тәрбиелеу;

құрдастарымен сыпайы қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу.

14-параграф. I жартыжылдық

155. Қоршаған ортамен танысу

Бала, оның отбасы, үйі

1) баланың өзі және өзінің жағдайы туралы түсініктерін кеңейту. Өзін-өзі тануға ұмтылысын қолдау. Баланың туыстық қатынастарды түсінуіне ықпал ету;

2) балалардың отбасы мүшелері бейнеленген суреттерді қарастыру, отбасы мүшелерін, олардың әрекеттері мен өзара қарым-қатынастарын атау

дағдыларын қалыптастыру.

Заттық әлем

Балаларды заттық әлеммен таныстыру және онымен әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру. Жақын маңайдағы заттарды ажыратып, атай білу біліктерін жетілдіру.

Білімдерін қалыптастыру:

- 1) таныс емес заттардың қолданысы туралы;
- 2) қоршаған ортадағы заттардың қолданысы, құрылысы, материалы арасындағы байланысы туралы;
- 3) ұлттық киімді дайындау, әшекейлер туралы;
- 4) көлік түрлерінің қолданысы (әуе, су, жерде жүретін көліктер);
- 5) жүктің сипаты және қолданылуы машинаның құрылысына тәуелділігі туралы (жедел жәрдем, өрт сөндіру машинасы және тағы басқа);
- 6) мамандықтар және ересектердің еңбегі туралы;
- 7) телефон, компьютер, теледидардың қолданысы туралы білімдерін қалыптастыру және оларды пайдаланудың кейбір қарапайым ережелерімен таныстыру. Адамдарға еңбектері үшін алғыс айтуға және еңбектің нәтижесіне құрмет көрсете білуге тәрбиелеу.

Әртүрлі мамандықтағы адамдар туралы ұғым

Балабақша қызметкерлері мен олардың еңбек әрекеттері, адамның тұратын үйі, балабақша, мектеп, ересектердің еңбектері туралы білімдерін жетілдіру.

Қалалар мен ауылдардың атаулары, олардың көрікті жерлері, ауыл мен қала өмірінің ерекшеліктері туралы білімдерін бекіту.

Біздің еліміздің қорғаны әскер туралы білімдерін қалыптастыру.

Қазақстан республикасының бас қаласы – Астана туралы білімдерін суреттерді, альбомдарды қолданып, қарастыру арқылы қалыптастыру.

Балаларды мемлекеттік мерекелерге қатысуға баулу.

Мемлекеттік рәміздер туралы (Ту, Елтаңба, Әнұран) білімдерін қалыптастыру. Өз елінің рәміздеріне құрметпен қарауға тәрбиелеу.

Жолда жүру ережелері

Көлік түрлері, жол бөліктері (тротуар, жолдың жүру бөлігі мен жаяу жүргінші өтетін жол және жерасты өту), бағдаршам белгілері, жолда жүру ережелері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

- өзі туған елді мекенін, туған елін атайды;
- қазақ киіз үйі оның құрылысы ішіндегі заттарды, ұлттық киімдер мен әшекейлерді атайды және ажыратады;
- еңбек адамдарына және олардың еңбектерінің нәтижелеріне құрмет көрсетеді;
- әскердің міндеті туралы түсініктерге ие;
- мемлекеттік және ұлттық мерекелерге қатысады;
- мемлекеттік әнұранды біледі және оны кеудесінің сол жағына қолын

қойып айтады;

бағдаршамның белгілері, көшеде, өткелде өзін дұрыс ұстауды біледі; халық дәстүрлеріне негізделген адамгершілік мінез-құлық нормаларын орындайды, ересектер мен кішілерге құрмет көрсетеді.

156.Экология негіздері

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары

1) балалардың өлі табиғат объектілері - су, жер, ауа, күннің көзі туралы білімдерін бекіту;

2) табиғат құбылыстары: жел, жаңбыр, тұман туралы түсініктерін кеңейту.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістері

1) күзгі, қысқы табиғатты, олардың қарапайым өзгерістерін бақылау дағдыларын дамыту;

2) адамдардың күзгі, қысқы әрекеттеріне балалардың зейін аудару дағдыларын қалыптастыру.

Өсімдіктер әлемі

1) көкөністер мен жемістерді ажыратып, атау дағдыларын жетілдіру;

2) бөлме өсімдіктері, олардың ерекшеліктері туралы білімдерін жетілдіру. Бөлме өсімдіктеріне және табиғат бұрышындағы жануарларға күтім жасау, өсімдіктердің өсіп-өнуі үшін қажетті жағдайлар туралы білімдерін қалыптастыру. Адамның табиғатқа деген қамқорлық қатынасының маңызы туралы білімдерін қалыптастыру;

3) балалардың бөлме өсімдіктерін өсіріп, оларға күтім жасауға қызығушылықтарын және ынталарын тәрбиелеу. Оларға ұқыптылықпен және қамқорлықпен қарауға баулу;

4) балабақша ауласындағы кейбір ағаштардың, бұталардың түрлері жайлы білімдерін қалыптастыру. Ағаштардың бөліктерін тауып, атай білу дағдыларын бекіту;

5) өсімдіктерге арналған белгілі жағдайлардың қажеттілігін түсіну дағдыларын қалыптастыру.

Жануарлар әлемі

1) үй жануарлары және олардың төлдері; жабайы жануарлардың тіршілігі; табиғат бұрышын мекендеуші жануарлар туралы түсініктерін кеңейту. Тірі объектілерге күтім жасауға арналған құралдар және табиғат бұрышындағы өсімдіктер туралы білімдерін қалыптастыру;

2) жабайы жануарлардың күз мезгіліндегі тіршілігі жайлы түсініктерін (сыртқы түрі, тіршілік ету ортасы, мекені, азығы, қысық дайындығы) кеңейту.

3) үй және дала құстары туралы білімдерін кеңейту;

4) қыстап қалатын және жыл құстары туралы білімдерін, оларды ажыратып, атай білулерін қалыптастыру;

5) табиғаттағы қарапайым тәртіп ережелері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өлі табиғат объектілерін ажыратады және атайды;
кейбір табиғат құбылыстарын, табиғаттағы және ауа райындағы маусымдық өзгерістерді ажыратады және атайды;

4-5 ағаштардың түрлерін, бұталарды, шөптесін өсімдіктерді, гүлдерді, жидектерді, саңырауқұлақтарды, көкөністер мен жемістерді; үй және жабайы жануарларды атайды және ажыратады;
өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым әдістерін біледі.

15-параграф. II жартыжылдық

157. Қоршаған ортамен танысу

Бала, оның отбасы, үйі

1) отбасы туралы, отбасының ересек мүшелерінің еңбегі туралы білімдерін жетілдіру. Отбасының ересек және кіші мүшелеріне сыйластықпен және қамқорлықпен қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу. Отбасындағы сүйікті адамдары, отбасылық мерекелері, дәстүрлері туралы өздігінен әңгімелеу дағдыларын қалыптастыру. Балаларды отбасылық мерекелер мен салтанаттарға даярлыққа қатысуға баулу;

2) заттық-кеңістіктік дамытушы ортада отбасылық қатынастарды және отбасындағы ересектер еңбегін сипаттайтын ойын әрекеттерін орындау.

Заттық әлем

1) қоршаған заттар, олардың қасиеттері және міндеттері туралы білімдерін кеңейту. Материалды ескере отырып, заттар мен нысандарды іріктеу, топтастыру, тану біліктерін қалыптастыру;

2) балаларды ұлттық киімді, тұрмыс заттары мен әшекейлерді даярлаумен таныстыруды жалғастыру;

3) ойыншықтарға, кітаптарға, ыдыстарға ұқыпты қарау дағдыларын тәрбиелеу.

Байланыс, қозғалыс құралдары

Қозғалыс ортасын ескере отырып, көлік құралдарын танып және атай білу дағдыларын қалыптастыру. Әртүрлі көлік құралдары мен оларды басқаратын адамдар туралы білімдерін жетілдіру. Көлікте жұмыс істейтін адамдарға сыйластықпен қатынас жасауға тәрбиелеу.

Ересектердің еңбегі

1) ересектер еңбегі туралы білімдерін жетілдіру. Ауыл шаруашылығындағы ересектер еңбегі туралы білімдерін қалыптастыру. Ауыл шаруашылығы жұмысшылары еңбегінің мәнін түсіну (қаламен ауылдың байланысы), диқанның еңбегі туралы білімін қалыптастыру. Нанға және азық-түлік өнімдеріне ұқыпты қарауға тәрбиелеу;

2) балабақша қызметкерлерінің еңбегі туралы білімдерін нақтылау, оған сыйластықпен қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу.

Менің Отаным – Қазақстан

1) фотосуреттерді, халық өмірі туралы картиналарды, ұлттық сәндік

өнер бойынша альбомдарды, тұрмыстық заттар мен ұлттық үлгіде дайындалған киімдерді пайдалана отырып, Қазақстан Республикасы және онда тұратын әртүрлі ұлт өкілдері туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) Қазақстан әскері туралы түсініктерін кеңейту. Қазақстан мәдениетінің қайнар көзіне баулу. Халық музыкалық аспаптары туралы білімдерін қалыптастыру. Музыкалық шығармаларды тыңдау дағдыларын қалыптастыру.

Жолда жүру ережелері

Бағдаршам түсінің белгілеріне сәйкес көшеден өту дағдыларын жетілдіру. Жаяу жүргіншілер үшін ережелер, «Жаяу жүргінші өткелі» жол белгісі туралы білімдерін қалыптастыру.

Іздеу зерттеу әрекеті

Дағдыларды қалыптастыру:

1) қарапайым тәжірибелер мен зерттеу жүргізу, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату;

2) заттарды белгілі реттілікпен орналастыру;

3) түрлі материалдар олардың сапалары мен қасиеттері туралы білімін жетілдіру;

4) бастаған ісін аяғына дейін жеткізу.

Қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылық пен зейін аударуға тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

отбасының ересек мүшелерінің еңбегі туралы біледі;

отбасында ересектер мен өзінен кішілерге сыйластық және қамқорлық қарым-қатынас танытады;

материалды ескере отырып, заттар мен нысандарды тани алады;

ойыншықтарға, кітаптарға, ыдыстарға ұқыпты қарайды;

кейбір мамандықтардың маңызын, атауларын біледі;

қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылық танытады;

қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнатады.

158. Экология негіздері

Өлі және тірі табиғат құбылыстары мен заттары

Өлі табиғат объектілері туралы білімдерін кеңейту және бекіту.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер

1) көктем, қыс мезгілдерінде табиғатты бақылау дағдыларын дамыту;

2) өктем мезгілінде адамдардың іс-әрекетіне зейіндерін аудару дағдыларын дамыту;

3) ауа райын бақылау дағдыларын жетілдіру және бақылау нәтижелерін табиғат күнтізбесіне белгілеу;

Өсімдіктер әлемі

1) балабақша ауласындағы және жақын маңайдағы өсімдіктер туралы білімдерін бекітуді жалғастыру, оларды ажыратып, атауға үйрету;

2) 4-5 көкөністер мен жемістердің түрлерін, бөлме өсімдіктерін, ағаштар мен бұталарды танып, атай білу дағдыларын бекіту;

3) ағаштың және гүлдің бөліктерін атай білу дағдыларын бекіту.

Білімдерін қалыптастыру:

1) өсімдіктер және олардың көктем мезгіліндегі тіршілігі жайлы;

2) шөптесін өсімдіктер (4-5 түрлері), жемістер, саңырауқұлақтар туралы;

3) өсімдіктердің орманда, бақта, бауда, далада өсетіндері туралы;

4) пияздың және шөптің бөлмедегі жағдайда өсуі туралы;

5) өсімдіктер әлеміне қамқорлық жасау туралы.

Жануарлар әлемі

1) үй жануарларын және жабайы жануарларды ажыратып, атай білуді бекіту. Табиғат бұрышындағы өсімдіктерге және жануарларға қамқорлық жасау дағдыларын жетілдіру;

2) көктем, жаз мезгіліндегі жануарлардың тіршілігі жайлы түсініктерін жетілдіру;

3) кейбір жәндіктердің түрлері туралы, олардың тіршілігі туралы түсініктерін кеңейту;

4) кейбір бауырмен жорғалаушылар туралы түсініктерін қалыптастыру.

Табиғаттағы өзін-өзі ұстау ережелері

Табиғаттағы тәртіп ережесімен таныстыруды және балаларды табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға ынталандыруды жалғастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктер мен жануарлардың өсіп-өнуіне қажетті кейбір жағдайларды біледі;

4-5 үй және жабайы жануарларды, қыстап қалатын және жыл құстарын, жәндіктерді, өсімдіктерді, бұталарды, ағаштарды атайды;

жануарлардың табиғаттағы тіршілік етуі туралы түсініктері бар;

табиғаттағы өзін-өзі ұстау қарапайым ережесін біледі;

табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым дағдыларын меңгерген;

тіршілік иелеріне аяушылық, жанашырлық танытады.

6-тарау Ересектер тобы
(5 жастан 6 жасқа дейін)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

159. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру, қауіпсіз мінез-құлық негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады:

160. «Денсаулық» білім беру саласын ұйымдастыру және өткізу балалардың өмірін қорғауға, денсаулығын нығайтуға және негізгі қимыл түрлерін қалыптастыруға бағытталған.

161. Мақсаты денсаулық сақтау технологиясын қолданып, ойындар мен жаттығулар арқылы денешынықтыруға қызығушылықты, қауіпсіз мінез-құлық негіздерін қалыптастыру болып табылады.

162. Міндеттері:

дене сапаларын қалыптастыру;
тұрмыста, көшеде, табиғат жағдайларында қауіпсіз мінез-құлық дағдыларына жаттықтыру;

негізгі қимылдарды жетілдіру арқылы балалардың қимыл тәжірибелерін байыту;

шығармашылық, танымдық және сөйлеу қабілеттерін дене шынықтырудың түрлі нысандарында дамыту;

балалардың дене қалыптарының дұрыс дамуына, қимылдарының үйлесімділігіне, жалпақ табандылықтың алады-алуға медициналық-педагогикалық бақылау жүргізу.

2-параграф. I жартыжылдық

163. Дене шынықтыру

Бұрын үйретілген жаттығуларды қайталау, бекіту, қимыл біліктері мен дағдыларын жетілдіру.

Жалпы дамытушы жаттығулар «Қол кеуденің алдында» қалпынан қолды жанына қарай созу, «қолды желкеге қою» қалпынан қолды жоғары көтеру және жанына қарай созу; қол саусақтарын айқастыру «құлып», алға-жоғары көтеру (алақанды сыртқа қарай айналдыру); қолды бір мезгілде жоғары-артқа бір мезгілде және кезектесіп көтеру.

Допты басынан асыра (алға және артқа) бір-біріне беру. Қолды алға созып оңға, солға бұрылу, гимнастикалық қабырғаға қарап тұрып, белінің тұсынан жіңішке тақтайшаны ұстап, алға еңкейіп, иілу, гимнастикалық қабырғаға арқасымен тіреліп тұрып, қолын белінің тұсына сай рейкадан ұстап, аяқты кезектестіре бұғу және тік көтеру, алға еңкейіп, алақанын еденге тигізу, айқасқан қолдарын артына көтеру, екі жанына созылған қолдарын жоғары көтеру, тізерлеп тұрып, алға еңкею, отыру. 5 метрге дейін қолмен жүру (екінші бала бірінші баланың аяғынан ұстап жүреді).

Іштің бұлшық еттеріне (пресс) арналған жаттығулар. Екі бала жұптасып жасайды: бірінші бала қолын желкесіне қойып, шалқасынан жатып, денесін көтереді, екіншісі оның аяғына отырады (5–6 рет); гимнастикалық қабырғада қолдарымен тартылып тұрып, аяқтарын қосып сермейді (5–6 рет). Топтасып отырған күйі алға, артқа «эткеншек» жасап домалау (5–6 рет), 3 метрге дейін қолдың көмегімен етпетінен жатып еңбектеу. Қолдарын алға созып, 6–7 рет қатарынан жартылай отырып, тұру. Аяқты кезекпен алға және жан-жаққа қойып, отыру; ұсақ заттарды аяқтың саусақтарымен қысып алып, орнын ауыстыру.

Негізгі қимылдар

1) жүру: Сапта бір қатармен, аяқтың ұшымен, өкшемен жүру; тізеден бүгілген аяқты жоғары көтеру, заттарды аттап өту, түрлі қарқында, тәрбиешінің белгісімен тоқтау, қозғалыс бағытын өзгерту, шашырап, заттар арасымен, адымдап алға қарай жүру, қадамды алмастыра жүру. Жүру мен жүгіруді қайталап кезектестіру;

2) жүгіру: шашырап; жұптасып, бір қатармен, заттарды аттап, бір сызыққа қойылған заттар арасымен «жыланша» ирелеңдеп, кедергілерден өту арқылы, табиғи жағдайларда кедергілерден өту арқылы, түрлі жылдамдықпен – баяу, жылдам, орташа қарқынмен 1,5–2 мин тоқтаусыз жүгіру;

3) секіру: бір орында тұрып, алға қарай 3–4 м қашықтыққа жылжу арқылы секіру, тізенің арасына қапшықты қысып, қос аяқтап; түзу бағытта (арақашықтығы 6 м); қос аяқтап заттар арасымен (арақашықтығы 4 м), оң және сол аяқтарымен кезектесіп заттар арасымен (арақашықтығы 3 м), орнынан биіктікке, арқаннан, сызықтан аттап секіру, оң және сол аяғын кезектестіріп секіру, биіктіктен секіру, 20 см дейінгі биіктіктікке секіру;

4) лақтыру, қағып алу, домалату: қос қолмен допты жоғары, жіптің үстінен лақтыру, допты еденнен ыршытып жоғары лақтырып, қос қолмен қағып алу (4–5 рет), допты бір қатарға қойылған заттар арасымен домалату, допты қабырғаға ұрып және еденнен ыршытып қос қолмен қағып алу, 2–2,5 м арақашықтықтағы нысанаға құм салынған қапшықты, асықты дәлдеп лақтыру, допты екі қолымен бір-біріне (арақашықтығы 1,5–2 м) басынан асыра лақтыру, допты екі қолымен заттар арасымен жүргізу (арақашықтығы 4 м), алға қарай жылжып, қос қолмен допты лақтырып, қайта қағып алу (арақашықтығы 4–5 м);

5) еңбектеу, өрмелеу. Биіктігі 40 см жіптің астынан қолды еденге тигізбей, бүйірімен еңбектеу, гимнастикалық орындық үстінде ішпен еңбектеу, көлбеу басқышпен өрмелеп гимнастикалық қабырғаға өтіп, сатыдан ұстай отырып қайта түсу, гимнастикалық орындық астынан еңбектеу, доға астымен еңбектеу (биіктігі 50 см), доғаның астымен қолына допты ұстап еңбектеу (биіктігі 50 см), құрсаудың ішіне кіру (биіктігі 50 см), көлбеу басқышқа шығу, доғаның астымен төрт тағандап, допты басымен итеріп еңбектеу, кедергілер арасынан және қолды еденге тигізбей доға астынан еңбектеу; қолды еденге, құрсаудың шетіне тигізбей оң және сол жақ бүйірімен топталып құрсаудың ішінен өту;

6) тепе-теңдікті сақтау. Заттардан аттап жүру, шектелген беткей үстімен адымдап, аяқ ұшымен жүру, орындық үстімен текшелерден аттап, қосалқы қадаммен арқан бойымен (өкшені арқанға, аяқ ұшын еденге), әр қадам сайын допты алдынан немесе артынан қолдан-қолға ауыстыра отырып орындық үстімен, кедір-бұдыр тақтай үстімен жүру;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Сапқа бір, екі, үш қатармен тұру, сап түзеуден бір және екі, үш қатармен қайта тұру, бір орында және қимыл үстінде оңға, солға бұрылу, қатарда – қолды алға, сап түзеп

жүргенде және шеңбер жасағанда – қолды жан-жаққа созып тік тұру; оңға, солға бұрылу, тұрған орнында айналу.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.. Музыка ырғағына сәйкес түрлі қарқында қимылдар жасау. Өздеріне таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем де, ырғақты етіп орындау. Аяқты өкшеге кезектестіріп қойып, топылдату. Бір қырымен тізе бүге отырып жүру. Қарапайым музыка ырғағына сай қолды шапалақтау. Түзу бағытта шоқырақтап жүру. Жұптасып, шеңбер бойымен қозғалу.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Төбешіктен бір-бірлеп және екі-екіден шанамен сырғанау. Шанамен төбешікке көтерілу;

2) сырғанау. Өздігінен мұзды жолмен жүгіріп келіп сырғанау; сырғанау кезінде тізені бүгіп және орнынан тұру;

3) шаңғымен жүру. Оң және сол аяқтарымен сырғанай отырып, бірінің артынан бірі кезектескен адыммен алға жылжу. Қиылысқан бос жерлермен жүру. Бір орнында тұрып айналып оңға, солға аттау, екі жаққа шеңбер жасау;

4) велосипед, самокат тебу. Шеңбер бойымен және тура жолмен қос дөңгелекті велосипед тебу. Оңға және солға бұрылу;

5) жүзу. Судың таяз жерінде отырып және жатып аяқпен қимылдар жасау (жоғары және төмен). Судың ішінде қолымен алға, артқа жүру (аяғы денесімен деңгейлес созылған). Иек, көз деңгейіне дейін суға отыру, суға бетін батыру, суға үрлеу;

6) судағы аэробика. Бұрылыстар жасай отырып, суда қимылдар жасау.

Спорттық ойын элементтері

1) баскетбол. Кеуде тұсынан қос қолмен допты бір-біріне лақтыру. Допты оң және сол қолмен алып жүру;

2) бадминтон. Воланды ракеткамен белгілі бір жаққа бағыттай отырып қағып лақтыру;

3) футбол. Берілген бағытқа допты оң және сол аяқпен домалату. Доппен затты айналдыра жүру. Допты шұңқырға, қақпаға домалату. Допты қатарынан бірнеше рет қабырғаға соғу;

4) хоккей. Берілген бағытта, қақпаға доптаяқпен шайбаны сырғанату, оны қақпаға енгізу.

Дербес қимыл белсенділігі

Ойындарды дамытуға ықпал ететін, спорттық жабдықтармен және түрлі құралдармен қамтылған қозғалыстық ортаны жасау. Көпнұсқалық ойындар үшін кеңістікті ұйымдастыру. Құрдастарымен жарыстар ұйымдастыру, олардың ережелеріне бағыну дағдыларын қалыптастыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары

Балалардың қарапайым су шараларын жүргізудің дербес дағдыларын бекіту. Ертеңгілік гимнастиканы таза ауада (10-12 минут) орындауға қызығушылықтарын ояту. Дене бітімін және аяқ өкшелерінің нығаюын

қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

ертеңгілік гимнастиканың жаттығулар кешенін орындай алады, негізгі қимылдардың алуан түрлерін орындауда сандық және сапалық көрсеткіштерге ие;

қозғалыс ойындарында ойын ережелерін сақтайды;

бір қатарға қайта тұра алады, сап түзеп жүруден бір және екі қатармен қайта тұра алады, бір орында бұрылады;

спорттық ойын элементтерін және жаттығуларын меңгерген;

гигиеналық шараларды дербес орындайды;

шынықтыру шараларының маңыздылығы мен қажеттілігін түсінеді.

164. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері

1) адамның дене құрылысы, оның маңызды мүшелері туралы білімдерін, жұқпалы аурулар туралы, аурулардың алдын алудың негізгі шаралары туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) негізгі азық-түлік тағамдары туралы білімдерін кеңейту. Үйде, көшеде, қоғамдық орындарда кейбір қауіпсіздік ережелерімен таныстыру;

3) өзінің және басқа балалардың ауырғанын сезінген жағдайда ересектерден көмек сұрауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

адамның дене құрылысы, маңызды мүшелері жайлы біледі;

негізгі пайдалы азық-түліктерді атайды;

аурулардың алдын алудың негізгі шаралары туралы түсінікке ие;

үйде, көшеде, қоғамдық орындарда қауіпсіздіктің кейбір ережелерін біледі.

3-параграф. II жартыжылдық

165. Дене шынықтыру

Жалпы дамытушы жаттығулар. Бір қолдан екінші қолға затты алға, арқаға, басынан асыра қайта қою. Қолды алда шапалақтау және арқа артына қою. Қолдың білектерін айналдыру. Қолдың саусақтарын жазып, жұму.

Кеудеге арналған жаттығулар. Отыру, бұрылып затты артына қою, қайтадан артқа бұрылып затты алу. Шалқасынан жерде жатып, аяқты жоғары көтеру, велосипед тепкендей аяқты қимылдату. Тізерлеп отырған қалыптан оң және сол аяққа кезекпен салмақ түсіре отыру. Етпетінен жатып аяқты бұғу, қайта жазу (алдымен бір аяғын, содан соң екі аяғын бірге). Шалқасынан жату, етпетіне ауысу. Етпетімен жатып қолды жан-жаққа созу, иығын бұғу және аздап жоғары көтеру.

Аяққа арналған жаттығулар. Аяқтың басын таяққа, арқанға тірей отырып, өкшемен бір жағымен қырындап жүру. Таяқ, білікше бойымен (диаметрі 6–8 см) табанның ортасын тірей отырып, бір қырындап жылжу. Табанды бұғу, түзулеу, айналдыру.

Дене күшін арттыратын жаттығулар. 6 метрге дейін қолмен жүру (екінші бала бірінші баланың аяғынан ұстап жүреді).

Іштің бұлшық еттеріне (пресс) арналған жаттығулар. Екі бала жұптасып жасайды: бірінші бала қолын желкесіне қойып, шалқасынан жатып, денесін көтереді, екіншісі оның аяғына отырады (7–10 рет); гимнастикалық қабырғада қолдарымен тартылып тұрып, аяқтарын қосып сермейді (7–10 рет).

Арқаға арналған жаттығулар: топтасып отырған күйі алға, артқа «әткеншек» жасап домалау (7–10 рет), 5 метрге дейін қолдың көмегімен етпетінен жатып еңбектеу.

Негізгі қимылдар

Бұрын үйретілген жаттығуларды қайталау, қимыл дағдыларын бекіту және жаттықтыру.

1) жүру. Белгі бойынша бір қатармен бір-бірлеп, екінші жаққа бұрылу арқылы жүру, тізені жоғары көтере отырып секіргіштен аттау арқылы, доптан аттап бір жанымен, кегльдер арасымен жүре отырып, 40 см қашықтықта қойылған жіптерден оң және сол аяқты алмастыра отырып, аттап жүру;

2) жүгіру: Заттарды аттап өтіп бір-бірден бір қатарда, тізені жоғары көтере отырып, бағытсыз ирелендеп, 2 мин дейін заттардың арасымен үздіксіз жүгіру, жылдамдыққа, кегльдер арасымен жүре отырып, жүрумен алмастыра отырып 100–120 м қашықтыққа; белгіленген жерге дейін жылдамдыққа (ұзындығы 20 м) жүгіру; қырлы бөренелерден аттау арқылы орташа қарқынмен бір-бірлеп бір қатарда жүгіру; үш қатарға қайта сап түзеу арқылы (жолай кегльді алу); баяулатып, сап түзеу арқылы жылдамдыққа ирелендеп жүгіру; қиылысқан жерлермен баяу жүгіру;

3) секіру: Ұзын және қысқа секіртпемен қос аяқтап, ыршып-ыршып, бір аяқтан екінші аяққа алға айналдыра отырып және қос аяқтап ыршып секіруді алмастырып алға, артқа секіру; бір орында және 6–8 м қашықтыққа алға қарай жылжу арқылы секіру; арақашықтығы 40 см құрсаудан келесі құрсауға бір аяқтап және қос аяқтап; екпінмен биіктікке; екпінмен ұзындыққа; бір орыннан ұзындыққа; қос аяқтап, аяқтың оң бүйірімен (3 рет), одан соң 180 градусқа бұрылып, сол бүйірімен секіруді жалғастыру;

4) лақтыру, қағып алу, домалату: 4 м арақашықтықтан қапшықты тік нысанаға иықтан асырып, оң және сол қолмен лақтыру; допты бір қолмен еденнен ыршытып, қос қолмен қағып алу, бір қолымен жоғары лақтырып, бір қолымен қағып алу;

5) еңбектеу, өрмелеу. Құрсауларды айналдырып, олардың ішінен өту; орындықтан еңбектеп өтуді жүрумен алмастыру. 3–4 доғаның астынан еңбектеп өту; гимнастикалық қабырғаның басына дейін сатыдан аттамай бір және бірнеше тәсілмен өрмелеп, басқа аралыққа ауысып төменге түсу, арқаға қапшық қойып төрт тағандап еңбектеу, қырынан қойылған сатының тақтайшалары арасынан еңбектеп өту;

6) тепе-теңдікті сақтау. Арқан, жіптің бойымен басына қапшықты қойып, бір жақ жанымен қырындап адымдап жүру; гимнастикалық орындық үстімен

арақашықтығы баладан екі қадам қашықтықта қойылған толтырылған доптардан аттап жүру, бір-бірінің қолдарынан ұстап жұптасып айналу, көтеріңкі заттың үстімен жүру, көлденең және көлбеу бөрене бойымен жүру және жүгіру, «Қарлығаш» жаттығуын орындау;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Сап түзеу және сапқа қайта тұрудың бұрын игерілген әдістерін қайталау және жетілдіру. Жүру барысында жұптасып және қайтадан бір қатарға тұру; педагогтың тапсырмаларын орындай отырып, жүру және жүгіру кезінде сапта тұрып бір қатардан үш қатар құру, қимыл процесінде жұптасу және қайтадан бір қатарға тұру, саптағы бір қатардан үш, төрт қатарға қайта сап түзеп тұру.

Музыкалық-ырғақты қимылдар. Музыка ырғағына сәйкес түрлі қарқында қимылдар жасау. Өздеріне таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем де, ырғақты етіп орындау. Түзу бағытта шоқырақтап жүру. Жұптасып шеңбер бойымен қозғалу. Жұптасып үйлесумен және айырылу арқылы сапқа қайта тұру. Басты екі жаққа еңкейту, «серіппелі» отырып-тұру арқылы қосалқы қадам басу, қолдың қимылдары бірге жасалады.

Спорттық жаттығулар

1) шанамен сырғанау. Шанамен төмен сырғанау кезінде тежеу. Бір-бірін сырғанату. Шанамен төбешікке көтерілу;

2) сырғанау. Сырғанау кезінде тапсырмалар орындау;

3) шаңғымен жүру. Тікелей, шырша адымдармен төбешікке шығу. Еңкейіп төмен түсу. Шаңғыны өздігімен алу, орнына қою, кию, шешу, қолтығының астында алып жүру;

4) велосипед, самокат тебу. Оң және сол аяқпен итеріліп, самокат тебу;

5) жүзу. Суға басын батырып отыру. Хауыздың қабырғасынан екі аяқтап күшпен алға ұмтылу жаттығуын жасау. Шалқасынан және кеудесімен сырғанау, суға дем шығару. Баланың өзіне ыңғайлы кез-келген тәсілмен жүзу;

6) судағы аэробика. Бұрылыстар, секірулер жасай отырып судағы қимылдар, ернеуде тұрып, басқа да жалпы дамытушы жаттығуларды жасау.

Спорттық ойын элементтері

1) «Городки». Бастапқы қалыпты дұрыс ұстап тұрып, таяқты бір қырындап лақтыру. 3–4 пішінді білу. Қалашықты (2–3 м) және (5–6 м) аралықтан таяқ лақтырып құлату;

2) баскетбол. Кеуде тұсынан қос қолдап допты лақтыру. Ойынды командамен ойнауға үйрену;

3) бадминтон. Воланды ракеткамен белгілі бір жаққа бағыттап отырып, қағып лақтыру. Тәрбиешімен жұптасып ойнау;

4) футбол. Жұптасып тұрып, допты аяқпен бір-біріне домалату, аяқпен қатарынан бірнеше рет қабырғаға соғу;

5) хоккей. Жұптасып тұрып шайбаны бір-біріне сырғанату.

Дербес қимыл белсенділігі

Балалардың қимылды ойындарды дербес ұйымдастыруына жағдай жасау, игерген қимыл дағдыларын серуенде жетілдіру. Серуен өткізілетін орынды дұрыс жабдықтау.

Қыс мезгілінде мұзды жолдармен сырғанауға, шаңғымен жүруге, хоккей ойындарына, шанамен сырғанауға, көктем, жаз мезгілдерінде велосипед тебуге, футбол, бадминтон, баскетбол ойындарына жағдай жасау. Айына 1 рет сауық-кеш, денешынықтыру мерекелері жылына – 2 рет, қыста және жазда ұйымдастырылады.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары

1) қарапайым су процедураларын жүргізудің дербес дағдыларын бекіту. Жергілікті процедуралардың температурасын біртіндеп төмендету;

2) карама-қарсы температурадағы сумен шайыну. Балалардың денсаулықтарын ескере отырып, шынықтыру шараларына біртіндеп үйрету;

3) ертеңгілік гимнастиканы (10-12 минут) орындауға қызығушылықтарын ояту, дене бітімін және аяқ өкшелерінің нығайтын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимылдарды орындау техникасын меңгерген;

балалар тобымен қозғалыс ойындарын ұйымдастыру дағдыларын игерген;

спорттық ойындардың элементтерін орындайды, спорттық жаттығуларды орындау техникасын біледі;

шынықтыру шараларының маңыздылығы мен қажеттілігін түсінеді;

таңертеңгі гимнастиканы орындауға қызығушылық танытады;

дене бітімін дұрыс қалыптастыру мен аяқ табанын нығайтуға арналған жаттығуларды орындайды;

негізгі қимылдарды орындауда шығармашылық танытады.

166. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері

1) өзіңді таны. Сезім мүшелері. Олардың қызметі. Өз дене мүшелеріне күтім жасау;

2) тамақтану. Дәрумендер туралы білім. Су және оның ағзаға қажеттілігі. Азық-түліктер, оларды қолдану тәсілдері;

3) аурудың алдын алу. Табиғи факторлардың көмегімен шынықтыру. Ұйқы мен демалысты дұрыс ауыстыру – денсаулық кепілі. Зиянды және пайдалы әдеттер. Өртүрлі азық-түліктерді дайындаудың қарапайым тәсілдері және оларды қолдану. Өзінің және жолдасының сыртқы келбетіне қарап, денсаулық жағдайын анықтай білу, ересектерден көмек сұрау;

4) өзіңе және өзгелерге көмектес. Шамалы жарақаттанғанда көмек көрсету ережесін білу. Дене шынықтыру жаттығулары арқылы босаңсу кезінде тыныштандыру кешені жайлы білу;

5) табиғатты қорғау. Ағаштың түрлері туралы білу. Өсімдіктің түрлерін анықтай білу;

6) әлеуметтік әлем. Үйде өзін қауіпсіз ұстаудың қарапайым ережелері. Төтенше қызметтердің телефондарын білу. Балабақшаның ойындық және

спорттық орындарында құралдарды қажетіне қарай қолдана білу.

Қоғамдық орындарда қарапайым мәдениеттілік және қауіпсіз мінез-құлық ережелерін меңгеру. Жалпыға ортақ құрал-саймандарды ұқыпты және дұрыс қолдана білу (жеделсатылар, лифттер, әткеншектер).

Күтілетін нәтижелер:

маңызды мүшелердің қызметін біледі, азық-түліктердің атауларын және оларды қолдану тәсілдерін біледі;

жұқпалы аурулар мен олардың белгілері туралы ұғымдарға ие;

үйде, көшеде, қоғамдық орындарда қауіпсіздік мінез-құлық ережелерін біледі және атайды;

өзінде және өзгелерде алғашқы ауру белгілерін байқаған жағдайда ересектерден көмек сұрай алады.

4-параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

167.«Коммуникация» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту,көркем әдебиет, сауат ашу негіздері, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда) және шет тілдерінің бірі, драма ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

168. Мақсаты ересектермен және балалармен еркін қарым - қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру, орыс тілін және басқа тілдерді үйрету, көркем әдебиетке қызығушылыққа баулу; балалардың шығармашылық белсенділігін және бастамашылдық танытуын дамыту болып табылады.

169. Міндеттері:

айналасындағы адамдармен еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру;

қазақ халқының және басқа халықтардың салт-дәстүрлерін, мәдениетін құметтеуге тәрбиелеу;

әрекеттердің алуан түрлі нысандары мен түрлерінде ауызша сөйлеуді дамыту;

ойынды, биді қолдана отырып, көркем бейнені құруда шығармашылық дербестікті дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

170. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

1) тыңдауды, айтуды, оқуды, ана тіліне тән барлық дыбыстарды айта білуді жетілдіру;

2) дыбыстардың нақты артикуляциясын, интонациялық мәнерлігін қалыптастыру;

3) берілген дыбысқа сөз таңдауға, сөздерді дыбысталуы бойынша салыстыра білуге үйрету.

Сөздерге дыбыстық талдау жасау дағдыларын қалыптастыру.

Сөздік қор

1) балалардың сөздік қорын зат есімдермен, етістіктермен, сын есімдермен, сан есімдермен, үстеулермен, жұрнақтар және жалғаулармен байыту;

2) алуан түрлі заттарды сипаттауға, қарым-қатынас жасауға қажетті сөздерді қолдану және түсіну, оларды сөйлеуде белсенді қолдану дағдыларын қалыптастыру;

3) жалпылауыш сөздерді және зат есімдерді дұрыс қолдану біліктерін дамыту;

4) қоршаған орта жайлы білімдерін, ұғымдарды қалыптастыру барысында сөздік қорды байыту және дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы

1) түбірлес сөздерді жасау және қолдану біліктерін, етістіктерді жалғаулармен қолдану, тілдік этикетті, жай және күрделі сөйлемдерді қолдану дағдыларын қалыптастыру;

2) интонациясына байланысты сөйлемдерді (хабарлы, сұраулы, лепті) ажыратып, сөйлеуде қолдана білуді жетілдіру.

Байланыстырып сөйлеу

1) Тыңдау және тілді түсіну дағдыларын қалыптастыру, диалог түрінде сөйлеуге үйрету. Негізгі ойды дұрыс жеткізуге, монологтық ойларын байланыстырып құра білуге, әңгімені бірізді және нақты айтуға, шағын сипаттау және хабарлау әңгімелерді құрастыруға үйрету;

2) мазмұндылығын ескере отырып, балалардың диалогтік сөйлеуін дамытуға ықпал ететін тілдік ортаны құру.

Шығармашылықпен сөйлеу қызметі

Шығармашылық әңгімелеп беруді жетілдіру: ересектердің көмегімен әңгіменің жалғасын және соңын ойдан шығару; сипаттау және хабарлау әңгімелерін шығару, байланысқан бірізді сюжетті құрастыру, сөйлегенде бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, салыстыруларды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

ана тіліндегі барлық дыбыстарды айта алады;

дыбыстарды анық айтуды, интонацияны игерген;

сөздерге дыбыстық талдау жасайды;

алуан түрлі заттарды жалпылайды және сипаттайды;

қоршаған орта туралы түсінігі бар;

негізгі ойды дұрыс жеткізе алады;

әңгімелерді бірізді айтып береді;

әңгіменің жалғасы мен соңын құрастырады.

171. Көркем әдебиет

1) оқу, әңгімелеу. Шығармалардың эмоционалды-бейнелік мазмұнын қабылдауға, баяндау сипатын сезінуге баулу. Әдеби жанр түрлерін түсіндіру: ертегі, әңгіме, өлең. Балаларды шығарма кейіпкерлерімен

таныстыру. Әдеби шығармалардағы қоғамдық өмір оқиғалары туралы, қоршаған орта, табиғат туралы түсініктерін қалыптастыру, қазақ халқының, ұлттар мен ұлыстардың салт-дәстүрі, тұрмыс-тіршілігі, мәдениеті туралы ауыз әдебиеті шығармалары негізінде түсінік беру;

2) мәнерлеп оқу. Балаларды дауыс ырғағымен мәнерлей оқи отырып, логикалық екпінмен, үзілістермен жаттауға, балалардың өлең мазмұнына деген қатынасын беруге, тілдік бейнелілігін сезінуге баулу;

3) мазмұндау. Сюжеттік бірізділікті сақтай отырып, көңіл-күймен, қисынды мазмұндауға үйрету;

4) шығармашылық әңгімелеу. Тәрбиешінің әңгімесінің жалғасы мен соңын ойлап таба білуге, бір-бірімен байланысқан сюжет бойынша құрастыруға, әңгімелеу барысында бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, теңеулерді қолдануға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

баяндау сипатын сезініп, шығармалардың мазмұнын эмоциалы қабылдай алады;

әдеби жанрларды ажыратады;

өлеңді мәнерлеп жатқа оқиды;

мазмұнның жүйесін сақтай отырып, шағын шығармаларды айтып бере алады;

әңгіменің соңын ойдан шығарады;

кітаптарға қызығушылық танытады.

172. Сауат ашу негіздері

1) «Сөз» және «дыбыс» терминдері туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру. Дауысты және дауыссыз дыбыстардың негізгі ерекшеліктерімен таныстыру. Балаларды сөздегі дыбыстардың бірізділігін белгілеуге үйрету. Жуан және жіңішке дыбыстарды ажырата білуге үйрету;

2) дыбыстық құрылымы әртүрлі үш дыбысты сөздерге дыбыстық талдау жасауға, дыбыстардың айтылу және дыбысталу ерекшеліктерін талдауға үйрету;

3) қолды жазуға дайындау. Жазу кезінде арқаны және қолдарды дұрыс ұстау ережелерімен таныстыру. Қаламды немесе қарындашты дұрыс ұстауға үйрету. Ұзын және қысқа таяқшалар мен ирек сызықтарды жазуға жаттықтыру арқылы ұсақ қол қимылдарын дамыту. Сызбаларды (штрих) салуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қатаң және ұяң дауыссыздарды ажыратады;

үш дыбыстан тұратын сөздерге дыбыстық талдау жасайды, түрлі сызықтар, штрихтар жүргізеді;

екпінді буынды естиді және анықтай алады.

173 Русский язык

Звуковая культура речи

1) использование игровых упражнений для развития правильного произношения русских звуков;

2) развитие голосовой и артикуляционной аппараты, речевое дыхание, чёткую дикцию.

Словарный запас

1) расширение кругозора детей, читая сказки, рассказы, обсуждая поступки героев мультфильмов. Обучение умению называть группы предметов ближайшего окружения; признаки времен года и отдельные явления природы; предметы по величине и по цвету;

2) Обучение прямому и обратному счёту до 10.

Грамматический строй речи

1) развитие умения детей употреблять в речи имена существительные единственного и множественного числа, правильно ставить ударение при произношении слов;

2) обучение составлению предложений из 4–5 слов;

3) формирование умения понимать и применять знакомые слова в повседневной жизни.

Связная речь

1) обучение пониманию и использованию в речи русских слов и выражений, четко произносить их с правильным ударением;

2) совершенствование умения задавать элементарные вопросы и отвечать на них;

3) обучение умению рассказывать о себе, о родителях, называть домашний адрес;

4) разучивание с детьми стихов, песен, поговорок и пословиц.

Ожидаемые результаты:

правильно произносит свистящие, шипящие(ж,щ,с,з) и сонорные (р, л) звуки русского языка;

понимает и применяет знакомые русские слова и выражения в повседневной жизни;

умеет правильно ставить ударение в словах при произношении;

называет предметы близкого окружения, признаки времен года и отдельные явления природы;

знает прямой и обратный счет до 10;

задает вопросы и отвечает на русском языке;

умеет рассказывать о себе, о родителях, называть домашний адрес;

рассказывает стихи, поговорки и пословицы на русском языке;

составляет короткие рассказы по картинке, по наблюдениям на экскурсии.

174. Шет тілі (ағылшын тілі)

Лексико-тематические области: цвета, размер, числа 1–5, члены семьи, игрушки, животные, части тела, одежда, пищевые продукты.

Ситуации и функции коммуникации: приветствие и прощание (Hello, Hi, Goodbye, See you), просьба и благодарность (Give me ..., please, Come in, please, Thank you), извинение и прощение (I'm sorry, Excuse me, It's O.K.), пожелания и

поздравления (Happy Birthday), представление себя и других (I'm ....., My name is ....., This is ..., It's my mum), информация о возрасте (I'm...), исполнение и подача коротких команд (jump, clap your hands, open), названия зверей и предметов (It's a tiger, This is a ball), информация о месте жительства; описание людей, зверей и предметов (He's tall, It's big, It's blue, It's got a tail), счет и использование чисел от 1 до 10; ответы на простые вопросы, касающиеся личности и имущества (Who are you? What's your name? What's this? Who's this? Is it ...? Have you got ...?);

Грамматические структуры:

1) глаголы:

be;

have got;

can.

2) существительные:

имена;

единственное число;

регулярное множественное число;

3) прилагательные:

цвета, возраст, размер;

4) притяжательные прилагательные: my, your (his, her);

5) имя числительное: 1–10.

Ожидаемые результаты

слушает педагога одновременно реагирует на его обыденные команды, то есть: встань, сядь;

слушает и выполняет команды, относящиеся к художественным и мануальным действиям;

принимает участие в коротких сценках, разыгрываемых в группе (классе);

умеет показать и назвать учебные принадлежности;

умеет считать от 1 до 10; принимает активное участие в играх, заданиях;

повторяет простые выражения, часто используемые на занятиях.

175. Драма

Балаларды театр мәдениетіне баулу.

Коммуникативті –тілдік, ойын, артикуляциялық дағдылар

1) балалардың театр ойындарына оң көзқарастарын;

2) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;

3) кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолдану;

4) өзін - өзі көрсете білуде жеке шығармашылық қабілеттерін таныту.

Балаларды үйрету:

1) таныс сюжеттер бойынша қойылымдарды сахналауға;

2) жаңа ойын әрекеттеріне ойыншықтармен, заттармен таныс әрекеттерді жеткізуге;

3) театрландырылған әрекеттің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, клоун және тағы басқа) меңгеру.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық дағдыларын;

2) өз ойын айта білу, басқалардың пікірін тыңдай білу, ұл балаларға (мықты, батыл, еңбекқор және тағы басқа) және қыздарға тән мінез-құлық ерекшеліктерін (биязы, әдемі және тағы басқа) талқылау;

3) әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалау.

Күтілетін нәтижелер:

таныс сюжеттер бойынша қойылымдарды сахналай алады;
кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолданады;
ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық дағдыларын меңгерген;

өз ойын айта алады, басқалардың пікірін тыңдайды;

әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалайды.

б-параграф. II жартыжылдық

176. Сөйлеуді дамыту

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті

1) дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын дамыту және жетілдіру, дауыссыз с-з, с-ц, ш-ж, ч-ц, с-ш, ж-з, л-р дыбыстарды есту бойынша ажыратуға жаттықтыру;

2) дыбыстардың сөздегі орнын, сөздегі буындардың санын, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау дағдыларын қалыптастыру;

3) Сөздерді дыбысталуы бойынша салыстыра білуді, берілген дыбысқа сөздерді таңдау, сөздерге дыбыстық талдау жасау дағдыларын дамыту. Сөздерді түрлендіруге сыни көзқарасын және қызығушылықты, дұрыс сөйлей білуге деген ұмтылысты тәрбиелеу.

Сөздік қор.

1) сөздік қорды жетілдіру. Жалпылаушы сөздерді қолдана білуді жаттықтыру, түрлі логикалық топтарға жататын заттарды атай білуге үйрету;

2) сөйлемде көп мағыналы, синоним, антоним сөздерін қолдануға, белгілі бір затқа белгілерін таңдауға, затпен әрекет етуді және берілген әрекетке заттарды таңдай білуге жаттықтыру;

3) қажетті сөздерді дұрыс түсінуді және қолдануды қалыптастыру, оларды сөйлегенде белсенді қолдануға үйрету;

4) сөзге қызығушылығы мен зейінін дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы

1) грамматикалық дұрыс сөйлеуді жетілдіру. Етістіктерді дұрыс қолдана білуге, сөздерге көптік, септік, жіктік жалғауларын дұрыс жалғай білуді

бекіту. Балаларды зат есім, сын есім, етістіктердің күрделі түрлерін жасауға жаттықтыру;

2) сөздердегі дұрыс емес дауыс екпініндегі, дауыссыздардың ауысуындағы қателерді байқауды дамыту;

3) сөздерді түрлі әдістермен құрай білу біліктерін бекіту; түбірлес сөздерді жасауды және қолдануды жаттықтыру, жай, күрделі сөйлемдерді, дауыс ырғағына қарай сөйлем түрлерін ажырата білу, оларды сөйлеуде қолдану;

4) көпше түрдегі зат есімдерді атау, ілік септіктерінде, етістіктерді бұйрық райда, сын есім мен үстеулерді салыстырмалы шақта, септелмейтін зат есімдерді дұрыс қолдануға үйрету.

Байланыстырып сөйлеу

Негізгі ойды дұрыс жеткізе білу, монологтік мәтіндерді байланыстырып айту, мәтін мазмұнын дұрыс, рет-ретімен айту, белгілі бір түсінікті сипаттау, баяндау әңгімелері түрінде жеткізе білуге үйрету. Сөйлеу мәдениетіне үйретуді жалғастыру, таныс емес ортада, көпшілік алдында сөйлей білуге үйрету.

Диалогтік сөйлеу тілін қалыптастыру.

1) өзіне қаратылып айтылған сөздерді тыңдап, түсінуге, әңгімені қолдауға, сұрақтарға жауап беруге және сұрауға, әңгімелесу кезінде өзін мәдениетті, әдепті, байсалды ұстау іскерліктерін жаттықтыру;

2) балаларды бір-бірімен еркін тілдік қарым-қатынасқа баулу;

3) диалогтік сөйлеу тілін дамытуға негіз болатын түрлі әдістер мен тәсілдерді қолдану;

4) өзге балалардың әңгімесінің маңыздылығына әсер етіп, бір-бірінен жаңалықты білуге ықыласын арттыру.

Шығармашылық тілдік әрекет

1) тәрбиешінің ұсынған тақырыптары бойынша әңгіменің жалғасы мен соңын ойлап табуға үйрету, ұсынылған тақырыптар негізінде бір-бірімен байланысқан мазмұн бойынша сипаттау және баяндау әңгімелерін құрастыруға, сөйлемдерінде бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, теңеулерді қолдануға үйрету;

2) бақылағандары және суреттер бойынша әңгімелер құрастыру.

Күтілетін нәтижелер:

дыбыстарды дұрыс ажыратады және атайды;

дыбыстарды буынға қосады, сөз тіркесі мен сөйлемді құрастырады; жай және жайылма сөйлемдермен ойын жеткізе алады;

суреттерге сүйеніп ертегі, әңгімелерді айтады;

алуан түрлі оқиғаларды құрастырады және әңгімелеп бере алады, ертегілер ойлап шығарады;

түрлі сөз таптарын, салыстыруларды қолданып, монолог құра алады;

құрдастарымен және ересектермен тілдік қарым-қатынаста еркін сұхбаттасады, өз сезімдері мен ойларын тілдік және тілдік емес құралдар

арқылы жеткізеді;

ізеттілік, сыпайылық ережелерін меңгерген.

177. Көркем әдебиет

1) оқу, әңгімелеу. Мазмұнына, мәнерлеу құралдарына байланысты әдеби шығармаларды қабылдауға үйрету;

2) мәнерлеп оқу. Саздылықты, ырғақтылықты сезінуге, өз дауысын басқара білуге, шығарманың мазмұнына өз көзқарасын білдіруге үйрету;

3) мазмұндау. Шығарма мазмұнының мағынасына байланысты интонациямен мазмұндауға үйрету. Кейіпкерлерге және олардың іс-әрекеттеріне өз ойын айта білу;

4) бақылағандары және суреттер бойынша әңгімелер құрастыра білуге үйрету. Шығармалардың мазмұны мен көркем туындылар түрінің арасындағы өзара байланысты көре білуге үйрету. Дербес әрекетте көркем тілдік дағдыларды қолдана білуді бекіту;

5) шығармашылық әңгімелеу. Тәрбиешінің ұсынған тақырыбына сюжеттік және сипаттау әңгімелерін құрау кезінде меңгерген көркем - тілдік дағдыларын қолдана білуді бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

әдеби жанрларды атайды;

көркем мәтінді тыңдайды, кейіпкерлерге жанашырлық танытады;

мәтіннің мазмұнына сәйкес ойын әрекеттерін орындайды;

шағын сахналық қойылымдарды ұжыммен көрсетуге қатысады;

кітаптарға қызығушылық танытады, бірнеше белгілі әдеби шығармаларды, сондай-ақ қазақстан жазушыларының шығармаларын, халық ауыз әдебиеті үлгілерін атайды.

178. Сауат ашу негіздері

1) дыбыстық құрылымы әр түрлі үш және төрт дыбыстардан тұратын сөздерге дыбыстық талдау жасауды жетілдіру;

2) сөйлем туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру;

3) қолды жазуға дайындау. Кеңістіктік қатынас орнатуды, қағаз бетінде бағдарлай білуді үйрету.

Сурет салу арқылы ырғақты жекелеген элементтерді құрайтын қарапайым жиектерді сала білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

барлық дыбыстар мен сөздерді анық және түсінікті айта алады;

сөздердегі дыбыстарды ажыратады, белгілі дыбысы бар сөздерді табады;

сөздегі дыбыстың орнын анықтайды;

үш-төрт дыбысты сөздерге дыбыстық талдау жасайды;

дыбыстарды сипаттайды;

екпін мәнерін анықтайды және естиді.

179. Русский язык

Звуковая культура речи

1) постоянно упражнять в произношении изученных звуков русского

языка через игры и упражнения;

2) продолжать развивать голосовой и артикуляционный аппараты, речевое дыхание, чёткую дикцию.

Словарный запас

1) расширение и обогащение словарного запаса; упражнение в умении называть группы предметов ближайшего окружения признаки времен года и отдельные явления природы. Упражнение в умении считать в прямом и обратном порядке до 10;

2) закрепление умения называть некоторые свойства и цвета предметов;

3) формирование умения понимать и применять знакомые слова в повседневной жизни.

Грамматический строй речи

Продолжать упражнять в умении составлять словосочетания (существительное и прилагательное, существительное и наречие); правильно ставить ударение в словах при произношении.

Связная речь

1) продолжать упражнять в умении задавать элементарные вопросы и отвечать на них; составлять короткое описание предмета из 2–3 предложений; рассказывать о себе, родителях, называть домашний адрес;

2) закрепление умения вести элементарный диалог; составлять короткие рассказы по картинке и по наблюдениям. Совершенствование элементарной разговорной речи;

3) продолжение работы по разучиванию стихов, песен, поговорок и пословиц.

Ожидаемые результаты:

произносит четко звуки и слова на русском языке;

рассказывает о себе, родителях, называет домашний адрес;

отвечает на вопросы, составляет предложения из 4–5 слов;

употребляет в речи имена существительные единственного и множественного числа;

умеет правильно ставить ударение в словах при произношении;

знает прямой и обратный счет до 10;

называет группы предметов ближайшего окружения; признаки времен года и отдельные явления природы;

отличает признаки предметов по величине, цвету и называет их на русском языке.

умеет вести элементарный диалог;

рассказывает сказки, наизусть читает стихи, поговорки и пословицы.

180. Шет тілі (ағылшын тілі)

Лексико-тематические области: способности умственные и физические, эмоциональное состояние и чувства, повседневные действия, торжества и праздники, мир волшебства и сказок,

Ситуации и функции коммуникации: выражение чувств и предпочтений

(I like..., I love...), выражение эмоционального состояния (I'm happy, I'm sad), ответы на вопросы, информация о навыках и способностях (I can jump/I can't fly), описание повседневных действий (I get up).

Грамматические структуры:

1) повелительное наклонение.

Время Present Simple – ежедневные действия.

2) местоимения:

личные: I, you, she, he, it, we, they;

указательные: this, that;

вопросительные: what, who, where, when, how;

3) предлоги: in, on.

4) артикли: a, an, the, артикль нулевой.

Ожидаемые результаты

понимает услышанные команды: прыгай, хлопай в ладоши;

умеет распознавать и называть на иностранном языке предметы из ближайшего окружения;

умеет классифицировать слова по тематическим группам;

понимает простые команды педагога и реагирует на них вербально или невербально;

помнит и читает на память стихотворения и рифмовки, поет песенки из детского репертуара;

понимает смысл услышанных историй, когда рассказ сопровождается картинками, жестами, предметами.

181. Драма

Коммуникативті –тілдік, ойын, артикуляциялық дағдылар

1) балалардың театрландырылған ойындарға оң көзқарастарын;

2) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;

3) театрландырылған өнердің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, аңдар театры және бағы басқа) меңгеру;

4) кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолдану;

5) өзін - өзі көрсете білуде жеке шығармашылық қабілеттерін таныту.

Балаларды үйрету:

1) театрландырылған әрекеттің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, клоун және тағы басқа) меңгеруді;

2) драматизация ойындарының және режиссерлік театрландырылған әрекеттің алуан түрлерін (қуыршақ-марионеткалар, «тірі қолды» қуыршақтар, ұзын бойлы қуыршақтар) меңгеру.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік

Дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық;

2) өз ойын айта білу, басқалардың пікірін тыңдай білу;

3) адамның теріс қылықтарын көре білу;

4) әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалау.

Балалардың театр ойындары тәжірибелерін байыту.

Күтілетін нәтижелер:

таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналай алады;

мәнерлілік құралдарын меңгерген;

жеке шығармашылық қабілеттерін танытады;

режиссерлік әрекетке қызығушылық танытады;

ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық дағдыларын меңгерген;

өз ойын айта алады, басқалардың пікірін тыңдай біледі;

әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалай алады.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

182. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

183. Мақсаты коммуникативтік-танымдық қабілеттерді, математикалық және логикалық ойлауды қалыптастыру болып табылады.

184. Міндеттері:

таным процестерін: зейінді, есті, қабылдауды, шығармашылық қабілеттерін, қиялды дамыту;

ақыл-ой әрекетінің тәсілдерін жаттықтыру (талдау, біріктіру, салыстыру, жалпылау, топтастыру, құрастыру, модельдеу, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау), қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;

табиғат әлеміне танымдық қызығушылықты, тірі табиғат нысандарына жанашырлық сезімді, қоршаған ортаға қарым-қатынасы бойынша өз әрекетінің кейбір қарапайым нәтижесін көре білуге жаттықтыру,

экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру.

8-параграф. I жартыжылдық

185. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Жиын.

Санның белгілі бір заттың өлшемін көрсететін көрсеткіш екендігі, жиын түрлі элементтерден құрылатындығы жайлы түсінігін дамыту. «Бір» деген ұғым – бір ғана заттың санын ғана емес, сонымен қатар бүтін бір топтың жиынтығын да білдіретіндігін ұғындыру.

Сан, санау.

Математикалық терминдерді қолдана білуді қалыптастыру. 6 саны

көлеміндегі сан мен цифр туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды тану және атай білуді үйрету. Көрнекілік негізінде 2, 3, 4, 5, 6 санының пайда болуымен таныстыру. 7 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету. 7-ден 10-ға дейінгі сандар мен цифрлар туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды тану және атай білуді үйрету. Көрнекі негізінде 7, 8, 9, 10 сандарының пайда болуымен таныстыру. 10 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету.

Шама.

Заттардың (5 және одан артық) ұзындығын, биіктігін, ені мен жуандығын белгілей білуге, заттарды шамасына қарай өсу және кему ретімен орналастыруға үйрету. Шамасы бойынша заттардың арасындағы қатынастарды білдіретін математикалық терминдерді қолдану.

Геометриялық пішіндер.

Дөңгелек және тіктөртбұрышпен салыстыру арқылы сопақшамен таныстыру. Геометриялық пішіндер (дөңгелек, сопақша, үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) мен денелерді (шар, куб, цилиндр) дұрыс атап, оларды бір-бірінен ажырата білуге жаттықтыру.

Кеңістікте бағдарлау. Кеңістік ұғымдарын бекіту. Қағаз бетінде бағдарлай білу дағдыларын қалыптастыру.

Уақытты бағдарлау. Уақыт ұғымдары туралы білімдерін бекіту. Таңертең, түс, кеш, түн мезгілдері тәулікті құрайтыны туралы ұғымдарын қалыптастыру. Апта күндерін, жыл мезгілдерін атау кезінде оларды ретімен дұрыс айта білуге үйрету.

Салмақты бағдарлау. Заттардың салмағын өлшеміне қарай алдымен қарама-қарсы көрсеткішпен тең және тең еместігін алақанына салып өлшеп анықтауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

«бір» сөзінің мағынасын біледі;

10 көлеміндегі сандарды тура және кері санауды біледі;

5 және одан артық заттардың өлшемдік қатынастарын анықтай біледі;

геометриялық пішіндерді таниды және атайды;

қағаз бетінде бағдарлай біледі, апта күндерін, жыл мезгілдерін ретімен атайды.

186. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан, конструктор бөлшектерінен құрастыру. Құрастыру бөлшектерінің негізгі бөліктерін және оған тән бөлшектерін анықтай білуге үйрету.

Дағдыларын қалыптастыру:

1) болашақта жасалатын құрылысты талдай білу, оларды орындау реттілігін белгілеу және оның негізінде нысан жасау;

2) шамасы бойынша әртүрлі құрылыстардың нұсқаларын жасай білу;

3) ұжымдық құрылыстар салу;

4) түрлі үйлестіру арқылы сіріңке қораптарынан заттар құрастыру.

Үлкен емес жазықтықты үлкен етіп біріктіру, кірпіштердің, қырлы

бөренелердің араларын бірін-біріне жиі қойып құрылысты берік ету, биіктігі күрделі құрылысты бөлу сияқты құрастырудың жаңа әдістерін үйрету.

Қағаздан құрастыру. Қағазды ортасынан, төртке бөліп бүктеуге, түрлі бағытта, тегістеп бүктей білуге үйрету. 14 бірдей бөлікке қиғаштай бөлінген (бұрыштарының басын дәл қосу) ұсақ заттарды дайындауда шаршы қағазын бүктеу біліктерін қалыптастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру.

Табиғи және қалдық материалдардың түрлерімен таныстыру. Табиғи материалдардан ұсақ заттар дайындай білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарының негізгі бөлшектерін атайды және ажыратады;

шамасы бойынша әртүрлі құрастырулар жасай біледі;

ұсақ заттар дайындауда шаршы қағазды бүктей біледі;

құрастырудың бірнеше және қарапайым жинақтау тәсілдерін біледі, түрлі нәтиже алу үшін бір тәсілді ғана қолданады;

түрлі материалдардан заттарды құрастырады, олардың атауларын біледі.

187. Жаратылыстану

Өлі табиғат құбылыстары мен заттары. Табиғат құбылыстары туралы білімдерін кеңейту, «өлі табиғат» ұғымымен таныстыру. Өлі табиғат заттарын адам қолымен жасалған заттардан ажырата білуге үйрету.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер. Күздігүні табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, айырмашылықтарын ажырата білуге үйрету.

Өсімдіктер әлемі.

1) балаларды бөлме өсімдіктерінің жаңа түрлерімен таныстыру: атауы, сыртқы түрі, құрылысы, күтім жасау тәсілдері, көбею түрлері. Гүлдейтін шөптесін өсімдіктерді (шырайгүл, барқытшөп) сипаттық белгілері бойынша атау және тани білу дағдыларын қалыптастыру.

2) балалардың көкөністер мен жемістер, ағаштар туралы түсініктерін бекіту. Балаларды орман жидектері мен саңырауқұлақтарын тануға үйрету.

3) бидай өсіру туралы балалардың білімін жетілдіру. Нанға деген ұқыпты қатынасқа тәрбиелеу, бидай өсіру мен нан өндіруге қатысатын адамдардың еңбегіне құрмет көрсету.

Жануарлар әлемі.

1) Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдеріне тән белгілерді атай алу және ажырату дағдыларын қалыптастыру;

2) жабайы жануарлардың өмірі туралы түсінікті кеңейту. Жылдың түрлі мезгілінде жануарлардың сыртқы келбеті мен өмір сүру салтының ерекшеліктерін атап көрсету және сипаттауға үйрету;

3) жыл құстары мен қыстайтын құстарды ажырата білу және атын атай алу, құстардың пайдасы туралы білімді бекіту;

4) табиғат бұрышын мекендеушілер туралы (қалтауыз) білімді жетілдіру;

5) табиғатты бақылау күнтізбесін жүргізе білуді жаттықтыру. Себеп-салдар байланыстарын орната білуді жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

өлі табиғаттың кейбір құбылыстарын біледі;

таныс материалдармен дербес эксперимент жасай алады;

суреттерден орман жидектері мен саңырауқұлақтарын таниды және атайды;

нанға, адамдардың еңбегіне ұқыпты қатынас танытады;

Қазақстан аумағында мекендейтін жыл құстары мен қыстайтын құстарды, жануарлар мен олардың төлдерін атайды және ажыратады;

тірі нысандардың өсіп, өнуі үшін су, жарық, ауа, қорек және айналасындағылардың қамқорлығы қажет екенін анықтайды.

9-параграф. II Жартыжылдық

188. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

Жиын.

Жиын және оның құрамы арасындағы қатынастарды орната білуді дамыту; бүтін өзінің бөліктерінен үлкен екендігін, бірдей сандардың өзара бірыңғай сәйкестігі, үлкен және кіші бөліктерді анықтау.

Сан, санау.

1) 10 саны көлеміндегі сандар мен цифрлар туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды танып және атай білуге үйрету. 10 көлеміндегі санды тура және кері санауға жаттықтыру;

2) тең туралы ұғымдарын қалыптастыру, топтағы әр түрлі заттардың тең мөлшерін анықтай білуге үйрету, топтарды санау мен салыстыру арқылы санның мағынасын дұрыс жалпылау;

3) заттарды бірнеше бірдей бөлікке бөлуге болатыны туралы түсінікті қалыптастыру, бұл бөліктерді атап, бүтін мен бөліктерді салыстыруға үйрету. Бүтінді түсінуге баулу (бөліктен бүтін үлкен, ал бөлік бүтіннен кіші);

4) қарапайым мысалдар мен есептерді шеше білу дағдыларын бекіту.

Шама.

Шартты өлшемнің көмегімен заттың шамасын салыстыруға үйрету. Арнайы ұйымдастырылған жағдайда заттардың ұзынырақ (қысқа), жоғары (төмен), кең (тар), қалың (жұқа) үлгісінде және оларға тең екендігін таба білуге баулу.

Геометриялық пішіндер. Айналасына қарап геометриялық пішіндерді табу, оларға талдау жасай білуді меңгерту. Геометриялық пішіндер мен денелерді атап, ажырата білуге жаттықтыру.

Кеңістікте бағдарлау. Заттың қай жерде, қалай, өзіне немесе қай затқа жақын орналасқандығын ауызша жеткізе білуге үйрету.

Белгілі бір бағытта келе жатып, белгі бойынша бағытын өзгерте білуін қалыптастыру. Қағаз бетінде бағдарлай білу дағдысын бекіту.

Уақытты бағдарлау. Түрлі оқиғалар, апта күндері, тәулік бөліктерінің реттілігі туралы білімдерін бекіту. Жыл айлары туралы түсініктерін қалыптастыру, олардың реттілігін білу және атау.

Салмақты бағдарлау. Дүкендерде қолданылатын таразы туралы ұғымдарын қалыптастыру. Заттардың салмағын өлшеуге қызығушылықтарын дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

жиынтықтың құрамдас бөліктерін ажырата алады;

10 көлеміндегі сандарды біледі, оларды тура және кері санайды;

қарапайым мысалдар мен есептерді шешеді, заттардың саны және шамасы бойынша арақатынастарын көрсететін математикалық терминдерді қолданады; геометриялық пішіндерді және денелерді біледі және ажыратады;

кеңістікте және қағаз бетінде бағдарлайды;

апта күндерін, жылды, айларды атайды;

заттарды салмағы бойынша анықтайды, заттың салмағы оның өлшеміне байланысты емес екендігін біледі.

189. Құрастыру

Құрылыс материалдарынан, конструктор бөлшектерінен құрастыру.

1) берілген тақырып бойынша, сөзбен сипаттау, сурет, фотосурет бойынша құрылыс салуға үйрету;

2) өз құрылысын талдай білуді бекіту және талдау негізінде құрылымдық шешімдер табу, оларды құру кезеңдерін жоспарлау.

Қағаздан құрастыру. Қағаз цилиндрлерден, оларды қосу әдісімен жануарлардың, адамдардың пішіндерін жасай білуге үйрету. Пішіндердің түрлі күйлері мен қалыптарын бере білуді, оларды күрделі емес композицияларға біріктіруді қалыптастыру.

Ұжымдық мазмұнды құрастыруға қозғау салу. Шығармашылық ойлауды және қиялдауды дамыту. Қағаздан құрастыру әдістерін қолданып, жазық материалды көлемді формаға өзгерте білуді бекіту.

Дайын пішілген кескіндермен жұмыс жасау, күрделі емес сызба сызу, қайшымен нұсқаны тілік етіп кесу мен ойып ала білуді қалыптастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру. Табиғи материалдарды мақсатты пайдалана білуді бекіту. Табиғи және қалдық материалдармен жұмыс кезінде өз қызметін жоспарлау дағдыларын жетілдіру; дербестік, шығармашылық танытып, мақсатты түрде жұмыс жасай білу. Шығармашылық қиялын, ұсақ заттар жасауды көрнекіліктерді қолдану арқылы және ойдан шығару, өзінің көз алдына елестету арқылы жасай білуді дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

қалдық және табиғи материалдардан заттар құрастыра біледі;

шарты бойынша, ойдан құрастырады;

ұжыммен жұмыс жасай біледі;

жазықтық қағаз пішіндерді көлемді пішіндерге өзгерте біледі;

жұмыс орнындағы тәртіпті сақтайды.

190. Жаратылыстану

Өлі табиғат құбылыстары мен заттары

Табиғат құбылыстары туралы білімді кеңейту. «Өлі табиғат» ұғымымен таныстыру, өлі табиғат заттары адам қолымен жасалған заттардан ажырата білуге үйрету.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер. Табиғат туралы қарапайым білімдерін меңгеру. Күздігүні табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, айырмашылықтарын ажырата білуге үйрету.

Өсімдіктер әлемі.

1) балаларды өсімдіктердің жаңа түрлерімен (шырайгүл, барқытшөп, бальзамин) таныстыру: атауы, сыртқы түрі, құрылысы, күтім жасау тәсілдері, көбею түрлері;

2) көкөністер мен жемістер, ағаштар, бұталар туралы балалардың түсінігін бекіту. Балаларды орман жидектері мен саңырауқұлақтары тануға үйрету. Бидай өсіру туралы балалардың білімін жетілдіру. Нанға деген ұқыпты қатынасқа тәрбиелеу, бидай өсіру мен нан өндіруге қатысатын адамдардың еңбегіне құрмет көрсету.

Жануарлар әлемі.

1) жабайы жануарлардың өмірі туралы түсінікті кеңейту. Жылдың түрлі мезгілінде жануарлардың сыртқы келбеті мен өмір сүру салтының ерекшеліктерін атап көрсету және сипаттауға үйрету;

2) жыл құстары мен қыстайтын құстарды ажырата білу және атын атай алу, құстардың пайдасы туралы білімді бекіту;

3) табиғат бұрышын мекендеушілер туралы (қалтауыз, теңіз шошқасы) білімді жетілдіру;

4) балалармен бірге табиғатты бақылау күнтізбесін жүргізуді жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

таныс материалдармен дербес эксперимент жасай алады, себеп-салдар байланыстарын орната біледі;

жыл құстары мен қыстайтын құстарды ажырата біледі және атын атай алады, құстардың пайдасы туралы біледі;

Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдеріне тән белгілерді атайды және ажыратады;

«Қызыл кітапқа» енгізілген және жойылып кету қаупі төнген жануарларды атайды;

адамның табиғатпен өзара әрекетінің тәуелділігі арасында себеп-салдарлық байланысты анықтайды.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

191. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, аппликация, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

192. Мақсаты шығармашылық қабілеттерін дамыту, қиялды, байқағыштықты және қоршаған ортаны бейнелі қабылдай білуді, өз ойларын, сезімдерін көркем түрде бере білу біліктерін қалыптастыру болып табылады.

193. Міндеттері:

балалардың шығармашылық қабілеттерін, қоршаған ортаға эстетикалық қызығушылығын арттыру;

балалардың өнер туындыларын қабылдау қабілеттілігін, эмоционалды қатынасын дамыту;

балалардың түсінуіне жақын 2-3 қазақ халқының өнерімен таныстыру;

халық ойыншықтары туралы түсініктерін кеңейту;

балаларды әртүрлі бейнелеу өнерімен таныстыруды жалғастыру (живопись, графика, скульптура, сәндік-қолданбалы өнер);

бірлесіп жұмыс жасау, жұмысты ұжыммен орындау дағдыларын қалыптастыру;

өз жұмысының нәтижесін бағалауға үйрету;

живопись және скульпторлық мүсіндердің туындыларымен таныстыруды жалғастыру (картиналар және репродукциялық картиналар);

балаларды безендірудің мәнерлі құралдарымен, балалар кітаптарындағы иллюстрациялармен, олардың авторларымен таныстыру;

балаларды өнер туындыларын, олардың түрлерін дербес қарастыруды, мәнерлік құралдарына және мазмұнына көңіл аударуға баулу (ырғақ, түс, пішін, композиция).

11-параграф. I жартыжылдық

194. Сурет салу

Заттық сурет салу

1) балаларды елестету және заттарға қарап гүлдер, көкөністер, күрделі емес ойыншықтар сұлбасын өздеріне тән ерекшеліктерін сақтай отырып салуға үйрету. Серуен кезіндегі бақылаудан кейін - ағаштың күзгі жапырақтары, үй, трамвай, автобус; серуен мен саяхат кезінде алған әсерлерін суретте бейнелеу;

2) пішіндер туралы білімдеріне сүйене отырып, негізгі пішінін, заттар мен олардың бөліктерінің үйлесімділігін нақты беруге, бөліктердің салыстырмалы көлемі мен орналасуына, түстер туралы біліміне сүйене отырып, заттардың түстеріне, өз талғамымен түстерді таңдауға үйрету;

3) бірнеше біртекті заттардың мөлшеріндегі ерекшеліктерін жеткізе білу іскерліктерін қалыптастыру.

Өздері білетін пішін жасау тәсілдерін бекіту:

1) жемістер мен жидектер; балық, жануарлардың суретін салу барысында дөңгелек пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты;

2) төртбұрыш пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты;

3) көлік құралдары, адамдардың тұлғасы сияқты күрделі пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты көре білуі;

4) балаларды суретке карап салуға және елестете отырып (жануарлардың, адамдардың және ойыншықтардың) суретін салуға үйрету, күрделі емес қимылдарды бере білу, бейненің айқындылығына, қимыл барысында қолдың, аяқтың қалыптарының өзгеруіне қол жеткізу. Заттардың шамасы мен үйлесімділіктегі айырмашылығын бере білуге үйрету. Бояумен жұмысты жетілдіру (бояудың қажетті қоюлығын алу үшін, акварель бояуын сумен араластыру).

Сәндік сурет салу.

1) түзу, ирек, жіңішке, жалпақ сызықтарды, түрлі көлемдегі дөңгелектерді, жақпаларды, нүктелерді ырғақты орналастыра отырып, қарапайым пішіндерде өрнектерді құрастыра білу іскерліктерін бекіту. Түрлі өлшемдегі өрнекті элементтерді үйлестіру, ақ және түрлі түсті қолдана отырып, түстерді таңдауды қолдану;

2) қылқаламмен қағазға басып салу тәсілдерін қолдануға; қағаздың ортасын, бұрыштарын, жоғарғы, төменгі, оң және сол жақтарын ажыратуға үйрету.

Қарындаштармен сурет салу барысында саусақтарға күш түсірмей, көлбеу ұстау қажет, штрихтарды біркелкі жеңіл қимылмен бір бағытта әрі-бері сызу. Сызықты контурдың сыртына шығаруға болмайды.

Сурет салу барысында қағазға жуан сызықтарды сызарда қылқаламды көлденең, ал жіңішке сызықтар мен нүктелерді сызу үшін тігінен ұстап, суреттерді бояғанда бір бағытта солдан оңға қарай, жоғарыдан төмен қарай, қиғашынан жүргізіледі.

Балаларға түрлі материалдар: қарындаштарды, бояуларды қолдануды үйрету. Түзу сызықтардың түрлі байланыстарымен құрылған қазақтың (1–2) өрнектерінің суретін салу. Элементтерді пішіндер мен сұлбалардың ортасы мен шеттеріне орналастыра білу. Қазақ оюларының көптүрлілігі туралы түсініктерін кеңейту, ерекшеліктері мен оларға тән элементтерін қолдана отырып, құрастыра білу іскерліктерін дамыту. Ұжымда жұмыс жасай білуге тәрбиелеу.

Сюжеттік сурет салу.

1) бейнелерді бүкіл паракқа, бір сызықтың бойына, жалпақ жолақшаға орналастыру біліктерін қалыптастыру. Бейнені айқындау құралдарын, ересектердің еңбегін, қоғамдағы оқиғаларды қолдана отырып, балаларды табиғаттан алған әсерлерін көрсете білуге үйрету. Ертегі желісі бойынша сурет салу;

2) бір мазмұнға біріктіре отырып, бірнеше заттардың суреттерін бейнелей білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

гүлдер, көкөністер, жемістерді шынайы бейнесінен және елестетуі бойынша суреттерін салады;

суретті салуда мәнерлеу құралдарын, қазақтың ою-өрнек элементтерін қолданады;

сюжетті суреттерді салады.

195. Мүсіндеу

Заттық мүсіндеу

Дағдыларды қалыптастыру:

1) балаларды затқа қарап немесе көз алдарына елестету арқылы көлемі мен пішіні әртүрлі таныс заттарды, көкөністер мен жемістерге тән ерекше бөліктерді бейнелеуде барлық қол білектері мен саусақтарын дұрыс қозғалту техникасын сақтай отырып, мүсіндеуге;

2) қарапайым қатынастарды сақтай отырып адам мен жануарлардың пішінін мүсіндеуге үйрету;

3) көшеде, үйде және балабақшада көрген заттарын бейнелей отырып, елестету арқылы мүсіндеу.

Олар бақылау жасаған заттардың бейнесін жеткізе білуге, заттарды түрлі қалыпта мүсіндеуге, бейненің жеке шешімін өздігінен табуға үйрету. Сулы шүберекпен пішіннің үстінен тегістеуге және кескішті қолдануға үйрету.

Сәндік мүсіндеу.

Балаларды халық ойыншықтарымен таныстыру, ойыншықтарды мүсіндеуге үйрету. Халықтық ойыншықтар желісі бойынша бейнелер жасауға үйрету. Мүсінді бейнені безендірудің тәсілдерін өз қалауы бойынша таңдауды ұсыну.

Сюжеттік мүсіндеу

Балаларды мүсіндеудің таныс әдістерін қолдануды және заттардың өлшемдік қатынастарын бере білуге жаттықтыру. Бейненің ерекше қасиетін, адамның қимылын анық көрсетуге, сырт келбетін әдемі безендіруге үйрету.

Кескішті қолданып, тұтас бөліктен мүсін жасауды жетілдіру.

Затты тұғырға орналастыру техникасын қалыптастыру. Біртекті заттардан сюжеттер жасау, бірнеше пішінді бір тұғырға орналастыру.

Кейіпкерлердің өзіне тән бөлшектерін мүсіндеуге, композиция мазмұнын қосымша заттар мен элементтердің көмегімен мейлінше көркемдеп жеткізуге үйрету.

Біртексті заттардың бейнесін жасаудан, мазмұнға сәйкес әр қилы бейнелерді жасау білімдерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

қарапайым үйлесімділікті сақтай отырып, адам мен жануарлардың пішінін мүсіндей біледі;

халық ойыншықтары мен керамикалық бұйымдардың желісі бойынша бейнелерді бере біледі;

заттармен және элементтермен толықтыра отырып, кейіпкерлер мен композицияларға тән бөлшектерді қолданады.

196. Аппликация

Заттық аппликация.

Балалардың қайшыны қолдану біліктерін бекіту: жолақшаларды тікбұрыштар етіп қию, шаршыларды үшбұрышты етіп қию, шаршы немесе тікбұрыштың шеттерін қию арқылы дөңгелек пен сопақша пішіндерді қиып алу.

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) екіге бүктелген қағаздан, түрлі қатпарлы бейнелерді қиюды;
- 2) қатпарланып бүктелген қағаздан бірдей бірнеше пішіндерді және екіге бүктелген қағаздан симметриялы пішіндегі заттарды қиюды;
- 3) елестету бойынша бірнеше бөліктерден заттар жасауды;
- 4) жырту тәсілімен жапсыруды орындауға.

Қағаздан дайындалған тікбұрыштардан дөңгелек пішіндерді қиып алу, заттарды бірнеше бөліктерден бейнелей білуді бекіту.

Сәндік аппликация.

- 1) түрлі пішіндегі қағазда таныс геометриялық элементтерден өрнек құрастыруды үйрету;

Бөліктерден бейнелерді құрастыру, мерекелерге арнап үй-жайды безендіру үшін ұжымдық жұмыстарды орындау;

- 2) ұлттық кілемдерді, ас тақтайшаларын, сүлгілерді, қуыршақтарға арналған ыдыс-аяқтарды, ыдыс-аяқ сақтайтын сөмкелерді, қымыз құятын ыдыстарды (торсық), бұйымдарды, шырша әшекейлері мен ойыншықтарын, жаңа жылдық құттықтау ашық хаттарын, топ бөлмесін безендіруге, қыс тақырыбындағы ұжымдық панно жасауға үйрету.

Сюжеттік аппликация.

Балаларға қағазға заттарды орналастыру дағдыларын үйрету. Жапсыруларды құрастыру барысында объектілердің көлемі бойынша қатынасын, заттардың бөліктерінің пішінін, құрылымын, қатынастарын көре білу іскерліктерін меңгерту.

Дағдыларды қалыптастыру:

- 1) әлеуметтік жағдайлар мен балалар өміріндегі оқиғаларды бейнелеу;
- 2) үлгілер және трафареттермен, дайын киім үлгісімен жұмыс істеу;
- 3) өзінің жұмысын композиция, перспектива ережелеріне сәйкес құру;
- 4) қайшыны, желімді дұрыс қолдану;
- 5) екі бүктелген қағаздан симметриялық пішіндер қию;
- 6) геометриялық элементтерден (шеңберлер, шаршылар, сопақшалар) өрнектер құрастыру;
- 7) заттарды қазақ ою-өрнектерімен безендіру;
- 8) еңбек қауіпсіздігі және жеке гигиена ережелерін сақтау.

Күтілетін нәтижелер:

жұмыс тәсілдерін таңдайды және негіздейді;

қағаздан симметриялық пішіндерді қия алады;

бірнеше бөліктерден өрнек құрастырады;

дайын үлгілермен, шаблондармен, трафареттермен жұмыс жасайды;

геометриялық элементтерден өрнек құрастырады, заттарды қазақ

өрнектерімен безендіреді;

еңбек қауіпсіздігі және жеке бас гигиенасы ережесін сақтайды.

197. Музыка

Музыка тыңдау.

Шығармалардың эмоционалдық мазмұнын, олардың сипатын, көңіл күйін ажырату, әсерлі реңктерін ажырату. Музыкалық шығармаға өзінің қатынасын білдіру, оның мазмұны мен сипаты туралы пікірін айту, қазақтың ұлттық аспабының дыбысталуымен таныстыру. Ұлттық, домбырада және қобызда орындалатын «күй» жанрымен таныстыру, күйші-композитор: күйші Құрманғазы, қобызшы Қорқыт шығармашылығымен таныстыру.

Ән айту.

Дауысы мен есту қабілеттерін дамытуға арналған жаттығуларда қиын емес әуендерді 2–3 жақын үндестікте дауысын дәл келтіріп орындауға үйрету, септима мен терция дыбыстарын ажырату, қолымен бағытын (жоғары-төмен) көрсете отырып, әуеннің жоғарғы- төменгі қозғалысын ажырату.

Әннің сипатын қабылдау, дауысын дұрыс келтіріп орындау, ырғақтық бейнесі мен динамикасын дәл беру, әннің кіріспесін, басын, қайырмасын ажырату. Мерекелік әннің шаттық көңілін көңілді жеткізіп, жеңіл, ширақ дауыспен шумақтардың соңын жұмсартып айту. Қазақ халқының музыкасын қабылдау.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар

Музыка сипатын анық ырғақты жүріспен, музыканың ширақ сипатын жеңіл, ырғақты жүгіріспен беру жаттығуларын орындау.

Ойындар , хороводтар

Музыка сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау: қол ұстасып шеңберде айтылатын әндермен шеңберді айналып жүру, музыкалық тіркестерге сәйкес қозғалыстарды өзгерту, жылдамдық пен ептілікті білдіру, пьесаның аяқталуын белгілеу, ұлттық ойындардың көңілді сипатын бере білу, дауыстардың биіктіктерін ажыратып, үлкен шеңберден кіші шеңберге қайта тұру.

Билер

Әуеннің би сипатын сезіну, би қимылдарының элементтерін орындау, халық биін үйрену арқылы көркем мұраның кейбір элементтерімен таныстыру.

Би шығармашылығы

Таныс би қимылдарын қолдана отырып, ойдан би шығару іскерліктерін мадақтау, мәтінге сәйкес әнді жеке сахналау мен шығармашылық тапсырмаларды орындауға үйрету.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау.

Ересектердің орындауындағы музыкалық пьесаларды тыңдау, жоғарғы регистр, аспаптың дыбысталу тембрін ажырату. Әуеннің ырғақтық бейнесін ұрмалы аспаптарда жеке немесе кішігірім топпен ойнау. Қазақтың ұлттық ұрмалы аспаптарында ойнауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қарапайым жанрларды ажыратады (күй, өлең, би, марш);
 қарапайым музыкалық терминдерді, ән айту дағдыларын игерген;
 пластикалық, ырғақты, мәнерлі қимылдарды орындайды;
 дыбысталуын тембрі бойынша ажыратады және оларды атайды;
 балаларға арналған музыкалық аспаптарда жеке және бүкіл топпен ойнай біледі.

12-параграф. II жартыжылдық

198. Сурет салу

Заттық сурет салу

Қоршаған ортадағы болмысты, (заттарды, өсімдіктерді, ойыншықтар мен гүлдерді) елестету және заттарға қарап отырып, бейнелеу дағдыларын қалыптастыру. Олардың сипаттамалық белгілерін байқауға үйрету.

Табиғаттың күрделі емес бейнесін суретте көрсету. Ағаштың бұтақтарына, бұталардың жапырақтарына немесе гүлдеріне, кейбір бөлме өсімдіктеріне қарап сурет салу.

Біліктерді қалыптастыру:

1) түрлі жануарлардың сипаттық ерекшеліктерін байқап және оларды суретте бейнелей білу;

2) жануарлардың бейнелерін жеңіл қозғалыстар мен қалыптарды бейнелеу арқылы мәнерлі бере білу;

3) жүн мен қауырсынға тән бейнелеу;

4) қажетті түсті алу үшін қарындашты әртүрлі басып қолдану;

5) табиғат нысандарын бейнелеу;

6) түстерді жеткізу үшін қағаздың түсін және түстердің үйлесімділігін таңдау;

7) өз жұмысының нәтижесін бағалау.

Құстардың сыртқы бейнесі туралы жалпы ұғым қалыптастыру; барлық құстар сыртқы ерекшеліктеріне қарамастан құрылымы жағынан ұқсас болып келеді, түсіне, пішіні мен бөліктері жайлы түсініктерін қалыптастыру. Суретте түрлі құстарға тән ерекшеліктерін бере білуге үйрету.

Заттар мен олардың суретін салу тәсілдері туралы жиналған ұғымдары балалардың сюжетті сурет салуына ауысады.

Сәндік сурет салу.

Түрлі пішінді қағазда симметриялық ою-өрнектерді құрастыра білуге тәрбиелеу, көлемді пішіндерді безендіру.

Сұлбаларға орналастыра отырып, қазақ оюларының элементтерін құрастыру, қазақ оюларына тән түрлі түстердің үйлесіміне құрылған тапсырмаларды орындау, таныс элементтерден композициялар құрастыру, ұжымдық жұмыстарды орындау. Қазақ ою-өрнектерінің сипатын, түсінің үйлесімділігін бере отырып, көлемді пішіндерді безендіру.

Өз ойлары бойынша сурет салу, алдыңғы сабақтардағы суреттерін үлгі

ретінде қолдана отырып, жаңа композиция құру және заттарды әшекейлеу. Халықтың сәндік өнердің желісі бойынша сурет салу.

Сюжеттік сурет салу.

Бұлыңғыр немесе шуақты күнді, мерекелік от шашу, кешкі өзендегі кеме және тағы басқа қағаздың түсіне сәйкес бояуларды таңдауға үйрету.

Қоғамдағы, қоршаған ортадағы жағдайлар, мерекелер, адамдардың еңбегі, ертегі, тақпақ, ән әуендері және тағы басқа сияқты күрделі емес сюжеттерді суретте көрсете білуге үйретуді жалғастыру.

Қазақ халқының өмірін, еңбегін, тұрмысын көрсете отырып, қазақ ертегісінің, аңызының желісі бойынша сурет салу.

Жаз мезгілінің табиғат құбылыстарын, жазғы демалыстағы оқиғаларды, қарапайым сюжеттерді суретте бере білу білігін бекіту. Ұжымдық жұмыстарды, ойдан сурет салуды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салуда түрлі техниканы дербес қолданады;

күрделі емес ойыншықтардың, жануарлар мен адамдардың суретін салады, сурет салуда адамның қарапайым қимылдарын бере біледі;

үшбұрыштар мен алтыбұрыштардың ортасын, бұрыштарын, жиектерін көрсете отырып, сәнді өрнектерді салады;

қазақ оюларының элементтерін салады және олармен киімдерді, тұрмыстық заттарды безендіреді;

мазмұнды суреттерді салады;

ұжымдық жұмыстарды орындайды, өз ойы бойынша сурет салады.

199. Мүсіндеу

Заттық мүсіндеу

Адамның бейнесін, жануарлардың қозғалыстағы мүсінін, үйлесімділікті, қол-аяқ қалпын дұрыс мүсіндеуге үйрету. Заттардың ұзын және қысқа, жуан және жіңішке белгілерін көрсете білуге, бөліктердің салыстырмалық көлемдерін сақтауға, мүсінделген пішіндердің бөліктерін нақтылауға, оларды бір-біріне қосып, біріккен жерлерін тегістеуге үйрету.

Ортақ композиция жасау үшін ұжымдық мүсіндеудің, адамның, жануарлардың, ойыншықтардың, халық шығармашылығының заттарын қарап мүсіндеу дағдыларын дамыту.

Кеуде, бас және басқа да бөліктерді мүсіндей білуге, мүсіндеу тәсілдерін іріктеуде дербестікті білдіру, сазбалшықты бөлуге, өз жұмысын алдында тұрған үлгімен салыстыруға үйрету.

Мүсіндеудің түрлі әдістерін қолдану: құрылымдық (жеке бөліктерден) және мүсіндік (негізгі бөліктерді тұтас кесектен жасайды).

Қарап мүсіндеуге ойыншықтарды, пішіні шағын мүсіндерді, халық шеберлерінің бұйымдарын қолдану.

Сәндік мүсіндеу.

Затқа қарап, ұсынылған және өз ойлары бойынша сәндік мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру.

Заттарды әсемдік элементтермен безендіру. Сәндік пластиналарды мүсіндеуге, жұмыс барысында әртүрлі пішінді кескіштерді қолдануға, сазбалшық тілімшелеріне бедерлер жасауға, түрлі ойыншықтарды, ыдыстарды халық бұйымдарының мәнерінде өздігінен мүсіндеуге, оларды өрнектермен әсемдеуге үйрету.

Сюжеттік мүсіндеу.

Ертегілер мен әңгімелердің мазмұны бойынша сюжеттік композиция жасау дағдыларын жетілдіру. Ұжымдық жұмыстарды орындауға баулу.

Қалыптасқан іскерлік пен дағдыларды жеке мүсіндеуде, ұжымдық мүсіндеуді орындау барысында ойында, үйді және мереке күндері ауланы сәндеу үшін қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

мүсіндеудің түрлі техникаларын қолданады;
ортақ композиция жасау үшін ұжымдық мүсіндеу дағдыларын меңгерген;
түрлі тәсілдерді қолдана отырып, заттардың пішіні мен бөлшектерін бере біледі;

сәндік элементтермен заттарды безендіреді.

200. Аппликация

Заттық аппликация

1) түрлі пішіндерді қию дағдыларын бекіту: симметриялық емес сұлбаларға салынған немесе қиялдағы сұлбалармен қию дағдыларын қалыптастыру;

2) күрделі жапсырмалар құрастыру біліктерін қалыптастыру, жырты тәсілімен ғажайып құс, алтын балық, алқызыл гүл бейнелерін жасауға үйрету;

3) алған біліктері мен дағдыларын ойында, үйшікті, мереке күндері үй-жайды және учаскелерді безендіру үшін жеке және ұжымдық жапсырмаларды жасау кезінде қолдану, ойлауы бойынша жапсыру дағдыларын бекіту.

Сәндік аппликация

Дағдыларды қалыптастыру:

1) аналар мен әжелерге сыйлықтарды, қуыршақтарға арналған киімдерді, ұлттық әшекейлерді, табақтарды, құмыралар мен вазаларды балалардың ойлауы бойынша безендіруде жапырақтар мен гүлдерден өрнектер құрастыруды;

2) мүсіндерді қатпарланған қағаздан бірдей пішіндер және екіге бүктелген қағаздан симметриялы пішіндер қию арқылы ұлттық ою-өрнектермен безендіруді;

3) бейнелерді айқын беру үшін сұлбаны қию және жыртып жапсыру тәсілдерін қолдануды ;

4) «қошқар мүйіз» өрнегін түрлендіріп: жиектеме өрнек, қоймүйізді жұп шиыршықтар, геометриялық өрнектерді қолдануды;

5) қазақ өрнектеріне тән: жасыл, қара, ақ, сұр, қызыл, ашық түстерді қолдануды;

6) жеке, сондай-ақ шағын топпен композициялар жасауды.

Сюжеттік аппликация

Балалардың жапсыруда сюжетті композиция құрастыра білулерін жетілдіру, Қазақстанның табиғаты мен жерлестердің еңбегін бейнелейтін ұжымдық композицияларды орындау.

Күтілетін нәтижелер:

салынған немесе қиялдағы контур бойынша бейнелеуді игерген;

ойлауы бойынша күрделі жапсыруларды құрастыра алады;

екіге бүктелген симметриялы пішіндегі қағазды қияды;

Қазақстанның табиғатын, адамдардың еңбектерін бейнелей отырып, композицияларды орындайды;

еске түсіру бойынша, затқа қарап, пішініне, пропорциясына, көлеміне, назар аудары отырып, заттарды бейнелейді;

ойлауы бойынша жұмыс жасай алады.

201. Музыка

Музыка тыңдау.

Музыкалық мәнерлілік құралдары мен сипатын егжей-тегжейлі ажырату қабілетін дамыту. Домбыраның дыбысталуы бейнеленген пьесаларды әсерлі реңкі мен музыкалық мәнерлілік құралдарын белгілей отырып тыңдау. Лирикалық, вальс ырғағындағы байсалды әуендерді қабылдап, пьесаның билеуге икемді сипатын сезініп, қарқындық өзгерісін белгілеу. Музыкалық дыбысталуының сипаттамасына сүйене отырып, бейненің мазмұны мен музыкалық мәнерліліктің элементтерімен байланыстыру, шығарманы сипаттай білу. Қазақстан композиторларының шығармашылықтарымен таныстыруды жалғастыру.

Ән айту

Дағдыларды қалыптастыру:

1) бір дыбыста құрылған әуеннің бөліктерін дәл ырғағымен дербес орындау;

2) терция дыбыстарын ажырату, қолымен бағытын көрсете отырып, әуеннің жоғарғы-төменгі қозғалысын ажырату;

3) қолмен бағытын көрсете отырып, әуеннің жоғарғы-төменгі қозғалысын ажырату;

4) фортепианоның сүйемелдеуімен немесе сүйемелдеуінсіз, жалғыз немесе топпен айту, оны металлофонда ойнау.

Сезіммен, ырғаққа сәйкес, ырғақтық бейнесін сақтай отырып, сөздерді анық және фразалар арасында дұрыс дем алып, музыкалық кіріспеден соң бірден бастап айту. Динамикалық ерекшелікті көрсете отырып, эмоционалды түрде ән айту, тынысты дұрыс алу.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар, жаттығулар.

Музыканың ширақ сипатын жеңіл, ырғақты жүгіріспен беру, тізені көтеріп жүгіруді орындау, ұлттық билердің элементтерін орындау, музыка сипатын би қимылдарында беру.

Ойындар, хороводтар

Түрлі сипаттағы музыкамен байланысты музыкалық-ойын бейнелерін: байсалды, баяу және көңілді, шаттанған, би күйін мәнерлі жеткізу. Музыкаға сәйкес заттармен қозғалу, саптағы орнын өзгерте отырып, кеңістікте еркін бағдарлау: екі шеңбер, үлкен шеңберге тұру. Сюжетті ойындарды сахналауға үйрету.

Билер

Музыкаға сәйкес қозғалыс бағытын жеңіл, еркін және нақты ауыстыра отырып орындау, би бейнелерін беру, бейнелік би қозғалыстарын қолдана отырып, әндерді сахналау.

Би шығармашылығы

Музыка сипатына сәйкес таныс би қимылдарын қолданып, би ойластыру.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау.

Ересектердің орындауында халық әуендерін тыңдау, олардың сипаты мен қарқынын белгілеу. Жеңіл әуендерді ансамбльмен балаларға арналған музыкалық аспаптарда фортепианоның сүйемелдеуімен, уақытында қосылып айту, ырғақтық бейнесін анық бере отырып ойнау, әуенді ойынмен бірге сүйемелдеу.

Күтілетін нәтижелер:

музыкалық жанрларға тән белгілерді атайды;

музыкалық мамандықтарды, атақты композиторлардың есімдерін біледі;

жақсы таныс әнді дербес музыкалық сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз орындайды;

музыканың сипатына сәйкес қозғалады;

балаларға арналған аспаптарда ойнаудың қарапайым дағдыларын игерген.

13-параграф.«Әлеумет» білім беру саласы

202. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны өзін-өзі тану, қоршаған ортамен танысу, экология негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінде жүзеге асырылады.

203. «Әлеумет» білім беру саласын ұйымдастыру мен жүргізу әлеуметтік сипаттың бастапқы ұғымын меңгеру мен балаларды әлеуметтік қатынас жүйесіне ендіру мақсатына жетуге бағытталған және барлық білім беру саласы арқылы жүзеге асырылады.

204. Мақсаты ересектермен және құрдастарымен қарым- қатынас жасауда, қоршаған ортамен таныстыру негізінде әлеуметтік дағдыларын дамыту және қалыптастыру болып табылады.

205. Міндеттері:

жеке тұлғаның әлеуметтік қасиеттерін дамыту: ынтымақтастық, қоршаған ортаға қамқорлық көрсету, бастамашылдық, дербестік, тәуелсіздік, ашықтық, әлеуметтік икемділік, мәдениетті және экологиялық сауаттылық;

құрдастары мен ересектердің арасындағы қарым-қатынастың жалпы қабылданған қарапайым нормалары мен ережелерін үйрету;
өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі реттеудің қарапайым қабілеттерін тәрбиелеу.

14-параграф. I жартыжылдық

206. Өзін-өзі тану

Мазмұны балаларды құндылықтармен таныстыруды, заманауи сананың құндылығын үйретуді және бекітуді, әлемді түсіну және әлемді түйсінуді қалыптастыруды ұсынады. Ізгілік педагогикасының маңызды қағидаттарын-ересек пен баланың, балалардың өзара, педагогтардың өзара, педагогтардың ата-аналармен сұхбатын жүзеге асырады.

207. Мақсаты балаларда өз-өзіне, адамдарға, әлемге деген рухани - адамгершілік қатынас саласында бастапқы өмірлік маңызды құзыреттіліктерді қалыптастыру болып табылады.

208. Міндеттері:

адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;
басқаға бағытталған эмоциялар мен сезімдерді дамыту;
адамгершілік мінез-құлық негіздеріне тәрбиелеу.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, «Мен - адаммын», «Қарым-қатынас қуанышы», «Адамгершілік әліппесі», «Мен және менің әлемім» тарауларының негізгі базалық бөлімдерін кіріктіру қағидасы негізінде барлық білім беру салалары арқылы жүзеге асырылады.

Мен - адаммын

«Өзін-өзі тану» әлеміне саяхат. Адам болуды үйренемін. Қыздар мен ұлдар. Менің есімім. Менің туған күнім. Менің сезімдерім. Мейірімді іс-әрекеттер. Мен осындай Адаммын.

Қарым-қатынас қуанышы

Туғандар мен туыстар. Отбасылық мерекелер. Отбасының әлемі. Достық неден басталады? Адал достар. Дос әрдайым көмектеседі. Менің кішкентай достарым. Достар ғаламшары.

Күтілетін нәтижелер:

адами сапалар туралы: мейірімділік, махаббат, сыпайылық, адалдық түсініктерге ие;

жақсы мен жаман әрекеттерді ажырата алады;

туыстарына, құрдастарына, ересектерге эмоциялық көңіл күйін білдіріп, үлкенді сыйлап, мейірімділік таныта алады;

табиғатқа қамқорлық танытудың қажеттілігін түсінеді және біледі;

сурет салу, мүсіндеу, құрастыру арқылы өз көңіл күйін жеткізе алады;

үйде, балабақшада, қоғамдық орындарда қарым-қатынастың жалпы қабылданған нормалары мен ережелерін сақтауға талпынады.

209. Қоршаған ортамен танысу

Бала, оның отбасы, үйі.

1) туыстық байланыс, өзінің жасын, толық аты-жөнін, тегін, ата-анасының, отбасы мүшелерінің аты-жөнін, балабақша, топ атауын, нөмірін айта білу, үйден балабақшаға дейінгі жолды анықтау туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) балаларда өз отбасының мүшелеріне қамқорлық білдіру ниетін, үй тапсырмаларын орындау, өзінің мейірімділік сезімдерін отбасы мүшелеріне сөзбен айта білуді тәрбиелеу.

Заттар әлемі, кеңістікте бағдарлау.

1) заттар, олардың белгілері мен ерекшеліктері туралы ұғымдарын қалыптастыру. Балалардың сөйлеу тіліне түрлі заттардың атауларын нақтылап, енгізу, таныс емес заттардың қолданылуын түсіндіру. Заттардың қандай материалдан жасалғандығын анықтап, сипаттама беріп, оның сапасы мен ерекшелігін дұрыс анықтай білуге үйрету;

2) айналадағы заттар, құрылыс материалдары арасындағы міндет пен байланысты, оның неден жасалғандығы туралы түсінік беру;

3) балабақша жақын орналасқан шағын ауданда, балабақша ауласында еркін бағыт-бағдар ұстай білу іскерліктерін жетілдіру.

Көлік, байланыс құралдары.

1) көлік құралдарының көп түрлілігі, белгілі жұмыс түрін орындау үшін олардың жабдықтары жайлы түсінік беру;

2) телефон, компьютер, теледидар, радионың қызметтерімен, оларды қолданудың бірнеше қарапайым ережесі туралы білімдерін бекіту.

Ересектердің еңбегі.

Ұғымдарды дамыту:

1) әртүрлі мамандық иелері туралы;

2) еңбектің мазмұны, сипаты және еңбек нәтижесінің маңызы туралы;

3) балабақша қызметкерлерінің еңбегі туралы.

Өз ата-анасының еңбегі жайлы әңгімелегенде, еңбек үдерісі туралы білімін қолдана білуге, адамдардың еңбектеріндегі өзара байланыстарды байқауға үйрету. Айналаны қоршаған заттар, ойыншықтар – адамдардың еңбегімен жасалғандығы туралы, оған ұқыпты қарау керек екендігін түсіндіру.

Менің Отаным – Қазақстан. Еліміздің рәміздері.

1) Отан туралы, мемлекеттік және халықтық мерекелер, еліміздің рәміздері туралы білімдерін кеңейту. Қазақстан Республикасының Президенті, оның халыққа қызмет ететіндігі, өз халқының түрлі мәселелерін шешетіндігі туралы түсінігін қалыптастыру;

2) балалар Қазақстан Республикасының рәміздерін танып, мемлекеттік Әнұранды орындағанда орындарынан тұрып, оң қолдарын кеуделерінің сол жақ бөлігіне қоятынын, ер балалар бас киімдерін шешетінін білу керек. Мемлекеттік мереке Тәуелсіздік күні туралы түсініктерін қалыптастыру. Халықтық мерекелер туралы түсініктерін кеңейту, өлеңдерді, әндерді, билерді жаттатқызып, үйрету арқылы балаларды мерекелерге қатысуға белсенділік

танытуға баулу.

Қазақстан Республикасының әскері

Ел қорғаудың ардақты міндет екендігін түсіндіру арқылы Қазақстан Республикасы әскері туралы түсініктерін кеңейту. Ұлы Отан соғысы жылдарында ел қорғаған қазақстан жауынгерлерімен таныстыру.

Жолда жүру ережелері.

Балалардың жолдың жүріс бөлігі, осьтік сызық туралы ұғымдарын бекіту. Қиылыс жолмен таныстыру, жол белгілерін бекіту. Бағдаршамның жарық белгілеріне сәйкес жолдан өтуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

өз отбасының мүшелеріне қамқорлық танытады, үй тапсырмаларын орындайды;

балабақшаның атауын, нөмірін атайды; үйден балабақшаға дейінгі жолды біледі;

көлік құралдарын біледі және атайды;

кейбір кәсіптік және ауылшаруашылық мамандықтары туралы біледі;

Қазақстан Республикасы мемлекеттік әнұранын орындау кезіндегі өзін ұстау ережесін біледі;

әскердің міндетін, Ұлы Отан соғысына қатысқан жауынгерлердің рөлі туралы біледі;

жолда жүрудің негізгі ережелерін біледі және орындайды;

қарапайым себеп-салдарлық байланысты орната алады.

210. Экология негіздері

Мақсаты: қарапайым экологиялық білімдерді қалыптастыру.

Міндеттері:

табиғат әлеміне қамқорлықты, эмоционалды-жағымды қатынасты қалыптастыру;

табиғатқа деген сүйіспеншілікке, оны қорғай білуге ынтасын тәрбиелеу;

табиғат құбылыстарындағы себеп-салдарлық байланыстарды анықтай білу;

шығармашылық белсенділікті, білуге құштарлықты дамытуға ықпал ету;

табиғатта өзін ұстаудың қарапайым ережесін қалыптастыру;

адам өміріне қажетті жағдайлар туралы білімдерін қалыптастыру.

Тірі табиғат

1) табиғи нысандар мен құбылыстарды бақылау білігі мен дағдыларын қалыптастыру;

2) табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым тәсілдерін меңгеру;

3) жер бетіндегі барлық тіршілік иелеріне су, ауа, жылудың маңызы туралы түсініктерін қалыптастыру;

4) балаларды қоршаған ортаның қоқыспен ластануы мәселелерімен таныстыру.

Өлі табиғат

1) табиғи нысандар мен құбылыстарды бақылау білігі мен дағдыларын қалыптастыру;

2) аймақтарға тән өлі табиғат нысандарымен, өлі табиғаттың компоненттерімен (күм, тас және тағы басқа) және қасиеттерімен таныстыру;

3) табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді, ауа мен судың ластану себептерін, себеп-салдарлық байланыстарды түсіндіру. Қоршаған ортаға және табиғатқа эмоционалды-жағымды, қамқорлық қатынасты тәрбиелеу.

Табиғатты қорғау

1) табиғатқа деген сүйіспеншілікке, қамқорлық қатынасқа, табиғатты сақтауға жауапкершілік сезімдерін тәрбиелеу;

2) өсімдіктердің өсіп, дамуы және өсімдіктердің өсіп, өнуіне судың маңызы туралы түсініктерін қалыптастыру. Табиғатта өзін ұстаудың қарапайым ережелері туралы білімдерін қалыптастыру;

3) балаларды қоршаған ортаның қоқыспен ластану мәселелерімен және оларды тудыратын себептермен таныстыру.

Экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру.

Табиғат бұрышын мекендеушілерге күтім жасау дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өзіне таныс және жаңа жануарлармен, өсімдіктермен қарым-қатынастан қуанышты сезінеді;

адамның табиғатпен тығыз байланысы туралы түсінікке ие;

өлі табиғат нысандарына қызығушылық, ұқыпты қатынас танытады;

адамның табиғатпен өзара әрекетінің себеп-салдарлық байланысын анықтайды;

адамның табиғатты қалай сақтауға болатыны туралы қорытынды жасайды;

табиғатта қауіпсіз мінез-құлықтың бастапқы тәжірибесіне ие;

өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым тәсілдерін біледі;

тіршілік иелеріне жанашырлық, қамқорлық танытады;

табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді атайды.

15-параграф. II жартыжылдық

211. Өзін-өзі тану

«Өзін-өзі тану» бөлімінің мазмұны өзінің ішкі әлемін ашу, өзінің қайталанбас даралығын пайымдау арқылы әрбір баланың өз табиғи қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін ашуға бағытталады.

Адамгершілік әліпбиі

Барлығы амандасудан басталады. Мейірімді іс-әрекеттер. Түсінуді және кешіруді үйренеміз. Бәрі түсіністіктен басталады. Қонақ- біздің үйдің қуанышы. Мен көмекшімін. Мен өз елімнің кішкентай азаматымын.

Мен және менің әлемім

Туған үй. Менің сүйікті балабақшам. Табиғат-ана. Табиғат және денсаулық. Табиғат және Адам. Наурыз жаңару мерекесі. Менің Қазақстаным. Ақ жол Өзін-өзі тану.

Күтілетін нәтижелер:

ересектер мен жақындарына мейірімділік, сыйластық білдіреді;
салауатты өмір салтының бастапқы дағдыларын игерген; қыз бала ұла балаға құрметпен қарайды, ұл бала қыз балаға құрмет көрсетеді;
табиғатқа қамқорлық жасаудың маңыздылығын түсінеді және біледі;
өзінің көңіл-күйін сурет, мүсіндеу, құрастыру арқылы бере біледі;
сөздердегі, мінез-құлықтағы жақсы мен жаманды ажыратады, үйде, балабақшада, қоғамдық орындарда қарым-қатынастың жалпы қабылданған нормалары мен ережелерін сақтауға талпынады;

халықтық мерекелерге қатысады;

еліміздің жеткен жетістіктеріне мақтаныш сезімдерін танытады.

212. Қоршаған ортамен танысу

Бала, оның отбасы, үйі.

Туыстық байланыстар туралы ұғымды, өз шежіресіне қызығушылықты жетілдіру. Балалардың бойында өз отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау, үй тапсырмаларын орындау, отбасы мүшелеріне өзінің жақсы көру сезімдерін айта білуге тәрбиелеу.

Заттар әлемі, кеңістікте бағдарлау.

Заттар, олардың белгілері мен қолданысы туралы ұғымдарын бекіту. Балалардың сөйлеу тілінде түрлі заттардың атауларын нақтылау және белсендіру, таныс емес заттардың қолданылуын түсіндіру. Айналадағы заттардың атқаратын қызметінің, осы заттар жасалған материалдың құрылысының арасындағы байланысты түсінуге үйрету. Мектепке дейінгі ұйымның ғимаратында, жақын орналасқан мөлтек ауданда еркін бағдарлау дағдыларын қалыптастыру.

Көлік, байланыс құралдары.

1) арнайы көлік құралдарының көп түрлілігі, белгілі жұмыс түрін орындау үшін олардың жабдықтары жайлы түсініктерді қалыптастыру;

2) тұрмыстық техниканың қызметтерімен оларды қолданудың бірнеше қарапайым ережесі туралы білімдерін бекіту.

Ересектердің еңбегі.

1) әртүрлі мамандық иелері, еңбектің мазмұны, сипаты және еңбек нәтижесінің маңызы туралы ұғымдарды қалыптастыру;

2) өз ата-анасының еңбегі жайлы әңгімелегенде, еңбек үдерісі туралы білімін қолдана білуге, адамдардың еңбектеріндегі өзара байланыстарды байқауға үйрету. Айналаны қоршаған заттар, ойыншықтар – адамдардың еңбегімен жасалғандығы туралы, оған ұқыпты қарау керек екендігін түсіндіру.

Менің Отаным – Қазақстан. Еліміздің рәміздері.

Қазақ халқының тарихи түп тамыры туралы: қазақ киіз үйінің құрылысы

және ішкі жиһаздары туралы түсініктерін қалыптастыру. Қазақ халқының салт-дәстүрлері туралы білімдерін кеңейту. Қазақтардың көшпенді өмірі туралы көрнекі материалдар негізінде суреттеуді үйрету. Отан туралы, мемлекеттік және халықтық мерекелер, еліміздің рәміздері туралы білімдерін кеңейту. Қазақстан Республикасының Президенті, оның халыққа қызмет ететіндігі, өз халқының түрлі мәселелерін шешетіндігі туралы білімін жетілдіру.

Қазақстан Республикасының әскері

Қазақстан Республикасы әскері, Отан қорғаушылар туралы түсініктерін жетілдіру. Ұлы Отан соғысының ардагерлерінің ерлігіне құрмет білдіруге тәрбиелеу.

Жолда жүру ережелері

Балалардың жолдың жүріс бөлігі, осьтік сызық туралы ұғымдарын бекіту. Жолда жүру ережелері туралы білімдерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

туыстық байланыстар туралы түсінікке ие;
отбасы мүшелеріне өзінің жақсы көру сезімдерін білдіре алады;
алуан түрлі материалдардың белгілері мен қасиеттері және қолданылуы арасындағы байланысты орнатады;

мектепке дейінгі ұйымның бөлмелерінде, жақын мөлтекауданда еркін бағдар жасайды;

арнайы көлік құралдарының атқаратын қызметін біледі;

тұрмыстық техниканы пайдалану ережелерін игерген;

өзінің ата-анасының еңбегі туралы әңгімелейді;

түрлі кәсіп адамдарына құрмет көрсетеді,

туған ел, мемлекеттік және халықтық мерекелер, ел рәміздері, Қазақстан Республикасының Президенті туралы білімдерді меңгерген;

Қазақстан әскері туралы түсінікке ие, Ұлы Отан соғысы ардагерлерінің ерлігіне құрмет көрсетеді;

жол қозғалысы ережелерін біледі.

210. Экология негіздері

Тірі табиғат

1) табиғи нысандар мен құбылыстарды бақылау білігі мен дағдыларын қалыптастыру;

2) табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым тәсілдерін, олармен қауіпсіз өзара әрекет ережелерін меңгеру;

3) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың өсіп, өнуі үшін бұлақтардың және таза судың басқа көздері туралы түсініктерін қалыптастыру;

4) жануарлар мен өсімдіктер әлеміне сүйіспеншілікке тәрбиелеу;

5) балалардың табиғатқа деген қамқорлық қарым-қатынасын ынталандыру және қолдау.

Өлі табиғат

Өлі табиғаттың түрлі нысандарын бақылау. Табиғи нысандар мен құбылыстарды бақылау білігі мен дағдыларын қалыптастыру. Адам өміріндегі

және өсімдіктер тіршілігіндегі судың маңызы туралы білімдерін қалыптастыру.

Табиғи материалдардың қасиеттерін тануға ықпал ету. Экологиялық тәуелділік туралы білімдерін байыту; адамның табиғатпен байланысын және өзара әрекетін анықтау. Табиғатқа қамқорлық қатынасты тәрбиелеу.

Табиғатты қорғау

1) табиғатқа деген сүйіспеншілікке, қамқорлық қатынасқа, табиғатты сақтауға жауапкершілік сезімдерін тәрбиелеу, өсімдіктердің өсіп-дамуы және өсімдіктердің өсіп, өнуіне ылғалдың, жарықтың, жылудың маңызы туралы түсініктерін қалыптастыру, табиғатқа шыққанда өзін ұстай білудің экологиялық сауаттылық дағдыларын қалыптастыру;

2) балаларды қоршаған ортаның қоқыспен ластану мәселелерімен және оларды тудыратын себептермен таныстыру.

Күтілетін нәтижелер:

табиғи нысандарға, олардың ерекшеліктеріне қызығушылық таныту;

табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың бастапқы дағдыларын игерген;

ересектердің табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасауға деген ұсынысын орындайды;

адам өміріндегі және өсімдіктер тіршілігіндегі судың маңызы туралы біледі;

айналасындағы тірі және өлі табиғаттың нысандарына ұқыпты қатынас және эмоционалды ықыластылық танытады;

табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді атайды.

7-тарау. Мектепалды даярлық сыныбы (6 жастан 7 жасқа дейін)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

214. Мақсаты белсенді қимыл әрекет дағдылары мен денелік өзін-өзі жетілдіру қажеттілігін қалыптастыру және дамыту, балаларды салауатты өмір салты негіздеріне баулу болып табылады.

215.«Денсаулық» білім беру саласында келесі сабақ түрлері ұсынылады:

1) дене шынықтыру,

2) қауіпсіз мінез-құлық негіздері.

216. «Денсаулық» білім беру саласындағы оқу жүктемесі:

«Денсаулық» білім беру саласы	Апталық оқу жүктемесі
Дене шынықтыру	2,5
Қауіпсіз мінез-құлық негіздері	0,5

2-параграф. Дене шынықтыру

217. Мақсаты қимыл-қозғалыс дағдылары мен ептілігін дамыту, қимыл-қозғалыс мәдениетін меңгеру, өзінің қауіпсіз тіршілік әрекетінің дағдыларын қалыптастыру; салауатты өмір-салтына баулу болып табылады.

218. Міндеттері:

балалар денсаулығын нығайту, ағзаларын шынықтыру,
балалардың денелік сапа көрсеткіштерін дамыту,
күнделікті қимыл іс-әрекетіне деген қажеттілікті қалыптастыра отырып,
дербес қимыл белсенділігін дамыту,

балалардың қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы шығармашылық қабілеттері мен сыни ойлауын дамытуға мүмкіндік беру,

тұрмыста, көшеде, табиғат жағдайларында өзін-өзі ұстай білудің қауіпсіз дағдылары мен қиын жағдаяттарда ересектерден көмек сұрау біліктерін қалыптастыру.

219. «Дене шынықтыру» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Денсаулық және дене бітімі	1.1 Денсаулықты нығайту
	1.2 Дене бітімін жетілдіру
2. Қозғала білу және сенімділік	2.1. Қозғалыс
	2.2 Дене қуаты қасиеті
3. Ынтымақтастық және басқару	3.1 Командада жұмыс жасау
	3.2 Дене шынықтырудағы техника мен тактика
4. Шығармашылық қабілеттер және ойлау	4.1 Ойындардағы шығармашылық қабілеттер

2. Оқыту мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Денсаулық және дене бітімі

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Денсаулықты нығайту	0.1.1.1 заттармен және заттарсыз жалпы дамытушы жаттығуларды орындау
1.2 Дене бітімді жетілдіру	0.1.2.1 ағзаның төзімділігі мен жаттыққандығын жетілдіру үшін түрлі жүктемелерді біртіндеп үдетумен дене жаттығуларын орындау

1-бөлім. Денсаулық және дене бітімі

1.1 Денсаулықты нығайту

Заттармен және заттарсыз жалпы дамытушы жаттығулар орындайды: қолдарын кеудесімен және аяқтарымен бірге қимылдар орындай отырып, әртүрлі қарқында бірдей және кезектестіріп көтеру, жазу, бұғу, айналдыру, әртүрлі қалыпта кеудесін айналдыру, қолдарын (жоғары, жанына, арқасына) бірге қозғалтып отыру, екпетінен жатып қолын жанына созу, жоғары көтеру, шалқасынан жатып аяқтарын бірге (кезектестіріп), тартылып көтеру, айқастыру, арқасынан екпетіне және кері аунап түсу, бүгілу, әртүрлі қалыптан оңға, солға бұрылу, жанына, алға, артқа қисаю, қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап алға, артқа, жанына қарай ұмтылу, орнында тұрып, аяқтарының ұшымен, өкшесімен, жылжыған қадаммен аттау, аяқтарының башпайларымен ұсақ заттарды қармау және оларды бір орыннан екінші орынға ауыстыру.

1.2 Дене бітімді жетілдіру

Жекелеген бұлшық ет топтарына, буындарға, сіңірге және олардың жағдайы мен қызметтерінің түрлеріне (бұлшық еттің босансуына, созылуына және т.б.) дене жаттығуларын орындайды, заттарды, дене шынықтыру снарядтарын, жабдықтарды пайдаланып, шанамен сырғанау, шаңғымен жүру, коньки тебу, жүзу; таза ауада дене жаттығуларын түрлі қозғалыс тәсілдерімен (жаяу, шаңғымен, велосипедпен) орындайды.

2-бөлім. Қозғала білу және сенімділік

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Қозғалыс	0.2.1.1 бір орында тұрып және қозғалыс барысында сапқа тұру түрлерін, мәнерлі сап тұзу, жүру түрлерін орындау
	0.2.1.2 жүру мен жүгірудің негізгі түрлерін орындау, оларды алмастыру, қарапайым дене жаттығуларымен алмастыру
	0.2.1.3 гимнастикалық орындық пен еңіс тақтайдың бойымен жүру кезінде тепе-теңдікті сақтау
	0.2.1.4 секірудің әр түрлі түрлерін орындау, тепе-теңдікті сақтай отырып, өзгермелі жағдайлардағы секірулер
	0.2.1.5 өрмелеу, өрмелеп шығу, астымен еңбектеу, еңбектеп өту түрлерін орындау
	0.2.1.6 қашықтыққа, көлденең және тік нысанға лақтыру
	0.2.1.7 допты домалату, лақтыру және қағып алу, допты жерге оң қолмен және сол қолмен ұру, екі қолымен басынан асыра лақтыру және бір қолмен кедергіден лақтыру
2.2 Дене қуаты қасиеті	0.2.2.1 дене қуаты қасиеттерін көрсету: әр түрлі дене әрекеті түрлеріндегі ептілік, жылдамдық пен реакция
	0.2.2.2 құрдастарының шағын тобымен таныс

	ойындарды ұйымдастыруда дербестік пен бастамашылдықты дамыту
	0.2.2.3 кеңістікте, уақытта бағдарлануды, орындық/бөрене арқылы жоғары және төмен жүру барысында және берілген қалыпта тепе-теңдікті сақтау ептілігін дамыту

2-бөлім. Қозғала білу және сенімділік

2.1. Қозғалыс

Жүру. Қолдарын әртүрлі гимнастикалық қалыпта ұстап тұрып, аяқтың ұшымен, аяқастырып, әдеттегідей, кең, тар, сүйеу адыммен алға және артқа, өкшеден аяқтың ұшына алмасып, жүрелей отырып; шектелген жазықтықпен, белгілі бір қалыпта (аяқтың ұшымен тұрған, жартылай отырған күйде) тоқтай қалып, көзін жұмып, бұрын жүрілген жерлермен жүру.

Жүгіру. Аяқтың ұшымен, аяқты артқа қарай бүгіп, тізені жоғары көтеріп, аяқты алға қарай лақтырып, қысқа және кең адыммен жүгіру. Әртүрлі қалыппен жүгіру, сапта біреуден, екеуден, әртүрлі бағытта, әртүрлі тапсырмаларды орындай отырып, кедергілерден өту, айналып тұрған секіртпенің астынан; 80-120 м үздіксіз 2-3 минутта, орташа жылдамдықпен (2-4 рет жүрумен алмастырып) жүгіріп өту, бұрын жүрілген 400 м дейінгі жерде баяу, 20 м үзіліспен (2-3 рет) шапшаң жүгіріп өту, шоқырақтап, жарыса жүгіру.

Секіру. Орнынан, айналып, 5-6 м алға жылжып, аяқтарының арасына допты қыса отырып (салмағы 1 кг) секіру, орнығып отырған қалыптан жоғары қарай; бала қолын көтерген қалпында тұрған орнынан және жүгіріп келіп 25-30 см биікте ілінген затты алу мақсатында, орнынан ұзындыққа; жүгіріп келіп биіктікке, секіртпе арқылы, құрсау арқылы, бір аяғымен сызықтан, арқаннан (алға, артқа, жанына қарай ұмтыла) секіру.

Еңбектеу, өрмелеу. Гимнастикалық орындықта еңбектеу: төрт тағандап, етпетімен және шалқасынан, қолымен тартыла отырып және аяғымен серпіліп, «жыланша». Заттың астынан, арасынан әртүрлі әдістермен (заттардың биіктігі 35-50 см) еңбектеу. Гимнастикалық қабырғамен қарқынды өзгерте отырып аяқтардың айқасқан қимылдарымен бірге және бір жерден екінші жерге өрмелеу.

Лақтыру, қағып алу, көздеп лақтыру. Допты жоғарыға, жерге лақтыру, қос қолмен (15-20 реттен кем емес), бір қолымен (8-10 реттен кем емес), басынан асыра, әртүрлі қимыл жасай отырып, әртүрлі қалыптан қағып алу. Допты заттардың арасымен домалату. Бір-біріне допты төменнен, аяқтарын әртүрлі қалыпта қойып отырған жағдайда, тор арқылы беру. 5-15 м кем емес қашыққа, кеуде тұсынан көлденең нысанға екі қолымен, астынан, оң және сол қолымен (арақашықтығы 4-5м), тік нысанға оң және сол қолымен (арақашықтығы 4-5м) дәлдеп лақтыру.

Тепе-теңдікті сақтау. Басына зат қойып, қолдарын әртүрлі қалыпта арнайы сызықтың бойымен жүргенде тепе-теңдік сақтау, гимнастикалық орындықтың бойымен жанына қарай адымдап жүру, отырып тұруды орындау,

шыр айналу және гимнастикалық орындықтың бойымен жүруді жалғастыру, аяқтарын жоғары көтере отырып, және оның астынан шапалақ ұрып жүру, қолдарын түрлі қалыпқа қойып, еңіс тақтаның (ені 10-15 см, биіктігі 40 см) бойымен тура және қырындап жүру, жіптің бойымен жүру, көздерін жауып 1 аяқта тұру, бір аяқпен алға ұмтыла секіру, құм салынған қапшықты ұстап тұру және отыру.

Сап түзеу, қайта құру. Өз бетімен бір-біреуден, шеңбермен, қатармен өздігінен сапқа тұрады. Қайта сап түзеу – бір саптан екіншіге ауысады. Екеуден, үшеуден, төртеуден, біреуден бернеше шеңберге (2-3) қайта тұрады.

2.2. Дене қуаты қасиеті

Жаттығулар орындайды:

ептілікті дамытуға арналған: әртүрлі пішіндегі, құрамдағы, салмақтағы заттармен жаттығу, қимыл қарқыны мен ырғағын өзгерту, бірнеше қатысушылармен үйлескен бірдей қимылдар орындау

күш қасиеттерін дамытуға арналған: қолдарды орындыққа сүйеп, аяқтарды созып, қолдарды жазып-бүгу, яғни кеудені жоғары көтеріп, төмен сығу, қолмен 5 м жүру (екінші бала қолмен жүретін баланы аяқтарынан ұстайды), гантельдермен жаттығулар, арқан тарту, керме мен дөңелектерге тартылу, үрленген шарлармен жүгіру және басқалар

иілгіштікті дамытуға арналған: еңкею, тербелу, айналмалы қимылдар, акробатикалық жаттығулар («қарлығаш», «себет», «көпір» және т.с.с.)

шыдамдылықты дамытуға арналған: шеңбер бойымен бағытты өзгерте отырып, 5 минут жүгіру, заттарды тасымалдайтын түрлі эстафеталар, ойлы-қырлы жерлермен жүгіру, 20 сек. - 60 сек. секіртпемен секіру, велосипедпен жүру, түрлі тәсілдермен шаңғымен көтерілу, 15-25 минут бойы кез-келген қимыл-қозғалыс ойындары

көз мөлшерді дамытуға арналған: «Нысанаға тигізу», «Асықтар», кеглдер және басқалар.

3-бөлім. Ынтымақтастық және басқару

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1.Командада жұмыс жасау	0.3.1.1. алуан түрлі ойын түрлерінде әр түрлі дене жаттығуларын орындау барысында басқа қатысушыларға тактикалық көмек көрсету
	0.3.1.2 командалық ойындар рөлдері мен тәсілдерін қолдану
	0.3.1.3 әділетті ойын мен әділетті төрелік белгілерін анықтау
3.2.Дене шынықтырудағы техника мен тактика	0.3.2.1 әртүрлі спорттық сабақтарға қажетті ресурстарды анықтау және оларды техника қауіпсіздігін ескере отырып қолдану

3-бөлім. Ынтымақтастық және басқару

3.1 Командада жұмыс жасау

Командалық спорттық ойындар

Баскетбол. баскетболшының тұру қалпын қабылдайды, тұрған қалыптан және қозғалыс кезінде допты бір-біріне беру, жүріп және жүгіріп допты оң және сол қолмен алып жүреді, допты себетке салады.

Футбол. Футбол добын оң және сол аяқпен домалату, жұптасып тұрып, допты аяқпен бір-біріне орыннан және қозғалыс кезінде беру тәсілдерін игереді, доппен затты айналдыра жүреді, допты тоқтатады, көтеріп тебеді, қақпаға домалатады.

Хоккей. Берілген бағытта, затты айналдыра, заттардың аралығымен доптаяқпен шайбаны алып жүреді, жұптасып бір-біріне орыннан және қозғалыс кезінде шайбаны береді, шайбаны затты айналдыра жүреді, шайбаны тоқтатады, қақпаға доптаяқпен шайбаны оң жақтан, сол жақтан, тұрған орыннан және енгізгеннен кейін сырғанатады, эстафета.

3.2. Дене шынықтырудағы техника мен тактика

Өртүрлі спорттық сабақтарға арналған қажетті техника мен тактика элементтерін орындайды және оларды техника қауіпсіздігін сақтай отырып қолданады, түрлі ойындарда түрлі дене жаттығуларын орындайды. Жаңа қимылдық әрекеттерді орындайды және оларды жалпылама орындай алады, қимылдарды дербес орындауға қызығушылық танытады.

4-бөлім. Шығармашылық қабілеттер

Бөлімше	Оқу мақсаттары
4.1. Ойындағы шығармашылық қабілеттер	0.4.1.1 ойындағы шығармашылық қабілеттерді дамыту (ойынның түрлі нұсқаларын ойлап табу, қимылдарды құрастыру)
	0.4.1.2 дербес түрде таныс қимыл-қозғалыс ойындарды және жаттығуларды өткізу

4.1 Ойындағы шығармашылық қабілеттер

Берілген мазмұн бойынша педагогтың көмегімен таныс қимыл-қозғалыс ойындарын ұйымдастырады. Ойын-эстафеталар, қызықты ойындар, аттракциондар ұйымдастыру арқылы қимыл белсенділігі мен шығармашылық қабілеттерін танытады.

3-параграф. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері

220. Мақсаты денсаулық сақтау технологияларын қолдана отырып, қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын және салауатты өмір салты дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

221. Міндеттері:

денсаулық сақтау дағдыларын қалыптастыру,
өзіне-өзі қызмет ету және өзара көмек көрсету дағдыларын дамыту,
тұрмыстағы, көшедегі және табиғат аясындағы қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын дамыту,
салауатты өмір салтын ұстанудың маңызын түсінуді қалыптастыру.

222. «Қауіпсіз мінез-құлық негіздері» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Жеке бас гигиенасы	1.1 Адамның дене құрылысы
	1.2 Дене гигиенасы
	1.3 Күн тәртібі
	1.4 Шынығу
2. Дұрыс тамақтану	2.1 Дұрыс тамақтану ережесі
	2.2 Дәрумендердің пайдалы қасиеттері
3. Қауіпсіздік ережесі	3.1 Мен үйдемін
	3.2 Көшедегі қауіпсіздік
	3.3 Табиғат аясында

1-бөлім. Жеке бас гигиенасы

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Адамның дене құрылысы	0.1.1.1 адам денесінің құрылысын білу
	0.1.1.2 сымбатты сақтаудың негізгі ережелерін біліп, қолдану
1.2 Дене гигиенасы	0.1.2.1 ауыз қуысы мен денеге күтім жасаудың гигиеналық ережелерін түсіндіру
1.3 Күн тәртібі	0.1.3.1 тамақтану, ұйқы, демалыс, күн тәртібін сақтаудың қажеттілігін түсіну
1.4 Шынығу	0.1.4.1 денсаулықты нығайтудың тәсілдері мен шынығу түрлерін біліп, дене жаттығуларын орындау

1.1. Адамның дене құрылысы. Өз ағзасы туралы, адам денесінің бөліктері мен олардың қызметі, денсаулықты сақтау және қорғау әдістері туралы ұғымға ие. Дұрыс сымбат туралы негізгі ережелерді біледі және қолданады, өз бетімен дұрыс сымбатты тексереді және сақтай біледі, түрлі ойындар мен жаттығулар арқылы денсаулықты нығайту туралы практикалық біліктерді орындайды.

1.2. Дене гигиенасы. Белсенді қимыл әрекетіне қызығушылық танытады, негізгі гигиеналық талаптарды орындайды: ауыз қуысы мен тәнге күтім дұрыс жасау. Жеке бас гигиенасын сақтайды, мәдени-гигиеналық әдеттерін жетілдіреді.

1.3. Күн тәртібі. Адам денсаулығы үшін күн тәртібінің маңызы оны саналы түрде орындау туралы түсінікке ие. Тиімді тамақтану, қимыл белсенділігі, шынығу, мәдени-гигиеналық шаралар, өз мінез-құлқын психо-эмоциялық реттеу, аурудың алдын алуға қызығушылық танытады. Өз күн тәртібін жоспарлай алады.

1.4. Шынығу. Шынығудың бала денсаулығына маңызы мен ықпалы

туралы біледі. Қарама-қарсы ауа, күн және су шараларын дене жаттығуларымен сәйкестендіріп орындайды. Асфальтпен, құммен, ірі, ұсақ тастармен жалаң аяқ жүреді. Шынығудың әртүрлі түрлерін бірге жасайды: сүртіну, құйыну, бір қалыпты қарама-қарсы душ, тамағын дәрілік шөптердің тұнбасымен шаю.

2-бөлім. Дұрыс тамақтану

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Дұрыс тамақтану ережесі	0.2.1.1 дұрыс тамақтану ережесін біліп, қолдану
	0.2.1.2 дұрыс тамақтану мәдениетінің маңызын түсіну арқылы тамақтану мәдениетін сақтау
	0.2.1.3 пайдалы және зиянды азық-түліктерді ажырату
2.2 Дәрумендердің пайдалы қасиеттері	0.2.2.1 дәрумендердің пайдасын біле отырып, түсіндіру
	0.2.2.2 дәрумендер неде кездесетінін білу

2.1. Дұрыс тамақтану ережесі. Мәдениетті тамақтану ережесін біледі. Түсі, иісі, пішіні бойынша сапалы өнімдерді ажырата алады.

Тамақтану мәдениеті. Тәттіні көп жеудің зияны туралы біледі. Жемістер, жидектер, тәттілер, жаңғақтар, шекілдеуік, ет және балықтың пайдасын біледі. Азық-түліктерді қолдануға дайындау ережелерін біледі: жуу, қайнату, тазалау. Пайдалы және зиянды азық-түліктер.

2.2 Дәрумендердің пайдалы қасиеттері. Денсаулықты сақтау, дұрыс зат алмасуға, ағзаның барлық қызметінің жұмысы мен өсуі үшін негізгі дәрумендерді қосымша қабылдаудың қажеттігін біледі. Ағзаға дәрумендердің жетерліктей түспеуі денсаулық жағдайын төмендететінін түсінеді (авитаминоз).

3-бөлім. Қауіпсіздік ережесі

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Үйдегі қауіпсіздік	0.3.1.1 үйдегі қауіпсіздікті сақтаудың қарапайым ережесін білу
	0.3.1.2 шұғыл жәрдем, өрт сөндіру және полиция қызметтерінің телефон нөмірін атау
3.2 Көшедегі қауіпсіздік	0.3.2.1 бағдаршам белгілерін, «жаяу жүргінші» белгісін түсіну
	0.3.2.2 бейтаныс ортада өзін-өзі ұстау ережесін түсіну
3.3 Табиғат аясындағы қауіпсіздік	0.3.3.1 ауа райы жағдайының өзгерістеріне сәйкес қауіпсіздік ережелерді білу
	0.3.3.2 жануарлармен, жәндіктермен қарым-қатынас кезінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

	0.3.3.3 бейтаныс өсімдіктер мен жидектерге көңіл бөлуде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
--	---

3.1. Үйдегі қауіпсіздік. Тұрмыстағы қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын біледі, электр құралдарын газды, суды қолдану, қажет болған жағдайда, шұғыл қызмет телефонына (101, 102, 103) хабарласу, үйдің есігі қағылған сәтте, есікті ашпастан бұрын кішкене тесігіне қарау, егер есіктің тесігі сыртынан жабық болса, бейтаныс адамдарға есікті ашпау, бейтаныс адамның көлігіне отырмау және т.б.

3.2 Көшедегі қауіпсіздік. Көшеде (бағдаршам белгілері, жаяулар өткелі), қоғамдық орындарда қауіпсіз мінез-құлық дағдыларына ие.

3.3 Табиғат аясындағы қауіпсіздік. Табиғатта қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын орындайды.

Жабайы аңдар. Жәндіктер. Жәндіктердің келтіретін зиянын біледі (шыбын, маса, тарақандар), олардан қалай сақтану қажеттілігін біледі, көшеде және бөтен үйде жануарлармен қарым-қатынас жасағанда, қауіпсіздік ережелерін сақтайды.

Үй жануарлары. Жануарларды күтіп-бағу кезіндегі қауіпсіздік шараларын сақтайды.

Ауа-райы. Ауа-райы өзгерген жағдайда (қар, жаңбыр жауғанда, ыстықта, суықта), өзін-өзі қалай ұстау керектігін біледі.

Саңырауқұлақтар. Улы өсімдіктер туралы ұғымға ие. Ережелерді біледі: шикі саңырауқұлақты ешқашан жемеу, ересектерсіз саңырауқұлақтар мен жеміс жинамау.

Қураған ағаштар мен бұталардың қаупі. Дәрілік шөптер туралы түсінікке ие. Жемістер, көкөністер және олардың пайдасы туралы біледі.

4-параграф. «Коммуникация» білім беру саласы

223. Мақсаты айналасындағы адамдармен бірлесе әрекет ету және байланысқа түсу біліктерін қалыптастыру, қарым-қатынас жағдаяттарын ажырату, өз мінез-құлқын дұрыс және сәйкесінше ұстау болып табылады. «Коммуникация» білім беру саласында келесі сабақ түрлері ұсынылады:

- 1) сөйлеуді дамыту;
- 2) көркем әдебиет;
- 3) сауат ашу негіздері;
- 4) орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда);
- 5) шет тілі (ағылшын тілі);
- 6) драма.

221. «Коммуникация» білім беру саласындағы сабақтардың оқу жүктемесі:

«Коммуникация» білім беру саласы	Апталық оқу жүктемесі
----------------------------------	-----------------------

Сөйлеуді дамыту	1
Көркем әдебиет	0,5
Сауат ашу негіздері	1,5
Орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда)	2
Шет тілі (ағылшын тілі)	1
Драма	0,5

5-параграф. Сөйлеуді дамыту

225. Мақсаты нақты, мәнерлі тілдің дағдылары мен біліктерін, тілдік бірліктерді еркін және орынды қолдануды қалыптастыру болып табылады.

226. Міндеттері:

балалар іс-әрекетінің алуан түрлі нысандары мен түрлерінде балалардың ауызша сөйлеу тілі компоненттерін дамыту;

тілді естуді дамыту, сөздік қорды байыту;

тілдесу дағдыларын (диалогтік және монологтік) қалыптастыру;

сөйлесу әдебінің нормаларына баулу;

тілге, оның байлығы мен көркемдігіне деген қызығушылық пен сүйіспеншілікті тәрбиелеу.

227. «Сөйлеуді дамыту» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде жүйелілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
Тыңдалым және айтылым	1.1 Дыбыстарды дұрыс айтуды қалыптастыру
	1.2 Сөздік қорды толықтыру
	1.3 Оқиғаны болжау
	1.4. Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу
	1.5 Тыңдаушының назарын аударту
	1.6 Берілген тақырып бойынша әңгіме құру
Жазылым	2.1 Ақпаратты түрлі нысанда ұсыну

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. «Сөйлеуді дамыту»

Тыңдалым және айтылым

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Дыбыстарды дұрыс айтуды қалыптастыру	0.1.1.1 сөздер мен фразалардағы дыбыстарды дұрыс дыбыстау

1.2 Сөздік қорды толықтыру	0.1.2.1 сөздердің лексикалық мағынасы мен мәнін түсіну, мағынасы бойынша жақын/қарама-қарсы сөздерді сөйлегенде қолдану
	0.1.2.2 ауыспалы мағынадағы сөздерді, бейнелі теңеулерді түсіну, оларды сөйлегенде қолдану
1.3 Оқиғаларды болжау	0.1.3.1 берілген кіріспесі бойынша әңгіме мазмұнын болжау
1.4 Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу	0.1.4.1 қарым-қатынастағы түрлі жағдаяттарда әдептілік сөздерін қолдана білу
	0.1.4.2 берілген тақырып аясында диалогке қатысу
1.5 Тыңдаушының назарын аударту	0.1.5.1 айтылған ойдың мәнін ашу үшін интонацияны сақтау, тілдесудің вербалды емес құралдарын қолдану (ым, ишара және т.б.)
1.6 Берілген тақырып бойынша әңгіме құру	0.1.6.1 қарым-қатынастағы түрлі жағдаяттарда әдептілік сөздерін қолдана білу
	0.1.6.2 өз тәжірибесі негізінде әңгіме құрастыру

1.1. Дыбыстарды дұрыс айтуды қалыптастыру. Орыс тіліндегі барлық дыбыстарды айтады, екпінді дұрыс қолдана отырып, сөздер мен сөз тіркестерін анық және нақты айтады, жаңылтпаштарды айта алады.

1.2 Сөздік қорды толықтыру. Сөздердің лексикалық мағынасы мен мәнін, мағынасы бойынша мағыналас/қарама-қарсы сөздерді, ауыспалы мағынадағы сөздерді, бейнелі сөздерді оларды сөйлеуде қолдануды түсінеді және түсіндіреді. Сөздерді тақырыптық топтарға біріктіреді («Аяқ киім», «Киім», «Жәндік», «Тамақ»), сөйлегенде жалпылаушы сөздерді, қолжетімді бейнелі сөйлеуді қолданады. Белсенді сөздікті сөздерді сөйлемге біріктіретін (өйткені), ойды тиянақтайтын (мысалы, міне), айтылғандарды жалпылайтын (үнемі, ешқашан) сөздермен толықтырады,

1.3 Оқиғаларды болжау. Сөздің басын естіп, сөздерді болжайды (ол үшін «Сөзді жалғастыр» ойынын қолдануға болады). Затты сипаттай отырып, оның міндетін, бұл не зат екенін біледі.

1.4 Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу. Диалогтік сөйлеуді игерген. Өзіне айтылған сөзді тыңдайды және түсінеді, әңгімеге араласады, сұрақтарға жауап береді және сұрақ қояды, әңгіме барысында өзін мәдениетті ұстайды, сөйлегенде тілдік этикетті қолданады: таныс және бейтаныс аудиторияның алдында, мерекеде, ересектердің алдында, басқа топта сөйлей алады.

1.5 Тыңдаушының назарын аударту. Тыңдаушылардың назарын вербальді (тіл, белгілік жүйе) және вербальді емес (жест, мимика, пантомимика) қарым-қатынас құралдары арқылы аударады. Алуан түрлі лексикалық және грамматикалық құралдарды: сөздерді («бір күні», «бірде»), оқиғаларды (келе жатып-естідік-қаштық-күлдік-үйге кеттік) қолданады,

көрнекіліктерді, иллюстрацияларды, заттарды, сұрақтарды, жұмбақтарды және т.б. қолданады. Сөйлегенде мәнерліліктің интонациялық құралдарын (қарқын, ырғақ және т.б.) қолдана алады. Сөйлегенде көп қолданылатын жалпы мағыналы сын есімдерді, етістіктерді, үстеулерді, жалғауларды, жалпы мағыналас зат есімдерді қолданады.

1.6 Берілген тақырып бойынша әңгіме құру. Мазмұнды сурет, мазмұнды суреттер топтамалары, сызба карталар бойынша әңгіме (5-6 сөйлемнен кем емес) құрастырады. Оқылғанды өз өмірінің деректерімен салыстырады және жеке тәжірибеге негізделген 4-5 сөйлеммен әңгіме құрайды.

2-бөлім: «Жазылым»

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Ақпаратты түрлі формада ұсыну	0.2.1.1 Тыңдалған мәтіндердегі ақпаратты сурет, сызба, белгілер қолданып жеткізу

2.1. Ақпаратты түрлі формада ұсыну. Алмастырушы заттардың көмегімен (заттар, сызба, түс, графика) жеке графикалық бейнелерді (дыбыс, сөз, мәтін, сөйлем, кейіпкер) құра біледі және олармен іс жүзінде әрекет жасайды.

6-параграф. Көркем әдебиет

228. Мақсаты тілге, көркем сөзге деген қызығушылық пен сүйіспеншілікті қалыптастыру болып табылады.

229. Міндеттері:

көркем әдебиеттердің ерекшеліктері туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру;

әдебиетті тыңдау және айтып беру қажеттіліктерін қалыптастыру;

түрлі жанрдағы әдеби шығармаларды тыңдай білу қабілетін дамыту;

әдеби шығармаға эмоционалдық жанашырлығын қалыптастыру;

әдептілік біліктері және адамгершілік сезімдерін қалыптастыру.

230. «Көркем әдебиет» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде жүйелілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

231. Өнердің түрі ретінде әдебиетке деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру, сауатты оқырман тәрбиелеу. Қазақстандық және шетелдік авторлардың заманауи көркем шығармаларын енгізу арқылы балалардың оқу аясын кеңейту.

Бөлімше	Бөлімше
1 Тыңдалған	1.1 көркем шығарманың мазмұнын түсіну

материалдың мазмұнын түсіну	1.2 жатқа айту
	1.3 тыңдағанын мазмұндау
	1.4 сұрақтар мен жауаптарды құрастыру
	1.5 оқиғаларды болжау
2 Талдау және түсіндіру	2.1 ұсынудың түрлі нысандарын қолдану
	2.2 әдеби шығарманың жанрын анықтау
	2.3 кейіпкерлерге мінездеме
	2.4 түрлі дереккөздерден қажетті ақпарат алу

1-бөлім. Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Көркем шығарманың мазмұнын түсіну	0.1.1.1 шағын мәтіндер, ертегілер, әңгімелер, балалар тақпақтары және т.б. мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру
	0.1.1.2 өзінің эмоционалдық жағдайын сөзбен жеткізу
1.2 Жатқа айту	0.1.2.1 шағын өлеңдерді, шағын фольклор жанрларын мәнерлеп жатқа айту
1.3 Тыңдағанды мазмұндау	0.1.3.1 тыңдалған материалды иллюстрациялар бойынша оқиға жүйесін сақтап баяндау
1.4 Сұрақтар мен жауаптарды құрастыру	0.1.4.1 иллюстрациялар бойынша сұрақ құрастыру және оларға жауап беру
1.5 Оқиғаларды болжау	0.1.5.1 әңгіменің мазмұнын иллюстрация/әңгіменің кіріспесі бойынша болжау

1.1 Көркем шығарманың мазмұнын түсіну. Ертегі, әңгіме, балалар тақпағы мәтінінің мазмұны бойынша қарапайым сұрақтарға жауап береді. Өзінің эмоциялық күйін әдеби кейіпкерлерге жанашырлығы, аяушылығын сөзбен жеткізе біледі.

1.2 Жатқа айту. Шағын өлеңдер мен ұйқастыруларды кейбір шағын фольклор жанрларын жатқа айтады.

1.3 Тыңдалғанды мазмұндау. Шағын әдеби шығармаларды, шағын ертегі, мультфильмдердің мазмұнын сызба, иллюстрацияға сүйеніп және оларсыз байланыстырып және бірізділікпен қайталап айтады. Эмоционалды мазмұндайды, қатысушы тұлғалардың диалогтерін түрлі интонациямен береді, мазмұндауда мәнді екпіндерді, үзілістерді қолданады.

1.4 Сұрақтар мен жауаптарды құрастыру. Иллюстрациялар бойынша сұрақтар қояды және оларға жауап береді. Сипаттамалық жауаптарды (нысандар, әрекеттер, пейзаж), пайымдау жауаптарын, дәлелдеме жауаптарын қажет ететін сауалдарға жауап береді.

1.5 Оқиғаларды болжау. Шығарманың басы, иллюстрация, сурет,

кітаптың сырты бойынша оқиғаны болжайды. Көргеннен/естігеннен бұрын немесе кейін болған оқиғаларды сипаттайды.

2-бөлім: Талдау және түсіндіру

2.1 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	0.2.1.1 жанрларды ерекшеліктері бойынша тану (жұмбақ, ертегі, тақпақ және т.б.)
2.2 Кейіпкерлерге мінездеме	0.2.2.1 кейіпкерлердің қылықтары туралы пікірін айту (ұнайды/ неліктен ұнамайды)
2.3 Ұсынудың түрлі нысандарын қолдану	0.2.3.1.1 өзінің ұсынымдарын сурет, сызба түрінде безендіру
2.4 Түрлі дереккөздерінен қажетті ақпаратты алу	0.2.4.1 иллюстрацияларды ертегінің эпизодымен салыстыру

2.1 Мәтіндердің жанрын анықтау. Түрлі әдеби жанрлар туралы түсініктерге ие (ертегі, әңгіме, тақпақ), олардың арасындағы айырмашылықтарды (әңгімеде оқиғалар шынайы түрде баяндалады, ертегінің мазмұны ойдан және оқиғалардан құралады, тақпақтарда ұйқас қолданылады) табады. Мәнерлілік құралдарын (бейнелік сөздер мен өрнектер, теңеулер, салыстырулар) анықтай алады.

2.2 Кейіпкерлерге мінездеме. Кейіпкерлердің қылықтарына баға береді және оларды өз қылықтарымен сәйкестендіреді. Әдеби кейіпкердің нақты қылығына өзінің қатынасы туралы әңгімелейді, оны адамгершілік ережелері мен ұғымдары тұрғысынан бағалайды, шығарма кейіпкерлерінің жасырын мінез-құлықтарының себебін түсінеді, басқалардың пікірін тыңдайды. Сөйлегенде кейіпкерлерді сипаттайтын теңеулерді қолданады. Шығарма туралы пікірін, кейіпкерлердің қылықтарына өзінің қатынасын айтады (ұнайды/ ұнамайды, жағымды/жағымсыз, себебі).

2.3 Ұсынудың түрлі нысандарын қолдану. Шығарма мазмұнын, жекелеген эпизодтарды түсіндіреді, өзінің ұсынысын сурет, сызба түрінде береді және өзінің жұмысын түсіндіреді.

2.4 Түрлі дереккөздерінен қажетті ақпаратты алу. Иллюстрацияларды ертегінің эпизодымен салыстырады. Пиктограммалар, шартты белгілер, суреттер, иллюстрациялардан алынған ақпараттың мағынасын аша біледі.

7-параграф. Сауат ашу негіздері

232. Мақсаты тілдің фонетикалық және графикалық жүйесін игеру барысында балаларды оқылым мен жазылым дағдыларын меңгеруге даярлау болып табылады.

233. Міндеттері:

фонематикалық есту мен қабылдауды дамыту;

сөздің дыбыстық құрылымымен таныстыру, алдағы сауат ашу негіздеріне үйрету үшін және дыбыстық талдау әрекеттерін қалыптастыру;

қолдың ұсақ моторикасын дамыту;
дыбыстық талдау мен жинақтау әрекетін қалыптастыру;
тіл, сөйлем, сөз, буын, екпін, дыбыс және әріп туралы түсінікті қалыптастыру;

балаларды талдау, салыстыру, жалпылау, ақпаратты жүйелеудің қарапайым тәсілдерімен таныстыру.

231. «Сауат ашу негіздері» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде жүйелілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
Тыңдалым және айтылым	1.1 Сөздің дыбысталу формасын ажырату
	1.2 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну
	1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау
	1.4 Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу
	1.5 Тыңдаушының назарын аудару
Оқылым	2.1 Оқу түрлерін қолдану
	2.2 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу
Жазылым	3.1 Сөйлем құрастыру
	3.2 Пунктуациялық нормаларды сақтау
	3.3 Графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Тыңдалым және айтылым

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Сөздердің дыбысталу формаларын ажырату	0.1.1.1 тілдің дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу және сөзсіз жеке айту
	0.1.1.2 сөздегі дыбыстарды, олардың түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажыратып, дұрыс дыбыстау
	0.1.1.3 сөзді буынға бөлу, сөздегі буын санын және орналасу ретін анықтау
1.2 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну
	0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару
	0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті)
1.3 Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі	0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында диалогке қатысу

қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу	
1.4 Тыңдаушының назарын аудару	0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөздерді (кешіріңіз, тыңдаңызшы! және т.б.) қолдану

1.1 Сөздердің дыбысталу формаларын ажырату. Сөздерден дыбысты бөледі, буын, сөз туралы бастапқы түсініктері бар. Сөздегі дыбыстарды және олардың белгілерін (дауысты: жуан, жіңішке; дауыссыз: қатаң, ұяң, үнді) ажыратады, қатаң және ұяң дауыссыз дыбыстарды салыстырады, оларды дұрыс айтады. Дыбыстарды және олардың әріппен белгіленуімен салыстырады, дыбыстарды дұрыс және дәл айтады, белгілі бір дыбысты сөздерді атайды, сөздерді буынға бөледі, олардың санын және сөздегі буынның ретін анықтайды. Сөздегі екпінді ажырата алады.

1.2 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну. Сөз бен сөйлемді ажыратады, сөздің мәні мен сөйлемнің мағынасын түсінеді. Шағын мәтіндердің мазмұны бойынша қойылған қарапайым сұрақтарға жауап береді. Сөйлемді интонациясы бойынша ажыратады.

1.3 Тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу. Сөйлеу дағдыларының нормалары, тілдік этикет (этикет сөздігі) туралы, қоғамдық орындарда: көшеде, көлікте, дүкенде өзін-өзі ұстау дағдылары туралы ұғымға ие, бір-бірімен, ересектермен, құрдастарымен, телефонмен сыпайы сөйлеседі. Бір-бірімен достары, отбасы, сүйікті ойыншықтары, жануарлар, демалысы және т.б. туралы әңгімелеседі.

1.4. Тыңдаушының назарын аудару Сөйлегенде мәнерліліктің интонациялық құралдарын (қарқын, ырғақ және т.б.) пайдалана алады, қойылымға қатысушы тұлғалардың диалогтарын әртүрлі интонациямен, эмоциямен бере біледі, мазмұнды екпінді, үзіліс жасауды қолданады. Асықпай, күш салмай-ақ, дауыстап сөйлейді. Иллюстрация көрсетуде ым-ишараны пайдаланады.

2-бөлім. Оқылым

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Оқу түрлерін қолдану	0.2.1.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу
2.2 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу	0.2.2.1 суретті кітаптардан ақпаратты табу (сурет арқылы)

2.1 Оқу түрлерін қолдану. Сөйлем туралы бастапқы түсінікке ие. Жалаң және жайылма сөйлемдерді ауызша құрастырады, оларды анық және нақты айтады, сөйлеген сөздің ішінен жеке сөйлемдерді тыңдай біледі, сөйлемді сөздерге жіктейді, сөйлемнен сөздерді ретімен бөледі. Сөздер мен сөйлемдердің сызбасын оқиды, сөйлемдегі сөз санын сөздегі буын санын анықтайды. Әріптердің бейнесін шынайы заттарға, пішіндерге және т.б. ұқсатады. Әріптің қандай элементтерден тұратынын анықтайды. Қолда бар заттармен әріптің бейнесін жасайды немесе мүсіндейді, әріптердің бейнесін

түрлі сюжетті материалдардан табады.

2.2 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпарат алу. Суретті кітаптардан (энциклопедиялар, анықтамалар, балалар журналдары, теледидардағы мультфильмдер, ертегі, балалар хабарлары және т.б.) қажетті ақпараттарды табады, пиктограммалар, шартты белгілер бойынша түсінеді.

3-бөлім. Жазылым

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Сөйлем құрастыру	0.3.1.1 сөз, сөйлем сызбасын құру, оларды үлгінің көмегімен және ұсынылған үлгілер негізінде жазу
3.2 Пунктуациялық нормаларды сақтау	0.3.2.1 сөйлем сызбасының соңына тиісті тыныс белгілерін қою: нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі
3.3 Графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау	0.3.3.1 жазу бетін бағдарлау, жазу жолын, жоларалық кеңістікті ажырату, тор көз дәптерге кең сызықтар, әріп элементтерін жазу
	0.3.3.2 қарапайым жиектерді штрихтап салу

3.1.Сөйлем құрастыру. Тілдің бірлігі ретінде сөз туралы түсінікке ие, сөйлемді сөздерге (2-4 сөз) жіктейді, қарапайым графиктік сызба құра алады. Графиктік сызба бойынша сөйлем құра алады, суретке сәйкес және т.б. сай сөйлемді өзгертеді.

Сөйлемнің басын тік сызықтардың және тіктөртбұрыштың, сөзді – тіктөртбұрыштың және таңбалардың (нүкте, леп және сұрау белгілері) көмегімен бейнелейді.

3.2 Пунктуациялық нормаларды сақтау

Берілген сызба бойынша түрлі тыныс белгілерін қолдана отырып (нүкте, леп және сұрау белгілері), сөйлем құру дағдыларына ие. Хабарлы, сұраулы және лепті сөйлемдердің интонациясын береді.

3.3 Графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау

Сызықтарды салу әдісімен қысқа және ұзын таяқшалар, ирек сызықтарды салады, кеңістіктік қатынасты, жазықтықта бағдарлауды (жұмыс жолын, жол аралық кеңістікті, жұмыс жолының жоғарғы және төменгі сызықтарын, тік еңіс сызықтарды) белгілейді.

8-параграф. Русский язык

235. Цель: формирование навыков речевой деятельности, освоение лексики, обеспечивающей общение в рамках тем бытового характера.

236. Задачи:

развивать у детей устойчивый интерес к изучению русского языка, как к средству общения и обмена информацией;

формировать и развивать словарный запас воспитанников по лексическим темам;

формировать умение использования правильных грамматических структур и форм в устной речи;

развивать навыки слушания, говорения, чтения и письма;
создавать условия, побуждающие ребенка к самостоятельному решению коммуникативных задач на русском языке.

237. Содержание занятия «Русский язык (как второй язык)» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения организованы последовательно внутри каждого подраздела, что позволяет педагогам планировать свою работу и оценивать достижения детей, а также информировать их о следующих этапах обучения.

Раздел	Подраздел
Слушание	1.1 Формирование звукопроизношения
	1.2 Использование приемов слушания
	1.3 Понимание значений лексических единиц
	1.4 Понимание содержания сообщения
	1.5 Понимание аудиовизуального материала
Говорение	2.1 Овладение лексическим запасом
	2.2 Построение высказывания на заданную тему
	2.3 Участие в различных ситуациях общения и соблюдение речевых норм
Чтение	3.1 Извлечение информации из различных источников
Письмо	4.1 Использование различных форм представления
	4.2 Соблюдение графических и каллиграфических норм
Использование языка	5.1 Соблюдение грамматических норм

2. Система целей обучения

Раздел 1. «Слушание»

Подраздел	Цели обучения
1.2 Формирование звукопроизношения	0.1.1.1 произносить и различать звуки в словах и фразах
1.2 Использование приемов слушания	0.1.2.1 внимательно слушать и правильно реагировать на нее (использование мимики и жестов, выполнение действий)
1.3 Понимание значений лексических единиц	0.1.3.1 понимать значение часто повторяющихся слов по лексическим темам
1.4 Понимание содержания сообщения	0.1.4.1 отвечать на элементарные вопросы жестами (например, указав на предмет или картинку), словами и короткими фразами
1.5 Понимание аудиовизуального материала	0.1.5.1 демонстрировать понимание увиденного через комментирование (два-три слова, простое предложение)/ действия

1.1 Формирование звукопроизношения. Произносит и различает гласные и согласные звуки. Различает знакомые звуки в словах и правильно применяет

их в повседневной жизни.

1.2 Использование приемов слушания. Внимательно до конца слушает данный текст. Понимает при помощи наглядного материала короткие, простые предложения. Реагирует на содержание текста мимикой, жестами, действиями. Умеет отвечать на вопросы по прослушанному тексту и самостоятельно задавать их.

1.3 Понимание значений лексических единиц. Использует в речи часто повторяющиеся слова. Объясняет значение лексических единиц (фразовые глаголы, пословицы, устойчивые выражения), опираясь на наглядный материал. Используя названные выражения, составляет предложения из двух-трех слов.

1.4 Понимание содержания сообщения. Отвечает на вопросы прослушанного материала жестами (например, кивком головы). Понимает содержание вопроса, отвечает на них словами и короткими фразами.

1.5 Понимание аудиовизуального материала. Слушает и понимает материал данный на русском языке. Демонстрирует понимание слов детей и педагога жестами, действием, репликами и простым словосочетанием.

Раздел 2. «Говорение»

Подраздел	Цели обучения
2.1. Овладение лексическим запасом	0.2.1.1 использовать в речи новые слова по лексическим темам
2.2. Построение высказывания на заданную тему	0.2.2.1 создавать высказывания не менее 2-3 простых предложений (с помощью учителя)
2.3. Участие в различных ситуациях общения и соблюдение речевых норм	0.2.3.1 внимательно слушать и отвечать собеседнику короткими фразами, используя образец, мимику, жесты

2.1 Овладение лексическим запасом. Имеет словарный запас знаний о ближайшем окружении. Умеет пользоваться обобщающими словами, называет предметы, относящиеся к различным логическим группам (классификация), подбирает признаки к определённому предмету, действия к предмету.

2.2 Построение высказывания на заданную тему. Умеет отвечать на вопросы педагога и сам задает вопросы по данному материалу. Самостоятельно составляет высказывания на русском языке из 2-3 предложений.

2.3. Участие в различных ситуациях общения и соблюдение речевых норм. Умеет вступать в диалог с педагогом и сверстниками. При составлении диалога внимательно слушает собеседника и отвечает короткими фразами используя мимику, жесты. Составляет простую диалогическую речь (Что это? Какое время года?), отвечая на вопросы собеседника.

Раздел 3. «Чтение»

Подраздел	Цели обучения
3.1 Извлечение информации из различных источников	0.3.1.1 находить информацию в картинках, иллюстрациях и соотносить их

3.1. Извлечение информации из различных источников. Находит информацию в книгах с картинками (энциклопедии, справочники, детские

журналы и т.д.), при помощи условных знаков составляет рассказ. Находит информацию в картинках, иллюстрациях и соотносит их.

Раздел 4. «Письмо»

Подраздел	Цели обучения
4.1. Изложение содержания прослушанного	0.4.1.1 передавать информацию из прослушанных текстов при помощи рисунка, схемы, знаков
4.2 Соблюдение графических и каллиграфических норм	0.4.2.1 ориентироваться на странице прописи, различать рабочую строку и межстрочное пространство, рисовать узоры

4.1. Изложение содержания прослушанного. Передает содержание при помощи рисунков, схем. Умеет определить количество звуков в слове, слов в предложении.

4.2. Соблюдение графических и каллиграфических норм. Ориентируется на странице прописи, различает рабочую строку и межстрочное пространство. Умеет штриховать, рисовать элементарные узоры, писать элементы букв.

Раздел 5. «Использование языка»

Подраздел	Цели обучения
5.1 Соблюдение грамматических норм	0.5.1.1 использовать в речи слова, обозначающие предметы
	0.5.1.2 использовать слова, обозначающие один и много предметов
	0.5.1.3 использовать слова, обозначающие действия предметов
	0.5.1.4 согласовывать имя существительное и глагол в числе
	0.5.1.5 использовать слова, обозначающие признаки (по цвету, форме, величине) предметов

5.1. Соблюдение грамматических норм. Имеет словарный запас и называет группы предметов ближайшего окружения, использует слова обозначающие один и много предметов, называет некоторые свойства и цвета предметов, составляет словосочетания, использует в речи имена существительные единственного и множественного числа.

9-параграф. Шет тілі (ағылшын)

238. The aim of English for preschool children is the formation of the basic skills of listening and speaking in English through games and creativity.

239. To achieve this aim the following objectives should be met:

prepare sound foundation for successful transition to further study of English in primary school;

create the conditions for communicative and psychological adaptation of young learners to learning English;

develop memory, attention, thinking, and imagination of preschool learners; expand children's vocabulary and view through learning new English words.

Strands	Learning objectives
Listening	0.L1 begin to recognise simple short instructions for basic classroom routines spoken slowly and distinctly
	0.L2 begin to recognise with considerable support a few basic personal questions spoken slowly and distinctly
	0.L3 begin to recognise with considerable support simple greetings
	0.L4 begin to recognise basic intonation distinguishing questions from statements
	0.L5 begin to recognise simple sounds of phonemes
Speaking	0.S1 begin to make basic personal statements
	0.S3 pronounce basic words and expressions with some mistakes
	0.S4 respond to very basic supported personal questions using short answers
	0.S5 begin to produce words in response to prompts
	0.S6 exchange short simple greetings
Reading	0.R3 recognise some very high-frequency words from local environment
Writing	Non-applicable
Use of English	0.UE1 use common singular and plural nouns to say what and where things are
	0.UE2 use cardinal numbers 1 – 10 to count
	0.UE3 use basic adjectives and colours to say what someone /something is or has
	0. UE4 use determiners a, an, this, these to indicate what something is
	0.UE5 use interrogative pronouns what, where, how to ask basic questions
	0.UE6 use demonstrative pronouns this, these to indicate things
	0.UE7 use personal subject pronouns to identify things
	0.UE8 use imperative forms of common verbs related to classroom routines
	0.UE9 use basic present simple forms [positive, negative] to give basic personal information

Тілдесу жағдайларын «көре білу», қатысушы тұлғаларды және олардың

бір-бірімен қарым-қатынасын айқындау қабілеттерін қалыптастыру.

Шетел тіліндегі тілді түсінуін және үлгілік әдеп жағдайларында: топтық (сыныптық) жағдайда, ойын кезінде тілдесе білу білігін дамыту.

Қоршаған әлемдегі түстердің атауын, санды, көлемді, пішінді, сондай-ақ дыбыстың, әннің, оқиғаның, қойылымның көмегімен және затты сипаттай білудің тілдік біліктерін, оқытылған білім беру жағдайларында тілдің лексикалық дағдыларын қалыптастыру.

Тиімді тыңдалымға үйрету. Тыңдауға арналған жаттығуларды қолдану. Фонетикалық мысалдар және интонация ретіндегі жазбаларды немесе сөйлеген сөздерді пайдалану.

Әндердің, тақпақтардың, санамақтардың мәтінін шығаруға, айналасындағы заттарды атауға, біртіндеп өзі, отбасы және қоршаған ортасы туралы қарапайым және қысқаша ойлар айтуға, сөзді, ымды пайдалануға үйрету. Төзімділікке, құрметке және сыпайылыққа, сондай-ақ ынтымақтасу қабілеттілігіне тәрбиелеу.

Лексикалық-тақырыптық салалар: түс, көлем, 1-5 арасындағы сандар, отбасы мүшелері, ойыншықтар; жануарлар, дене мүшелері, киімдер, азық-түлік, ақыл-ой және дене қабілеттері, эмоциялық жағдайы мен сезімдері, күнделікті әрекеттері, салтанаттар мен мерекелер, ғажайып және ертегілер әлемі.

Коммуникация жағдаяттары мен қызметтер:
сәлемдесу мен қоштасу (Hello, Hi, Goodbye, See you);
өтініш пен алғыс (Give me ..., please, Come in, please, Thank you);
кешірім сұрау мен кешіру (I'm sorry, Excuse me, It's O.K.);
тілек пен құттықтау (Happy Birthday);
өзін және басқаларды таныстыру (I'm ....., My name is ....., This is ....., It's my mum);
жасы туралы ақпарат (I'm...);
қысқаша бұйрық беру және орындау (jump, clap your hands, open);
аңдар мен заттардың атауы (It's a tiger, This is a ball);
тұрғылықты жері туралы ақпарат; адамдар, аңдар және заттар туралы сипаттау (He's tall, It's big, It's blue, It's got a tail);
санау және 1-ден 10-ға дейінгі сандарды пайдалану;
тұлғасы мен мүлкіне қатысты қарапайым сұрақтарға жауап беру (Who are you? What's your name? What's this? Who's this? Is it ...? Have you got ...?);
сезімдері мен артықшылықтарын білдіру (I like..., I love...);
эмоциялық күйін білдіру (I'm happy, I'm sad);
сұрақтарға жауап беру;
дағдылары мен қабілеттері туралы ақпарат (I can jump/I can't fly);
күнделікті әрекеттерін сипаттау (I get up).

Грамматикалық құрылымдар:

Етістіктер:

be;

have got;

can.

Бұйрық рай:

Уақыт Present Simple – күнделікті әрекеттер.

Зат есім:

атау;

жекеше түрде;

жүйелі көпше түрде.

Сын есім:

түстер, жасы, көлемі;

тәуелдік сын есім: my, your (his, her).

Сан есім:

1-10;

Есімдік:

жіктеу есімдігі: I, you, she, he, it, we, they;

сілтеу есімдігі: this, that;

сұрау: what, who, where, when, how.

Көмекші сөздер:

in;

on.

Артикльдер:

a;

an;

the;

нольдік артикль.

240. English

(for groups /classes with the Kazakh/Russian language of instruction)

Purpose: communicative and personal development and upbringing of preschoolers through foreign language means and development of a foreign language capacity in order to speak English.

Objectives:

formation of a capability of recognition, distinction of separate phrases, then words and their proper use in conversation and independent phrase building in English;

formation of the “unity of activity, mind and personality” principle (teaching a whole child), which determines that the child’s personality and mind develops through acting;

extending the range of using English in collective and individual (play, cognitive, productive, dramatized) activities of children;

creation of developing language environment understood as a combination of educational situations that arrange the area of use of English, and authentic means, such as games, poems, songs, stories, disks, video- and audiotapes.

Content of Organized Educational Activities: English

Formation of a capability of “seeing” the conversational situation, of distinguishing characters and their relation to each other.

Development of foreign speech understanding and ability to communicate in typical etiquette situations: group (class) practice in play.

Formation of speaking skills: describing things and environments using colours, number, size, shape and through sounds, songs, stories, dramatizations; speaking skills and vocabulary in educational situations previously learnt.

Teaching efficient listening. Use of listening exercises. Use of a record or statement as a phonetic example and intonation.

Teaching how to reproduce lyrics, poems and counting-out rhymes, names of things around and building simple and short statements about the child, child’s family and environment gradually; teaching how to use speech and gestures.

Teaching tolerance, respect and courtesy to other people and cooperating skills.

Vocabulary: colours, numbers 1 to 10, family members, toys, animals, school supplies, class equipment, parts of the body, clothes, food, rooms, household appliances, mental and physical abilities, feelings and emotions, daily routine, weather, transport means, jobs, holidays and celebrations, magic world and fairy tales.

Situations and communicative functions: greetings and farewells (Hello, Hi, Goodbye, See you), requests and thanks (Give me ..., please, Come in, please, Thank you), apologies and forgiveness (I’m sorry, Excuse me, It’s O.K.), wishes and congratulations (Merry Christmas, Happy Birthday), introducing yourself and others (I’m ....., My name is ....., This is ..., It’s my mum), age (I’m...), giving and following short orders (jump, clap your hands, open), names of animals and things (It’s a tiger, This is a ball), place of living, describing people, animals and things (He’s tall, It’s big, It’s blue, It’s got a tail), count and use of numbers from 1 to 10, answering simple questions about person and property (Who are you? What’s your name? What’s this? Who’s this? Is it ...? Have you got ...?), feelings and preferences (I like..., I love...), expressing emotions (I’m happy, I’m sad), answering questions about weather and seasons (It’s raining, It’s spring); skills and abilities (I can jump/I can’t fly), describing daily routine (I get up).

Grammar Structures:

Verbs:

be;

have got;

can.

Imperative mood:

Present Simple Tense – daily routine.

Nouns:

names;

singulars;

regular plurals.

Adjectives:

colours, age, size;

possessive adjectives: my, your (his, her).

Numerals:

1-10.

Pronouns:

personal: i, you, she, he, it, we, they;

demonstrative: this, that;

interrogative: what, who, where, when, how.

Prepositions: in, on.

Articles: a, an, the, zero article.

10-параграф. Драма

241. Мақсаты балалардың өз ойын білдіруі және шығармашыл белсенділігі мен бастамашылдығын дамыту және қолдау үшін қолайлы атмосфераны құру болып табылады.

242. Міндеттері:

көркем бейнені жасауда ойындық, ән және би туындыларын қолдана отырып, шығармашылық дербестікті дамыту;

негізгі психикалық процестер мен сапаларды дамыту (қабылдау, есте сақтау, зейін, бақылағыштық, қиял, коммуникативтік, ырғақ сезімі, көпшілік алдында өз ойын айта білу, батылдық);

балаларды белсенді түрде сюжетті-рөлдік ойындарға тарту арқылы әлеуметтік мінез-құлық дағдыларының тәжірибесін қалыптастыру;

бірлескен театр қойылымдарына ата-аналарды қатысуға тарту.

243. «Драма» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Артикуляциялық дағдылар	0.1.1.1 Тыныс алу және артикуляция
	0.1.1.2 Дикция және интонация
2. Қимыл үйлесімділігінің дағдылары	0.2.2.1 Ырғақ сезімі және қимыл үйлесімділігі
3. Коммуникативтік-тілдік және ойын дағдылары	0.3.3.1 Бірлесе әрекет ету тәсілдері

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Артикуляциялық дағдылар

Бөлімше	Оқу мақсаттары
	01.1.1 ілікпе сөз бен фразаларды айтуда тыныс

1.1 Тыныс алу және артикуляция	алуды реттеу
	0.1.1.2 дыбыстарды түрлі екпінде анық және дұрыс айту, сыбырлап және қатты айту
	0.1.1.3 интонацияларды ажырата алу және оларды қайталап айту
	0.1.1.4 түрлі эмоция мен сезімді білдіру үшін дауыс күшінің түрлі дәрежесін қолдану
1.2 Дикция және интонация	0.1.2.1 эмоциялық күйді анықтау және беру

1.1. Тыныс алу және артикуляция. Әртүрлі мәтіндерді қайталау кезінде, дұрыс тыныс алуды игереді: еркін, бірқалыпты, ұзақ тыныс алу. Әртүрлі үрлеуге арналған жаттығуларды қолданады («жел диірмені», «кімнің қайығы алысқа жүзеді» және т.б.), тілдік аппаратты дамытуға бағытталған сергітулер мен жаттығуларды орындайды: жануарлардың, құстардың дыбыстарын келтіру (мысалы, бір деммен 2-3 ф-ф-ф дыбысын, содан кейін 4-5-8 дыбысты кірпі сияқты айту), дем шығару кезінде дауысты А-У-О-И дыбыстарын әндетеді, бір деммен жаңылтпаштарды, мақал-мәтелдерді айтады.

1.2 Дикция және интонация.

Қарқынды, дауыс күшін сақтай отырып, сөз тіркестерін, сөйлемдерді (дикция) анық айтады. Шығармашылық дербестік танытады, кейіпкердің эмоционалдық күйін береді. Әртүрлі эмоционалды жағдайды білдіретін интонацияны сақтайды (қайғылы, көңілді, ашулану, таң қалу, жұмбақ болу, мәз-мәйрам, аяу, қорқу, сынау және т.б.) Дыбыстарды дұрыс айта отырып, жаңылтпаштарды жылдам қарқында айта алады. Әртүрлі қарқындағы эмоцияларды көрсету үшін түрлі дауыс күшін қолданады: қатты, ақырын, баяу, сыбыр.

2-бөлім. Қимыл үйлесімділігінің дағдылары

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Ырғақ сезімі және қимыл үйлесімділігі	0.2.1.1 командаға немесе музыкалық белгіге сәйкес әрекет ету
	0.2.1.2 кеңістікте бағдарлау (сахнада, ойластырылып құрылған сахна алаңында), түрлі қарқында қозғалу
	0.2.1.3 өз әрекетін серігінің әрекетімен үйлестіру, оның қалай әрекет ететінін алдын ала сезу
	0.2.1.4 тірі ағза мен заттардың бейнелерін мимика, ым-ишара және дененің ырғақты қимылы арқылы жасау

2.1. Ырғақ сезімі және қимыл үйлесімділігі. Мәнерлі және ырғақты қимыл-қозғалыс, өз қимылдарын музыкаға сәйкес басқара білу дағдыларына ие. Мәнерлілік құралдарының сипатын бейнелей отырып, қимылдарды музыкамен сәйкестендіреді. Дене қимылы арқылы өзінің эмоционалдық күйін береді.

Қимылды ырғақпен үйлестіреді, өз әрекетін серіктесінің әрекетімен

сәйкестендіре отырып, тірі тіршілік иелерінің және заттардың бейнелерін дененің иілгіштігі, мимика, жест арқылы құрады, сахнаны бағдарлайды, түрлі қарқында қозғалады.

3-бөлім. Коммуникативтік-тілдік және ойын дағдылары

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Бірлесе әрекет ету тәсілдері	0.3.1.1 сюжеттік-рөлдік ойындарға қатысу
	0.3.1.2 өз ойын құрдастарының ортасында білдіру, басқалардың пікірін тыңдай білу
	0.3.1.3 заттармен / ойыншықтармен таныс іс-әрекетті жаңа ойын жағдаятына көшіру
	0.3.1.4 басқа кейіпкерлермен рөлдік қарым-қатынасқа түсу
	0.3.1.5 түрлі қуыршақтарды (киімелі, сылдырмақты) пайдаланып, қуыршақ басқарудың кейбір әдістерін білу
	0.3.1.6 мимика, ым-ишара, дауыс ырғағы, ойын атрибуттарын қолданып, таныс әдеби шығармалар негізінде кейіпкерлердің бейнелерін жасау

3.1. Бірлесе әрекет ету тәсілдері

Педагог-режиссерге бағынады, сондай-ақ сахналауда өзінің рөлін достық қарым-қатынас пен өзара көмек көрсете отырып, дербес және мәнерлі орындайды. Өзінің мінез-құлқын реттейді: сөздерін ойлап айтады, қимылдарын тежейді.

Ұлдар (мықты, батыл т.б.с.с.) мен қыздарға (биязы, сезімтал т.б.с.с.) тән мінез-құлық ерекшеліктерін атайды. Әртүрлі қуыршақтардың түрлерін қолданып, кейіпкерлердің бейнесін, мәнерлі интонацияны өздігінен жасауға қызығушылық танытады. Бір немесе басқа сөз тіркесі мен жаңылпашты түрлі интонациямен айта алады.

Ұжыммен шағын театр қойылымдарына қатысады. Бейтаныс аудиторияның алдында (мерекеде, ересектердің қатысуымен, басқа топтарда) сөйлейді, қойылымның ойымен келіседі, рөлдерді бөледі соған сәйкес әрекет етеді, белгілі жағдайларда мәнерлілік құралдарын қолданып (интонация, ым, ишара, кейіп және т.б.), бейнелейтін кейіпкердің мінезін, қимылдарын береді.

11-параграф. «Таным» білім беру саласы

244. Мақсаты: танымдық-зерттеу әрекеттері үшін жағдай жасау болып табылады.

245. «Таным» білім беру саласында келесі сабақ түрлері ұсынылады:

- 1) қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру;
- 2) құрастыру;
- 3) жаратылыстану.

243. «Таным» білім беру саласындағы сабақтардың оқу жүктемесі:

«Таным» білім беру саласы	Апталық оқу жүктемесі
Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру	2
Құрастыру	0,5
Жаратылыстану	1

12-параграф. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру

247. Мақсаты қарапайым логикалық-математикалық түсініктерді қалыптастыру және интеллектуалды-шығармашылық қабілеттерді дамыту болып табылады.

248. Міндеттері:

ақиқатты танудың математикалық тәсілдерін таныстыру: санау, өлшеу, қарапайым есептеу;

тапсырманы стандартты емес жолмен шешуге деген ұмтылысын, тапқырлығын, зеректігін, ұғымталдығын дамыту;

ойлау әрекетінің тәсілдерімен таныстыру.

249. «Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Кеңістікте бағдарлау	1.1 Заттардың кеңістікте орналасуы
2. Сан және санау	2.1 Заттарды санау
	2.2 Жиын және логика элементтері
	2.3 Тізбектер
	2.4 Шамалар
3. Геометриялық фигуралар	3.1 Фигуралар мен денелер
	3.2 Фигуралардың өзара орналасуы
4. Математикалық модельдеу	4.1 Математикалық тіл және математикалық модель

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Кеңістікте бағдарлау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Заттардың кеңістікте	0.1.1.1 қағаз бетінде кеңістікті бағдарлай алу арқылы карточкалардағы геометриялық фигуралардың орналасуын сипаттау

орналасуы	0.1.1.2 кеңістікте бағдарлану: сол жақ, оң жақ, үстінде, астында, алдында (алды), артында, (арты), жақын, арасында, қасында
	0.1.1.3 заттарды ені, биіктігі, жуандығы бойынша салыстырып, көлемдерінің арақатынасы көрсетілген заттарды табу, оларды өлшемдерінің өсу (кему) ретімен орналастыру

1.1. Заттардың кеңістікте орналасуы. Заттардың қағаз парақта, үстелде, едендегі орнын белгілейтін сөздерді мағынасы бойынша дұрыс қолданады. Қозғалыс бағыттарын, заттардың арасындағы кеңістік бағыттарын еркін бағдарлайды, жазықтықты бағдарлайды. Қарама-қайшы жұп ұғымдарды: «солға - оңға», «алға - артқа» анықтай алады. Көрсетілген бағытта қозғалады.

Заттарды өсу және кему ретімен: көлемі, ені, биіктігі, жуандығы, ұзындығы бойынша орналастырады. Заттардың көлемін, тапсырмалардың дұрыс орындалуын көзбен анықтайды беттестіру, тұтастыру тәсілдеріне ие және оларға сипаттама береді, салыстырады, жалпылайды және талдайды.

2-бөлім. Сан және санау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Заттарды санау	0.2.1.1 10 көлеміндегі санды тура және кері санау
	0.2.1.2 заттарды саны бойынша салыстырып, олардың реттік нөмірін атау
	0.2.1.3 топтардағы заттарды алып тастап немесе қоса отырып, санын салыстыру /теңдік пен теңсіздікті анықтау, топтарды салыстыру және санау негізінде сандық мәнін жалпылау
	0.2.1.4 кез келген санды бір санға арттырса одан кейінгі сан шығатынын түсіну
	0.2.1.5 кез келген саннан бір санды кемітсе одан бұрынғы (алдындағы) сан шығатынын түсіну
2.2 Жиын және логика элементтері	0.2.2.1 заттарды белгілі бір қасиеті бойынша жиынға біріктіру
	0.2.2.2 жиын элементтерін атау
2.3 Тізбектер	0.2.3.1 түрлі жағдаяттардың/ фигуралардың /уақыттың (күн, апта, ай, жыл) тізбегін орнатып, жалғастыру
	0.2.3.2 1-ден 10-ға дейінгі сандар тізбегінде қалып қойған санды атау
	0.2.3.3 заңдылықты талдап, бұзылысты мұғалімнің көмегімен табу

	0.2.3.4 уақыт туралы түсінікті білу: бүгін, кеше, ертең, бүрсүгіні; тәулік бөліктері
2.4 Шамалар	0.2.4.2 аптадағы күндер мен жыл айларының санын білу
	0.2.4.3 шартты өлшемнің көмегімен заттарды ұзындығы/салмағы бойынша салыстыру

2.1 Заттарды санау. 10 көлеміндегі сандарды тура және кері санайды. Сөйлегенде математикалық терминдерді қолданады. Натурал қатардағы сандар арасындағы қатынасты: «дейін», «кейін» ұғымын түсінеді. Теңдік туралы түсінігі бар, топтардағы әртүрлі заттардың санының тең екендігін анықтайды, топтарды салыстыру және санау негізінде сандық мағынаны дұрыс жалпылайды, сандарды қосады және азайтады (біреуден, екеуден санау тәсілдері). Көрнекілік негізінде заттар тобын, сандарды салыстырады (егер бір заттар аз, басқалары көп болса) және т.б.

Сан заттардың көлеміне, олардың арасындағы ара қашықтыққа, кеңістікте орналасуына және санау бағытына (солдан оңға немесе оңнан солға) тәуелді еместігін біледі.

2.2 Жиын және логика элементтері. Жиын әртүрлі белгілерден құрылуы мүмкін екендігін біледі: пішіні, көлемі, құрылымы, кеңістікте орналасуы, түсі бойынша анықтайды, тән бөліктерін көрсетеді.

2.3 Тізбектер. Уақыт ұғымдарын: бүгін, кеше, ертең, бүрсүгіні; тәулік бөліктері; жыл айлары, апта күндерінің ретін, уақыт эталондары туралы біледі. Мезгілдік қатынас орната біледі, өтіп жатқан оқиғалардың бірізділігін, олардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды сезінеді. 1-ден 20-ға дейінгі сандар тізбегінде қалып қойған санды атайды.

2.4 Шамалар. Шартты өлшемдер арқылы заттың ұзындығын, енін, биіктігін өлшейді және салыстыра біледі, шартты өлшемдер арқылы затты ұзындығы мен салмағы бойынша салыстырады. Дүкендерде қолданылатын таразы туралы түсінікке ие. Шамаларды жеке салыстырмайды, заттардың басқа қасиеттерін қарастыру жүйесінде (олардың қолданылуы, бөліктері) салыстырады.

3-бөлім. Геометриялық фигуралар

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Фигуралар мен денелер	0.3.1.1 геометриялық фигуралар (дөңгелек, сопақша, үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) мен денелерді (шар, текше, цилиндр) дұрыс атап, ажырату
	0.3.1.2 фигураларды қасиеттері (2 қасиеті) бойынша топтастыру (шаршы, тікбұрыш)
	0.3.1.3 затты бірнеше тең бөліктерге бөлу, бүтін мен бөліктерді салыстыру

3.2 Фигуралардың өзара орналасуы	0.3.2.1 үлгі бойынша геометриялық фигураларды құрастыру
	0.3.2.2 бірнеше белгілерге бағдарлана отырып, үлгі бойынша нысандарды іріктей алу

3.1 Фигуралар мен денелер. Геометриялық фигуралар мен денелерді ажыратып, дұрыс атай біледі және қайта құрастырады.

3.2 Фигуралардың өзара орналасуы. Геометриялық фигуралар мен денелерді ажыратып, атайды және модельдейді. Бірнеше үшбұрыштардан бір көпбұрыш, бірнеше кіші шаршылардан – бір үлкен тіктөртбұрыш, дөңгелектің бөліктерінен дөңгелекті, төрт кесіндіден төртбұрыш, екі қысқа кесіндіден бір ұзын және т.б. құрастырады, фигураларды ауызша суреттеу және көрсету бойынша құрастырады.

4-бөлім. Математикалық модельдеу

Бөлімше	Оқу мақсаттары
4.1 Математикалық тіл және математикалық модель	0.4.1.1 «+» таңбасын заттар санын біріктіретін белгі ретінде және «-» таңбасын заттар санын азайту белгісі ретінде түсініп, қолдану
	0.4.1.2 таңбаларды танып білу ($=$, $>$, $<$)
	0.4.1.3 көрнекілік негізінде қарапайым мысалдар мен тапсырмаларды шешу

1.1 Математикалық тіл және математикалық модель. «+», «-», «>», «<» таңбаларын санды біріктіретін және азайтатын белгілер ретінде қолданады. Тапсырмалардағы логикалық жаттығуларды, жұмбақтарды орындайды.

13-параграф. Құрастыру

250. Мақсаты: құрастыру дағдыларын қалыптастыру, шығармашылық қиял мен логикалық ойлауды дамыту.

251. Міндеттері:

балалардың құрастырудың түрлі өнімдеріне деген қызығушылықтарын қалыптастыру,

қарапайым конструктивтік шешімдер таба алу, командада жұмыс жасау біліктерін дамыту,

балаларды еңбек мәдениетіне тәрбиелеу.

252. «Құрастыру» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
-------	---------

1. Материалдар және қауіпсіздік	1.1 Материалдарды зерделеу
	1.2 Қауіпсіздік және еңбек мәдениеті
2. Жасау және дайындау	2.1 Құрастыру техникалары мен тәсілдері
	2.2 Жұмыс кезеңдерін жоспарлау
3. Шығармашылық және презентация	3.1 Шығармашылық
	3.2 Презентация және жұмысты бағалау

Оқу мақсаттарының жүйесі

1-Бөлім. Материалдар және қауіпсіздік

Конструктор әр балаға беріледі.

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Материалдарды зерделеу	0.1.1.1 табиғи және жасанды материалдарды ажырату
	0.1.1.2 табиғи және жасанды материалдардың қасиеттерін атау
	0.1.1.3 заттарды ортақ белгілері бойынша топтау, геометриялық фигураларды сипаттау және салыстыру
	0.1.1.4 заттардың қолданылу аясы мен құрылуы арасындағы байланысты орнату
1.2 Қауіпсіздік және еңбек мәдениеті	0.1.2.1 материалдармен және құралдармен жұмыс жасау кезінде техникалық қауіпсіздік ережелерін сақтау
	0.1.2.2 еңбек пен шығармашылыққа арналған құралдарды дұрыс қолдану, үшкір және өткір заттар
	0.1.2.3 жұмыс барысында жұмыс орнын, құралдарын ретке келтіру
	0.1.2.4 жобаны командада жасау, команда үшін маңызы мен өз орнын білу

1.1. Материалдарды зерделеу. Құрылыс материалдарын қолданып, құрастыру әрекетіне қатысады. Табиғи және жасанды материалдардың қасиетін атайды: қағаз (тығыз, жазу, жылтыр, жартылай ватман, жұқа картон) табиғи (бүршік, жаңғақ, бұтақ, тұқым, шөп) және қалдық материалдар (жұмыртқаның қорабы, сырты, тығындар, сүттің, айранның сыртындағы қабы, пластик бөтелкелер және т.б.). Қосымша материалдар: қағаз, картон, ермексаз, сым, сіріңке, казеиннен жасалған желім, синтетикалық; құралдар – пышақ, қайшы, біз қолданады.

1. 2. Қауіпсіздік және еңбек мәдениеті

Құрастыруға арналған материалдармен және құралдармен жұмыс барысында техника қауіпсіздігі ережелерін орындайды. Құрылыс материалдарын (кубиктерді, «Лего» және т.б.) бөлшектердің әртүріне арналған бөлімшелері бар арнайы шкафтарға жинастырады.

Еңбекке арналған тікенді және кескіш заттарды қолданудың қауіпсіздік ережесін орындайды. Жұмыс орнында тәртіп сақтайды.

Суреттерден бөлшектерді табады, бұрандалар мен сомындардың көмегімен бекіте алады; қозғалатын және қозғалмайтын біріктіруі бар құрылыс бөлшектерімен, құралдармен жұмыс істейді.

2-Бөлім. Жасау және дайындау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Құрастыру техникалары мен тәсілдері	0.2.1.1 құрастыру түрлеріне сәйкес түрлі техникалар мен тәсілдерді қолдану
	0.2.1.2 құрылыстың қарапайым сызбаларына бағдарлану
2.2 Жұмыс кезеңдерін жоспарлау	0.2.2.1 жұмыс алгоритіміне сәйкес құрастыру

2.1. Құрастыру техникалары мен тәсілдері. Моделдейді, құрастырады, құрастыруға тән негізгі бөліктерін бөлшектерден ажыратады, берілген тақырып, жағдай, сурет, фотосуреттер бойынша сөзбен сипаттай отырып, оларды құрастырады.

Құрастыру біліктерін игерген: шағын жалпақ бөліктерді бір үлкеніне қосуды; құрылыстарды мықты етіп тұрғызу, араларын сирек қойылған кірпіштермен, бөренелермен байланыстыру. Бір құрылымның түрлі көлемдегі нұсқаларын және ұжымдық құрылыстарды (қала көшелері, зообак, теңіз порты) жасай алады.

2.2. Жұмыс кезеңдерін жоспарлау. Өз жұмысын жоспарлай алады: оны орындамас бұрын құрылыс қандай болатын елестетуі қажет, қажетті материалды таңдау және ойластыру.

3-Бөлім. Шығармашылық және презентация

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Шығармашылық	0.3.1.1 өз ойы бойынша түрлі материалдардан құрастырып шығу
3.2 Презентация және жұмысты бағалау	0.3.2.2 өзінің шығармашылық жұмысының нәтижесін сипаттау және бағалау

3. 1. Шығармашылық. Қарапайым сызба, үлгі бойынша жұмыс жасай алады, контуры бойынша кесіп алуға және тілуге арналған қайшыны қолданады. Мазмұн бойынша ұжымдық құрастыру дағдыларын игерген. Шығармашылық ойлауы мен қиялын жеткізеді. Қағаздан құрастыру әдістерін қолдана отырып, жазық материалдарды көлемді пішінге (жартылай конусты конуска шиыршықтау, тік төртбұрышты цилиндрге, шаршыны текшеге айналдыру, өру) айналдырады.

Сіріңке қораптарынан түрліше үйлестіріп, бұйымдар құрастыра алады, табиғи материалдардан бұйымдар жасайды.

Табиғи және қалдық материалдармен жұмыс дағдыларын игерген, бұйымды суретке, сызбаға сүйеніп, өзіндік елетестуіне қарай жасайды.

3.2 Презентация және жұмысты бағалау. Өзінің және құрдастарының тәжірибесін шығармашылықпен қолданады, өзінің әрекетін талдай біледі.

Бір-бірінің жетістіктері мен сәтсіздіктерін байқайды, жолдасына көмектеседі, жолдасының жұмысы қаншалықты сәтсіз болса да, оған оң баға береді.

14-параграф. Жаратылыстану

253. Мақсаты табиғаттың заттары мен құбылыстары туралы бастапқы түсініктерін, физикалық құбылыстар туралы қарапайым ұғымдарын қалыптастыру болып табылады.

254. Міндеттері:

табиғат нысандарын бақылау және қарапайым қорытынды шығару дағдыларын дамыту,

олардың кейбір ерекшеліктерін көру және ажырату: сыртқы кейпі, мінез-құлық әрекеті (жануарлар), өсіп-өну жағдайлары (өсімдіктер),

табиғаттағы жеке өзара байланысты көру,

тұрмыстағы, табиғаттағы экологиялық сауатты мінез-құлықты және жағымсыз қылықтардың неге әкелетінін алдын ала білуді, балалардың сөйлеу тілін, зейінін, ойлауы мен бақылау жүргізіп, қарапайым қорытынды шығару білігін қалыптастыру.

255. «Жаратылыстану» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1.Тірі табиғат	1.1 Табиғат әлемін танудың қарапайым әдістері
	1.2 Өсімдіктер әлемі
	1.3 Жануарлар әлемі
	1.4 Адам
2.Өлі табиғат	2.1 Өлі табиғат денелері мен заттары
	2.2 Табиғат құбылыстары
3.Физикалық құбылыстар	3.1 Қозғалыс және күш
	3.2 Жарық
	3.3 Дыбыс
	3.4 Жылу
	3.5 Электрлік және магниттілік

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1 бөлім. Тірі табиғат

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Табиғат	0.1.1.1 «бақылау» ұғымын және оны өткізу

әлемін танудың қарапайым әдістері	кезеңдерін түсіну
	0.1.1.2 табиғат нысандары мен құбылыстарына қысқа уақыт аралығында бақылау жүргізу
	0.1.1.3 алынған ақпаратты ұсыну және қорытынды жасау
	0.1.1.4 педагогтың көмегімен болжамдар жасау және оларды өздігінен/топта шешу.
	0.1.1.5 күнделікті өмірдегі табиғат туралы білімнің маңыздылығын түсіндіру
1.2 Өсімдіктер әлемі	0.1.2.1 өсімдіктің тірі табиғат бөлігі екендігін анықтай отырып, өсімдік тіршілігіне қажетті жағдайларды анықтау
	0.1.2.2 өсімдіктерді ағаштар, бұталар, шөптер тобына ажырату
	0.1.2.3 бөлме және жабайы өсетін өсімдіктерді салыстыру
	0.1.2.4 пиязшық арқылы көбейетін өсімдік түрлерінің өніп-өсуін бақылау
1.3 Жануарлар әлемі	1.3.1 жануардың тірі табиғат бөлігі екендігін анықтау
	0.1.3.2 үй жануарлары мен жабайы жануарларды атап, сипаттау
	0.1.3.3 қыстап қалатын және жыл құстарды атау
1.4 Адам	0.1.4.1 адамның негізгі дене мүшелерін атап, олардың қызметін білу
	0.1.4.2 сезім мүшелерін атап, олардың қызметін білу
	0.1.4.3 адамның өмір сүруіне қажетті жағдайларды білу

1.1. Табиғат әлемін танудың қарапайым әдістері. «Бақылау» ұғымын түсіндіреді. Бақылаудың кезеңдерін: бақылау жасалатын нысанды немесе процесті таңдайды, бақылау мақсатын қоюды, бақылау мерзімін анықтауды, бақылау нәтижелерін белгілеу әдістерін таңдауды, бақылау нәтижелері бойынша қорытынды жасауды біледі.

Алуан түрлі заттар және табиғат құбылыстары туралы түсініктерге ие, маңызды белгілері мен қасиеттерін бөліп көрсетеді, олардың негізінде объектілерді жалпылайды және топтастырады. Табиғаттағы маусымдық өзгерістерді атайды, ажыратады және бақылайды. Анықталған заңдылықтарды тұжырымдайды және қорытынды жасайды. Бақылау қорытындыларын суреттермен және шартты белгілермен арнайы күнтізбе бақылауларда немесе бақылау күнделіктерінде және т.б. белгілейді.

Күнделікті өмірде табиғат туралы білімнің маңыздылығын түсіндіреді.

1.2. Өсімдіктер әлемі. Өсімдіктерді тірі табиғаттың бөлшегі ретінде анықтайды, өсімдіктер тіршілігіне қажетті жағдайларды біледі. Адам өмірі

үшін өсімдіктердің маңыздылығын біледі. Өздеріне тән белгілері бойынша ағаштар мен бұталардың бірнеше түрлерін атайды, ажыратады, бөлме және жабайы өсімдіктерді салыстырады, көкөністер мен жемістерді атайды, ажыратады және жалпылайды.

Табиғат күнтізбесін жүргізеді, пиязшық арқылы (пияз) көбейетін өсімдіктердің өсуі мен дамуын белгілейді.

1.3. Жануарлар әлемі. Табиғат бұрышындағы тірі объектілерге күтім жасауға қажетті құралдар туралы түсініктерге ие. Үй және жабайы жануарлардың сыртқы келбетіне және жыл мезгілінің әр кезеңіндегі тіршілік әрекетіне тән ерекшеліктері туралы біледі. Қазақстанды мекендейтін жабайы жануарлар, қыстап қалатын (тоқылдақ, торғай, шымшық және т.б.) және жыл құстары (қарлығаш, бозторғай) туралы ұғымдарға ие.

1.4. Адам. Адамның дене құрылысы: дене бөліктері және олардың атқаратын қызметі туралы біледі; сезім мүшелерін және олардың атқаратын қызметін атайды; адамның физикалық ерекшелігін: сезімін білдіру мүмкіндігін (қуаныш, қайғы, таңдану және т.б.) түсінеді. Адам өміріне қажетті жағдайларды (ауа, су, тамақ, қозғалыс) біледі.

2 бөлім. Өлі табиғат

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Өлі табиғат денелері мен заттары	0.2.1.1 өлі табиғатқа жататын денелер мен заттарды анықтау
	0.2.1.2 күнделікті өмірдегі өлі табиғат денелері мен заттарының қолданылу аясын атау
	0.2.1.3 су мен ауаның қасиеттерін сипаттау
2.2 Табиғат құбылыстары	0.2.2.1 табиғат құбылыстарын сипаттау (жел, тұман, найзағай, жаңбыр және т.б.)
	0.2.2.2 маусымдық өзгерістердің тірі табиғатқа тигізер ықпалын анықтау

2.1 Өлі табиғат денелері мен заттары. Өлі табиғат нысандары: көмір, құм, сазбалшық, мұнай, гранит туралы түсініктерге ие; олардың қасиеттерін және міндеттерін атайды. «Дене», «зат» түсініктерін ажыратады. Дененің заттардан тұратынын, бір немесе бірнеше заттардан тұруы мүмкін екендігін түсінеді. Таза ауаның және судың маңызы туралы біледі. Судың үш қасиеті туралы білімді меңгерген.

Өлі табиғаттың денелері мен заттарын адам қолымен жасалған заттардан ажыратады. Адам қолымен жасалған заттарға ұқыпты қарайды. Телефон, компьютер, теледидар, радионың маңызы туралы және оларды қолданудың кейбір қарапайым ережелерін біледі.

2.2 Табиғат құбылыстары. Тірі және өлі табиғаттағы маусымдық өзгерістер туралы біледі. Табиғат құбылыстары: жел, найзағай, жаңбыр, тұман, шық, қырау, бұршақ, сүңгі, тамшы, жылымық туралы түсініктерге ие.

2-бөлім. Физикалық құбылыстар

Балалардың физикалық құбылыстар туралы білімдерін дамыту: жарық (жарық беретін нысандарды атау – от, күн, шырақ), дыбыс (табиғаттағы дыбыстың көздерін анықтау), жылу (жылудың көздерін атау), электр және магниттілік (электр тоғының табиғи көзін атау, магнитті қолдану жолдарын атау). Белгілерді салыстыра білу, ұқсастықты және айырмашылықты көрсету.

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Қозғалыс және күш	0.3.1.1 қозғалмалы және қозғалыссыз денелерді ажырату
3.2 Жарық	0.3.2.1 жарық шашатын нысандарды атау: от, күн, шам
3.3 Дыбыс	0.3.3.1 табиғаттағы дыбыс көздерін анықтау
3.4 Жылу	0.3.4.1 жылу көздерін атау
3.5 Электрлік және магниттілік	0.3.5.1 электр тоғының табиғи көздерін атау
	0.3.5.2 магниттерді қолдану жолдарын пайымдау

3.1. Қозғалыс және күш. Біздің қозғалмалы заттар әлемінде өмір сүретінімізді түсінеді: ағаштар тербеледі, құстар ұшады, машиналар жүреді, кемелер жүзеді және т.б. Заттарды қозғалысқа келтіретін күштер бар екендігін біледі. Заттық әлем туралы түсініктерге ие: өндірісте адамдардың еңбегін жеңілдететін және тұрмыста жайлылық жасайтын заттар туралы (мысалы, миксер, калькулятор, роботтар, компьютер, машиналар, көтергіштер және т.б.).

3.2. Жарық. «Жарық» түсінігі туралы ұғымға ие, жарық көздері (от, күннің көзі, шырақ) туралы біледі және атайды.

3.3. Дыбыс. Табиғаттағы дыбыстың шығу көзін, жәндіктердің шығаратын (шегірткенің) дыбыстарын анықтайды. Көкекті, тоқылдақты, бұлбұлды дауыстары бойынша, қалалардағы дыбыстың негізгі шығу көзін (поезд, жедел жәрдем, өрт сөндіру машинасы) анықтайды.

3.4. Жылу. «Жылу» ұғымын түсіндіреді. Жылудың шығу көзін атайды.

3.5. Электрлік және магниттілік. Магниттің қасиеттерін және күнделікті өмірде адамның магнитті пайдалану жолдарын біледі. Электрдің табиғи көздерін атайды: найзағай, көптеген балықтар электрді қорғану және қорегін іздестіру үшін қолданады (электрлі скат - қорғану үшін, акулалар - қорегін іздестіру үшін).

4-бөлім. Табиғатты қорғау

Жануарлар мен өсімдіктердің, жәндіктердің барлық түрлерін сақтау қажеттілігі туралы ұғымдарын кеңейту.

Бөлімше	Оқу мақсаттары
4.1 Табиғатқа қамқорлық	0.4.1.1 табиғатқа зиян келтіруі ықтимал жағдаяттар мен іс-әрекеттерді атау
	0.4.1.2 ауа, судың ластану себептерін білу,

	оларды атау
	0.4.3.1 тірі және өлі табиғаттың өзара байланысын түсіндіру
	0.4.3.2 «Қызыл кітаптың» маңыздылығын түсіндіру
	0.4.3.3 өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың тәсілдерін түсіндіру, оларды атай білу

4.1. Табиғатқа қамқорлық. Табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді біледі. Табиғатта өзін-өзі ұстаудың (ағаш жапырақтарын жұлмау, гүлді жұлмау, гүлзарларды таптамау, ұяны бұзбау, қоқыс тастамау) қарапайым ережелерін орындайды. Саңырауқұлақ пен кейбір жидектердің түрлерін жинау ережелерін біледі.

Ауа мен судың ластану себептерін біледі. Тірі және өлі табиғаттың өзара байланысын түсіндіреді. Жануарлар мен өсімдіктердің тіршілігін өзгерістерге ұшыратуы мүмкін себептерді атайды.

«Қызыл кітап» және оның өкілдері туралы ұғымдарға ие. Адамның жануарлар және өсімдіктер әлемін қорғау қажеттілігі туралы біледі.

15-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

256. Мақсаты мектеп жасына дейінгі балаларда шығармашылық қабілеттердің, ойлау мен қиялдың қалыптасуына, эстетикалық талғамы мен эмоционалды-сезімдік саласының, өзінің ішкі жан дүниесін көркемдік формада жеткізе білуге деген ұмтылысын дамытуға, өнер құралдарымен тәрбиелеуге және музыкалық-көркемдік әрекет тәсілдері мен ойын арқылы өнер әлеміне баулуға жағдай жасау болып табылады.

257. «Шығармашылық» білім беру саласы бойынша ұсынылатын сабақ түрлері:

- 1) сурет салу,
- 2) мүсіндеу,
- 3) аппликация,
- 4) музыка.

258. «Шығармашылық» білім беру саласындағы сабақтардың оқу жүктемесі

«Шығармашылық» білім беру саласы	Апталық оқу жүктемесі
Сурет салу	1
Мүсіндеу	1
Аппликация	1
Музыка	2

16-параграф. Сурет салу

259. Мақсаты бейнелеу өнерінің негіздеріне, өзін көркемдік жұмыстар арқылы көрсете білуге ынталандыру арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру болып табылады.

260. Міндеттері:

білуге деген құштарлығын, шығармашылық қиялын, фантазиясын, есте сақтау қабілетін дамыту,

сурет негіздері туралы білімдерін және көркемдік материалдармен, құралдармен жұмыс істеудің бастапқы дағдыларын қалыптастыру,

көркем-эстетикалық талғамды дамыту және бейнеленген образдарды түсіну сезімін тәрбиелеу,

ойын және көркем-музыкалық әрекет арқылы шығармашылыққа қажеттілікті дамыту,

қол моторикасы мен көру зейінін және қабылдауды дамыту,

заттарды олардың кеңістіктік арақатынасына сәйкес бейнелеу дағдыларын дамыту,

шыдамдылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу

ұлттық бейнелеу өнеріне баулу арқылы патриотизмге тәрбиелеу.

261. «Сурет салу» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Сурет негіздері	1.1 Сызықтар және сызық түрлері
	1.2 Пішін және пропорция
	1.3 Түс
	1.4 Текстура
	1.5 Композиция
2. Материалдар мен құралдар	2.1 Құралдармен және көркем материалдармен жұмыс тәсілдері
	2.2 Еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс істеуде қауіпсіздік техникасын сақтау

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Сурет негіздері

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Сызықтар және сызық түрлері	0.1.1.1 түрлі сызықтарды (түзу, қисық, зигзаг, ирек, т.б.) пайдаланып, қарапайым заттар мен күрделі емес сұлбаларды салу
	0.1.1.2 түрлі сызықтар көмегімен қарапайым

	сәндік өрнектерін және қазақ өрнектерінің түрлерін салу
1.2 Пішін және пропорция	0.1.2.1 негізгі геометриялық пішіндердің көмегімен қарапайым заттар мен олардың бөлшектерін, сондай-ақ біртұтас сюжеттік желісі бар сурет салу
	0.1.2.2 шамасы әр түрлі біртектес заттардың, бөлшектердің суретін салып, оларды суретте симметриялы орналастыру
	0.1.2.3 өрнек ішінде геометриялық пішіндер мен өсімдік элементтерін 2-3 элементтен кезектестіріп, ырғақты орналастыру
1.3 Түс	0.1.3.1 негізгі және қосалқы, жылы және суық түстерді ажырату
1.4 Текстура	0.1.4.1 көркем материалдар және құралдар түрлерімен, қолмен/саусақпен және т.б. көмегімен қарапайым жұмыс техникасын қолдана отырып, заттардың текстурасын бейнелеу
1.5 Композиция	0.1.5.1 заттарды жерге, суға, аспанға қатыстылығы бойынша орналастырып, заттардың және зат бөлшектерінің пішінін, пропорцияларын, түсін есепке ала отырып, кеңістіктік арақатысын бейнелеу
	0.1.5.2 суреттегі бейненің көңіл-күйін беру үшін қағаз реңі мен түс үйлесімділігін таңдау

1.1. Сызықтар және сызық түрлері

Сызықтардың алуан түрін (түзу, қисық, ирек-ирек, ирелең) қолдана отырып, затқа қарап және елестету арқылы қарапайым заттарды және күрделі емес сұлбалардың суретін салады. Түрлі ұлттардың қолданбалы өнеріне тән әртүрлі түстермен өрнектің элементтерін қолданады. Қазақ ою-өрнегінде кездесетін табиғаттың бейнесін бере біледі.

Түзу сызықтың түрлі үйлесімділігінде құрылған қазақ өрнегінің элементтерінің суретін салады, оларға тән элементті қолдана отырып құрастыруды, элементтерді сұлбаның, форманың ортасына және шетіне орналастыруды, қарапайым формаға түзу, ирек, жіңішке, жалпақ сызықтарды, сақиналарды, дөңгелектерді, бояуларды, нүктелерді ырғақпен орналастыра отырып өрнектерді құрастырады. Қиялын жеткізеді.

1.2. Пішін және үйлесімділік.

Қарапайым геометриялық пішіндерді қолдану арқылы негізгі форманы, заттардың бөліктерін, үйлесімділігін салады. Бірыңғай мазмұнда сурет салу үшін, біркелкі заттардың көлемі мен бөліктері бойынша (көктемдегі табиғаттың қарапайым суреттері), ағаш бұтағы, бұтаның жапырағы немесе

гүлі, кейбір дала және бақша гүлдері, түрлі аңдардың өздеріне тән ерекшеліктерін және т.б. қарап бейнелейді. Геометриялық пішіннің жеңілдетілген түрінде, пішінін құрастыру үшін, заттардың құрылысын көреді, шығармашылық қиялы мен кеңістіктік ойды жеткізеді.

1.3. Түс. Қағаздың түсін таңдайды және бейнені жасау үшін бояуларды сәйкестендіреді, әртүрлі түстің фонымен сәйкес жылы және суық түстерді қолданады, тақтайшаға бояуларды араластырады. Қоршаған орта заттарынан және құбылыстарынан түстердің түрлерін таниды, оларды көркем жұмыста өзінің ойын жеткізу үшін қолданады. Басты түстерді, табиғи және жасанды жолмен алынған бояуларды, күн сәулесі спектрінің негізгі түстерін, құрамдас түстерді негізгі түстерден алады, түстерді араластырудың қарапайым ережесін (қызыл және көк түсті қосқанда – күлгін түс, көк және сары түстің қоспасы – жасыл түсті беретінін және т.б.) біледі.

1.4. Текстура

Алуан түрлі көркем материалдарды және олардың қасиеттерін біледі. Түрлі текстураны бейнелеу арқылы бейнеленетін кейіпкердің мінезін немесе бейненің сипатын, заттың пішінін, көлемін беруге болатынын түсінеді.

Негізгі көркем материалдармен қарапайым жұмыс жасау техникасын, дәстүрден тыс тәсілдермен жұмысты меңгерген.

1.5. Композиция

Жеке заттарға қарап немесе есте сақтау арқылы суреттердің, өрнектер мен оюлардың композициясын құрастыра алады. Бейнені қағаз бетіне үйлесімді орналастырады, суреттегі түсті үйлестіреді. Әртүрлі түстерді үйлестіру арқылы бейнеленетін заттың, табиғат құбылысының көңіл-күйін беруге болатынын түсінеді. Кеңістіктік ойлауды: бейнені қағаздың төменгі жағына, қағаздың барлық бетінде орналастыруды меңгерген.

2-бөлім. Құралдармен және материалдармен жұмыс тәсілдері, еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс істеуде қауіпсіздік техникасын сақтау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Құралдармен және көркем материалдармен жұмыс тәсілдері	0.2.1.1 саусақтарға күш түсірмей, қарындашпен, түсті бормен сурет салу, қарындашты (борды) көлбеу ұстау, бір бағытта жеңіл қимылдармен, штрихтарды бірқалыпты, сурет сызығынан сыртқа шығармай салу
	0.2.1.2 жіңішке сызықтарды сызғанда қылқаламды қағазға көлбеу, нүктелерді салғанда тік ұстау
	0.2.1.3 жапырақтарды, гүлдерді, т.б. салғанда қылқаламды қағаз бетіне сипай жанастыру әдісін қолдану
	0.2.1.4 қылқаламды бір бағытта, солдан

	оңға, жоғарыдан төменге, қиғаш жүргізу арқылы суретті бояу
	0.2.1.5 сурет сюжетіне, композициясына, өлшеміне, түсіне қарай қажетті көркем материал мен құралдарды таңдау
2.2 Құралдармен жұмыс істеуде еңбек гигиенасын, қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.2.1 жұмыс барысында жұмыс орны мен құралдарды ретке келтіру, материалдарды үнемдеп жұмсау
	0.2.2.2 өткір құралдармен жұмыс кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтау, жеке бас гигиенасының ережелерін орындау

2.1. Құралдармен және көркем материалдармен жұмыс тәсілдері.

Түрлі материалдармен жұмыс жасай біледі, қарындаштарды (графитті және түрлі түсті), бояуларды (гуашь, акварель) дұрыс таңдайды. Құрал-жабдықтармен және көркем материалдармен жұмыс жасаудың қарапайым техникасына ие.

2.2. Құралдармен жұмыс істеуде еңбек гигиенасын, қауіпсіздік техникасын сақтау. Қарапайым еңбек дағдыларын игерген: жұмыс орны мен жұмыс істеу барысында құралдарды өздігінен ретке келтіреді: үшкір құралдарды, көркем материалдарды және т.б. орнына қояды. Жеке бас гигиенасының ережесін сақтайды: жеке сүлгі қолданады, киімді (алжапқышты) жинастырады.

17-параграф. Мүсіндеу

262. Мақсаты мүсіндеу арқылы өзін көрсетуде шығармашылық қабілеттерін, сенсорлық және эстетикалық қабылдауын қалыптастыру болып табылады.

263. Міндеттері:

мүсіндеуге қызығушылығын, шығармашылық қиялын, фантазиясын, бақылағыштығын қалыптастыру,

қолдың ұсақ моторикасын дамыту,

мүсіндеуге арналған түрлі материалдармен жұмыс жасауда қарапайым білімдері мен дағдыларын қалыптастыру,

заттардың, мүсінделетін бұйымдардың пішіні мен өлшемі туралы кеңістіктік түсініктерін қалыптастыру,

заттарды шынайы бейнесіне қарап, елестетіп, ойдан шығарып мүсіндеу дағдыларын дамыту,

мүсіндеу барысында түрлі бейнелерді, олардың сипатының, пішінінің, пропорцияларының, фактураларының, зат қозғалыстарының ерекшеліктерін өздігінен бере білу дағдыларын дамыту,

көркем-эстетикалық талғамды қалыптастыру және бейнеленген образдарға жанашырлық сезімдерін тәрбиелеу,
 қарапайым еңбек дағдыларына, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу,
 қазақ халқының ұлттық сәндік-қолданбалы өнер желісін мүсіндеуде қолдану арқылы патриоттық сезімге тәрбиелеу.

264. «Мүсіндеу» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
Мүсіндеу бағыты	1.1 Заттық мүсіндеу
	1.2 Сюжеттік мүсіндеу
	1.3 Сәндік мүсіндеу
Еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс кезінде қауіпсіздік техникасын сақтау	2.1 Мүсіндеуге арналған материалдармен, құралдармен жұмыс

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Мүсіндеу бағыты

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Заттық мүсіндеу	0.1.1.1 затқа қарап және елестету арқылы, ермексаздың, сазбалшықтың және басқа да материалдардың бүтін бөліктерін соза отырып, таныс заттарды, түрлі пішіндегі, көлемдегі жеміс-жидек, жануар, құстардың модельдерін қарапайым геометриялық пішіндер негізінде мүсіндеу
	0.1.1.2 дененің қарапайым пропорцияларын есепке ала отырып, қозғалыстағы адамның немесе жануардың қарапайым фигурасын мүсіндеу, фигураны тік немесе көлденең орналастыру, фигура бөліктерін өзара қосып, олардың бір-біріне қосылған жерін арнайы кескіш көмегімен тегістеп, жымдастыру
	0.1.1.3 кейіпкерлерге тән бөліктерді (мұрын, ауыз, көз, құлақ, аяқ, қанат) пропорцияны сақтай отырып, қарапайым әдістерді (жұмырлау, жаю, жалпайту, кескіш көмегімен ойып алу, т.б.) қолданып мүсіндеу, жұмыстың конструктивті және пластикалық техникаларын үйлестіріп,

	бөліктерді біріктіру
	0.1.1.4 қарапайым көркем образдарды жасау, образды түрлі ұсақ бөліктермен, сәндік элементтермен толықтыра отырып, көңіл-күйін бере білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын талдау
1.2 Сюжеттік мүсіндеу	0.1.2.1 балалармен топтасып немесе жекелей біртекті заттардан образдар мен сюжеттік композициялар жасау (мысалы, ертегі, әңгіме, балаларға арналған халық әндері, санамақ, мазақтамалар, аңыздар желісімен)
	0.1.2.2 бұйымды тұғырға орнату техникасын пайдалану, бір тұғырға бірнеше бұйымды орналастыру
1.3 Сәндік мүсіндеу	0.1.3.1 пластикалық, конструктивтік және мүсіндеу техникаларын қолданып, түрлі пішіндегі кескіштерді пайдалана отырып, Қазақстанның және әлемнің халық кәсіпшілігі негізінде ойыншықтар, ыдыс-аяқ мүсіндеу
	0.1.3.2 әлем халықтарының ұлттық ойыншықтарының желісі бойынша затқа қарап, елестетіп және ойдан құрастырып жапсырып мәнерленген образды сәндеу әдістерін пайдалану (рельеф, илеу, кескішпен ойып алу немесе қырып із салу)

1.1. Заттық мүсіндеу.

Жануарлар мен адамдардың, құстардың пішінін, көкөністер мен жемістердің үлгілерін, таныс заттарды бір кесек ермексаздан (сазбалшықтан және т.б. материалдардан), алдымен олардың жалпы пішінін, содан кейін бөлшектерін мүсіндейді. Мүсіндеудің түрлі тәсілдерін және қосымша материалдарды пайдаланады. Бөліктердің салыстырмалы көлемін сақтай біледі, мүсінделген пішіннің бөліктерін нықтап бекітеді, олардың біреуін екіншісіне қосып, бекітілген жерді тегістейді, саусақтардың қимылымен немесе кескішпен пішіннің бетін жөндейді.

1.2. Сюжеттік мүсіндеу. Қоршаған орта тақырыбына, ертегі және әңгімелердің, халық өлеңдерінің желісі бойынша сюжеттік композиция құрады. Алған біліктері мен дағдыларын жеке мүсіндеуді, ойынға арналған ұжымдық мүсіндеуді орындауда, мереке күндері бөлмені, үйшікті, алаңқайды

безендіруде қолданады. Өлшемдік қатынасты, бейненің мәнерлігін, адамның қимылына тән мәнерлікті береді, кескішті қолдана отырып пішіннің бетін безендіреді; тұғырда бұйымды орналастыру техникасын біледі; бір тұғырға бірнеше пішінді орналастыра отырып, біртекті заттардан мазмұн құрады.

1.3. Сәндік мүсіндеу. Шығармашылықпен жұмыс жасайды: алдын-ала тақырыпты ойластырады, сурет түрінде алдын-ала үлгі құрады және жұмыс барысында оған сүйенеді, заттың пішінін өсімдік немесе геометриялық өрнектермен шартты түрде безендіреді.

Бұйымдарды, заттарды және т.б. халық ертегілері, аңыздардың желісі бойынша көркем табиғи материалдардан сәндік элементтерді қолданып, безендіреді. Қауіпсіздік техникасын сақтап, дәстүрден тыс құралдарды, мүсіндеуге арналған заттарды (бұйымдарды) қолданады.

2-бөлім. Еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс істеуде қауіпсіздік техникасын сақтау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Мүсіндеуге арналған материалдармен, құралдармен жұмыс	0.2.1.1 мүсіндеуге арналған материалдарды үнемді пайдалану
	0.2.1.2 өткір және кескіш құралдармен жұмыс барысында қауіпсіздік техникасын және еңбек гигиенасын сақтау
	0.2.1.3 жұмыс барысында жұмыс орнын, құралдарын ретке келтіру

2.1. Мүсіндеуге арналған материал және құралдармен жұмыс істеу.

Мүсіндеуге арналған көркем және дәстүрден тыс құралдармен жұмыс жасай алады, кескіштерді (өздері жасауға ыңғайлы болу үшін ағаштан жасалуы мүмкін және пластмассадан жасалған) қолданады. Көркем және табиғи материалдармен жұмыс жасаудың қарапайым еңбек дағдыларын игерген. Пайдаланатын материалдарға және құралдарға ұқыпты қарайды, жұмыс орны мен жұмыс істеу барысында құралдарды өздігінен тәртіпке келтіреді: үшкір құралдарды, сазбалшықты, ермексазды, тақтайшаларды және т.б. өз орнына қояды. Жеке бас гигиенасының ережесін сақтайды: қолын жуады, жеке сүлгіні қолданады, көркем жұмысты орындауға арналған киімді (алжапқышты) жинастырады.

18 -параграф. Аппликация

265. Мақсаты жапсыруды құрастыру арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру болып табылады.

266. Міндеттері:

халық кәсіптері, материалдар мен құралдар туралы түсініктерін қалыптастыру,

зат бейнесін бөлшектерден құрастыру, бөлшектерден шаблон арқылы,

есте сақталған бейне арқылы, елестету арқылы композиция құрау дағдыларын дамыту,

қайшымен жұмыстың негізгі тәсілдерін меңгеру (қайшылардың арнайы қауіпсіз үлгілерін қолдану),

геометриялық және өсімдік өрнектері негізінде жырту, өру және қағазбен жұмыста пайдаланылатын түрлі аралас техникаларды қолданып, симметриялық, сұлбалық, көпқабатты пішіндерді қию техникасын меңгеру,

сенсорлық қабылдауды, көркемдік-эстетикалық талғамды дамыту,

композиция құрау дағдыларын дамыту,

жапсыруда түс, пішін, өлшем, т.б. көркемдік мәнерлілік құралдарын пайдалану,

қарапайым еңбек дағдыларына тәрбиелеу,

жапсыруда қазақ халқының ұлттық сәндік-қолданбалы өнер желісін қолдану арқылы патриотизмге тәрбиелеу.

267. «Апликация» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Апликация бағыты	1.1 Заттық апликация
	1.2 Сюжеттік апликация
	1.3 Сәндік апликация
2. Еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс кезінде қауіпсіздік техникасын сақтау	2.1 Қайшымен жұмыс тәсілдері 2.2 Жапсыруға арналған материалдармен, құралдармен жұмыс

2. Мақсаттар жүйесі

1-бөлім. Апликация бағыттары

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Заттық апликация	0.1.1.1 жырту, қиып алу әдістерімен түрлі ертегілік бейнелер, т.б. жасай отырып, қарапайым заттарды жапсыру
	0.1.1.2 шаблон/есте сақталған үлгі/затқа қарап жапсыруларды құрастыру, сәйкес түсті, пішінді, заттардың фактурасы мен пропорцияларын таңдау, бөлшектерді жапсыру бірізділігін дұрыс пайдалану

	0.1.1.3 елестету арқылы геометриялық пішіндер негізінде бірнеше бөліктен тұратын заттардың жапсырмасын құрастыру, бөлшектерді жапсыру бірізділігін дұрыс қолдана отырып, тұтас ойыншық бейнелерін жасау немесе қисық жыртып алынған қағаздан жұмсақ ойыншық бейнелерін құрастыру
1.2 Сюжеттік аппликация	0.1.2.1 жапсыруда дербес немесе ұжымдық сюжеттік композиция жасау, заттардың кеңістіктік қатынастарын, түсін, пропорциясын, заттар мен олардың бөлшектерінің текстурасын есепке ала отырып оларды аспанға, суға, жерге қатыстылығы бойынша орналастыру
1.3 Сәндік аппликация	0.1.3.1 қазақстан халықтарының сәндік-қолданбалы өнерінің желісімен, өрнектерді симметриялы, ырғақпен, пішіндер мен ою элементтерін кезектестіре отырып, жапсырудағы өрнек элементтерінің кеңістіктік қатынасын есепке ала отырып, геометриялық пішіндер, өсімдік элементтері негізінде өрнектерден жапсырулар құрастыру
	0.1.3.2 қуыршақтар мен ойыншықтарға арнап ұлттық бұйымдарды, сондай-ақ, қазақ ою-өрнектерінің желісімен балалардың ойдан шығаруы/шаблон бойынша түрлі бұйымдарды, шырша ойыншықтарын, құттықтау ашық хаттарын, ұжымдық панноларды сәндеу

1.1. Заттық аппликация

Түрлі тақырыптарға жапсыруды құра алады: қоршаған ортаның шынайылық желісі негізінде, халық ертегілері, мультфильмдердің мазмұны бойынша және т.б., қағазбен және қайшымен жұмыстың қарапайым тәсілдерін қолданып, қайшымен жұмыс істейді. Қиып алудың негізгі түрлерін игерген: бүктелген сызығы бойынша қағаз парағын түзу қию, шаршының бұрыштарын дөңгелетіп, дөңгелек пішінді қиып алу, бірнеше рет бүктелген қағаз парағынан тіктөртбұрышты, үшбұрышты, дөңгелек пішіндерді қиып алу.

Қиып алудың түрлі тәсілдерін қолданады: симметриялық (көбелек, инелік, қызғалдақ, Қарша қыз, зымыран) немесе ортасынан бастап қайталанатын бөлікті кезектестіру (түймедақ, қар бүршігі); ұсынылған күрделі контуры бойынша (жануарлар, құстар, балықтар).

Дағдыларын жеке және ойынға арналған ұжымдық жапсыруды орындауда, мереке күндері бөлмені, үйшікті, безендіруде қолданады.

Ойдан жапсыру дағдыларын игерген.

1.2. Сюжеттік аппликация

Тақырыпқа немесе сюжетке сәйкес түрлі заттарды қиып алады және жапсырады. Болашақ композицияның сюжеті мен бөліктерін ойластырады, нысандардың көлемін, пішінін, түрлі заттардың бөліктерін, құрылымын ескере отырып, оларды негізге бірізділікпен жапсырады.

1.3. Сәндік аппликация

Түстің ашықтығын салыстыруды қолдана отырып, ырғақ, симметрия заңдылығы бойынша безендірудің түрлі элементтерін (геометриялық, өсімдіктер пішіндері, құстардың, жануарлардың, адамдардың пішіндерінің жиынтығын) қиып алады және біріктіреді. Стильдей біледі, шынайы заттарды сәнді жасайды, олардың құрылысын жалпылайды, үлгілерді жаңа қасиеттерімен түрлендіреді. Халық өнері туралы ұғымға ие, тұрмыстық бұйымдарды халық өрнектерімен безендіреді. Ұлттық өрнектердің алуан түрлілігін; түстердің, композицияның сәйкестігін көрсетеді, қағаздың парағын жекелеген элементтермен толықтырады, жапсырудың негізгі және қосалқы бөліктерін бөліп көрсетеді.

2-бөлім. Құралдармен және көркем материалдармен жұмыс тәсілдері, еңбек гигиенасын, құралдармен жұмыс істеуде қауіпсіздік техникасын сақтау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Қайшымен жұмыс әдістері	0.2.1.1 геометриялық пішіндер негізінде қарапайым заттардың бейнесін қию (жолақтарды тік төртбұрыш, шаршыларды үшбұрыш етіп қию, шаршының немесе тік төртбұрыштың бұрыштарын қию арқылы шеңбер және сопақ пішіндерді қиып алу)
	0.2.1.2 симметриялы емес заттарды бейнелеу үшін салынған немесе қиялдағы контур бойынша сұлбаларды қию
	0.2.1.3 табиғи және қолдан жасалған бейнелерден, екіге, қатпарлап бүктелген қағаздардан түрлі симметриялық пішіндерді қиып алу
2.2 Материалдармен, құралдармен жұмыс	0.2.2.1 жапсыруға арналған материалдарды тиімді жұмсау (тығыздығы, түсі, текстурасы жағынан әр түрлі қағаздар)
	0.2.2.2 бірнеше қабат етіп бүктелген қағаздан геометриялық сәндік элементтерді көбірек қиып алып, геометриялық пішіндерді (шаршылар, тік төртбұрыштар, шеңберлер, сопақшалар) ортасынан немесе диагональ бойынша қию
	0.2.2.3 орталықты, бұрыштарды, әшекейлеу үшін екіге бүктелген қағаздан, қатпарлап бүктелген

	қағаздан қол ұстасып, шеңберді айнала ән айтқан адам бейнелерін, шілтер үлгілерін, қар ұшқындарын, гүлдер, т.б. қию
	0.2.2.4 жұмыс барысында жұмыс орнын, құралдарын ретке келтіру

2.1. Қайшымен жұмыс істеу әдістері

Қиып алудың техникасын игерген. Қайшыны дұрыс қолданады.

2.2. Материалдармен, құралдармен жұмыс істеу

Материалды өңдеу (бүктеу, қию, желімдеу) біледі, құралдарды орынды (қайшы, желім, қылқалам, сүлгі және т.б.) қолданады. Сабақтарда алуан түрлі материалдарды: қағаз, ермексаз, мата, кептірілген жапырақтар мен гүлдер, түрлі-түсті ұнтақ жармасы немесе ұсақталған жұмыртқаның қабығын және т.б. қолданады. Түрлі материалдардың қасиеттерін біледі (қағаз, жарма, ағаш жапырақтары және гүлдер, дақылдар, сабан, мата және т.б.), геометриялық пішіндер мен түстерді ажыратады, көлемі бойынша бөліктер қатынасын орнатады және бөліктерді бүтін етіп біріктіреді, құрылымын, кеңістіктегі заттың орнын көрсетеді, қағаздың бетінде бағдарлайды. Жұмыс орнын және жұмыс барысында құралдарды өздігінен ретке келтіреді: ұшы үшкір құралдарды орнына қояды, қайшымен жұмыс істеудің қауіпсіздік ережесін сақтайды.

19-параграф. Музыка

268. Мақсаты алуан түрлі музыкалық іс-әрекет арқылы шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру, эмоционалдық-сезімдік саланы, адамгершілік-эстетикалық сапаны дамыту, ұлттық музыкаға және өзге де елдердің музыкасына тұрақты қызығушылық пен сүйіспеншілікке тәрбиелеу болып табылады.

269. Міндеттері:

музыкалық мәнерлілік құралдары, негізгі музыка формалары мен жанрлары туралы қарапайым түсініктерін қалыптастыру,
дыбыс жоғарылығын есту және ырғақтық дағдыларын қалыптастыру,
музыка туралы өз пікірін білдіру дағдыларын қалыптастыру,
ән айтудың бастапқы дағдыларын қалыптастыру,
ұрмалы-шулы аспаптарда ойнау арқылы суырыпсалмалық қарапайым дағдыларын, ырғақты қозғалыстарын қалыптастыру,
аспаптық музыкаға қызығушылық пен ұрмалы-шулы аспаптарда музыка ойнау дағдыларын дамыту,
балаларға арналған музыка аспаптарында ойнау арқылы сенсорлық қабылдауын және қол моторикасын дамыту,
дыбысталу тембрі бойынша кейбір музыка аспаптарын анықтау,
музыканы тыңдау және орындау барысында өз сезімдері мен толғаныстарын сипаттау арқылы тілдік дағдыларын дамыту,

өнер ретінде музыкаға деген сүйіспеншілікті тәрбиелеу, балаларға арналған қазақ халық әндерін орындау, халық музыкасы мен Қазақстан композиторларының музыкасын тыңдау арқылы патриотизмге тәрбиелеу.

270. «Музыка» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1.Музыкалық сауаттылық	1.1 Музыкалық мәнерлілік құралдары (әуен, қалып, ырғақ, қарқын, тембр, динамика, регистр)
	1.2. Музыка жанрлары
	1.3 Музыка формасы
2.Балаларға арналған музыка аспаптарында ән салу және ойнау	2.1 Ән салу
	2.2 Аспаптарда ойнау
3.Музыкалық шығармашылық	3.1 Музыкалық-ырғақты қозғалыстар
	3.2 Музыкалық суырыпсалудар

2. Мақсаттар жүйесі

1-бөлім. Музыкалық сауаттылық

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Музыкалық мәнерлілік құралдары (әуен, қалып, ырғақ, қарқын, тембр, динамика, регистр)	0.1.1.1 таныс әндердің қарапайым әуендерін ажырату
	0.1.1.2 музыкалық шығарманың сипатын ажырату (көңілді, салтанатты, қуанышты, ашық-жарқын, көңілсіз, мұңды, қайғылы)
	0.1.1.3 тыңдалған музыкалық шығармадағы қарқынды (жылдам, баяу), регистрді (жоғары – «құс», орташа – «қоян», төмен – «аю») анықтау
	0.1.1.4 музыкалық дыбыстың негізгі қасиеттерін жоғарылығына (жоғары-төмен дыбыс), ұзақтығына (ұзақ, қысқа), қаттылығына (қатты, ақырын), тембріне қарап ажырату
	0.1.1.5 таныс әннің, музыкалық шығарманың күшті және әлсіз бөліктерін ажырату

	0.1.1.6 музыканы тыңдау және орындау барысында өз сезімдері мен толғаныстарын сипаттау
1.2 Музыка жанрлары	0.1.2.1 музыка жанрларын (күй, ән, би, марш) ажырату
	0.1.2.2 музыкалық мамандықтарды (орындаушы, әнші, солист, оркестр, дирижер) ажырату
1.3 Музыка формалары	0.1.3.1 музыкалық шығарманың кіріспесі мен қайырмасын ажырату

1.1. Музыкалық мәнерлілік құралдары (әуен, қалып, ырғақ, қарқын, тембр, динамика, регистр). Баланың рухани әлемін байытатын, мейірімділік сезімдерге, эстетикалық толғаныстарға ынталандыратын, бастапқы музыкалық талғамның қалыптасуына ықпал ететін алуан түрлі әндерді, кейбір бастапқы дыбыстың жоғарылығы мен ырғақтық түсініктерді біледі. Әуенді (әуенділік, қимылды, үздік-создық, асықпай, жылдам), шығарманың түрін (әннің бастамасы, қайырма, кіріспе) тыңдап, сипаттай алады.

1.2. Музыка жанрлары. Музыкалық жанрларды: күй, ән, би, маршты ажырата алады. Таныс әндер мен қайырманың әуенін ажырату арқылы есту дағдыларына ие. Тыңдалған музыкалық шығармалардың (әндер, қайырмалар, музыкалық ойындар және т.б.) сипатын ажыратады.

1.3. Музыка формасы. Әннің бастамасы және қайырмасын ажырата біледі, аспаптардың дыбысталуын ажыратады, ырғақтық сипатты, әуендік айналымды байқайды.

2-бөлім. Балаларға арналған музыка аспаптарында ән салу және ойнау

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Ән айту	0.2.1.1 қарапайым әуендерді, таныс әндерді сүйемелдеумен аспапта, есту қабілетіне сүйеніп ән салу
	0.2.1.2 музыкалық шығарманың сипатына (көңілді, салтанатты, қуанышты, ашық-жарқын, көңілсіз, мұңды, қайғылы), қарқынының өзгеруіне сәйкес ән салу
2.2 Аспаптарда ойнау	0.2.2.1 балаларға арналған ұрмалы музыка аспаптарында (дыбыс жоғарылығы айқындалмаған) жеке және ансамбльде күрделі емес ырғақтық суреттерді ойнау
	0.2.2.2 дыбыстау тембріне қарай кейбір музыка аспаптарын (домбыра, асаяк, фортепиано, скрипка, флейта), сондай-ақ балаларға арналған музыка аспаптарын (сылдырмақ, барабан,

	металлофон, ксилофон, үшбұрыш, маракас) ажырату
--	---

2.1. Ән айту. Бастапқы ән айту дағдыларына ие.

2.2. Аспаптарда ойнау. Балаларға арналған музыкалық аспаптарда ойнау дағдыларына ие: ксилофон, металлофон, сылдырмақ, үшбұрыш, марокаста, қазақ ұлттық музыкалық аспаптарында: тұяқ, асатаяқ, дауылпаз және т.б. Таныс әндерді жеке және шағын топпен орындайды. Топтық жұмыс дағдыларына ие, бір-бірін, музыканы тыңдай біледі.

Музыканы тыңдай біледі, түсінеді, оның сипатын, жоғары регистрін ажыратады. Таныс музыкалық аспаптарды дыбысталу тембрі бойынша ажыратады. Балаларға арналған ұрмалы аспаптарда қарапайым әндердің ырғағын, жеке және ансамбльмен әннің бастамасын орындай алады. Қазақ ұрмалы аспаптарда ойнаудың бастапқы дағдыларын игерген: асатаяқ, тоқылдақ, қоңырауы бар жыланбас; фортепианоның сүйемелдеуімен балаларға арналған музыкалық аспаптарда ансамбльде ойнайды. Бірғақ суретін бере отырып, үйлесімді, әннің бастамасын ойынмен сүйемелдеп ойнай алады.

3-бөлім. Музыкалық шығармашылық

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Музыкалық-ырғақты қозғалыстар	0.3.1.1 музыкаға қосылып, оның сипатына сәйкес ырғақты, мәнерлі қозғалыстар орындау
3.2 Музыкалық импровизация	0.3.2.1 сипаты қарама-қайшы қарапайым әуендерді дауыс көмегімен және балаларға арналған музыка аспаптарының көмегімен суырыпсалу.
	0.3.2.2 таныс би элементтері мен қимылдары негізінде, би қимылдарын ойдан шығарып орындау

3.1. Музыкалық-ырғақты қозғалыстар. Би-ойын шығармашылығы дағдыларын көрсетеді, театрлық қойылымдарды, әндерді сахналауда түрлі бейнелерді көркем орындайды. Анық ырғақты жүріспен марштың сипатын, билейтін музыканың сипатын жеңіл, ырғақты би қимылдарымен бере алады, жартылай отыруды (серіппе) орындайды, қимылды музыкамен сәйкестендіреді, қарапайым би қимылдарын - жарты қадамды игереді; қазақ би қимылдарының элементтерін орындайды.

Музыка сипатын қимыл арқылы береді, қазақ және орыс халықтарының би элементтерін орындайды.

3.2. Музыкалық импровизация. Шығармашылық қабілетті, балаларға арналған музыкалық аспаптар, би-ырғақтық қимылдар, дауыс арқылы суырыпсалмалық қарапайым дағдыларды көрсетеді, ырғаққа сай мәнерлі қимылдайды, музыкалық ойындар ойнайды, қол ұстаса әндетіп жүреді, би қимылдарын орындайды.

20-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

271. Мақсаты әлеуметтік ортаға бейімделу біліктерін қалыптастыру, кез келген ортада еркін бірлесе әрекет ету, өз Отанына сүйіспеншілік таныту, адамгершілік-рухани білім негіздерін дамыту болып табылады.

272. «Әлеумет» білім беру саласында келесі сабақ түрлері ұсынылады:

- 1) өзін-өзі тану,
- 2) қоршаған ортамен таныстыру,
- 3) экология негіздері.

273. «Таным» білім беру саласы бойынша ұсынылатын сабақтардың оқу жүктемесі:

«Әлеумет» білім беру саласы	Апталық оқу жүктемесі
Өзін-өзі тану	1
Қоршаған ортамен таныстыру	0,5
Экология негіздері	0,5

21-параграф. Өзін-өзі тану

274. Сабақтардың мазмұны әрбір баланың қайталанбас даралығының мәнін түсінуге, өзінің ішкі әлемін жасау арқылы өзінің табиғи қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін ашуға бағытталған.

275. Мақсаты балаларда өзіне және қоршаған ортаға шартталған әлеуметтік мәні зор бейімделуді қалыптастыру болып табылады.

276. Міндеттері:

рухани адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру,
құрдастары мен ересектерге бағытталған мейірімділік қарым-қатынасын,
өзінің эмоциялары мен сезімдерін білдіре білуді дамыту,
адамгершілік мінез-құлық негіздерін тәрбиелеу.

277. Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, «Мен- адаммын», «Қарым-қатынас қуанышы», «Адамгершілік әліппесі», «Мен және менің әлемім» бөлімдерінің негізгі базалық мазмұны барлық білім беру салалары арқылы кіріктіру ұстанымдары негізінде жүзеге асырылады.

Бөлім	Бөлімше
1.Мен Адаммын	1.1 Өзін-өзі тану әлеміне саяхат
	1.2 Мен ерекше адаммын
	1.3 Мен және менің отбасым
	1.4 Мен және менің құрдастарым
	1.5 Мен және менің тәрбиешім

	1.6. Жүрегімді тыңдаймын
	1.7. Мейірімділік жасауды үйренеміз
	1.8 Мен бақытты адаммын
2.Қарым-қатынас қуанышы	2.1 Қарым-қатынас жасауды үйренеміз
	2.2 Мейірімді жүрек
	2.3. Мейірімді сөздер
	2.4. Отбасындағы татулық
	2.5. Нағыз, адал дос
	2.6. Менің үй жануарларым
	2.7 Достық неден басталады?
	2.8. Жақсы көруді үйренеміз
3.Адамгершілік әліппесі	3.1 Әдепті болу
	3.2 Қайырымдылық
	3.3 Қамқорлық жасай білу
	3.4 Бейбітшілік әлемі
	3.5. Қайырымдылық деген не?
	3.6. Еңбекқор боламыз
	3.7. Достарға көмек көрсетуді үйренеміз
	3.8. Мейірімділік менің жүрегімде
Мен және менің әлемім	4.1. Әлем қандай тамаша
	4.2. Менің отбасым
	4.3. Табиғатты қорғауды үйренеміз
	4.4. Табиғат – Ұлы ұстаз
	4.5. Менің Қазақстаным
	4.6. Халықтар достығы
	4.7. Туған жерімді сүйемін
	4.8. Жолың болсын Өзін-өзі тану

«Мен - Адаммын» - Өзін тануға қызығушылық білдіреді; өзінің «Мен» және есімімен, әлеуметтік, жыныстық рөлі арасындағы байланысты сезінеді, өзінің, пікіріне, қылықтарына талдау жасай алады және оларға адамгершілік тұрғыдан баға береді, өзінің сезімдерін тыңдайды, адами құндылықтар туралы бастапқы түсініктерге ие: өмір, отан, денсаулық, адам, отбасы, достық, табиғат.

«Қарым-қатынас қуанышы» Қарапайым мінез-құлық ережелерін сақтай алады, өз-өзіне қызмет көрсетудің бастапқы дағдыларын игерген, балалар ұжымында қарым-қатынас және өзара әрекет жасай алады, адами қасиеттер туралы бастапқы түсініктерге ие: мейірімділік, сүйіспеншілік, сыйластық, қамқорлық, адалдық, мақтаныш сезімі, патриотизм, сондай-ақ, жағымсыз қылықтар, айналасындағы табиғаттың сұлулығын қуанышпен қабылдайды, табиғатқа қамқорлық танытады.

«Адамгершілік әліппесі». Балалар ұжымында қарым-қатынас және

өзара әрекет жасай алады, ойын барысында өзінің және басқалардың қызығушылығын үйлестіре біледі, өзара көмек көрсетуге, отбасында және құрдастары арасында ынтымақтастыққа дайын екендігін білдіреді, адамгершілік сезімдерін білдіреді, жақсы және жаман қылықтарды ажырата алады, салауатты өмір салтының қарапайым дағдыларын игерген және оны түсінеді.

«Мен және менің әлемім». Бейнелі ойлай біледі, қиялдай алады, өзінің қабілетін және мүмкіндігін шығармашылық әрекетте (музыкада, ойында, биде, театрландырылған қойылымда) көрсетеді. Қоршаған ортамен адамгершілік қарым-қатынас (отбасымен, балабақшамен, қоғамдық ортамен) тәжірибесіне ие. Отанға, табиғатқа, туған халқына, туып-өскен үйіне сүйіспеншілік танытады.

22-параграф. Қоршаған ортамен танысу

278. Мақсаты балалардың қоршаған орта, адамдардың іс-әрекеті жайлы түсінігін кеңейту болып табылады.

279. Міндеттері:

балаларда жақындарына деген сүйіспеншілік сезімі, оларға қамқорлық көрсету ұмтылысы, туған еліне, қаласына деген бауырмалдық пен оның тарихына қызығушылық таныту сияқты адамгершілік сапаларды тәрбиелеу, адам еңбегіне деген құрмет сезімін қалыптастыру, адам қолымен жасалғанның барлығына ұқыпты қарауды; балалардың сөйлеу тілін, зейінін, қиялын дамыту,

Қазақстан Республикасы аумағында тұратын басқа ұлттың адамдарына, олардың мәдениеті мен салт-дәстүрлеріне мейірімділік және құрметтілік қарым-қатынасқа тәрбиелеу.

280.«Қоршаған ортамен танысу» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Мен және қоғам	1.1 Мен және менің отбасым
	1.2 Менің мектебім
	1.3 Мамандықтар
	1.4 Көлік және байланыс құралдары
2. Туған өлкем	2.1 Туған өлке

3.Тарих беттерінен	3.1 Қазақстанның тарихи тамырлары
	3.2 Өнер және мәдениет
	3.3. Тәуелсіз Қазақстан

2. Оқу мақсаттарының жүйесі

1-бөлім. Мен және қоғам

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Мен және менің отбасым	0.1.1.1 отбасындағы өзара тату қарым-қатынастың маңызын түсініп, отбасы мүшелерімен бірлесе жұмыс жасау
	0.1.1.2 отбасы мүшелерін атап, міндеті мен өзіне тағылған жауапкершілікті білу
	0.1.1.3 түрлі іс-әрекет түрлеріндегі өз жетістіктеріне тең баға беру
1.2 Менің мектебім	0.1.2.1 мектептегі және сыныптағы негізгі ережелерді білу және оларды сақтау
	0.1.2.2 түрлі әлеуметтік жағдаяттарда шешім қабылдау
	0.1.2.3 қарапайым этикалық нормаларды, этикалық нормаларды біліп, сақтау
	0.1.2.4 бірлесе жұмыс жасау, еңбек нәтижесін бағалау
1.3 Мамандықтар	0.1.3.1. еңбектің маңызын және адам өміріндегі барлық мамандықтардың қажеттігін түсіндіру
1.4 Көлік және байланыс құралдары	0.1.4.1 байланыс құралдарының адам өміріндегі қажеттілігін түсініп, олардың қолданылу аясын атау
	0.1.4.2 қозғалыс ортасы мен қолданылуы бойынша көлік түрлерін ажырату және сипаттау

1.1. Мен және менің отбасым. Туыстық байланысты түсінеді, ата-анасының, отбасы мүшелерінің аты-жөнін, мектеп, сыныптың нөмірін атайды, үйден мектепке дейінгі жолды анықтайды. Өз отбасының мүшелеріне қамқорлық білдіреді, үй тапсырмаларын орындайды, өзінің мейірімді сезімдерін отбасы мүшелеріне сөзбен жеткізеді. Отбасы мүшелеріне деген өзінің қарым-қатынасын, жақындарына деген өзара сыйластық, қамқорлық негізінде құра біледі.

1.2. Менің мектебім. Мектеп қызметкерлерінің еңбегі туралы (директор, оқу бөлімінің меңгерушісі, шаруашылық меңгерушісі, мұғалім,

кітапханашы, еден жуушы, аспаз, аула сыпырушы, медбике, көлік жүргізушісі) ұғымдарға ие. Мектеп қызметкерлеріне сыйластық танытады.

1.3. Мамандықтар. Әртүрлі мамандық иелері мен олардың еңбегінің ерекшеліктері, маңызы туралы біледі. Өз ата-анасының және туыстарының еңбегі туралы әңгімелейді. Ересектердің еңбегіне деген қызығушылық және оның нәтижесіне деген құндылық қатынасын білдіреді.

Ауыл шаруашылық саласы мамандары (фермер, тракторшы, комбайншы, көкөніс өсіруші, бақташы, қойшы, сауыншы және т.б.) және олардың еңбек әрекеттері, бидайды өсіру кезеңдері туралы біледі. Нанды және азық-түлік тағамдарын қадірлей біледі, қала тұрғындары үшін ауыл шаруашылық еңбегінің маңыздылығын түсінеді.

Қоғамдық игілік туралы ұғымға ие. Қоғамдық игілікті сақтау мен ұлғайтуға ұмтылысын және қажеттілігін білдіреді.

1.4. Көлік, байланыс құралдары. Арнайы көлік құралдарының көп түрлілігі, олардың атқаратын қызметі, жұмыстың нақты түрлерін орындауға арналған жабдықтар (суаратын машина, жедел жәрдем, өрт сөндіру машинасы, қар тазалайтын машина) туралы ұғымдарға ие.

Көлікте жұмыс істейтін адамдарға құрметпен қарайды, көлік түрлері (жердегі, ауадағы, судағы, су астындағы), байланыс құралдары, олардың адам өміріндегі маңызы туралы біледі.

Телефонның, компьютердің, теледидардың, радионың атқаратын қызметтері және оларды қолданудың кейбір қарапайым ережелері туралы біледі.

2-бөлім. Менің туған өлкем

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Туған өлке	0.2.1.1 өз өңірінде бағдарлану тәсілдерін және өз үйінің (тұрғылықты мекен-жайын) мекен-жайын атау
	0.2.1.2 өз өңірінің климаты мен табиғатын сипаттау
	0.2.1.3 өз өңірін сурет/сызбада бейнелеу

2.1. Туған өлке. Өзі туған елді мекені, туған елі туралы біледі. Өз өңірінің климаты мен табиғатын сипаттайды. Өз өңірінің суретін/сызбасын бейнелейді.

3-бөлім. Тарих беттерінен

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Қазақстанның тарихи тамырлары	0.3.1.1 көрнекі материалдарды зерделеу негізінде қазақ халқының көшпенділік тұрмысын сипаттау

	0.3.1.2 тарихи тұлғалардың және көрнекті батырлардың рөлін түсіндіру
3.2 Өнер және мәдениет	0.3.2.1 киіз үйдің құрылысы мен жабдықтарын атау, олардың қолданыстағы икемділігін түсіндіру
	0.3.2.2 ұлттық қолданбалы өнер туралы алған түсінігі мен әсерлерін түрлі тәсілдермен жеткізу
3.3 Тәуелсіз Қазақстан	0.3.3.1 мемлекеттік рәміздерді атау
	0.3.3.2 Қазақстанның астанасын атау, мемлекеттік рәміздерді білу

3.1. Қазақстанның тарихи тамырлары. Қазақстан Республикасы – үлкен көп ұлтты мемлекет екендігі, байырғы тұрғындардың және басқа ұлттардың өз мәдениеті (тұрмыстық заттар, киімдер, ерекше ұлттық өзгерістер), салт-дәстүрі бар екендігі, табиғи байлықтары, біздің республикамыздың жетістіктері туралы біледі. Көрнекі материалдарды зерделеу негізінде қазақ халқының көшпенділік тұрмысын сипаттайды. Тарихи тұлғалардың және көрнекті батырлардың рөлін түсіндіреді. Ұлы Отан соғысы ардагерлерінің ерлігіне құрмет танытады.

3.2. Өнер және мәдениет. Киіз үйдің құрылысы мен жабдықтарын атайды, олардың қолданыстағы икемділігін түсіндіреді. Қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері, туған өлкенің мәдениеті мен тұрмысы, Қазақстанның халықтары (татарлар, орыстар және басқалары) туралы біледі. Ұлттық қолданбалы өнер туралы алған түсінігі мен әсерлерін (суреттер, фотосуреттер арқылы) түрлі тәсілдермен жеткізеді.

Халықтық дәстүрлерге негізделген үлкендерге және өзінен кішкентайларға құрметпен қараудың адамгершілік мінез-құлық ережесін орындайды.

3.3 Тәуелсіз Қазақстан. Біздің еліміздің бас қаласы - Астана және оның көрікті жерлері (Бәйтерек, Ақорда, Бейбітшілік және келісім сарайы, Океанариум және т.б.), Қазақстанның ірі қаласы – Алматы туралы біледі. Қазақстан Республикасының Президентін, мемлекеттік рәміздерді біледі. Өнұранды біледі және оң қолын сол жақ кеудесіне қойып орындайды.

23-параграф. Экология негіздері

281. Мақсаты табиғаттағы барлық тіршілік иесіне жауапкершілік қарым-қатынасты, экологиялық сауаттылық және мәдениет негіздерін қалыптастыру болып табылады.

282. Міндеттері:

қарапайым экологиялық білімдерін, экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру,

қоршаған ортаға жағымды қарым-қатынасты, оның қайталанбастығы мен әсемдігін түсінуді қалыптастыру,

табиғатқа қамқорлық қарым-қатынас дағдыларын, табиғатты сақтауға деген ынталарын және біліктерін қалыптастыру,

табиғат құбылыстарындағы себеп-салдардың байланыстарын орната білу.

283. «Экология негіздері» сабағының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын көздейтін бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде реттілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогқа жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бағалауға және оларға оқудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Бөлім	Бөлімше
1. Тірі табиғат	1.1 Өсімдіктерге қамқорлық жасау
	1.2 Жануарларға қамқорлық жасау
	1.3 Адамның өміріне қажетті жағдайлар
2. Өлі табиғат	2.1 Су, жер, ауаға қамқорлық

1-бөлі. Тірі табиғат

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Өсімдіктерге қамқорлық жасау	0.1.1.1 табиғат бұрышындағы өсімдіктерге күтім жасау 0.1.1.2 «Қызыл кітапқа» енгізілген өсімдіктерді атау 0.1.1.3 табиғатта өзін ұстай білудің ережесін білу
1.2. Жануарларға қамқорлық жасау	0.1.2.1.табиғат бұрышындағы жануарларға күтім жасау 0.1.2.2 Қазақстанның қорықтарын атау 0.1.2.3 «Қызыл кітапқа» енгізілген жануарларды атау
1.3 Адамның өміріне қажетті жағдайлар	0.1.3.1. жер бетіндегі барлық тіршілік иесі үшін судың, ауаның және жылудың рөлі туралы білу

1.1 Өсімдіктерге қамқорлық жасау. Табиғат бұрышындағы өсімдіктерге күтім жасайды, табиғатты бақылаудың күнтізбесін жүргізеді. Табиғатта өзін ұстай білудің ережесін, орманды өрттен қорғаудың қажеттілігін түсіндіреді. Адамның өміріндегі орманның маңызын, ормандардың жойылу себептерін түсіндіреді. Адамның табиғатты қорғайтынын, орманды арнайы адамдар (орманшы) бақылайтынын біледі. Қалалық орта жағдайында өсімдіктер мен жануарлардың тіршілігіне қолайсыз экологиялық факторлардың әсерін түсінеді. «Қызыл кітапқа» енгізілген өсімдіктерді атайды. Адамдар табиғатты жақсы білмегендіктен, көп өсімдіктердің жойылып кеткендігі туралы түсінікке ие. Табиғаттың сұлулығы баға жетпес құндылық, сондықтан оны қорғау қажет екенін түсінеді.

1.2 Жануарларға қамқорлық жасау. Табиғат бұрышындағы жануарларға қамқорлық (қалтауыз, теңіз шошқасы, тасбақа, балықтар, құстар

және т.б.) жасайды, олармен қауіпсіз өзара әрекет, күтім жасау ережелерін біледі. Жойылып кету қаупі төнген және «Қызыл кітапқа» енгізілген жануарларды атайды. Адамның, неліктен қорықтарды құратынын түсіндіреді. Қорықтарда жануарларға арнайы адамдар (қорықшы) күтім жасайтынын біледі. Өзінің өңіріндегі қорық туралы біледі.

1.3 Адамның өміріне қажетті жағдайлар. Қорық мемлекеттің қорғауындағы аумақ екенін біледі, қорықтың тірі және өлі табиғатына қамқорлық қарым-қатынас білдіреді, қорықтағы жабайы жануарлар мен құстарды атайды; қорықта мінез- құлық ережесін сақтайды.

Жер бетіндегі барлық тіршілік иесі үшін судың өте маңызды екенін, сусыз адамдар, өсімдіктер, жануарлардың өмір сүруі мүмкін еместігін (адамдарға су тамақ пісіру, ішу, денесін жуу, бөлмедегі заттарды жуу үшін қажет) біледі. Суды үнемдеп жұмсауға баулу.

1-бөлім. Өлі табиғат

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.2. Су, жер, ауаға қамқорлық	0.2.2.1 балаларды қоршаған ортаның қоқыспен ластану мәселесімен таныстыру
	0.2.2.2 экологиялық тәуелділікті түсіндіру; адамның табиғатпен байланысын және өзара әрекетін анықтау

2.2. Су, жер, ауаға қамқорлық. Адамның табиғатпен тығыз байланысы, су ғаламшардағы барлық тірі ағзалардың құрамдас бөлігі болып табылатындығы туралы ұғымдарға ие. Тірі объектілердің өсіп, дамуы үшін, су, жарық, ауа, қорек, сүйіспеншілік және айналасындағылардың ұқыпты қарым-қатынасы қажет екенін анықтайды.

Табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді, ауа мен судың ластану себептерін атайды, адамның табиғатпен өзара әрекетінің себеп-салдарлық тәуелділігін анықтайды, тірі тіршілік иелеріне жанашырлық, рақымшылық танытады.

Адамдар табиғатты жақсы білмегендіктен, көп өсімдіктерді және жануарларды жойып жібергені (мысалы, күзде ағаштардың тамырларын жапырақтармен жабу, аязда ағаштың бұтақтарын ұстамау, олардың сынып калуы мүмкін, егер балтада қоқыс болса, оны алып тастауды ұмытпау) туралы біледі.

Табиғатқа мейірімді, жанашырлық қарым-қатынас білдіреді, табиғаттың сұлулығы баға жетпес құндылық, сондықтан оны қорғау қажет екенін біледі.